

դրամատուրգիա

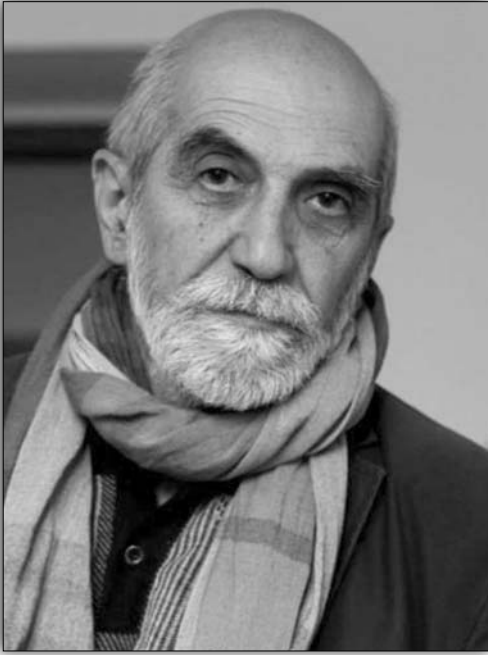
գրական-գեղարվեստական հանդես

40²⁰¹⁵ 41

ՊԻԵՍՆԵՐ

Գուրգեն ԽԱՆՁՅԱՆ	2	ԱՐՄԱԳԵՊՈՆ
Սամվել ԿՈՍՅԱՆ	42	ԴԵՈ ՎԵՐՁԸ ՉԷ
Կարինե ԽՈՂԻԿՅԱՆ	66	ՏՈՒՆԸ ՍԱՀՄԱՆԻ ՎՐԱ
Արսաշես ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ	101	ՄԵՆՔ ԿՎԵՐԱՊԱՌՆԱՆՔ
Հովհաննես ԹԵՔԳՅՈՉՅԱՆ	137	ԱՐԻՏԻՎ՝ ՄԱՐՊԻԿ ԱՐԻՏԻՎ՝ ՄԱՐՊԻԿ-1
Նինա ՄԱՉՈՒՐ	166	ԱՄՈԿ ԼԵՊԻ ԿԱՊՈՒԼԵՏ

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Գուրգեն ԽԱՆՋՅԱՆ

*Դրամատուրգիան չունի
պոեզիայի կամ էլ արձակի գրավչությունը, հավանաբար՝
ազատության հնարավորությունների սահմանափակ լինելու
պատճառով, նրա թևերը կապված են՝ բեմով, տարաբնույթ
մասնակիցներով, հանդիսատեսով...*

*Եթե այլ դեպքերում կարող ես ասել՝ կարդում են,
կարդան, չէ՛ չէ, ինձ համար եմ գրում, այս դեպքում
ըմբռնությունդ չի անցնի. պիեսը պետք է բեմադրվի,
պիեսը հանդիսատեսի համար է: Այնպես, որ, ուզում ես
թոշե՛լ-սավառնե՛լ, բայց բեմը պահում է, իր չափերն է
ցուցանում, հանդիսատեսի աչքը պահում է... Սակայն
կարող ես բեմն ու հանդիսատեսին պոկել, հետո երկինք
բարձրացնել, կարող ես երկինքներից կերպար որսալ,
իջեցնել բեմին, կարող ես...*

Մի խոսքով՝ կարող ես, եթե կարող ես...

ԱՐՄԱԳԵՂՈՆ

Տրագիկոմնեդիա երկու արարով

Գործող անձինք

ՎԱՐԱԶՂԱՏ կամ **ՎԱՐՈ** - մեծահարուստ օլիգարխ
ՄՈՎՏԵՍ կամ **ՄՈՍՈ** - Վարոյի դորոցական ընկերն է,
գործարար

ՄԻՀՐԱՆ - Վարոյի դորոցական ընկերն է, շինովնիկ
ՀՈՒՓՄԻՄԵ - Վարոյի կինը

ՄԱՐԻԲԵԿ կամ **ՄԱՐԻԿ** - ցրանց որդին

ՆԱՆԵ - Մարիկի նեանածը

ԱՐԱՄ - Նանեի հայրը, Մասենադարանի գիսախասող

ՆԱԶԻԿ - Նանեի մայրը

ՏԵՐ ՀԱՅՐ

ՀՈՒՄԻԿ

ՆՈՐՈ - Վարոյի թիկնադահը

ԲԺԻՇԿ - ռեսուրսային բժիշկ

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - ռեսուրսային բուժույր

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - միասնականության հսկումով

ՏԻՐԱՆ - Մասենադարանի կրսուեր գիսախասող

ՑՆՑՈՏԻՎՎՈՐ

Հյուրեր - նեանդրեֆի արարողությանը հրավիրվածներ,
որոնք վաս լուրն իմանալուն ղես փախչում են:

Արար 1

Ռեստորանի դահլիճ, պսակադրության արարողություն, սեղաններ,
ցրանց շուրջը՝ ներկաները՝ ոտքի վրա:

ՄԻՀՐԱՆ - Հարգելի մասնակիցներ...
Մի բուպե, ուշադրություն, խնդրում
եմ: Այսօր, այս շքեղ սրահում, մեր

սիրելի Վարազդատ Փարսադա-
նի Փարսադանյանը մեզ հավա-
քել է մի շատ երջանիկ առիթով:

Սակայն մինչև առիթին անցնելը, մի պոետիկ շեղում, եթե թույլ կտաք: Իսկական տղամարդը, հավանաբար լսել եք, ի թիվս այլևայլ գործերի, պիտի երեք կարևոր բան անի, այն է՝ պիտի տուն կառուցի, ծառ տնկի և որդի մեծացնի: Մեր Վարազդատը, մեր սիրելի Վարոն, ում բարի համբավը վաղուց դուրս է եկել հանրապետության սահմաններից, անհամար ծառեր է տնկել դեռևս այն ժամանակներից սկսյալ՝ երբ աշխատում էր անտառտնտեսությունում, հովք ու զովք պարզելով իր համաքաղաքացիներին: Նա կառուցել է տուն, և՛ ոչ մեկը, ինչպես գիտեք՝ երկար տարիներ ազգիս համար կարևոր բազում շինարարությունների պետ է եղել մեր սիրելի Վարազդատը, վերջապես՝ որդի է ունեցել, մեծացրել, հրաշալի դաստիարակություն տվել, ահա նա՝ մեր սիրելի Սարիբեկը:

ՍԱՐԻԿ - *(հեռացնելով ականջակալը):* Ի՞նչ ասիր...

ՄԻՇՐԱՆ - Մեր սիրելի Սարիբեկը...

ՍԱՐԻԿ - Սարիբեկը պապդ ա, էղա՞մ, Միհրան:

ՎԱՐՈ - Ձայնդ, այ տղա, ականջակալները նորից մտցրու ականջներդ ու էլ չխառնվես: *(Միհրանին.)* Ծարունակիր, մի քիչ կարճ խոսիր, ժողովուրդը հոգնեց, տեմպով, տեմպով:

ՄԻՇՐԱՆ - Մեր Սարիկին՝ ինչպես

նրան սիրով անվանում ենք, Վարազդատն այսօր ամուսնացնում է մի իսկական հայ օջախի զավակ, համեստ ու խելացի և պարզապես գեղեցկուհի Նանեի հետ: Ասում են, մեր հասարակությունը շերտավորված է, մեծահարուստները խուսափում են աղքատներից, սակայն ահա այս դեպքը գալիս է ցրելու այդ մտայնությունը...

ՎԱՐՈ - Ի... Հասկանում եմ, ինչ ես խոսում, այ տղա:

ՄԻՇՐԱՆ - Ի՞նչ ասացի որ... *(Վարոն ինչ-որ բան է հուշում նրա ականջին: Դառնալով ներկաներին:)*

Չէ, ինձ սխալ չհասկանաք, ես չեմ ասում, թե մեր սիրասուն Նանեի ընտանիքը չքավոր է, քավ լիցի, մենք գործ ունենք սակավապետ, համեստ ու հարգարժան ընտանիքի հետ, հանձինս... հանձինս Արամի, ով մեր Մատենադարանի ավագ գիտաշխատողն է, մշակույթի անխոնջ մշակ, և նրա հրաշալի կնոջ՝ Նազիկի, որ իր փխրուն ուսերին է առել մատաղ սերնդի կրթության պատասխանատու գործը, նա, ինչպես հասկացաք, ուսուցչուհի է դպրոցում: Ահա: Հիմա խնդրում եմ լցնել բաժակները և բարձրացնել... *(Վարոն նրա ականջը մոտ է բերում, շշնջում է:)* Այո, այո, իհարկե, նախ՝ տերունական աղոթքը...

Կոտրատվելով գալիս է Մատուցողը, ինչ-որ բան է դնում սեղանին, ինչ-որ բան է տեղափոխում:

ՄԻՇՐԱՆ - Արագացրու, խանգարում ես:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Գնում եմ, գնում, անհամբեր տղամարդ: *(Հեռանում է:)*

ՄԻՇՐԱՆ - Տեր հայր, շնորհ արեք:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայություն քո, եղիցին կամք քո որպես յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Եվ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոնց պարտապանաց: Եվ մի տանիր զմեզ ի փորձություն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէ: Զի քո է արքայություն և զօրություն և փառք հավիտյանս. ամէն:

ՄԻՇՐԱՆ - Դեհ, բարձրացրեք բաժակները, խմենք մեր չքնաղ ծաղիկների կենացը:

Երաժշտություն: Պարում են, Մարիկը պարելիս էլ է ականջակալներով, խոսում է հեռախոսով՝ «Հա, ախպերս, դե պետք ա, էլի, մինչև երբ ազապ մնանք... Էղավ, ընձեր, կապի մեջ, կապի մեջ»...

ՎԱՐՈ - Գոնե պարելուց հեռախոսն անջատի, այ քո... ցավը տանեմ: *(Սեփական հեռախոսն է ծայնում, խոսում է:)* Այր: Ես եմ, հա, ինչ կա... Ո՞վ ա, Է... Կարապետ, հարթած են, արա, քեզ օֆիսում հեր-

թապահ եմ թողել, որ դնես՝ հարբեն, այ քո էն... ցավը տանեմ: Ինչը սպասեմ... Ինչ... Մի հատ ուշքի արի, արա, էդ ինչ ախմախ կատակներ են, կարող ամ տեղը չես բերում, այ տղա... Վիզդ պրկելու եմ, լուրջ եմ ասում:

ՀՈՒՓՄԻՄԵ - Ինչ եղավ, Վարագրատ:

ՎԱՐՈ - Ոչինչ, օֆիսից էր, Կարապետը:

ՀՈՒՓՄԻՄԵ - Եվ ինչ...

ՎԱՐՈ - Ինչ ես դու էլ հարցախեղդ անում:

ՀՈՒՓՄԻՄԵ - Ախր, գույնդ գցեցիր մի տեսակ:

ՎԱՐՈ - Զղայնացրեց: Ասում ա՝ աշխարհի վերջը մոտ ա: Ուրախությունս հարամում ա անասունը: Լավ աշխատող ա, բայց այ սենց ախմախ կատակներ ա անում մեկ-մեկ, վայ թե հանեմ գործից: *(Մարիկին.)* Ասինք՝ էդ ականջակալները հանի:

ՍԱՐԻԿ - *(հանելով ականջակալները):* Իմ ականջակալները խանգարում են, չեմ հասկանում, քսանմեկերորդ դարն ա, չէ՞... սուպեր ռաբիս եմ լսում, չլսեմ... Ասա:

ՎԱՐՈ - Ինչ ասեմ, այ քո... ցավը տանեմ, էս տեսակ գեղեցկուհու հետ ես պարում, խոսի հետը, իրան լսի... Վայելի, էլի, ուրիշները կերազեին...

ՍԱՐԻԿ - Աղջիկ ա, էլի, այ հեր, երես չտանք, կնստի զլխներիս:

ՎԱՐՈ - Դդում: *(Հեռախոսն է ծայ-*

նում, միացնում է:) Այր: Էլի դո՛ւ, այ... Լավ, լսում եմ, ասա... Ոնց թե՛ երդվես... Ո՛ւմ արև... (Անջատելով:)

Ասում ա՛ մորս արև, աշխարհի վերջն ա, ասում ա՛ հեռուստացույցով ա լսել:

ՄԻՇՐԱՆ - Մատուցող, հեռուստացույց բեր, շուտ:

Հյուրերը անհանգստանում են, ումանք հեռախոսով ինտերնետ են մտնում կամ զանգում ծանոթների:

ՎԱՐՈ - Հանգիստ, հանգիստ, ժողովուրդ, սադրանք է, ուզում են ուրախությունս հարամեն, հազար ուզող ունեն, բայց հազար էլ՝ չուզող:

ՄՈՍՈ - Այ մարդ, ինչ եք խառնվել իրար, ինչ պրոբլեմ կա, ասեք՝ լուծեմ, ձեռս քարի տակ չի: Իմ ախպեր, գիտես, չէ՞, քու համար՝ ոնց ասես...

ՎԱՐՈ - Չեմ կասկածում, Մոսո ջան, մեռնեմ սրտիդ:

Մատուցողը սայլակի վրա գլորելով բերում է հեռուստացույցը:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ծուտ բերեցի, չէ՞... Մեր օբյեկտի սերվիսն ա, է, կայծակնային:

ՄԻՇՐԱՆ - Բիշ խոսիր, միացրու:

Մատուցողը միացնում է հեռուստացույցը, պատկեր չկա, խաբարումներ են բոլոր ալիքներով:

ԱՐԱՄ - Սա լավ նշան չէ:

ՄՈՍՈ - Այ մարդ, վրազ դուխների գցում եք... Անտենան թռած կլնի, մի հատ բզեք:

ՄԻՇՐԱՆ - (ստուգելով): Ալեհավաքը տեղում է:

Հյուրերը շարունակում են զանգեր ստանալ, անհանգստությունն աճում է:

ՄՈՍՈ - (հեռախոսով): Լսում եմ, կնիկ... Տնդել էս, ո՛ր գամ, ասեցի՝ հետս արի, լավ հաց են տալու, չուզիր, ասիր՝ սիրտս լավ չի, վատ բան ա վկայում... Ի՞նչը... Ոնց թե... Չէ, հա... Խելքիդ գոռ մի տու, էտի լինելիք բան չի... (Անջատելով հեռախոսը:)

ՎԱՐՈ - Էդքանը:

ՄՈՍՈ - Չէ, ասում ա՛ մինչև առավոտ, Վարո ջան...

ՀՈՒՓՄԻՄԵ - Ինչը:

ՄՈՍՈ - Կյանքը, էդքան ա մնացել, բամ, տելելով ա լսել, ասել են՝ արմագեդոն: Ինչ էլ գեշ անուն ա... Էտի ո՛րն ա որ:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Արմագեդոն, ասել է, թե՛ աշխարհի կործանում:

ՎԱՐՈ - Բայց ինչի՞ ես ուրախացել, տեր հայր, ոնց որ հարուր տարի սպասած լինես էս օրվանը:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Չեմ ուրախանում, զավակս, դեմքիս արտահայտությունն է խաբուսիկ, աստծո լույսը կա վրան:

ՄԻՇՐԱՆ - Բա որ այդքան լուսավոր ես, ինչնու կանխավ չես իմացել ու մեզ էլ հայտնել:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Իմացել ենք, եկեղեցին վաղուց գիտեր, ի վերուստ էինք տեղեկացված, դեռևս երկու հազար տարի առաջ, սակայն ինչնու խուճապի մեջ գցել մարդոց: Ասված է՝ մինչև վերջին ակնթարթը պետք է ապրել հավերժության զգացումով, և ապաշխարել, և աղոթել, քանզի չկա մահ, և կա փրկություն հավատավորաց համար՝ երկինքներում պատրաստված:

ՄՈՍՈ - Սուտ ա ասում, աչքերին նայեք, մորս արև, ինքն էլ նոր իմացավ:

ՎԱՐՈ - Տեր հորը հանգիստ թողեք, իմացել ա-չի իմացել... Ինքներդ մի հատ կարգին ստուգեք էդ ինֆորմացիան, աչքիս՝ իմ գլխին օ-յին են խաղում, կանկուրենտներս են, ուզում են սիրտս կայնի, օբյեկտներիս տիրանան:

ՄԻՇՐԱՆ - Այո, ստուգել է պետք, շատ էլ ինչ-որ կանայք ինչ-որ բան ասացին:

ՄՈՍՈ - Ինչ-որ չի, իմ կնիկն ա, արա, քեզ հավքած պահի:

ՎԱՐՈ - Սուս եք, մի հատ զանգեմ վերադասիս, կարող ա մի բան ասի: *(Զանգում է, քծնանքով է խոսում:)* Բարև ձեզ... Չեկաք, էլի, հրավերքն ուղարկել էի, ստոպ տված՝ սպասում էինք... Ինչ... Չէ, ո՞նց կհամարձակվեմ, ուղարկել

եմ, առավոտյան, ձեր վարորդի հետ, եկավ՝ տարավ, բա ո՞նց... Ասում եմ՝ էս ի՞նչ շուխուր են գցել ազգիս մեջ... Անջատեց...

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Կարող ա՝ միամիտ անջատվեց, մեկ էլ փորձի, Վարո:

ՎԱՐՈ - *(զանգում է):* Չէ, չի վերցնում: Էսի լավ նշան չի...

ՍԱՐԻԿ - *(հեռախոսով խոսելուց հետո):* Տղերքը զանգեցին, ասում են՝ բան չմնաց, ասում են՝ էսի վերջն ա:

ՎԱՐՈ - Սպասի դու էլ քու տղերքով: Միհրան, էդ հեռուստացույցը մի հատ կարգին թափ տվեք:

Միհրանն ու Մոսոն հեռուստացույցի ալիքներն են փոխում, փնտրում են, թուրքական ալիք են գտնում:

ՄԻՇՐԱՆ - Միայն թուրքական ալիքն է, մնացածները անջատած են... Մեջներս թուրքերեն իմացող կամ:

ԱՐԱՄ - Ես գիտեմ:

ՄՈՍՈ - Վարո, էս քու խնամին շատ շուստրի ա էրևում, հա: Մատենադարանի աշխատողն էլ թուրքերեն իմանա, լրիվ ազգային դավաճանությունն ա, հորս արև:

ԱՐԱՄ - Լռեք՝ լսեմ, համ:

ՆԱԶԻԿ - Իմ ամուսինը յոթ կենդանի լեզու գիտի և երեք՝ մեռած:

ՄՈՍՈ - Ի...

ԱՐԱՄ - *(թարգմանում է լսելուց հետո):* Այո, լուրը կարծես թե հա-

վաստի է: Օրեր առաջ ասում էին, թե այդ չարաբաստիկ գիսաստղը անվտանգ հեռավորությամբ է անցնելու, սակայն այսօր առավոտյան դիտարկումներից հանկարծ պարզ է դարձել, որ ինչ-որ անհայտ ուժի ազդեցության տակ գիսաստղի ուղեգիծը փոխվել է, և միլիարդավոր տոննաներ կշռող այդ հսկայական զանգվածը գալիս է ուղիղ մեզ վրա:

ՆԱԶԻԿ - Հայաստանին է խփելո՞ւ, մեր այս բազմաչարչար երկրի՞ն:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Կարկուտը ծեծած տեղն ա ծեծում:

ԱՐԱՄ - Չասվեց՝ կոնկրետ որտեղ է խփելու, բայց դա կարևոր չի, որտեղ էլ խփի՝ ամբողջի կործանումն անխուսափելի է:

ՄՈՍՈ - Թուրքերի ասածն իմ համար ասնավանի չի:

ԱՐԱՄ - Լուրը Համաշխարհային Տիեզերական Կենտրոնն է տարածել: Կարող էին, իհարկե, չհայտնել, թաքցնել, սակայն կարծում եմ՝ ճիշտ են վարվել, մարդիկ իրավունք ունեն իմանալու, թե իրենց ինչ է սպասվում, վերջին ցանկություններ կան, վերջին անելիքներ...

ՎԱՐՈ - Իսկ հնար չկա՞ մի կերպ պլստալու, դե, խոսքի, պաղվալներում թաքնվենք, բան...

ԱՐԱՄ - Դրանից տասն անգամ փոքր գիսաստղը միլիոնավոր տարիներ առաջ երկրի երեսից վերացրեց բոլոր դինոզավրերին:

ՄՈՍՈ - Վարո, չնեղանաս, բայց էս խնամիդ լրիվ բայդուշ ա, ախպեր, ասի՝ արի մեր Մխոյի աղջկան ուզենք, չուզիր:

ՎԱՐՈ - Սպասի դու էլ քու Մխոյով: Մխոյի աղջիկը շիլ չի՞, արա:

ՄՈՍՈ - Հա դե, մի քիչ կա, բայց էտի ինչ արգումենտ ա Մխոյի փողերի դեմ, էնի պապական փողատեր ա, հասկանում ե՞ս, պապական:

ՎԱՐՈ - Ձեռ քաշի: (*Արամին.*) Ինչքան ժամանակ ունենք:

ԱՐԱՄ - Մինչև առավոտյան յոթն անց երեսունյոթը:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Ասված է՝ «Եվ առաջին հրեշտակը հնչեցրեց փողը, և եղավ որոտ և ձայներ և փայլատակում և մեծ՝ երկրի վրա, և երկրի մեկ երրորդ մասը այրեց, այրեց և ծառերի մեկ երրորդ մասը, այրեց և ամբողջ դալար խոտը»:

Հյուրերը խուճապահար սկսում են հեռանալ:

ՄԻՀՐԱՆ - (*նստելով սեղանի մոտ*): Դե ինչ, ուտենք վերջին անգամ: Նստեք, ոտի վրա քաղցած մնալուց ինչ օգուտ:

ՆԱԶԻԿ - Դուք երևի ճիշտ չհասկացաք, թե ինչ է կատարվում, պարոն:

ՄԻՀՐԱՆ - Հասկացանք, տիկին, բայց ինչ կարող ենք անել, դուք գիտե՞ք՝ ինչ անել, ասե՞ք՝ անենք:

ՄՈՍՈ - (*նստելով*): Ահ, էլ գնում եմ տուն՝ ինչ անեմ: Նստի, Վարո

ախպեր, արժանապատիվ դիմավորենք փորձանքը:

Վարագրատը նստում է:

ՎԱՐՈ - Ժողովուրդը գնաց:

ՄՈՍՈ - Գնաց՝ գնաց, մենք-մերոնքով կնստենք, չվախես:

ՎԱՐՈ - Սա վերջն ա, ամեն ինչի վերջն ա, Մոսո, հասկանում ես, էլ ոչ փող, ոչ կայֆ, ոչ... ոչ մի բան...

ՄՈՍՈ - Հասկանում եմ, Վարո ջան, բայց իմ ձեռն ի՞նչ կա: Համ էլ մտածում եմ՝ կարող ա փափուկ մատերիալից ըլնի էդ անտերը, էդքան էլ վնաս չտա:

ԱՐԱՄ - Միամիտ մարդ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - *(ներխուժելով)*: Ապաշխարեք, ապաշխարեք, գալիս է աստծո պատիժը մեղսավորներիդ գլխին...

ՄԻՀՐԱՆ - Իբր ինքը փրկվելու է:

ՎԱՐՈ - *(ցնցոտիավորին, որ իրեն է նայում)*: Ի՞նչ ես տենց նայում, արա: Էս քրջոտին ո՞վ թողեց ներս, տարեք, տարեք՝ էլ չերևա: Նորո՛:

ՆՈՐՈ - Ստեղ եմ, մեռնեմ քեզ:

ՎԱՐՈ - Սրան հանի ըստից:

ՆՈՐՈ - Հանեմ, ցավդ տանեմ: Արի ստե, արա, այ բոմժ...

Նորոն ցնցոտիավորին տանում է:

ՀՌԻՓՄԻՄԵ - Չեմ հավատում, չեմ հավատում...

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Ասված է՝ կլինի լաց ու կրծ և ատամների կրճտոց:

ՄԻՀՐԱՆ - *(ծամելով)*: Դու իմ ատամների կրճտոցը մի հաշվի, համ, արի մի կտոր բան կեր, աստծո առջև ես ելնելու, չասի՛ սոված ենք պահել իր դրածոյին: Մատուցող, բաժակները լցրու:

Մատուցողը լցնում է բաժակները, ընթացքում քսմավելով Մոսոյին:

ՄՈՍՈ - Ուշքդ բաժակների վրա պահի, չթափես շալվարիս, կպատժեմ:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Վայ, թափվեց... Հիմա պատժելու ե՞ք...

ՄՈՍՈ - Թու, քու մարդ ասողի... Գնա ըստից:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Բա չեք պատժելո՞ւ: Լավ, սպասեք, գոնե մաքրեմ... *(Փորձում է մաքրել Մոսոյի տաբատը:)*

ՄՈՍՈ - Էս տեղը չես բերում, այ տղա, թե՛ իմացար աշխարհի վերջն ա՛ էրես առար, կգյուլլեմ, մորս արև:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - *(հեռանալով)*: Գազան:

ԱՐԱՄ - Ներող եղեք, մենք գնանք:

ՎԱՐՈ - Ո՞ր, խնամի, էլ ո՞ր, նստեք՝ իրար հետ դիմավորենք...

ՆԱԶԻԿ - Չէ, տուն գնանք, տունը տուն է մնում ամեն դեպքում: Ես ուզում եմ իմ տանն անցկացնել վերջին ժամերը:

ՎԱՐՈ - Է՛, տան գերին ենք, էլի, սաղ կյանք կառուցեցինք, դրինք,

լցրինք... Հիմա ի՞նչ, լրիվ գել ու գազանի փայ ա դառնալու:

ԼՈՒՍԻԿ - Գել ու գազանի չէ, առնետի, միայն առնետներն են մնալու երկրի վրա, առնետի իշխանության դարաշրջանն է գալիս:

ՄՈՍՈ - Ես չեմ մնալու՝ կռիսներն են մնալի՞ն... Տեր, բա ո՞ր մնաց քու արդարությունը, Մոսոյի պես տղեն վարի գնա, կռիսներն ուտեն-խմեն, սեքս անեն:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - «Եվ փող հնչեցրեց նաև երկրորդ հրեշտակը, և մի բան, ինչպես մի մեծ հրդեհված լեռ, ընկավ ծովը, և ծովի մեկ երրորդ մասը արյուն դարձավ, և ծովային կենդանիների մեկ երրորդ մասը կոտորվեց, և կենդանի ինչ շունչ որ կար, ոչնչացավ»:

ՎԱՐՈ - Սրտներիս հետ գնա դու էլ...

ՄԻՀՐԱՆ - Տեր հայր, կեր, այս ազնվացեղ իշխան ծուկը շատ համեղ է, վերցրու, հո ծոմ չե՞ս պահում:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Չէ, էլ ի՞նչ ծոմ: *(Ուտում է: Արամին և Նազիկին.)* Դուք էլ նստեք, զավակներս, աճապարության կարիք այլևս չիք:

ԱՐԱՄ - Չէ, շնորհակալ եմ, մենք գնանք:

ՎԱՐՈ - Որ գնացիք՝ փրկվելի՞ն եք, նստեք, էլի:

ԱՐԱՄ - Մատենադարանից զանգեցին, խորհուրդ են հավաքում, պիտի փորձենք գրքերը փրկելու ուղիներ գտնել:

ՄՈՍՈ - Մենք կորելու ենք, գնանք, դուք նստելու եք՝ ձեր մեռած գրքերի մասին մտածե՛ք... Ճիշտ են ասում, էլի, մեր մտավորականները ժողովրդի հետ չեն. չեն, էլի, խխպեր:

ԱՐԱՄ - Եթե ժողովրդին դուք եք ներկայացնում՝ վայ այդ ժողովրդին:

ՆԱԶԻԿ - Մի բորբոքվիր, Արամ:

ՄՈՍՈ - Ի... Ուրեմն ես ժողովուրդ չեմ, ես մարդ չեմ: Տեսա՞ր, ինչ ասում խնամիդ, Վարո ախպեր: Արա, այ գիտնական, քեզ խելոք պահի, կկրակեմ, մեկ ա՛ էլ ոչ դատ կա, ոչ դատաստան:

ԱՐԱՄ - Ափսոս, ժամանակ չունեմ...

ՄՈՍՈ - Թե չէ ի՞նչ...

ՆԱԶԻԿ - Երբ ամուսինս կռվում էր սահմանի վրա, դուք երևի այստեղ թալանով էիք զբաղված, պարոն, հիմա նստել, ոտքը ոտքին օգե՛լ՝ հոխորտում եք:

ՄՈՍՈ - Խի՛, կարող ա՛ մենք չենք կռվել, քուր ջան, շոամներս ցուց տա՛մ *(քանդելով շապիկի կոճակները)*, ցույց տա՛մ...

ՎԱՐՈ - Լավ, վերջ տվեք: Կռվել ենք, չենք կռվել... Սպանիք ձեր կռվով, զլուխ գովալու բան եք գտել. չե՞ք լսել, որ պատերազմը չարիք ա, չարիք:

ՄԻՀՐԱՆ - *(ծամելով)*: Ավելի քան ծշմարիտ է Վարազդատը:

ՆԱԶԻԿ - Լանն, ո՞ր ես, գնում ենք, աղջիկս, Լանն:

ՎԱՐՈ - Չէ, չէ, էդ մեկը չեղավ, մեր

աղջկան ո՞ր եք տանում, տիկին
Նազիկ, թող մնա, հիմա մենք ենք
նրա պաշտպանը:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Նա արդեն մեր տան
անդամ է, թող մնա երեխան,
մեղք է:

ՄԻՀՐԱՆ - Այո, սիրուց չզրկենք երե-
խաներին, ինչպես ասում է մեր ի-
մաստուն ժողովուրդը՝ աշխարհը
մեռնել կա:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Եվ ասված է՝ թող ոչ ոք
չբաժանի նրանց, այր ու կին՝ մեկ
մարմին:

ՎԱՐՈ - Ըհը, էդքան էլ ճիշտ:

ՆԱԶԻԿ - Ես առանց իմ աղջկա չեմ
գնա:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Դուք էլ մնացեք, խնա-
մի, գնաք տուն՝ մենակ ինչ եք ա-
նելու, ընկերով մահը հարսանիք
է՝ չե՞ք լսել:

ԱՐԱՄ - Գուցե իսկապես մնամ,ս,
Նազիկ, կողքներդ գոնե մարդ
կլինի...

ՆԱԶԻԿ - Գործերդ ավարտես, կգամ
մեր ետևից:

ԱՐԱՄ - Իհարկե: Դե, իմոնց լավ
կնայեք, հարգարժան Վարազ-
դատ, ես գնացի:

ՎԱՐՈ - Արխային: Դու գնա՝ մեր
հոգևոր հարստությունը փրկի,
խնամի ջան, աշխարհիկը թող
ինձ:

**Մոսոն փոթկացնում է, Վարոն
աչքունքով սաստում է: Արամը
համբուրում է կնոջն ու դուրս է
գալիս:**

ՆԱԶԻԿ - Բայց ինչ եղավ իմ աղջի-
կը, ձեր տղան ո՞ր տարավ նրան:

ՎԱՐՈ - Երևի տուալետ գնացին,
տիկին Նազիկ, մի անհանգստա-
ցեք, կգան: Նորո՛:

ՆՈՐՈ - Էստեղ եմ, ցավդ տանեմ, ա-
սա:

ՎԱՐՈ - Մի հատ նայի՝ ինչ եղան է-
րեխեքը, բան ասող չլնի:

ՆՈՐՈ - Աչքիս վրա: (*Դուրս է գալիս:*)

ՄԻՀՐԱՆ - Վախենամ՝ էլ չգա:

ՎԱՐՈ - Ինչի՛:

ՄԻՀՐԱՆ - Խելքին վերջապես կհաս-
նի, որ աշխարհի վերջն է:

ՎԱՐՈ - Դու Նորոյիս չես ճանաչում,
նա էն աշխարհում էլ ա ինձ ծա-
ռայելու: Դե լցրեք, լցրեք խմենք:
(*Միհրանին, որ լցնում է:*) Ապրես:
(*Վերցնում է բաժակը:*) Էհ, ողոր-
մի:

ՄՈՍՈ - Ո՞ւմ:

ՎԱՐՈ - Մեզ, էլ ո՞ւմ:

ՄՈՍՈ - Վախ, էդ չափտի ասեիր:
(*Աչքերն է սրբում:*)

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - «Փող հնչեցրեց նաև եր-
րորդ հրեշտակը, և երկնքից ըն-
կավ մի մեծ աստղ, հրաբորբոք,
ինչպես ջահ, և ընկավ գետերի ու
աղբյուրների մեկ երրորդ մասի
վրա: Եվ աստղի անունն էր՝ Դառ-
նություն, և ջրի դառնությունից
շատերը մեռան»:

ՄՈՍՈ - Էս էլ որ իրա բայդուշ ձենը
չի գցում... Հլա շատ կամ էդ փողե-
րից՝ հնչացնես գլխներիս, տեր
հեր:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Եվս երեքը, համբերող եղիր, որոյակս, մի քանի ժամից Տիրոջ դուռն ես գնալու:

ՄՈՍՈ - Կգնանք, հարց չի, մեռնեմ իրա զորությանը:

ՄԻՀՐԱՆ - Սիրաշահում եմ Տիրոջը:

ՄՈՍՈ - Ի, էնքան փող, որ ես մոմի եմ տվել, դու սկի ընտանիքիդ վրա չես ծախսել, այ ախպեր:

Խմում են բոլորը, բացի կանանցից և հեռվում կծկված Հուսիկից:

ՄԻՀՐԱՆ - Անուշ եղավ:

ՎԱՐՈ - (*Հուսիկին*): Ընգեր, չգիտեմ դու որ կողմից ես բարեկամ, բայց էտի կարևոր չի, արի դու էլ մի բաժակ խմի, հաց կեր:

ՀՌԻՍԻԿ - (*վախեցած*): Չէ, չէ, շնորհակալ եմ, ես չէ, ես... Չէ:

ՎԱՐՈ - Ոնց կուգես: Տիկին Նազիկ, դո՞ք ինչի չեք խմում... Խմեք, կերեք, ես խոստացա մեր խնամուն, որ ձեզ լավ եմ նայելու: Դե, մի նեղացեք մեր ընկերոջից, ներենք իրար, բորբոքվեցիք՝ անցավ-գնաց, ինչ ենք տանելու էս մեղսավոր աշխարհից: Մոտ ջան, մի հատ համբուրի մեր խնամու ձեռքը:

ՄՈՍՈ - Համբուրեմ, խի՞ չհամբուրեմ, սիրուն էլ ձեռ ա: (*Համբուրում է:*)

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Կեցցես, որոյակս: Այո, ներենք միմյանց և մաքրենք մեր հոգիները մաղձից, սիրելիներս: Միհրան, մեկ գավաթ էլ լեցրու:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Էլ չես նեղանում, չէ՛,

Նազիկ ջան... Դե վերցրու, վերցրու՝ ես ու դու էլ խմենք. առաջ լյարդիս համար վախենում էի, մաշկիս գույնի համար վախենում էի, չաղանալու համար վախենում էի... հիմա՝ էհ, էլ ինչ... (*Հանկարծակի հիստերիկ լաց է սկսում:*)

ՆԱԶԻԿ - (*գրկում է Հռիփսիմեին*): Տիկին Հռիփսիմե, սիրելիս, մի լացիր, խնդրում եմ, թե չէ ես էլ կլացեմ: Դե, հանգստացիր... Արի խմենք, հա՛:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Ազիզս... (*Համբուրում է Նազիկին*): Ախր, ախր... Առավոտյան յոթ անց կեսին բոլորս ձգմվելու ենք... Չէ, դուք հասկանում եք... (*Լալիս է:*)

ՄՈՍՈ - (*կոնյակ մոտեցնելով Հռիփսիմեի բերանին*): Խմի, խմի՝ հանգստացի, տիկին Հռիփսիկ ջան:

ՎԱՐՈ - Ի...

ՄՈՍՈ - Հա, ինչ, վատ ա մարդը:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Հա, վատ եմ, շատ վատ եմ, տուր, Մովսես ջան:

ՄՈՍՈ - (*խմեցնելով*): Խմի-խմի-խմի... Ապրես: Թեթևացար, չէ՛:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Մի քիչ:

ՄՈՍՈ - Դե, մի քիչ էլ խմի... Խմի-խմի-խմի...

ՎԱՐՈ - Ինչ էլ հավես ունի...

ՆՈՐՈ - (*գալով*): Գտա էրեխեքին, շեֆ, բարում էին, գալիս են:

ՎԱՐՈ - Ապրես: (*Ընտավոր սեղանը ցույց տալով*): Գնա, էստեղ նստի, քու համար կեր-խմի, Նորո ջան, ամեն բան կա:

ՆՈՐՈ - Հա, մեռնեմ սրտիդ: Հանկարծ պետք էղա՝ ձեն տուր, ստեղեք եմ:

Հռիփսիմեն ու Նազիկը հանկարծ գրկախառնվում են:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Վայ, Նազիկ ջան, կներես, էլի, ներող եղիր:

ՆԱԶԻԿ - Ինչի՞ համար, քույրս, սիրելիս, բոլորիս հետ էլ պատահում է, ներենք միմյանց, աշխարհի վերջն է վերջապես:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Հա, միշտ չի, որ աշխարհի վերջ է լինում: Չխմենք մի-մի հատ էլ:

ՆԱԶԻԿ - Ի հարկե, էլ ի՞նչ ունենք անելու:

Գալիս են Սարիկն ու Նանեն:

ՆՈՐՈ - (*հենվից, գոռալով*): Ծեֆ, հենա, էկան:

ՎԱՐՈ - Տեսնում եմ, քոո չեմ:

ՆԱԶԻԿ - Աղջիկս, եկար... Ինչ սիրուն ես, զգեստն ինչքան է սազում քեզ:

ՎԱՐՈ - (*Սարիկին*): Էս ո՞ր էիր տարել էս էրեխուն, այ... քու ցավը տանեմ:

ՍԱՐԻԿ - Էս կողմերում էինք, հերջան: Մի րոպե... (*Հեռախոսով*): Հա, լսում եմ, հա ցավդ տանեմ... հա մեռնեմ քեզ... Բա ո՞նց, էլ ի՞նչ, էկա: (*Անջատելով հեռախոսը*): Տղերքն են, ասում են՝ արի, սաունա-բան, ախպերովի վարի գնալը հեշտ կըլնի:

ՎԱՐՈ - Հա, գնա, բա ո՞նց, մնում ես՝ որ ի՞նչ:

ՍԱՐԻԿ - Չէ լուրջ, ես գնամ:

ՎԱՐՈ - Գնա:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Չէ, չեմ թողնի, մնամեզ հետ, մնա, տղաս:

ՎԱՐՈ - Գնում ա՛ թող գնա, էս օրով ով ում կարա բան արգելի:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Վայ չէ, ո՞ր գնա, չէ:

ՎԱՐՈ - Թող գնա, մեզ հետ նահատակ լինելն իրան հետաքրքիր չի:

ՍԱՐԻԿ - Հա, էլի, պապան ինձ հասկանում ա: Դե, հաջող ձեզ, մենք գնացինք: (*Նանեի ձեռքը քաշելով*.)

ՎԱՐՈ - Էս էրեխո՞ն ուր ես տանում, այ քու... ցավը տանեմ:

ՍԱՐԻԿ - Չտանեմ:

ՎԱՐՈ - Ի՛, նա քու ախպերության հետ ի՞նչ գործ ունի, էս մատղաշ, համեստ, հրեշտակի պես աղջիկը:

ՍԱՐԻԿ - Ոնց ասես:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Փոխանակ ընտրյալիդ հետ մնաս, տղա ջան, մորդ հետ մնաս էս վերջին ժամերին... (*Փղծկում է*.)

ՍԱՐԻԿ - Չէ, տղերքը սպասում են: Եկեք մի հատ պաչեմ... (*Համբուրում է մորը, հորը, Նանեին մի քիչ երկար է համբուրում*.)

ՎԱՐՈ - Լավ, հերիք ա, թատրոն մի սարքի:

ՍԱՐԻԿ - Դե, պինդ մնացեք: (*Գնում է*.)

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Տղաս, տղաս, ախր էլ չենք տեսնվի, սպասիր... (*Գրկում է*.)

ՍԱՐԻԿ - Թող, մեր ջան, գնամ՝ ունեմ, ծակվեմ, լակեմ՝ սատկեմ:

ՆԱՆԵ - Սարիկ, ինձ մի թող:

ՍԱՐԻԿ - Թողում եմ, չեմ կարա, կյանքս:

ՎԱՐՈ - Դե գնա արդեն, հասկացանք:

ՍԱՐԻԿ - Մնաք բարով:

ՎԱՐՈ - Գնաս բարով:

ՍԱՐԻԿ - Մի բան խնդրեմ, էլի, հեր ջան, էն Իքս 6-իդ բալնիքը տուր, դրանով գնամ, խաթրս մի կոտրի, էլի, կարող ա վերջի ցանկությունս ա:

ՀՈՒՓՍԻՄԵ - Տուր, Վարո ջան, տղայիս սիրտը մի կոտրի:

ՎԱՐՈ - Առ, քչի, բալես: (*Տալիս է մեքենայի բանալին:*)

ՍԱՐԻԿ - Մեռնեմ ձեր սրտին: (*Գնում է:*)

ՆԱՆԵ - Սարիկ...

ՎԱՐՈ - Թող գնա, մի վախի, ես կողքիդ եմ:

ՆԱՆԵ - Հայրիկ... (*Գլուխը դնում է Վարդյի ուսին, լաց է լինում:*)

ՆԱԶԻԿ - Լաց եղիր, աղջիկս, լաց եղիր, թող սրտիկդ թեթևանա:

ՀՈՒՍԻԿ - (*մոտ գալով*): Մարդիկ, մարդիկ, մարդիկ... Այնպիսի իդիլիկ գրույցներ եք անում, կարծես ոչինչ չի եղել, չեք հասկանում՝ ինչ է կատարվում, տեղ չի հասել դեռ:

ՄԻՀՐԱՆ - Սա՛ որ ծակից ելավ:

ՄՈՍՈ - Ձենդ գլուխդ մի գցի, այ տղա, թող սթրվենք:

ՀՈՒՍԻԿ - Բայց չէ, մի րուպե, դուք

հասկանում եք, որ ամեն ինչի վերջն է, ամեն ինչի, մի հատ խորացեք. ամեն ինչի՝ լսում եք. հույսերի, սիրո, ապագայի, կյանքի...

ՎԱՐՈ - Ինչ անեմ, թռնեմ գիսաստղ բռնեմ:

ՀՈՒՍԻԿ - Չանգեք, զանգեք...

ՎԱՐՈ - Աստճո՛ն:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Լավ կատակ չէր, զավակս:

ՎԱՐՈ - Կներես:

ՀՈՒՍԻԿ - Ինչո՞ւ աստճուն, դուք հանրապետությունում հեղինակություն ունեցող մարդ եք, վերններին զանգեք, ամենավերններին, գուցե կա՛ն ինչ-որ թաքնված հնարավորություններ, ինչ-որ ծածուկ ինֆորմացիաներ:

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց ձիշտ է ասում, գիտե՛ս, Վարազդատ, հնարավոր է, որ սահմանափակ քանակով մարդկանց համար փրկվելու ինչ-որ միջոց կա, Նոյան տապանի պես մի բան, զանգիր:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Աստված ինքը կփրկի՛ ում հարկն է, Աստճուց առաջ մի ընկեք:

ՄՈՍՈ - Սպասի դու էլ... Չանգի, Վարո, բալքի մի-մի փչովի նավ էլ մեզ հասնի:

ՎԱՐՈ - Լավ, փորձեմ, հետո չասեք՝ չարեց: (*Չանգում է:*) Հարգանքներիս հավաստիքը, բարև ձեզ... Վարազդատն եմ, Վարազդատ Փարսադանիչը... Իհարկե, իհարկե... Գիտե՛ք՝ ինչ էի ասում, ասում էի՝ կարող ա՛ մեզ համար ինչ-որ

ծն կա փրկվելու, էլիտայի համար, էլի: Ինչ... (Իջեցնելով հեռախոսը:) Ասում ա՛ եղունգ ունես՝ զլուխդ քորի:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - «Փող հնչեցրեց նաև չորրորդ հրեշտակը, և զարկվեց արեգակի մեկ երրորդ մասը, լուսնի մեկ երրորդ մասը և աստղերի մեկ երրորդ մասը, և խավարեց նրանց մեկ երրորդ մասը, նույնպես և՛ գիշերվա մեկ երրորդ մասը»:

ՄՈՍՈ - (Վարոյին): Ուրեմն իրանք էլ են մեռնելու:

ՎԱՐՈ - Բա չէ, անմահ են:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Եվ տեսա ու լսեցի երկնքի մեջ թռչող հրեշտակի ծայնը, որ ասում էր բարձր ձայնով. «Վայ, վայ, վայ երկրի վրա բնակվողներին, երբ կհնչի նաև մյուս երեք փողերի ձայնը, որը պիտի հնչեցնեն հրեշտակները»:

Հուսիկը հիստերիկ գոռոցով վազում, պատուհանից դուրս է նետվում:

ՎԱՐՈ - (տեր հորը): Հասցրիր մարդուն քու հրեշտակներով, էլի:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Ճակատագիր է, Վարագդատս, լինելիքը լինելու էր:

ՆԱԶԻԿ - Խեղձ մարդ:

ՄՈՍՈ - (բաժակը վերցնելով): Էհ, ողորմի:

ՄԻՀՐԱՆ - Չեմ կարծում:

ՄՈՍՈ - Ինչի՞ որ:

ՄԻՀՐԱՆ - Երկրորդ հարկում ենք ընդամենը:

ՄՈՍՈ - Նուրբ տղա էր, էնի էրկու հարկին էլ չի դիմանա: Գրագ գանք:

ՄԻՀՐԱՆ - Ինչի՞ վրա:

ՄՈՍՈ - Հազար դոլարի:

ՄԻՀՐԱՆ - Համաձայն եմ, բայց երկու օրից կտամ, կլինի՞:

ՄՈՍՈ - Խի չէ, կլինի... (Կռահելով:) Այ քու ավանտյուրիստ... Ուզում էիր խաբեն Մոսոյին, էս տղին... Զու գիշերվա ման էկա՞ծ ես ցերեկով եմ ման գալի, այ տղա:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - (Նազիկին գրկած): Մենք գնացինք:

ՎԱՐՈ - Ո՛ր:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Չենք ասի, պարկեշտ կանայք դա բարձրաձայն չեն ասում:

Հռիփսիմեն և Նազիկը գնում են:

ՎԱՐՈ - (Նանեին, որ ուզում է հետևել մորը): Դու էլ ես ուզում, սիրունս, ես կտանեմ:

ՆԱՆԵ - Չէ, ուզում եմ մամայի հետ գնամ, մաման խմելուց վատանում է, բան չպատահի:

ՎԱՐՈ - Չի պատահի: Դու իմ կողքին մնա, էս դաժան ժամին քեզ ուժեղ ձեռք ա պետք, ուժեղ թիկունք: Գիտես ինչ, դու էլ խմի մի բաժակ, խմի՛ թեթևանաս:

ՆԱՆԵ - Չեմ ուզում, ես էլ եմ խմիչքից վատանում, զլուխս սկսում է պտտվել:

ՎԱՐՈ - Թող մի քիչ էլ պտտվի, վնաս չունի, խմի, անարատ կուն-

յակ է: *(Նանեն խմում է:)* Ապրես...
Դե, էս համով կտորն էլ կեր... Ը-
հը...

ՄՈՍՈ - Հարս ես պահում, էլի, օր
վերջալուսի:

ՎԱՐՈ - Չպահեմ:

ՄՈՍՈ - Խի՛, կայֆ ա տալի՛:

ՎԱՐՈ - Աշխարհի վերջը գեշ ա ազ-
դել վրեդ, Մովսես:

ՄՈՍՈ - Քիչ բան չի, դու տաք ես, չես
զգում:

ՎԱՐՈ - Ուզած դեպքում մենք պիտի
հոգատար լինենք մատաղ
սերնդի նկատմամբ, պարոն
Մովսես: *(Նանեին.)* Կեր, աղջիկ
ջան, կեր, բալես:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Կեցցես, Վարազդատս:

ՄԻՀՐԱՆ - Միայն թե նոր փող
չինչեցնես, տեր հայր, տեսար՝ էն
խեղձը ոնց կործանվեց:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Փրկվեց, փրկվեց, քան-
զի ասված է...

ՄՈՍՈ - Ստոպ, խմում ենք, մի հա-
րամի:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Խմեք, կսպասեմ:

ՄՈՍՈ - Մի սպասի, դու էլ խմի:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Լավ, կխմեմ, բայց կար-
միր գինի, կա՛մ կարմիր գինի:

ՎԱՐՈ - Վարազդատի հարսանիքի
սեղանին կարմիր գինի պակասի՛:

ՄԻՀՐԱՆ - Վարազդատ, շփոթում
ես, քո հարսանիքը չի, որդուդ
հարսանիքն է:

ՎԱՐՈ - Ինչի, ես ի՛նչ ասեցի:

ՆԱՆԵ - Գլուխս պտտվեց:

**Հայտնվում է Հուսիկը՝ ախուվա-
խով, կաղալով:**

ՄՈՍՈ- Լուսը քեզ տեսնողին: Ես էլ
էս եզի վրա քիչ էր մնում գռազ
գայի:

ՄԻՀՐԱՆ - Մարդ աստճո, չգիտեիր,
որ երկրորդ հարկում ենք:

ՀՈՒՍԻԿ - Չէ: Գոնե զգուշացնեիք:

ՄԻՀՐԱՆ - Ի՛նչ իմանայինք՝ քեզ
զգելու ես, որ զգուշացնեինք:

ՄՈՍՈ - Քեզ ընենց թափով գցիր,
ոնց որ աշխարհի վերջն ըլներ:

ՎԱՐՈ - Որ էկար էստեղ, չջոգեցիր
հարկը:

ՀՈՒՍԻԿ - Չէ, մտքերի մեջ էի, ու-
շադրություն չդարձրի:

ՄՈՍՈ - Դու, կա-չկա, հարսի կողմի
բարեկամն ես, ապեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Ոչ մեկի բարեկամն էլ չի,
մտքերի մեջ խորասուզված եկել՝
պատահաբար մտել է: Այդպես չէ՛:

ՀՈՒՍԻԿ - Գուցե... Հիմա դա ի՛նչ
կարևոր է, մի բան արեք, մեռա:

ՄԻՀՐԱՆ - Անեմ: Բարձրանում ես
տանիք ու այնտեղից ես գցում
քեզ, հաստատ կստացվի, տասն-
վեց հարկ է:

ՀՈՒՍԻԿ - Չեմ կարող, ոտքս կոտր-
ված է:

ՄՈՍՈ - Հա, ինչ ես առաջարկում՝
գիպս դնենք:

ՀՈՒՍԻԿ - *(կաղալով գնում է սրահի
խորքը, պառկում բազմոցին, գո-
ռում է ցավից):* Վայ, մամա ջան,
մեռա:

ՄԻՇՐԱՆ - Մայրիկ էլ ունի մարդը:
ՀՈՒՍԻԿ - Ունեմ, բա չունեմ... Գյուղում է ապրում խեղճը, հիմա մենակ, անտեր...
ՎԱՐՈ - Փոխանակ մորդ մոտ գնալի՜ր՝ հարսանիք ես էկել:
ՄԻՇՐԱՆ - Փոխանակ մորդ մոտ գնաս՝ քեզ պատուհանից զգում ես:
ՀՈՒՍԻԿ - Շոկի մեջ էի, էլ չեմ անի, երդվում եմ:
ՄՈՍՈ - Լուրջ ես ասում... Ապրես, մի բաժակ կխմես:
ՀՈՒՍԻԿ - Չէ, ինչ խմել, մեռնում եմ, օգնեք, հայ քրիստոնյա չե՞ք:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Օգնեք մարդուն, տառապում է:
ՎԱՐՈ - Բայց ինչ անենք, քրիստոնյա ենք, հո բժիշկ չենք:
ՀՈՒՍԻԿ - Բժիշկ կանչեք, շտապօգնություն:
ՄԻՇՐԱՆ - Հեռախոս չունես:
ՀՈՒՍԻԿ - Ճիշտ որ, մուննաթ չանեմ: *(Հանում է հեռախոսը:)*
ՄՈՍՈ - Իզուր ա, բժիշկները հիմա փախած են:
ՀՈՒՍԻԿ - Ծտապօգնությունն է... Հասեք, մեռնում եմ: Ուրքս եմ կոտրել, գլուխս եմ ջարդել, կողերս, լյարդս... Քանի տարեկան եմ... Երեսուներեք, բայց դա ինչ կարևոր է, մեռնում եմ, հասեք... Հասցե՞ն... *(Ներկաներին.)* Հասցեն:

ՄՈՍՈ - Բայց դու էս ինչքան ես մեզ զբաղացնում, ընդեր:

ՆԱՆԵ - Մեղք է, ասեք:

ՎԱՐՈ - Սևանի խճուղի, ռեստորանային կոպլեքս «Դրախտ»...
ՄԻՇՐԱՆ - Այո, այստեղից ուղիղ դրախտ ենք թռչելու:
ՎԱՐՈ - ...երկնագույն դահլիճ:
ՄՈՍՈ - Ի, ուրիշ կարգին գույնի զալ չկամ, Վարո ախպեր:
ՀՈՒՍԻԿ - *(հեռախոսով):* Ռեստորան «Դրախտ», երկնագույն դահլիճ, այո, Սևանի խճուղի:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Է, կգամ, զավակս, ինչ ասացին:
ՀՈՒՍԻԿ - Ասացին՝ գալիս ենք: Վայ, մեռա...
ՄՈՍՈ - Արա, դե սուսուփուս մեռի, էլի, մեր դարդը մեզ հերիք ա:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Սիրենք զմիմյանց, զավակս, մոտեցիր, ցավակցիր, շոյիր մերձավորիդ:
ՄՈՍՈ - Ձեռ ես առնում, տեր հեր, դուրդ գալիս ա՝ ինքդ շոյի:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Փող հնչեցրեց նաև հինգերորդ հրեշտակը...
ՄՈՍՈ - *(Հուսկկին):* Էս էիր ուզում, արա:
ՀՈՒՍԻԿ - Մեռա...
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - ...Եվ տեսա, որ մի աստղ ընկավ երկնքից... *(Հեռախոսն է ձայնում:)* Այո, տեր եմ, տեր եմ, զավակս: Անհապաղ, անհապաղ գալիս եմ: *(Ներկաներին.)* Կանչում են, եկեղեցին կանչում է, պիտի գնամ, պիտի գնամ Աստծո տաճարը, պիտի աղոթեմ ձեզ համար, համայն աշխարհի փրկության համար: Խաղաղությամբ մնաք, չվախեք, Տերը ձեզ

հետ է: (Ելնում է, հեռախոսով):
 Տղա, մեքենան պատրաստիր:
ՄԻՀՐԱՆ - Հինգերորդ փողը կիսատ թողիր, տեր հայր:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - (հեռանալով): Հաջորդիվ, հաջորդիվ, զավակս:
ՄՈՍՈ - Թող գնա, հագիվ գնում ա:
ՆԱՆԵ - (հարթել է): Հիմա ինչ, ես մեռնելու եմ, ձեզ եմ հարցնում, ես, այսպես գեղեցիկ, ջահել, չմայրացած, ու մեռնելու եմ, ո՞ր է արդարությունը, ո՞ր է աստված...
ՎԱՐՈ - Չկա, ոչ արդարություն, ոչ աստված, ես կամ, քեզ ես կփրկեմ, սիրունս:
ՆԱՆԵ - Խնդրում եմ, հայրիկ, փրկիր, փրկիր...
ՎԱՐՈ - Իմ մարմնով կծածկեմ, մեռնեմ քեզ, թող իմ գլխին խփի:

Գալիս են բժիշկը և բուժքույրը:

ՄՈՍՈ - Իյամ, էկան...
ԲԺԻՇԿ - Եկանք, այո, չգայի՞նք:
ՎԱՐՈ - Կարծում էինք՝ չեք գա:
ԲԺԻՇԿ - Հարգելիներս, մենք բժիշկ ենք, մենք Հիպոկրատի երդում ենք տվել:
ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Տվել ենք, հա:
ՄԻՀՐԱՆ - Դե լավ է, լավ է, մեր հիվանդի բախտը բերեց:
ԲԺԻՇԿ - Ի դեպ, ո՞ր է հիվանդը: (Վարոյին.) Դո՞ք եք:
ՎԱՐՈ - Բերանդ խերով բացի: (Ցուցանելով): Հրեն, ոռնում ա, չեք լսում:
ԲԺԻՇԿ - Բայց ձեր տեսքն էլ առողջ չի:

ՎԱՐՈ - Մի հնարի, գործիդ նայի:
ԲԺԻՇԿ - (մոտենալով Հուսիկին): Ինչ է եղել, սիրելիս, ինչո՞ւ եք բղավում, ցավո՞ւմ է:
ՀՈՒՍԻԿ - Ցավում է, բժիշկ, մի բան արեք, շուտ:
ԲԺԻՇԿ - Որտե՞ղ է ցավում:
ՀՈՒՍԻԿ - Ամեն տեղ:
ՄԻՀՐԱՆ - Երկրորդ հարկից իրեն գցել է:
ԲԺԻՇԿ - Սուիցիդի փո՞րձ:
ՄՈՍՈ - Հենց իմացավ՝ աշխարհի վերջն ա՞՞ իրան գցեց:
ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Աշխարհի վերջ:
ԲԺԻՇԿ - Ի՞նչ մանկական զրույցներ են, ինչ ինձ հիշում եմ, ասում են՝ աշխարհի վերջ: (Տեսողում է Հուսիկին:) Ձեր հիվանդին պետք է հիվանդանոց տեղափոխել:
ՎԱՐՈ - Մերը չի:
ԲԺԻՇԿ - Բա ո՞ւմն է:
ՄԻՀՐԱՆ - Հենց այնպես հիվանդ է, անտեր:
ՄՈՍՈ - Է, հիմա սաղս էլ անտեր ենք:
ԲԺԻՇԿ - Չեմ հասկանում, ինչ անկումնային տրամադրություններ են, այն էլ՝ այս շքեղ ռեստորանում:
ՄԻՀՐԱՆ - Բժիշկը երևի տեղյակ չի, քնած է մնացել:
ԲԺԻՇԿ - (բուժքրոջը): Ճնշումը չափիր: (Մյուսներին.) Այո, հերթապահությունից առաջ քնել-հանգստացել ենք: Ինչ է եղել որ...
ՄՈՍՈ - Երանի ձեզ: Բժիշկ ախպեր, չի:

մի տասը ժամվա կյանք ա մնացել, հլա ավելի քիչ:

ԲԺԻՇԿ - Թողեք այդ կատակները, ձեր ընկերը ջարդոլխորդ է եղել, դուք կատակում եք, սիրուն չի, չէ:

ՄՈՍՈ - Բերանդ խերով բացի, էտի մեզ ինչ ընկեր:

ՎԱՐՈ - Չի հավատում բժիշկը:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռա, հասեք:

ԲԺԻՇԿ - Սպասիր, սպասիր... *(Մյուսներին.)* Կարգին ասեք՝ հասկանանք, ինչ եք անդադար ակնարկներով խոսում:

ՄԻՀՐԱՆ - Ահռելի գիսաստղը գալիս է երկրագնդի վրա, ուղիղ կենտրոնին է խփելու, բժիշկ, վերանալու ենք, ինչպես դինոզավրերը վերացան հիսուն միլիոն տարի առաջ:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - *(ավարտելով Հուսիկի ծնշումը չափելը):* Չունի ծնշում:

ԲԺԻՇԿ - Առհասարակ:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Չէ, մի քիչ կա, վաթսունը քառասունի:

ԲԺԻՇԿ - *(ականջին դնելով զանգող հեռախոսը):* Լսում եմ: Այո, Ստեպան Գեորգիչ: Անմիջապես... Բայց հիվանդի մոտ ենք... Թքա՞ծ... Ինչո՞ւ... Նոր այստեղ էլ ասին՝ չհավատացի: Լնորջ է... Եկանք, այո, իհարկե: *(Բուժքրոջը.)* Փաստորեն՝ աշխարհի վերջի մասին լուրերը չափազանցված չէին, գնացինք, գլխավորը շտապ կանչում է, անհապաղ, հավաքվիր:

ՄԻՀՐԱՆ - Ո՞ր, բա այն խեղճը...

ԲԺԻՇԿ - Խեղճը ինչ, աշխարհն է կործանվում, աշխարհի կործանման հետ խաղ եք անում, եղբայր:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռա:

ՄՈՍՈ - Ձեռի հետ գոնե հիվանդանոց տարեք, գլուխներս ուռեց սրա ձվձվոցից:

ԲԺԻՇԿ - Ո՞ր հիվանդանոցը կընդունի հիմա, վերցնենք՝ կրակն ընկնենք:

ՎԱՐՈ - Բա Հիպոկրատի երդումը:

ԲԺԻՇԿ - Դե... Գիտե՞ք ինչ կա, երգվելիս ֆորս մաժորային դեպքերը նախատեսված չէին:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Հիպոկրատ, միպոկրատ... Չէ-չէ մի՛ Ամիրդովլաթ Ամասիացի... *(Բժշկին.)* Գնացինք:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - *(անցնելով):* Ապաշխարեք, ապաշխարեք, քանի ուշ չէ:

ՄՈՍՈ - Ուշ ա արդեն, ռադ էլի:

ՎԱՐՈ - Սպասի, Մոսո, երևի սոված ա մարդը, չասի՝ քծիպ ենք: *(Ցնցոտիավորին.)* Արի, մի կտոր բան կեր, ընգեր, կաշի-ոսկոր ես մնացել, արի:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Մոտ է ժամը հատուցման, ապաշխարեք: *(Հեռանում է:)*

ՀՈՒՍԻԿ - Վայ, մեռա... Ինձ հանեք վերի հարկերը, էնտեղից գցեք՝ սատկեմ-պրծնեմ:

ՎԱՐՈ - Էլ բան ու գործ չունենք:

ՄԻՀՐԱՆ - Բժիշկ, գոնե մի ցավագրկող սրսկեք, հանգստանա մարդը:

ԲԺԻՇԿ - Ցավագրկո՞ղ: (*Բուժքրոջը.*)
Ունեն՞ք:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Կա ոնց որ:

ԲԺԻՇԿ - Դե, սրսկիր, արագ:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - (*լցնելով սրսկիչը*):
Շրջեք փորի վրա:

ՄՈՍՈ - Ինքներդ շրջեք:

ԲԺԻՇԿ - Ես կշրջեմ: (*Շրջում է:*) Ա-
հա:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Ծավվարն իջացրեք:

ԲԺԻՇԿ - Ծատ չեղամվ... Ծավվարի
վրայից սրսկիր, արդեն կարևոր
չի:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - (*սրսկելով*): Ըհը,
սրսկեցինք: Չցավաց, չէ՛:

ՀՈՒՍԻԿ - Ցավաց:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Սուտ ա ասում, չհա-
վատաք, իմ պես սրսկող Հայաս-
տան աշխարհը չունի:

ՄՈՍՈ - Դրան նորից հետ ֆոցրեք,
հո տենց չի՞ մնալու:

ԲԺԻՇԿ - Օֆֆ, ինչ նազուտուզով հի-
վանդներ են: (*Շրջում է:*)

ՎԱՐՈ - Հիվանդն ինքդ ես: Արի, մի
թաս բան կխմի, դու էլ արի, քու-
րո:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Լցրեք: (*Վերցնելով
բաժակը:*) Աշխարին խաղաղութ-
յուն: Էհ: (*Խմում է:*)

Բժիշկը նույնպես խմում է:

ՎԱՐՈ - Ըհը, հիմա կարաք գնաք:

ԲԺԻՇԿ - Մնաք բարով:

ՄԻՀՐԱՆ - Բարո՞վ... Ոնց որ ձեռ առ-
նեք, բժիշկ:

ՄՈՍՈ - Հլա տաք ա, չի գգում:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Սրսկեցինք:

ՎԱՐՈ - Լավ արիք, մեռսի:

ԲԺԻՇԿ - Ու վերջ... Էս ծանր օրով
հասել ենք այստեղ...

ՎԱՐՈ - Հասկացա: (*Փող է տալիս:*)
Առ, վերցրու:

ՄՈՍՈ - Էս էլ վերցրու, հերիք ամ:

ԲԺԻՇԿ - Հերիք է, ապրեք:

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց ինչների՞դ է, չեմ
կարծում, թե այն աշխարհում
դրամը փոխարկելի լինի:

ԲՈՒԺՔՈՒՅՐ - Ինչ իմանաս:

ԲԺԻՇԿ - Այո, ամեն դեպքում՝ չի
խանգարի: Գնացինք:

ՎԱՐՈ - Գնաք բարով:

**Բժիշկն ու բուժքույրը դուրս են
գալիս:**

ՄԻՀՐԱՆ - Բնեց խեղճը:

ՄՈՍՈ - Դրա խոռոցն ամ, ես էլ իմացա՝
էն անտերն արդեն մոտեցել ա:

**Գալիս են Հռիփսիմենն ու Նազի-
կը:**

ՎԱՐՈ - Լույսը ձեզ տեսնողին, էս
ինչ երկար եք չիշիկ անում:

ՀՈՒՓՍԻՄԵ - Մի գռեհկացիր, Վա-
րազդատ, ինչ անենք՝ աշխարհի
վերջն է, տղամարդը ուզած դեպ-
քում պիտի ջնեստլմեն մնա: Բա-
րում նստեցինք, վիսկի խմեցինք,
նարինջ կերանք... Չլինի՞ կարո-
տել եք:

ՄՈՍՈ - Հարբած են, ախպեր:

ՀՈՒՓՍԻՄԵ - Հա, ինչ անենք, ես
հարբած ավելի հմայիչ տեսք ու-

նեմ, ասել են... Այնպես չի, Մովսես:

ՄՈՍՍՈ - Ըտենց ա, քուրս, ցավդ տանեմ:

ՎԱՐՈ - Ավել-պակաս քիչ խոսեք: Էս խնամու հա՛ն ինչ ա:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Հարբած է կինը, յուր տարեք, մենք ձեզ ո՛նց ենք յուր տանում ամեն օր:

ՎԱՐՈ - Լավ ա, էլի:

ՆԱՆԵ - *(թմբի թից սթափվելով):* Մա՛մ, դու է՛ս:

ՆԱԶԻԿ - Ես եմ աղջիկս, բայց վատ եմ, գլուխս պտտվում է... Հիմա ետ կտամ:

ՄԻՀՐԱՆ - Միայն՝ ոչ այստեղ, տիկին, խնդրում եմ, հաց ենք ուտում:

ՆԱԶԻԿ - Ճիշտ է, տուն գնամ, գնամ պառկեմ:

Լույսերը հանգում են:

ՄՈՍՍՈ - Սկսավ, ախպեր:

ՎԱՐՈ - Ինչի՞ սենց շուտ, ժամ-պատարագ չկա՞, չեմ հասկանում:

ՄՈՍՍՈ - Ինչ իմանամ, մեռնեմ քեզ, դրա շոֆերը երևի հայ ա:

ՆԱԶԻԿ - Լանե, առաջ ընկիր, աղջիկ ջան, գնում ենք:

ՎԱՐՈ - Ոչ մի Լանե, ձեզ ո՞վ Լանե կվստահի էս վիճակում:

ՆԱՆԵ - Ես մորս հետ կգնամ:

ՎԱՐՈ - Ոչ մի տեղ էլ չես գնա:

ՆԱՆԵ - *(Վարոյին, որ գրկել է):* Թողեք ինձ, պարոն Վարազդատ... Ինչ եք անում...

Ցնցոտիավորն է անցնում:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Ապաշխարեք, աղոթեք, հուղաներ, վերջներից եկավ, ձեզ եմ ասում, խլացել եք, ապաշխարեք...

ՎԱՐՈ - Նորո՛, քեզ չասի՞՜ դրա ձենը կտրցրու, ո՞ր ես:

ՄՈՍՍՈ - Ստեղ եմ, շեֆ ջան, մատաղ սրտիդ, հեսա կտրցնեմ: Արի ստե, արա, այ քրջոտ, արի... Ի՛, փախավ բեռը:

ՆԱՆԵ - Թողեք ինձ...

ՎԱՐՈ - Ոչ մի տեղ չես գնա՝ ասեցի, ես եմ որոշում:

ՆԱԶԻԿ - Թողեք աղջկաս...

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Թող երեխային, Վարազդատ, գժվել է՛ս:

ՎԱՐՈ - Դու սուս, ձենդ չլսեմ: *(Թիկնապահին.)* Նորո՛, ո՞ր ես:

ՆՈՐՈ - Ստեղ եմ, մեռնեմ կյանքիդ, ասա:

ՎԱՐՈ - Էս մեր խնամուն տար, տուն հասցրու, լավ կհասցնես, հավեսով, էղամվ, դե տար:

ՆՈՐՈ - Դու ասես՝ Նորոն չտանի՞, ընենց տանեմ, որ ասի՝ մի հատ էլ տար... *(Նազիկին.)* Արի տենամ, քուր ջան:

Նորոն գրկում է Նազիկին, նա ճչում է, ճչում է նաև Նանեն, ում ամուր գրկել է Վարոն:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Այս ի՛նչ է կատարվում, Աստված իմ... Թող կնոջը, Նորայր:

ՆՈՐՈ - Չեմ կարա, տիկին Հռիփսի-

մե ջան, քեզ ինչքան էլ հարգեմ,
շեֆի հրամանն ա, պտի տանեմ:
(Տանում է *Լազիկին*):

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Ուշքի արի, Վարազ-
դատ:

ՎԱՐՈ - Դու չխառնվես, քու խելքի
բանը չի, լավ կանես՝ դու էլ գնաս
ստեղից, դավայ:

ՄՈՍՈ - (*քոնելով Հռիփսիմեի ձեռ-
քը*): Գործ չունես, ցավդ տանեմ,
Վարոն կատաղած ա, աստված
հեռու պահի, գիտես խասյաթը, է-
լի:

ՎԱՐՈ - Մոսո, դրան տուն տար:

ՄՈՍՈ - Տանեմ, Վարո ջան, ոնց ա-
սես:

ՎԱՐՈ - (*Լանեհին, գրկած*): Դու կար-
ծում ես՝ իմ դարդը էն ախմախ լա-
կոտն ամ... Լա քեզնից ինչ ա
հասկանում: Չէ, կյանքս, ես ու-
զում էի, որ միշտ իմ աչքիս առաջ
լինես, որտև խելքս գնում ա քու
համար, հրեշտակս, բոմբս...

ԼԱՆԵ - Բայց ես չեմ ուզում... Թո-
ղեք... Թող, տականք, զզվանք...

ՎԱՐՈ - (*տանելով Լանեհին*): Խփի,
չանգոհի, մեռնեմ ջանիդ...

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Այս ինչ հրեշի հետ եմ
ապրել կյանքս, աստված իմ:
(*Լալիս է*):

ՄՈՍՈ - Դե, մի լացի, մի լացի, սի-
րունս: Լա ինչ ա հասկանում՝ իս-
կական կնիկն ինչ ա... Էշն ինչ
գիտի, նուշն ինչ ա:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Էշ, այո, էշ, ավանակ:

ՄՈՍՈ - Վախս, մեռնեմ քեզ, ինչ հա-
մով ես ջղայնանում... Դե, մի լա-

ցի... Այսինքն՝ լացի, քեզ սազում
ա, կյանքս...

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Խղճում ես ինձ, չէ՛,
Մոսո:

ՄՈՍՈ - Մոսոն տանի ցավերդ...
Խղճում եմ, էն էլ ոնց եմ խղճում:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Ինչ լավն ես, ես չգի-
տեի, որ էսքան լավն ես:

ՄՈՍՈ - Լավն եմ, ցավդ տանեմ: Բա
դու ինչ լավն ես... Գնանք, գնանք՝
արցունքներդ լվամ՝ ջուրը խմեմ,
մեռնեմ կյանքիդ:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ - Տար ինձ, Մովսես, ես
այստեղ մնալ այլևս չեմ կարող,
տար:

ՄՈՍՈ - Տարա:

**Մոսոն Հռիփսիմեին գրկած տա-
նում է:**

ՄԻՀՐԱՆ - Հարբեցին տղերք-աղջ-
կերքը... Հազար ասել եմ՝ խմելու
հետ լավ ուտել է պետք: (*Ուտելիք
է վերցնում, ետ է դնում*): Սառել է:
Մատուցող, ո՞ր ես:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Եկա, ահավասիկ:
(*Քսմսվելով Միհրանին*): Ինչ է
ձեր ուզածը, այ տղամարդ:

ՄԻՀՐԱՆ - Կերակուրը սառել է, տաք
խորտիկներից ինչ ունեք:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ինչ էլ ուզեք՝ ձերն է,
կմատուցեմ սիրով:

ՄԻՀՐԱՆ - Խոզի խորոված, զառան
խաշլամա, ստերլյադ, կարմրա-
խայտ...

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ձեզ համար՝ ամեն
ինչ: Ասում են՝ եթե տղամարդը
լավ է ուտում, ուրեմն ուժը տեղն է:

ՄԻՇՐԱՆ - Տեղն է, երևի...

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Դե, ուրեմն գնանք ինձ հետ, ինքներդ կընտրեք ձեր ուզած խորտիկը, գնանք... Դե, գնանք:

ՄԻՇՐԱՆ - Գնանք որ...

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ի հարկե, աշխարհի վերջն է, ո՞ւմ եք սպասում: Ձեզ կմատուցվի մի այնպիսի խորտիկ, որի նմանը երբեք չեք համտեսել: Խոճկորիկ, հա՛, սիրում եք, չէ՛, էսպես կարմրաթշիկ, թմբլիկ... Դե եկեք, իմ ետևից:

Միհրանը և Մատուցողը դուրս են գալիս:

Արար 2

Նույն տեղում, մոմերի լույսի ներքո: Հուսիկն արթնացել է, տնքում է: Գալիս է Վարոն՝ կիսախավարի մեջ իրերին խփվելով:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռա, օգնեք, էլ չեմ դիմանում...

ՎԱՐՈ - Մութ ա, ամեն տեղ մութ ա... Էյ, ո՞վ կա, մի քանի մոմ էլ վառեք, մութ ա: *(Հուսիկին.)* Էլի մեռնում ես, այ տղա:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռնում եմ, ինձ հիվանդանոց տարեք:

ՎԱՐՈ - Քիչ մնաց, հիվանդանոցն իրա խողով կգա՝ կտանի, համբերի: Տղերքն ուր են: Միհրան, Մոսո՛:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - *(գալով):* Ի՞նչ է եղել,

պարոն Վարազդատ, ինչի՞ կարիք ունեք, սուրժ բերեմ:

ՎԱՐՈ - Հա, սուրժը կդզի, բեր: Էս լույսերն ինչի անջատեցին, է՛:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ասում են՝ ատոմակայանն է կանգ առել, ՀԷԿ-երն էլ, մարդիկ լքել են գործը: Ճիշտ էլ արել են, վերջին ժամին աշխատեն, որ ի՞նչ:

ՎԱՐՈ - Բա դու ինչի՞ ես աշխատում:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ռեստորանը ատոմակայան չի, մարդ իր վերջին ժամերը պիտի ռեստորանում անցկացնի: Միհրանն էլ է այս կարծիքին:

ՎԱՐՈ - Միհրանն ո՞վ ա:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ձեր ընկերը, մոռացա՞ք:

ՎԱՐՈ - Էնի քու համար երբվանից Միհրան դառավ:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Խանդում ե՞ք:

ՎԱՐՈ - Ապուշ-ապուշ դուս մի տու: Ինքն ո՞ւր ա:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Մոտերքում, ուր որ է կգա:

ՎԱՐՈ - Էս մութն անտանելի ա, մոմ բեր, փողը կտամ, շատ բեր:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Կբերեմ, թո՛ա:

ՎԱՐՈ - Թռի... Սպասի, Մոսո՞ն ինչ եղավ:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Դուք ինչ-որ տեղ ուղարկեցիք, չեք հիշում:

ՎԱՐՈ - Չէ, չեմ հիշում: Լավ, գնա:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ուրիշ բան պետք չի՛:

ՎԱՐՈ - Չէ: Նայի՛ կոֆեն լավ քաղցր

ընի ու թույլ, թունդը սրտիս լավ
 չի, ռիթմից գցում ամ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Վայ, պարոն Վարազ-
 դատ, վայ, սիրտն էլ ինչներինդ ամ:

ՎԱՐՈ - Ճիշտ որ: Լսի, մոտիկ արի,
 բան եմ ասում... էդքան չէ...

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Էսքան լավ է:

ՎԱՐՈ - Հա: Դու... դու չես վախում,
 մի տեսակ շատ ես զվարթ ու ակ-
 տիվ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Դե, ոնց ասեմ... Ես
 փիլիսոփայորեն եմ մոտենում
 խնդրին:

ՎԱՐՈ - Էդ ո՞րն ամ, հետևանց:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - *(ծիծաղելով)*: Վայ,
 պարոն Վարազդատ, դու էս ինչ
 հումորով տղամարդ ես, էնքան
 եմ սիրում, որ տղամարդը հումո-
 րով է լինում, էնքան եմ սիրում:
 Անկեղծ ասեմ՝ վախենում եմ, աշ-
 խատում եմ ինձ ցրել, բայց հենց
 հիշում եմ՝ մարմինս վախից
 սկսում է դողալ:

ՎԱՐՈ - Բա՛: Ես էլ էդպես:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Դողում է:

ՎԱՐՈ - Էն էլ ոնց... Բայց՝ մեր մեջ
 մնա:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Իհարկե, իհարկե, մեր
 մեջ մնա, պարոն Վարազդատ
 ջան: Մեր մեջ...

ՎԱՐՈ - Հեռու կանգնի՞ ասինք:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ահա, սկսվեց վախի
 նոպան... Նայեք, ձեռքս ինչպես է
 դողում, բռնեք, բռնեք, չեմ կծի...
 Ինչ գեղեցիկ ձեռք է, չէ՛, կանայք
 կնախանձեն, բայց դողում է, ոնց
 է դողում...

ՎԱՐՈ - Թո՛ւ քո... Ինչ էլ գտա՝ ում ամ
 նաջ սիրտս բացեմ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Բացեք, սիրելիս, մի
 քաշվեք, ես վստահելի մարդ եմ:
 Կարող եմ խորհուրդ էլ տալ:

ՎԱՐՈ - Ա դե, քու տված խորհուրդն
 ինչ պիտի լինի, է՛:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ասեմ. վախից խմելն է
 փրկում:

ՎԱՐՈ - Խմում ենք, էլի, բայց կար-
 գին չի էլ ազդում անտերը: Կարող
 ամ ջուր եք խառնում:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Չե, ինչ եք ասում, բա
 մեր պրեստիժը... Համ էլ հիմա էլ
 ի՞նչ իմաստ: Պարզապես քիչ եք
 խմում, խնայում եք ձեզ, պարոն
 Վարազդատ: Ես, օրինակ, տաս
 րոպեն մեկ մեծ բաժակով գցում
 եմ: Բա ո՞նց: Հարբում եմ՝ ու ծովը
 ծնկներովս է:

ՎԱՐՈ - Փիլիսոփայորենն էդ ամ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Իհարկե: Օմար Խայա-
 մին հիշեք:

ՎԱՐՈ - Հես ամ, վոազ հիշեմ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - «Խմենք, եղբայր, մինչ
 մեր փոշուց թաս կսարքեն գինու
 համար»: Գուցե մի քիչ սխալվե-
 ցի, բայց միտքը հիմնականում
 այս է:

ՎԱՐՈ - Լավ ամ ասել, իմ արև: Դու
 ունեն էդ գիրքը... Ժամանակ ըլ-
 ներ՝ դնեի կարդալի, բայց էլ ո՞ր
 ամ մեզ ժամանակ... Սուրճ պետք
 չի, արաղ լից:

Մատուցողը լցնում է, խմում են:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Անուշ:
ՎԱՐՈ - Մեռսի: Դե գնա, տղերքը
 չգան՝ տեսնեն:
ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Տեսնելու ինչ կա որ:
ՎԱՐՈ - Որ քու հետ խմում եմ. կնե-
 րես, բայց էտի իմ նման տղուն
 սազական չի:
ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Չէ, ձեզ նույնիսկ ար-
 մագեդոնը չի փրկի: Չզվանք,
 զզվում եմ: Բյառթոն: (Գնում է):
ՎԱՐՈ - Աա, շառղ քաշի գնա, Է:
 Միհրան, Մոսո՛... Ի, էս նեղ օրով
 մարդու մենակ են թողում: Ո՛ր
 եք, արա:
ՄԻՇՐԱՆ - (գալով): Գալիս եմ, գա-
 լիս եմ, Փարսադանիչ ջան: Եկել
 ես ու ձայն չես հանում:
ՎԱՐՈ - Էս մի ժամ ա կանչում եմ,
 չկաք, ախպեր:
ՄՈՍՈ - Բարիրիզուն: Ինչ լավ հավք-
 վել եք, բլոտ չխաղամք:
ՎԱՐՈ - Ո՛ր էիր, մեր ախպեր:
ՄՈՍՈ - Տիկին Հոփիսիմեին տարա
 տուն, դու չասի՛ր:
ՎԱՐՈ - Ասել եմ:
ՄՈՍՈ - Ի, մոռացա՛ր... Միհրան, չա-
 սե՛ց:
ՄԻՇՐԱՆ - Ասել է, այո:
ՎԱՐՈ - Հա, ձիշտ ա, հիշեցի: Տա-
 րա՛ր:
ՄՈՍՈ - Տարա, առոք-փառոք տեղ
 հասցրի, բա ո՛նց: Բուչեքը լրիվ
 դատարկ են, մի քանի ախմախ
 ջահել լակած, ուռած, ուղեղներն
 անջատած՝ ավտոներով գան-
 յատներ են անում, գալիս են ու-
 դիղ վրեդ, ախպեր, քիչ մնաց

խփեի, հազիվ փախցրի: Հարսդ
 ո՛ր ա, Վարո:
ՎԱՐՈ - Էնտեղ, սենյակում, քնել ու-
 զեց էրեխեն:
ՄՈՍՈ - Հա, թող քնի, քնելը լավ ա:
ՎԱՐՈ - Լավ ա, հա... Բայց ինչի՞ ես
 ըտենց նայում որ...
ՄՈՍՈ - Ե՛րբ նայեցի... Բեզ ինչ էղավ,
 այ ախպեր, լավ չե՛ս:
ՎԱՐՈ - Հոյակապ եմ, հես ա, մի
 քանի ժամ մնաց, սատկելու եմ՝
 գնամ, էլի լավ չլնե՛մ:
ՄԻՇՐԱՆ - Կարծես մենք մնալու
 ենք:
ՄՈՍՈ - Վայ, մորս արև, մտիցս թռել
 էր, իզուր հիշացրիք: Ինձ որ
 հարցնեին՝ վաքշե չափտի ասած
 ըլնեին: Իզուր ժողովրդին դիվա-
 դադար արին: Միամիտ մեր հա-
 մար քնեինք, ախպեր, գար էլ,
 գնար էլ...
ՎԱՐՈ - Մոսո, սաղ կյանքս ծանա-
 չում եմ քեզ, մի անգամ մի խելոք
 բան չլսեցի:
ՄՈՍՈ - Լավ դե, դու էլ Էյնշտեյնը
 չես, ախպեր:
ՎԱՐՈ - Էդ ո՛վ ա:
ՄՈՍՈ - Մեծ մարդ ա, էն եքա Նյու-
 տոնին լրիվ սխալ հանեց:
ՎԱՐՈ - Ի...
ՄՈՍՈ - Բա դու գիդաս Մոսոն ախ-
 մախ ա՛մ, խաչբառը դնում՝ կես
 ժամում լուծում եմ, ախպեր:
ՄԻՇՐԱՆ - Կնոջդ հարցնելով, չէ՞:
ՄՈՍՈ - Դե, այր ու կին՝ մի մարմին:
 Վարո, բայց որ մտածես՝ շատ էլ
 ձիշտ եմ ասում, մի հատ պատկե-

րացրու՝ հիմա միամիտ մեր համար խմած-քնած ըլնեինք, իսկի չէինք էլ իմանա՝ խփեց, չխփեց, ոնց խփեց, ձխլեց, չձխլեց, ոնց ձխլեց, վառեց, չվառեց...

ՎԱՐՈ - Դե, վերջ տուր, ոնց որ սադիստ ըլնես, արա:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռա, վայ...

ՎԱՐՈ - Դու էլ վերջ տուր:

ՄԻՀՐԱՆ - *(մոտեցել է պատուհանին):* Լույսը բացվում է, մեր վերջին լուսաբացը: Ինչ սիրուն է Երևանը, տղերք, երբեք էսքան սիրուն չէի տեսել... Մեր Երևանի վերջին լուսաբացը... Հավատս չի գալիս...

ՄՈՍՈ - Բա ի՞նչ ենք անելու, Վարո ախպեր:

ՎԱՐՈ - Ինչքան դժվար հարց կա՝ ինձ եք տալի:

ՄՈՍՈ - Բա ո՞ւմ տանք, դու մեր մեծն ես:

ՎԱՐՈ - Ի՛, այ տղա, մի դասարանում չենք սովորել, ո՞նց եմ մեծ:

ՄՈՍՈ - Չէ, տարիքով չէ, աֆտարիտետով:

ՎԱՐՈ - Հա՛... Մոտ ջան, ես էլ՝ ձեր պես, ի՞նչ իմանամ: Օմար հայամն ասում ա՝ խմեք մինչև վերջի խազը:

ՄՈՍՈ - Էդ ով ա:

ՎԱՐՈ - Հեջ, թեթև գլուխդ մի ծանդրացրու, ընգեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Ես գիտեմ՝ ինչ անենք:

ՄՈՍՈ - Չէ հա...

ՄԻՀՐԱՆ - Հա: Եկեք խաշ ուտենք,

իսկը խաշի ժամն է, մեր վերջին խաշը:

ՄՈՍՈ - Ճիշտ ա ասում ախպերը: Լավաշով, սխտորով, բողկով, ծիծակով...

ՎԱՐՈ - Արժի, արժի:

ՄՈՍՈ - Օֆիցյանտ, ստե արի, շուտ, արա՛, է... Օֆիցյանտ: Դու կանչի, Միրո, քեզ կլսի:

ՄԻՀՐԱՆ - Ալբերտ:

ՄՈՍՈ - Պահ:

ՄԻՀՐԱՆ - Է հա, որ մարդու անունը Ալբերտ է, չասե՛մ՝ Ալբերտ:

ՄՈՍՈ - Կուզես էլբըրթ ասա, մենակ թե խաշ բերի:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Եկա, ահավասիկ: *(Միհրանին.)* Լսում եմ և ենթարկվում:

ՄՈՍՈ - Բա ես որ կանչում եմ, ինչի՞ չես լսում ու ենթարկվում:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Որովհետև դուք կոպիտ մարդ եք, վերաբերմունք չունեք, ի՞նչ է նշանակում՝ ստե արի, արա, է, շուտ: Ես մատուցող եմ, ոչ՝ ստրուկ:

ՄՈՍՈ - Էս արմագեղոնը աչքիս հեշ լավ բան չի, օֆիցյանտները հաբբում են: Թռի՛ խաշ բեր մեզ, արա, վռագ, ես եմ ասում, էս տղեն:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Չկա խաշ:

ՄՈՍՈ - Հիմա կըլնի: *(Հանում է ատրճանակը:)*

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ինչ պուպուշ գենք է, խաղալիք է, չէ՛:

ՄՈՍՈ - Հես ա գլուխդ կծակի, կիմանաս՝ ինչ խաղալիք ա:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Յյյա... *(Կարատեի կեցվածք է ընդունում):*

ՄԻՀՐԱՆ - Լավ, Ալբերտ, խաղաղվիր: Մի կարգին խաշ բեր՝ ուտենք, աշխարհը մեռնել կա:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Լսում եմ և ենթարկվում: Կարգին տղամարդուն ո՞նց չտաս, խաշ:

ՀՈՒՍԻԿ - Վայ, մեռա:

ՄՈՍՈ - Քեզ չասի՞նք՝ սուս մնա:

ՀՈՒՍԻԿ - Գոնե մի բաժակ օղի տվեք, որպես ցավազրկող, անգուրթներ:

ՎԱՐՈ - *(մատուցողին):* Ի դեպ, մեզ արադ բեր, պրծել ա, էն ամենալավերից: *(Սեղանից շիշը վերցնելով):* Սա տուր էն ախմախին, թող խմի:

Մատուցողը օղին տալիս է Հուսիկին, դուրս է գալիս: Հուսիկն ագահորեն խմում է:

ՄՈՍՈ - Հոպ, արա, չհարբես:

ՆՈՐՈ - *(գալով):* Էն կնգան տարա, շեֆ օջան:

ՎԱՐՈ - Ի՞նչ կնիկ, այ տղա:

ՆՈՐՈ - Խնամին, էլի, մոռացա՞ր:

ՎԱՐՈ - Հա, խնամին... Կարգին տարա՞ր գոնե...

ՆՈՐՈ - Հա, ոնց ասիր՝ հավեսով, կարգին, ապահով տարա:

ՎԱՐՈ - Ապրես:

ՆՈՐՈ - Ու համ էլ էկա:

ՎԱՐՈ - Դե, մի բաժակ խմի, թարմացի:

ՆՈՐՈ - Դու ասես՝ ես չխմեմ: Բայց ի՞նչ խմեմ:

ՎԱՐՈ - Հես ա կբերեն:

ՀՈՒՍԻԿ - *(երգում է):* «Ախ իմ սև բախտ, քեզ ինչ արի»...

ՄՈՍՈ - Հարբեց, ախպեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Բառաչը քիչ էր, հիմա էլ երգում է:

ՀՈՒՍԻԿ - Մեռնում եմ անմխիթար, այս աշխարհում դաժան, ու չհանդիպեց այդպես էլ, գեթ մեկ գթասիրտ մարդ: «Վախ, իմ սև բախտ...»:

ՎԱՐՈ - Նորո, մի բան արա, սրա ձենը էլ չլսեմ:

ՆՈՐՈ - Ի՞նչ անեմ, մեռնեմ կյանքիդ:

ՎԱՐՈ - Էդ էլ ես ասեմ, թիկնապահ էս, թե՛ մեխի գլուխ:

ՆՈՐՈ - Մեխի գլուխ, ցավդ տանեմ... Վայ չէ, ուզեցի ասեմ՝ թիկնապահ:

ՎԱՐՈ - Դե, մի բան արա:

ՆՈՐՈ - Հաշվի՛ արած: *(Մոտենում է՝ գնդակահարում Հուսիկին):* Ըհը, էլ ձեն չի հանի, միանշանակ, պրծ:

ՄՈՍՈ - Էս ի՞նչ արիր:

ՆՈՐՈ - Սենց լավ ա, Մոսո ձաձա, դու չգիտես, մի էրկու ժամից մեկ ա՝ վարի էր էթալու, մուֆթա տանջվում էր խեղճը:

ՄԻՀՐԱՆ - Պարզվում է՝ բարեգործ է մեր Նորայրը:

ՆՈՐՈ - Կարմիր խաչի պես, չէ՛:

ՄՈՍՈ - (*ծիծաղելով*): Էս ի՞նչ տիպ ա էս Լորոն, ախպեր, սրան որդո՞ւց ես ճարել, մի հատ էլ սրանից ինձ ճարի, էլի, Վարո:

ԼՈՐՈ - Բայց խի՞, թողեի՝ Փարսադանիչիս վերջի օրը հարամեր բեսը:

ՎԱՐՈ - Դե լավ, գնա, Լորիկ ջան, ապրես, գնա:

ԼՈՐՈ - Գնամ, հարց չի: Բայց...

ՎԱՐՈ - Ասա:

ԼՈՐՈ - Ախր, ոնց ասեմ, է...

ՎԱՐՈ - Դե, մի ասա:

ԼՈՐՈ - Չէ բայց ասեմ, էլի:

ՎԱՐՈ - Դե պրծի, ձևեր մի թափի, չեմ սիրում:

ԼՈՐՈ - Լավ, ասում եմ: Ես մի մեծ երազանք ունեմ, շեֆ ջան:

ՎԱՐՈ - Չէ հա:

ԼՈՐՈ - Հա: Իմ մանկության երազանքն ա, մանկուց եմ տեսնում, էլի: Ու դու, շեֆ ջան, մատաղ քեզ, մեռնեմ սրտիդ ու ջիզարիդ, պլո՞ժիկ-մլո՞ժիկիդ, խու՞ժու՞ժ-մու՞ժու՞ժիդ, էն սիրուն...

ՎԱՐՈ - Ստո՞ւյ:

ԼՈՐՈ - Դու էսօր կարաս իմ երազանքը ռեալիզացնես՝ դնես դեմս:

ՎԱՐՈ - Կարամ՞ որ...

ԼՈՐՈ - Կարաս, ցավդ տանեմ: (*Ծնկի է իջնում Վարոյի առաջ:*) Կարաս:

ՄՈՍՈ - Պրծի, Լորո, էդքան ժամանակ չունենք, էն անտերը խրած գալիս ա:

ԼՈՐՈ - Լավ, ասում եմ: Փարսադանիչ ջան, մի միլիոն կանաչով՝ իմ կյանքի երազանքն ա, սաղ չոտ-

կի հաշվել եմ, մի հատ Ռենջ, Այգեճորում մի հատ առանձնատուն, Ձորաղբյուրում մի հատ դաչա...

ՄՈՍՈ - Միլիոնդ պրծավ, ախպեր:

ԼՈՐՈ - Համ... Չէ, Փարսադանիչ ջան, երևի՝ միլիոն ու կես... հա, հաշվեմ՝ նայի, ուրեմս...

ՎԱՐՈ - Էէէ, կյանքդ մի պատմի, մեկ ու կես ասիր:

ԼՈՐՈ - Հա, էլի, մեկ ու կես, էրկու... Դե, դու շատ ունես, հիմա էլ ինչի՞դ ա:

ՎԱՐՈ - Բայց քո՞ ինչիդ ա, այ դմբո:

ԼՈՐՈ - Ըտենց մի ասա, շեֆ, իմ վարդագույն երազանքը մի փչացրա, մեծություն:

ՎԱՐՈ - Չեմ փչացնում, բայց ինչի՞դ ա:

ԼՈՐՈ - Դու տուր, ես գիտեմ:

ՎԱՐՈ - Տամ, բան չեմ ասում, բայց հիմա բաց բանկ չկա, ո՞նց եմ տալի:

ԼՈՐՈ - Վայ քու, արա, էտի մտքովս չէր անցել... Տանը չունեն, վռազ թռնենք՝ վերցենք:

ՎԱՐՈ - Հիմա ո՞վ ա տանը փող պահում, այ տղա, ո՞ր դարն ա:

ՄԻՀՐԱՆ - Վերջին:

ԼՈՐՈ - Վախ, մորս արև... Բա ի՞նչ անենք:

ՎԱՐՈ - Կարամ չեկ գրեմ, բայց կմնա թղթի վրա, ոչ ոք քեզ փող չի տա դրա դիմաց:

ԼՈՐՈ - Դու գրի, ցավդ տանեմ, գրի, կարող ա համոզեմ, տան:

ՄՈՍՈ - Լրիվ բութ ա էս տղեն:

ՎԱՐՈ - Այ դդում, չորս կողմդ նայի, ղում համոզես, որտե՞ղ:

ՆՈՐՈ - Լավ, չհամոզեմ՝ չհամոզեմ, բայց հո՞ կիմանամ՝ որպես միլիոնատեր եմ գնում էս փուչ աշխարհից: Էտի քիչ չի: Կասեն՝ ողորմի միլիոնատեր Նորոյին:

ՎԱՐՈ - Ո՞վ ասի:

ՆՈՐՈ - Դե, ո՞վ՝ ով...

ՄԻՇՐԱՆ - Լավ, Վարագդատ, տուր, թող կատարվի տղայի երազանքը, ինչպես ասում են՝ բարին արա՛ ջուրը գցիր, մի տեղ կգա դեմդ:

ՎԱՐՈ - Էն աշխարում, չէ՞... Դու էլ ես սրա խելքին, հորս արև: Լավ, տամ, ինչի չտամ որ: Ասիր՝ մեկ ու կես...

ՆՈՐՈ - Դե, որ էրկու գրես՝ լավ կլնի, էլի, մեծություն:

ՎԱՐՈ - Գրեմ՝ էրկու:

ՆՈՐՈ - Հա, էլի, գրի, էլի: Դուլարային հաշիվ ունես, չէ՞, մեռնեմ ձեռիդ:

ՎԱՐՈ - Ձեռ ա առնում:

ՆՈՐՈ - Չէ, ցավդ տանեմ, բա ես ինձ թույլ կտամ, պրոստը ուզում եմ սաղ չոտկի ըլնի, էլի: Մի քիչ շուտ գրի, հոգուդ մեռնեմ, շուտ գրի, որ երկար վայելեմ:

ՎԱՐՈ - *(հանում է չեկի գրքույկը, գրում):* Ըհը, էրկու... *(Կնիքը գրպանից հանում՝ կնքում է:)* Առ, բարով վայելես:

ՆՈՐՈ - Սաղ չոտկի ա, չէ՞, շեֆ ջան, ստորագրություն, պեչատ...

ՎԱՐՈ - Բա չէ, կեղծ ա:

ՆՈՐՈ - *(վերցնելով):* Աստված քեզ երկար կյանք տա:

ՎԱՐՈ - Էշ-էշ դուս մի տու, վերց՝ գնա:

ՄՈՍՈ - Աստված... Ի՞նչ աստված, աստծու էն...

ՄԻՇՐԱՆ - Չհայիոյես:

ՄՈՍՈ - Ինչի՞ որ, էլ ինչից ես վախում:

ՄԻՇՐԱՆ - Համենայնդեպս:

ՄՈՍՈ - Այ քու շոպիկ... Էն դպրոցական հասակից ըտենց էիր, մեռար մեզ դասատուներին ծախելով:

ՄԻՇՐԱՆ - Անհարկի գրույցներ ես վարում, Մովսես, մի հատ էլ մանկապարտեզը հիշիր:

ՄՈՍՈ - Պետք էղավ՝ կհիշեմ: Հիշեմ...

ՎԱՐՈ - Վերջ տվեք, Նորոյիս երջանկությունը չհարամեք, կատարվեց իրա երկնագույն երազանքը:

ՆՈՐՈ - Վարդագույն, շեֆ, ի՞:

ՄԻՇՐԱՆ - Եկեք խմենք մեր նորընծա միլիոնատիրոջ համար:

ՄՈՍՈ - Սաղ ըլնես, ջոջգուլիս: Էս ո՞ր, արա:

ՆՈՐՈ - *(գնալով):* Բանկ, էլ ո՞ր:

ՎԱՐՈ - Ի՞նչ բանկ, այ տղա, ուշքի արի:

ՆՈՐՈ - Պահակ-մահակ կլնի, միլիոցա-բան, զաստավիտով փողս կառնեմ: Ծուտ կգամ, շեֆ ջան, չվախես, բան ասող էղավ, ասա՛ հես ա Նորոն կգա՝ սաղիդ ականջները կկտրա: *(Դուրս է գալիս:)*

ՎԱՐՈ - Հայվան գյադա: Էս խաճն
ինչ էղավ:

ՄՈՍՈ - Արա Ալբերթ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Եկա, եկա: *(Խաշը բե-
րելով):* Պահ-պահ-պահ... Այսպի-
սի խաշ կերած չեք լինի:

ՎԱՐՈ - Մարդուս մահը իրան խաշ
ուտելուց պիտի բռնացնի, որ նա-
խանձից սատկի:

ՄԻՀՐԱՆ - Հայավարի ապրել ենք,
հայավարի կմեռնենք:

ՄՈՍՈ - Մտքովս գիղա՞ք ինչ անցավ,
տղերք:

ՎԱՐՈ - Հը՞:

ՄՈՍՈ - Մի հատ չպարենք էն մեր
պարը, պարենք, ու թող մեր չու-
զողի աչքը դուս գա:

ՎԱՐՈ - Պարում ենք, գնաց, մուզի-
կա՛:

Երաժշտություն: Պարում են, յու-
րաբանչուրի բնույթն իր շար-
ժումներում դրսևորվում է:
Մատուցողն է միանում պարին:

ՄՈՍՈ - Թու քու, արա, սաղ հարա-
մեց: *(Դադարեցնում է պարը):*

ՄԻՀՐԱՆ - Լավ դե, թող տղան ուրա-
խանա վերջին անգամ, մարդ է,
էլի, ի՞նչ է եղել:

ՎԱՐՈ - Էրկուտով պարեք, լավ էլ
սագում եք իրար: *(Լստում է):*

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Չէ, սա Եվրոպան չի...
Թողնելու եմ՝ գնամ Հոլանդիա,
սա երկիր չի, այս երկիրն ինձ
արժանի չի: *(Գնում է):*

ՄՈՍՈ - Բերեք, բերեք խմենք մեր

կենացը, մեր անցած-գնացած օ-
րերի կենացը, մեր ապրած-չապ-
րածի, մեր բոբիկ մանկության...
(Լաց է լինում):

ՎԱՐՈ - Քեզ ձգի, ախպեր, ամոթ ա,
Մոսո՛, Մոսոս ջան... Այ Մոսոս ջան,
ախր սենց ո՞նց կլնի, է՛, էսի ըլնե-
լու բան ա՛, որ ըլնում ա մեր
զլխին... *(Լաց է լինում):*

ՄԻՀՐԱՆ - Էհ, տղաներ... ո՞ւմ մտքով
կանցներ: *(Հեծկլտում է):* Բա իմ
ապագան, իմ ծրագրերը... Գար-
նանն ուզում էի Դուբայ գնալ, ամ-
ռանն ուզում էի սեփական
նոտարական օֆիս բացել, աշ-
նանն ուզում էի ամուսնանալ...
Էհ... *(Լաց է լինում):*

**Երեքով, իրար գրկած, լաց են լի-
նում:**

ՎԱՐՈ - *(սթափվելով):* Լավ, տղերք,
դուխներդ տեղը պահեք, հազար
աչք կա վրներս, թշնամի չուրա-
խացնենք: Խաշ ենք ուտում, դա-
վայ: Լավաշները օգեք զլխներիդ:

**Լավաշներով զլուխները ծած-
կում են՝ ուտում:**

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - *(անցնելով):* Գիշա-
տիչների ընթրիք: Խժոռեք, շնա-
գայլեր, խժոռեք, բան չմնաց,
շուտով ձեզ կխժոռեն գեհենում...

ՎԱՐՈ - Լորո՛:

ՄԻՀՐԱՆ - Լորոն բանկերի դռներն
է մաշում:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Բիչ խժռեիք, գուցե աստված չպատժեր...

ՄՈՍՈ - Արի, դու էլ կեր, գոնե վերջի անգամ կուշտփոր կեր, արի, բիծա, մի փնթփնթա, փնթփնթալու համար էլ ա պատիժ հասնում:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Այդ էր պակաս՝ ես ձեր հացն ուտեմ: Ապաշխարեք, գիշատիչներ, ապաշխարեք, մեղսավորներ, քանզի մոտ է ժամը հատուցման:

ՄԻՇՐԱՆ - Բայց չէ՞ որ ասված է՝ եթե քաղաքում գոնե մեկ իսկական հավատավոր կա՝ Տերը կփրկի այդ քաղաքը:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Հավատավորներն այլևս ի գորու չեն հավասարակշռելու ձեր մեղքերը, իժեր:

ՄԻՇՐԱՆ - Գուցե դո՞ւ էլ մեղքեր ունես, խոստովանիր, ասված է՝ ով անմեղ է, թող նա առաջինը գցի իր քարը: Դու պատրամստ ես քար գցելու:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Այստեղ քար չկա, բայց կարող եմ շշուկ խփել:

ՎԱՐՈ - Բեզ հավքի՝ ստից ոռոգ էլի, այ բոմժ, արագացրու, չկրկնեմ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Այ, այդպես կվախենաք: (Հեռանում է:) Ապաշխարեք, ապաշխարեք, իժի ծնունդներ...

ՄՈՍՈ - Վերջի օրով հարամ պիտի անեն, էս ինչ չուզող են, արա: Էս խաշն էլ ջրիկ ա ոնց որ: Ասա՝ հիմա էլ ե՞ք քծիպություն անում, կարգին խաշ տվեք, հո հետներդ չե՞ք տանելու:

ՄԻՇՐԱՆ - Պրոֆեսիոնալներ են, Մովսես, ձեռքի չափ ունեն, հո հանուն աշխարհի ավարտի չեն խախտելու իրենց կարգը:

ՄՈՍՈ - Կարգ ասիր՝ հիշեցի, բերեք խմենք ծնողների կենացը:

ՎԱՐՈ - Ապրես, Մոսո ջան: Վերջը՝ վերջ, բայց հարգանքը՝ հարգանք, մենք ծնողի հարգը իմացող տղերք ենք: Ծնողների կենացը:

ՄԻՇՐԱՆ - Այո, ծնողաց համար: Ով ողջ է՝ երկար կյանք...

ՄՈՍՈ - Չստացվավ: Դու էլ բան մի ասա, Միհրան, պրոստը խմի: (Խմում են:) Մի հատ զանգեմ հորս, տենամ՝ ինչ հալի ա հալիվորը: (Ձանգում է:) Անջատել են հեռախոսը: Ձերն էլ:

ՎԱՐՈ - (փորձելով): Հա, անջատած ա:

ՄԻՇՐԱՆ - (իր հեռախոսը փորձելով): Կապ չկա այլևս, վերջ:

Գալիս է Մարիկը:

ՎԱՐՈ - Սարիբեկ, լուսը քեզ տեսնողին... Ինչի՞ էկար, այ տղա, ախպերությանդ հետ բաղնիք էիր գնացել՝ մնայիր, էլի:

ՍԱՐԻԿ - Լուսերն անջատին, կապն անջատին, տղերքը ցրվան տներով, ես էլ, ինչ մեղքս թաքցնեմ, նշանածիս կարոտեցի, ասի՝ մի հատ տենամ վերջի անգամ, էս էլ...

ՎԱՐՈ - Էն էլ՝ ի՞նչ:

ՍԱՐԻԿ - Ի՞նչ պտի: Բարում ասին՝ էն կողքի սենյակում ա, մտա, տենամ՝ երակները լրիվ փրթած, արունի մեջ պառկած ա Նանես:

ՎԱՐՈ - Բո աչքով տեսա՞ր:

ՍԱՐԻԿ - Հա, ձեռ էլ տվի՝ սառած էր արդեն: Բայց խի՞ ա մտել էդ սենյակը, այ հեր, խի՞ նշանածիս լավ չես նայել:

ՎԱՐՈ - Բամակից կպած ման գայի... Մնայիր՝ ինքդ նայեիր: Ասում ես՝ սառած էր:

ՍԱՐԻԿ - Հա: Մեռած ա նշանածս, ըտենց էլ չհասցրի ընտանիք կազմեմ:

ՎԱՐՈ - Վրեն սավան գցեցի՞ր գոնե:

ՍԱՐԻԿ - Հա, գցել եմ: *(Դեպի երկինք:)* Բա էս արդարացի ամ, բիծեքին փակում ես՝ փակի, ջահելներին խի ես փակում:

ՄՈՍՈ - Բիծեքն էլ մենք ենք, հա՛:

ՍԱՐԻԿ - Դե, տենց ա ստացվում, էլի:

ՎԱՐՈ - Դու գնա, Սարիբեկ:

ՍԱՐԻԿ - Ո՞ր գնամ:

ՎԱՐՈ - Գնա... Տուն գնա:

ՍԱՐԻԿ - Տունը ի՞նչ ունեմ անելու, է՛:

ՎԱՐՈ - Մորդ մոտ գնա... Մերդ մենակ ա, մոտն էղի:

ՍԱՐԻԿ - Բա դո՞:

ՎԱՐՈ - Ես կգամ, հետո: Դե գնա՝ ասեցի: Սպասի, էն էրեխու վրա սավան գցի մի հատ:

ՍԱՐԻԿ - Դե ասինք՝ գցել եմ, էլի: *(Գնալով:)* Իջնում եմ բար, տուն գնացող չկա:

Սարիկը հեռանում է:

ՄՈՍՈ - Ի՞նչ ես սառել, Վարո, լինելիքը էղավ, դու ի՞նչ մեղք ունես:

ՄԻՀՐԱՆ - Այո, փաստորեն ինքն իրեն փրկեց աղջիկը:

ՎԱՐՈ - Չդիմացավ արմագեդոնի սարսափին: Պիտի մնայի մոտը... Բայց քնեց ոնց որ, ես էլ ասի՝ չխանգարեմ...

ՄԻՀՐԱՆ - Բեզ իզուր մի տանջի, Վարագդատ, հեշտ չէր, նուրբ աղջիկ էր, մատաղ հոգի, չդիմացավ արհավիրքի սպասումին: Էհ, ողորմի: *(Խմում է:)*

Ցնցոտիավորը ետ է գալիս:

ՄՈՍՈ - Էլի էկա՞ր, այ բոմժ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Ձեր հոգու փրկության համար եմ գալիս, անաստվածներ, այլասերվածներ, ապաշխարեք, կատարվում է Հովնանի հայտնությունը, ոչ ոք չի փրկվելու:

ՄԻՀՐԱՆ - Եթե ոչ ոք չի փրկվելու, էլ ի՞նչ իմաստ ապաշխարելուց:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Կարժ է միտքդ, մարդ, ճարպակալած է, քանզի ուտել-խմելուն ես տվել քեզ, այստեղ ոչ ոք չի փրկվի, դուք այնտեղի փրկության մասին հոգացեք, ձեր մարմինը կմնա այս մեղսավոր աշխարհում, իսկ հոգին կգնա Տիրոջ դատաստանին:

ՄՈՍՈ - Էդ ո՞վ ա քեզ ըտենց տոչնի-տոչնի գեկուցում, այ բոմժ, կարող ամ մեզնից լավ տղա ես,

ինձ, օրինակ, ոչ ոք ոչինչ չի ասում:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Որովհետև դու քեզ փակել ես երկինքների առաջ:

ՄՈՍՈ - Էդ ո՞նց եմ փակել, է՛:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - *(Վարոյին)*: Ագահությանը, ընչաքաղցությանը, շահամոլությանը, անխղճությանը, գոռոզությանը...

ՎԱՐՈ - Մի բառ էլ ասես՝ կսպանեմ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Այլասերվածությամբ...

ՎԱՐՈ - Վերջ, համբերությունս հատավ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - Ապաշխարիր, մեղքերի մեջ թաղված մարդ, մոտ է հատուցումը:

ՎԱՐՈ - *(բռնելով նրա կոկորդը)*: Ձենդ կկտրես, արա, թե՛ ես կտրեմ:

ՑՆՑՈՏԻԱՎՈՐ - *(խեղդվելով)*: Աստծո պատիժը ուր որ է՝ թափվելու է գլխիդ, իժ:

ՄԻՆՐԱՆ - Թող, Վարազդատ, կխեղդես:

ՎԱՐՈ - Հա, հենց էլ խեղդում եմ, բա կարծում ես՝ հանաք եմ անո՞ւմ հետը:

ՄՈՍՈ - Տո, դե ճիշտ էլ անում ես, խեղդի՛ պրծնենք, կուզեն օգնեմ:

ՎԱՐՈ - Ուշ ա: *(Թողնում է Ցնցոտիավորին)*:

Ցնցոտիավորը փլվում է հատակին:

ՎԱՐՈ - Լորո՛: Չկա Լորոն, թռած ա: Մոսո՛, օգնի:

Քարշ են տալիս դիակը, պառկեցնում Հուսիկի կողքը:

ՎԱՐՈ - Լայում են: Սրանց աչքերը փակի, ապեր:

ՄՈՍՈ - Ես մեռելից վախում եմ, Վարո, դու փակի:

ՎԱՐՈ - Ամեն ինչ ես եմ անելո՞ւ: Միհրան, մի հատ քեզ նեղություն տուր:

ՄԻՆՐԱՆ - Ես...

ՎԱՐՈ - Հա, դու, թե՛ մենակ նոտարական թղթեր կարաս պեչատես, կարող ամ պատիվդ չի ներում:

ՄԻՆՐԱՆ - Ներում է, լիովին: *(Պոկում է վարագույրը, ծածկում դիակները)*: Խնդրեմ: Ինչ էլ սիրուն մեկնվել են միմյանց մերձ:

ՄՈՍՈ - Ողորմի ջխտին: *(Խմում է)*:

ՄԻՆՐԱՆ - Փրկվեցին: *(Խմում է)*:

ՎԱՐՈ - *(լուռ խմում է)*: Արաղը պրծավ, արաղ բերեք, է՛:

ՄՈՍՈ - Ճիշտ որ, պրծցրինք: Օֆիցյանստ:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Բերում եմ, բերում եմ: *(Օղին դնում է սեղանին)*: Անուշ արեք:

ՄՈՍՈ - Ապրես: Մանրից դուրըս գալիս ես, գիտես:

ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Լուրջ եք ասում, Մովսես:

ՄՈՍՈ - Չդնենք, սրան իրեքով բռնաբարենք, լավություն ա, էլի, անենք, օգենք ջուրը, կարող ա

վերևում հաշվի առնեն: *(Հռոմուհի:)*

ՎԱՐՈ - Հարբեցիր, արա:

ՄՈՍՈ - Վարո, բայց մեջդ հեշ մարդասիրություն չկա, էն քրջոտը դուզ էր ասում:

ՎԱՐՈ - Դու էլ մի խմի, համ, Մոսո:

ՄՈՍՈ - Լավ, հանաք արի, ախպեր, լուրջ մի ընդունի:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Հիմա ի՞նչ եք ասում:

ՎԱՐՈ - Գնա, գնա, դավայ:

ՄԱՏՈՒՅՈՂ - Ուֆ... *(Գնում է:)*

ՄՈՍՈ - Հո չխանդեցիր, Միհրան ախպեր:

ՄԻՀՐԱՆ - Գռեհկանում ես, Մովսես:

ՄՈՍՈ - Ի... Հաբրգում ե՞ս, այ տղա, աշխարհի վերջը դուխ ա տալի: Կպատժեմ, համ, նայի տես:

ՎԱՐՈ - Մի հատ սուս: *(Ուշադիր լսում է:)* Լսեցի՞ք:

ՄԻՀՐԱՆ - Ի՞նչը:

ՎԱՐՈ - Էն ի՞նչ ձեն ա... Հուսիկն ա տնքում ոնց որ, հը... Միհրան, մի հատ նայի, աչքիս Լորոն փուստ ա տվել:

ՄՈՍՈ - Այ Վարո ջան, Լորոն փուստ տվող չի, ականջդ ձեն ա տալի:

ՎԱՐՈ - Ինձ գժի տեղ ես դնում, ասում եմ՝ տնքում ա... Ըհը, չլսա՞ք... Գնացեք տեսեք մի հատ:

ՄՈՍՈ - Դավայ, Միրո:

ՄԻՀՐԱՆ - Բայց ինչո՞ւ նորից ես:

ՄՈՍՈ - Իմ ոտը ցավում ա, դու գնա:

ՄԻՀՐԱՆ - *(ստուգում է):* Խաղաղ քնած են հավերժական քնով:

ՄՈՍՈ - Էն բոմժը հիմա ընդեղ ա, ստուկաչություն ա անում մեր վրով:

ՎԱՐՈ - Միհրան, լավ նայեցի՞ր, հաստամտ մեռած են:

ՄԻՀՐԱՆ - Առավել մեռած լինել հնարավոր չի: Փարսադանիչ, սիրելիս, իմաստնությամբ մոտեցիր խնդրին, դու փաստորեն լավություն ես արել, փրկել ես նրանց, դու փրկիչ ես:

ՄՈՍՈ - Հա, փրկիչ ես, ախպեր, էտի հաստատ ա:

ՄԻՀՐԱՆ - Ահա, Մովսեսն էլ նույն կարծիքին է: Զեզ ամենևին մեղավոր մի զգա, Վարազդատ:

ՎԱՐՈ - Չեմ էլ զգում:

ՄԻՀՐԱՆ - Իհարկե, նրանք արդեն այնտեղ են, իսկ մենք, ո՞վ գիտի, դեռ ինչ կտտանքների ու լլկանքների ենք ենթարկվելու:

ՄՈՍՈ - Արա, դե հայերեն խոսա, հասկանանք, էլի:

ՄԻՀՐԱՆ - Եկեք խաշ ուտենք վերջապես, սառեց:

Երեքով սևեռված ուտում են:

ՄՈՍՈ - Ընենց ենք վրա տվել, ոնց որ աշխարհի վերջն ըլի, ախպեր: *(Ծիծաղ:)*

ՄԻՀՐԱՆ - *(բաժակը վերցնելով):* Խմենք: Եվ մի վիատվեք, բարեկամներս, ասենք՝ մի քսան տարի հետո լինեք, ի՞նչ էր փոխվելու, քսան տարի հետո, թե այսօր՝ մեծ տարբերություն չկա:

ՄՈՍՈ - Կա: Հլա հաշվի՞ քանի՞ սենց խաշ-խորոված կուտեինք քսան տարում, բա էտի հաշիվ չի՞:

ՄԻՇՐԱՆ - Այդ մեկը՝ հա, համաձայն եմ:

ՄՈՍՈ - Բա քանի նանար կսիրեմք:

ՄԻՇՐԱՆ - Այո, բայց դե, աշխարհի ամբողջ խաշը չես ուտի և բոլոր կանանց էլ չես սիրի, մեկ է:

ՄՈՍՈ - Կուզե՞ս էս մեկն էլ չուտենք, ըիր: *(Հրում է ավստեն:)* Դո՞ւս ինչ կասես, Վարո ախպեր:

ՎԱՐՈ - Եսիմ: Մի կողմից մտածում եմ՝ պիտի բիծայանայինք, ընկնեինք տեղաշոր, տակներս, ամոթ ա ասել... լավ չի՞ էսպես առողջ, առույգ...

ՄՈՍՈ - Լավ չի:

ՄԻՇՐԱՆ - Լավ չի:

ՎԱՐՈ - Հա, լավ չի: Ողորմի սաղիս: *(Խմում է:)*

ՄՈՍՈ - Օֆ-օֆ-օֆ, տեր, չկարցար կարգին տեր կայնես, էլի, դուխչ չհերիքեց, ընգեր:

Խմում են: Գալիս է Տիրանը:

ՏԻՐԱՆ - Բարև ձեզ:

ՄՈՍՈ - Էս ո՞վ էր էս նեղ մաջալին... Հլա լուսի տակ արի՛ տենանք, ախպերացու:

ՄԻՇՐԱՆ - Բարև ձեզ:

ՎԱՐՈ - Ի՞նչ կա, բան ամ պետք:

ՏԻՐԱՆ - Պետք է: Բարի ախորժակ:

ՄՈՍՈ - Մերսի: Ո՞վ ես:

ՏԻՐԱՆ - Տիրանն եմ:

ՎԱՐՈ - Հետո՞:

ՏԻՐԱՆ - Պարոն Արամ Մատինյանի տեղակալն եմ:

ՎԱՐՈ - Որ տեղակալ ես, էդ լավ ա,

բայց էդ պարոն Մատինյան Արամն ո՞վ ա:

ՏԻՐԱՆ - Ձեր խնամին, Վարազդատ Փարսադանիչը դուք եք երևի, չէ՞...

ՎԱՐՈ - Էրևում ամ:

ՏԻՐԱՆ - Այո: Պարոն Վարազդատ, ինձ ձեր խնամի Արամն է ուղարկել:

ՎԱՐՈ - Հա, բայց էդ խնամի ավածն էրեզ էր, էսօր էլ ի՞նչ խնամի, սկեսուր-սկեսար, տալ-բաջանաղբան... պրծավ, հիմա բոլորը պտենցիալ դիակ են, աշխարհ վերջն ա, արմազեղոն, չես լսե՞լ:

ՏԻՐԱՆ - Հենց այդ առիթով եմ եկել:

ՄԻՇՐԱՆ - Հրաշալի առիթ է, բան չունեմ ասելու:

ՏԻՐԱՆ - Պարոն Արամը շատ էր զբաղված, ինձ ուղարկեց: Փորձում ենք Մատենադարանի գրքերը փրկել, վճռված է՝ տանել խոր հանքահորերը, այնտեղ պահել:

ՄՈՍՈ - Չհասկացա, մենք գանք՝ գիրք կրենք էս ազիզ օրով:

ՏԻՐԱՆ - Չէ, շնորհակալ ենք...

ՄՈՍՈ - Չարժի:

ՏԻՐԱՆ - Կրող կա, ահագին կամավոր է հավաքվել Մատենադարանի մոտ:

ՎԱՐՈ - Ինչքան խելառ կա էս երկրում, հորս արև, հետո ասում են՝ երկիրն առաջընթաց չունի, օլիգարխներն են մեղավոր, էսքան խելառ վրեն՝ ո՞նց առաջընթաց կունենա, խեղճ օլիգարխս ի՞նչ անի...

ՄՈՍՈ - Էդ ասա:

ՄԻՇՐԱՆ - Լավ, իսկ մեզնից ի՞նչ եք ուզում, պարոն Տիրան:

ՄՈՍՈ - Փող տանք, սպոնսոր կանգնենք:

ՏԻՐԱՆ - Ոչ, ի՞նչ փող, փողն այլևս անուժ է:

ՄՈՍՈ - Ո՞վ կմտածեր, հը՛, Վարո, ո՛ւմ մտքով կանցներ, որ մի օր փողը էլ ոչ ոքու պետք չի ըլնի: Վայ, մորս արև, իսկականից որ՝ վերջն ա:

ՎԱՐՈ - Սպասի, տեսնենք՝ մեր խնամին ինչ ա ուզում մեզնից: *(Տիրանին.)* Ծուռ-շուտ խոսի, ժամանակ չկա:

ՄԻՇՐԱՆ - Այո, ժամանակը, ցավոք, ավարտին է մոտենում, ժամանակի աստված Զրոնոսը փակում է մեր մոլորակի իր օֆիսը:

ՏԻՐԱՆ - Մեքենաներ են պետք, բեռնատար, գրքերը տեղափոխելու համար, արդեն հավաքել ենք, եթե արագ բարձենք-տեղափոխենք, գուցե հասցնենք: Արամն ասաց, դուք շինկազմակերպություն ունեք, բեռնատար մեքենաների պարկ:

ՎԱՐՈ - Ունեմ, ամեն ինչ էլ ունեմ:

ՄՈՍՈ - Ես էլ ունեմ, հա, հետո ի՞նչ:

ՄԻՇՐԱՆ - Ենթադրենք հասցրիք, տարաք, հորեցիք, բայց վստամի եք, որ կփրկվեն:

ՏԻՐԱՆ - Վստահ չենք, իհարկե, ո՞նց վստահ կլինենք, բայց եթե մեկ տոկոսի հույս էլ կա, պետք է փորձել, մեկ էլ տեսար՝ պահպանվեցին:

ՄԻՇՐԱՆ - Մեկ էլ տեսար:

ՏԻՐԱՆ - Այո: Եվ երբ այս մոլորակի վրա նորից կյանք ստեղծվի, քաղաքակրթություն սկզբնավորվի, մարդիկ հանկարծ կգտնեն մեր գրքերը, պատկերացնո՞ւմ եք... Պատկերացնո՞ւմ եք՝ որքան օգնած կլինենք նոր կյանքին, մեր պատմությունը, մեր փորձը գրքերի միջոցով կփոխանցվի իրենց...

ՄՈՍՈ - Վայ, մորս արև, մենք ստեղծարարի ենք էթում, դուք մտածում եք՝ էգուց-էլօր թագա մարդ ա գալու, նստի՛ գիրք կարդա... Տո գա էլ, գնա էլ, մեզ էտի քորում ամ... Խնդալու բաներ ես ասում, ընգեր:

ՎԱՐՈ - Ոնց գցում-բռնում եմ՝ լինելիք բան չի, ախպերս, ինքդ ես ասում՝ փողն անուժ է, հիմա ես ո՛ւմ համոզեմ, ասեմ՝ մուֆթա նստի ոուլին, քշի՛ գիրք տար-բեր էս վերջի օրով, մարդիկ տուն-տեղ ունեն, ծնող-էրեխա ունեն...

ՏԻՐԱՆ - Դե, գուցե մեկը-երկուսը գիտակցեն, համաձայնվեն:

ՄՈՍՈ - Դուք խփնված եք, ընգեր, հորս արև: Ինձ լսի՛ թարգի էդ գրքի գործը:

ՄԻՇՐԱՆ - Չէ, մենք, իհարկե, գիտակցում ենք գրքերի կարևորությունը, անշուշտ, սակայն իրատես լինենք, հարգելիս, մանկական խաղ է ձեր այդ ձեռնարկը: Ձեզ թվում է՝ աշխարհը կործանող գիսաստղը գրքերը կխնայի... Այրվելու է ամեն բան,

քարերը նույնիսկ, և ամեն բան մոխիր է դառնալու:

ՄՈՍՈ - Էն ո՞նց էր, էն հրեշտակը, բանը...

ՄԻՇՐԱՆ - Փող հնչեցրեց նաև հինգերորդ հրեշտակը՝ կասեր տեր հայրը...

ՄՈՍՈ - Տենաս ինչ բանի ա հիմա մեր տերտերը, ում գլխին ա քարոզ կարդում:

ՎԱՐՈ - Հիմա երևի իրա գլխին են քարոզ կարդում:

ՄՈՍՈ - Կամ էլ թռել ա տուն, կնգա փեշի տակ:

ՎԱՐՈ - Էնի կնիկ չունի, սուրբ ա:

ՄՈՍՈ - Կունենա, ախպեր, միամիտ չլնես:

ՏԻՐԱՆ - Մի շեղվեք, խնդրում եմ:

ՄՈՍՈ - Չէ, անհույս ա էս մեր ախպերը: Արի, արի մեր հետ խաշկեր, արաղ խմի, էդ սուտի բաները թարգի, արի:

ՏԻՐԱՆ - Ի՞նչ խաշ՝ այս օրհասական ժամին:

ՄՈՍՈ - Պահ, ոնց կլներ... Դե, գնա, գիրք կրի այս օրհասական ժամին:

ՏԻՐԱՆ - Լավ, վարորդները չկան, բայց դուք կարող եք բեռնատարները ավտոպարկից հանել:

ՄՈՍՈ - Ոնց... Ես ու Վարոն քշենք... Դու հասկանում ես՝ ում հետ ես խոսում, ընգեր, թե՛ գիդաս մենք էլ ձեր խելքին ենք:

ՏԻՐԱՆ - Գնամ, պարոն Արամին ասեմ՝ հրաժարվեցի՞ք:

ՎԱՐՈ - Գնա էլ, ասա էլ, վախեցրիիր

քու Արամով. էնի քու համար ա աֆտարիտետ, մեր համար՝ հեչ, էղած-չեղած:

ՏԻՐԱՆ - Բայց ինձ թվում է՝ դուք լավ չպատկերացրիք իրավիճակը, գուցե ես լավ չբացատրեցի...

ՄՈՍՈ - Նորից չսկսես:

ՄԻՇՐԱՆ - Հասկացել ենք, երիտասարդ, ամեն բան լավ հասկացել ենք:

ՏԻՐԱՆ - Պարզ է: Դե, ձեզ բարի ախորժակ, կուշտ գլխովեք վերջից առաջ, հանկարծ սոված չգնաք վերին ատյան, չեն ընդունի: *(Գնում է:)*

ՄՈՍՈ - Ի, հլա ստոպ, արա, էդ ո՞ւմ ասիր... *(Ուզում է գնալ ետևից:)*

ՎԱՐՈ - Սպասի, Մոսո, թող, ամեն ախմախի համար քեզ մի կոտորի, ժամանակ չկա:

ՄՈՍՈ - Բայց լսեցի՞ր ինչ ասեց:

ՎԱՐՈ - Ոչինչ, լավ, մոռացի: Դրան էլ թող աստված պատժի, հո ամեն բան մենք չենք անելու: Միհրան, լից:

ՄԻՇՐԱՆ - Միշտ պատրաստ:

Գալիս է Նորոմ:

ՎԱՐՈ - Էս ո՞ւմ միլիոնատեր ախպերն ա:

ՄՈՍՈ - Փողերդ առա՞ր բանկից:

ՆՈՐՈ - Չէ, բանկերը լրիվ փակ են, դռներին էլ ավտոմատավոր պահակներ կան, ոնց խնդրեցի, աղաչեցի՝ չտվին: Բայց դե ոչինչ, չեկը մոտս ա, դե-յուրե՛ միլիոնատեր եմ, չէ՞, շե՞՛:

ՎԱՐՈ - Բա ոնց, պարոն Լորայր:
Հանգիստ կմեռնես, չէ՛:

ԼՈՐՈ - Հարց չի, փողատեր մեռնելը
ավելի լավ ա, քան թե քյասիք, է-
տի՛ հարուրից-հարուր, չէ, միլիո-
նից-միլիոն:

ՄՈՍՈ - Ասում ես, բանկերի դեմը
ավտոմատավոր պահակներ
կա՞ն:

ԼՈՐՈ - Հա, էդպես ա:

ՄՈՍՈ - Էտի հետաքրքիր ա:

ԼՈՐՈ - Բայց դրա ի՞նչն ա հետաքր-
քիր, իսկի մոտիկ չթողին:

ՄՈՍՈ - Եթե փողը պահպանվում ա,
ուրեմն ամեն ինչ կորած չի, ու-
րեմն ինչ-որ հույս կա, տղերք, հը՛:

ՄԻՀՐԱՆ - Չեմ կարծում... Թեև
տրամաբանություն կա ասածիդ
մեջ:

ՎԱՐՈ - Փողը աստված ա, Մոսո,
ինչ էլ լինի՛ փողը պիտի պահ-
պանվի, ջոկում ես, այ, ոնց որ
հոգևորականությունը՝ Էջմիածնի
տաճարը հո չի՛ թողի անտեր...

ՄԻՀՐԱՆ - Հստակ ձևակերպեց մեր
եղբայրը:

ԼՈՐՈ - *(տեսնում է դիակները)*: Էս
իմ բացակայությամբ դիակ ա ա-
վելացել, սպասեիք՝ գայի, էլի:

ՎԱՐՈ - Չէ դե, ոնց կլնի, դու միլիո-
նատեր մարդ ես, քեզ ամեն մի
պուժուր հարցով հո չե՛նք ան-
հանգստացնի:

ԼՈՐՈ - Ձեռ ա առնում Փարսադանի-
չը, միլիոնատեր էլ դառանք՝ էլի
ձեռ ա առնում:

ՎԱՐՈ - Զեզ խելոք պահի, արա,

կարող ա՛ մտքովդ հավասարու-
թյուն անցավ:

ՄԻՀՐԱՆ - Հիմա դա արդեն կարևոր
չի, Վարագդատ:

ՎԱՐՈ - Չէ, Միհրան, սա պրինցիպ
ա, մի ժամ էլ մնա՛ չեմ թողնի
խախտվի:

ԼՈՐՈ - Այ շեֆ ջան, ի՞նչ հավասա-
րություն, դու՛ ուր, ես՛ ուր... Գի-
տես, էլի, քեզ ոնց եմ
հարգում-սիրում... Մի հատ պա-
չեմ, էլի, աշխարհը մեռնել կա,
ցավդ տանեմ:

ՎԱՐՈ - Պաչի:

ԼՈՐՈ - Վախ, մեռնեմ սրտիդ: *(Համ-
բուրում է:)*

Գալիս է Նազիկը:

ՎԱՐՈ - Մենակ սա էր պակաս: *(Լո-
րոյին.)* Աչքիս՝ սրան լավ չես
տուն հասցրել:

ԼՈՐՈ - Չէ, ցավդ տանեմ, լավ էլ
հասցրել եմ, բայց որ պետք է-
ղավ՝ մի հատ էլ կհասցնեմ,
չմտածես:

ՎԱՐՈ - Բարի երեկո, տիկին Նա-
զիկ, ի՞նչ կա-չկա, ինչի՛ ես ծանր
տեղդ թեթև արել:

ՆԱԶԻԿ - Աղջիկս ո՞ր է, ո՞ր է իմ Նա-
նեն:

ՎԱՐՈ - Աղջիկդ... Լոր էստեղ էր ոնց
որ... Սարիկի հետ կըլնես:

ՆԱԶԻԿ - Աղջկաս տվեք, տուն տա-
նեմ, ո՞ր է Նանեն:

ՎԱՐՈ - Հա, հիշեցի, ասեց՝ մամա-
յին կարոտեցի, գնամ տուն, մենք

էլ ասինք՝ գնա, աղջիկ ջան: Էդ-
պես չէր, Մոսո:

ՄՈՍՈ - Հա, ըտենց էր, ավտոյով
ձամփեցինք, գնաց: Չհանդիպե-
ցի՞ք:

ՄԻՀՐԱՆ - Տիկինը երևի տանից չի
գալիս:

ՆԱԶԻԿ - Տանից եմ գալիս, ո՞ր է աղ-
ջիկս:

ՎԱՐՈ - Դժվար ես հասկանում, տի-
կին Նազիկ, ասինք՝ տուն գնաց:
Դու էլ գնա:

ՄԻՀՐԱՆ - Երևի արդեն հասած լի-
նի:

ՄՈՍՈ - Հա, հաստատ հասած կըլ-
նի:

ՆԱԶԻԿ - Սուտ եք խոսում... Ի՞նչ եք
արել աղջկաս... Տուր աղջկաս,
հրեշ: *(Հարձակվում է Վարոյի
վրա:)*

ՎԱՐՈ - Դե, քեզ կարգին պահի,
մտավորականի կնիկ ես...

ՄՈՍՈ - Էս ա մեր մտավորականութե-
յունը, էլի:

ՎԱՐՈ - *(պոկելով հրենից Նազի-
կին):* Նորո՞, ինչ ես նայում, վերց
սրան... Տար, ու էս անգամ հան-
կարծ ետ չգա, թե չէ փողի չեկը
ձեռիցդ կառնեմ:

ՆՈՐՈ - Ի՛, ընենց տանեմ, Փարսա-
դանիչ ջան, որ մեկ էլ չերևա էս
կողմերը... *(Գրկում է Նազիկին:)*
Առաջ ընգի տենամ... *(Տանում է
ժջացող Նազիկին:)*

ՄԻՀՐԱՆ - Հարամ արին խաշը, սա-
ռեց: Ասեմ՝ թարմացնեն:

ՎԱՐՈ - Էլ ի՞նչ խաշ, Միհրան: *(Ժա-*

մացուցին նայելով:) Բան չմնաց:
(Մոտենալով պատուհանին:)

Լույսը բացվեց: Վերջի առավո-
տը: Մարդ չկա քաղաքում, ամեն
մեկը մի ծակ գտել, մտել ա մեջը:
Ի՛, էս իմ ավտոն ուր ա... Թռել ա
վարորդս: Դրա երազանքն էլ կա-
տարվեց, աչքը ավտոյիս վրա էր,
միշտ ասում էր՝ տենաս կգա՞ն էս օ-
րը, որ ես սենց ավտո ունենամ:

ՄՈՍՈ - Ոչինչ, ախպեր, ձեռդ քարի
տակ չի, թագեն կառնես...

ՎԱՐՈ - Էս ինչ ես խոսում, այ ախ-
մախ, ես ասում եմ՝ վերջի առա-
վոտն ա, դու ասում ես՝ ավտո առ:
Մոսո, խելքդ գցում ես արդեն:

ՄՈՍՈ - Մի մոմենտ մոռացա, ախ-
պեր: Համ էլ խի՞ չես թողում մո-
ռանանք, է՛:

ՎԱՐՈ - *(երկնքին նայելով):* Ո՞ր
կողմից ես գալու, արա, է՛...

Գալիս է Տեր հայրը:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Փող հնչեցրեց նաև հին-
գերորդ հրեշտակը, և տեսա, որ
մի աստղ ընկավ երկնքից...

ՎԱՐՈ - Կամաց, հեր օրինած, վա-
խեցանք:

ՄԻՀՐԱՆ - Աստծու սիրուն, չշարու-
նակես, տեր հայր, տրամադրված
չենք:

ՄՈՍՈ - Հա, պետք չի... Համ էլ խի՞ է-
կար որ, հազիվ գնացել էիր:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Եկա, որ ձեր կողքին
լինեմ, որոյակս: Հոգևորական
խորհուրդն ապսպրեց՝ գնացեք,

ծեր հոտի հետ եղեք օրհասի պահին: Գլխավոր տաճարում օծված մոմեր են բերել, ահա, վառենք և աղոթենք առ Աստված, որ փրկի մեզ:

ՎԱՐՈ - Էդ քու աստվածը փրկող չի, ոնց հասկացա՝ կործանող ա, էնպես որ իզուր ես բերել էդ մոմերը:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Այդպես մի ասա, որդյակ իմ, աստված բարի է, աղոթես՝ կփրկի:

ՄԻՇՐԱՆ - Բեր վառենք, օգուտ չլինի՝ վնաս էլ չի լինի:

ՄՈՍՈ - Հա դե, վառենք նավայակի:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Նավայակի չի լինի, ամբողջ հոգով է պետք աղոթել:

ՄՈՍՈ - Ատդուշի՛:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Այո, ատդուշի, ամբողջ հոգով, և՛ հաստատակամ, իմիջիայլոց աղոթքն Աստծուն չի հասնի: *(Վարոյին.)* Դու էլ արի, որդի աստծո, մի կողմ դիր գոռոզությունդ:

ՄՈՍՈ - Վերց նավայակի, Վարո ախպեր:

Վարոն էլ է մոմ վերցնում, յուրաքանչյուրը վառում է իր մոմը:

ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Գալիս է պահը, ահա, արդեն լսում են ձայնը բարձրալի: Աղոթեք ինձ հետ, զավակներս: Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայություն քո, եղիցին կամք քո որպես յերկինս և յերկրի:

Զիաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Եվ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոնց պարտապանաց: Եվ մի տանիր զմեզ ի փորձություն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէ: Զի քո է արքայություն և զօրություն և փառք հավիտյանս. ամէն:

Վարոն, Միհրանը, Մոսոն գրկում են միմյանց, վախեցած սպասում են: Տեր հայրն աղոթք է մրմնջում:

ՎԱՐՈ - Ինչ էղար, արա, դե խփի, ինչքան սպասենք...

ՄԻՇՐԱՆ - *(նայելով ժամացույցին):* Իմով երկու թոպե անցավ:

ՄՈՍՈ - Իմով՝ իրեք:

ՎԱՐՈ - Ուշանում ա անտերը:

ՄՈՍՈ - Հո մարշրուտկա չի՛, ախպեր:

Լույսերը վառվում են:

ՎԱՐՈ - Չհասկացա...

ՄԻՇՐԱՆ - *(հեռախոսը դնելով ալկանջին):* Կապը վերականգնվել է:

ՄՈՍՈ - Մի հատ վռագ մտի ինտերնետ, տես ինչ են ասում:

ՄԻՇՐԱՆ - *(փնտրելով հեռախոսում):* Ահա... Համաշխարհային տիեզերական կենտրոնը լուր է տարածել, որ չարաբաստիկ Իքս վեց գիսաստղը, որ գալիս էր ուղիղ երկրագնդի վրա, վերջին պահին, ինչ-որ անհայտ կողմնակի ուժի ազդեցությամբ, շեղել է իր ուղեգիծը... Կողքներովս է անցել, տղերք:

ՄՈՍՈ - Չեմ ջոգում... Պրծամնք:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Բարձրյալն այս անգամ էլ գթասիրտ գտնվեց մեղավորներիս նկատմամբ: Փառքդ մեծ, Տեր: Ընդունենք այս որպես ընծա և որպես նախազգուշացում, գուցե՝ վերջինը:
ՄՈՍՈ - Հիմա ի՞նչ, փաստորեն, ապրում ե՞նք...
ՄԻՆՐԱՆ - Այո, Մովսես, ապրում ենք, գվարթացիր: Վարազդամտ, ինչո՞ւ ես մտահոգ, չես հավատո՞ւմ:
ՎԱՐՈ - *(անորոշ):* Ըհը...
ՄԻՆՐԱՆ - Այսօր, փաստորեն, վերածնվել ենք, տղերք, մեր երկրորդ ծննդյան օրն է, ամբողջ մարդկության ծննդյան օրը:
ՄՈՍՈ - Վախ, մորս արև, էս ինչ ուրախություն էր:
ՄԻՆՐԱՆ - Ինչ եմ ասում՝ սեղանը չթարմացնենք այս երջանիկ առիթով:
ՄՈՍՈ - Հա, բա ո՞նց, էտի նշել ա պետք, թե չէ Տերը կասի՝ ես ձեզ փրկություն տվի, դուք սուսուփուս ցվրվում եք, ապերախտներ: Կասի, չէ՞, տեր հայր:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Ոնց որ մանուկ լինես, տղա, չարածձի մանուկ: Դեհ, ես աճապարեմ Աստծո տաճար:
ՄՈՍՈ - Բա մեր հետ չես նշի՞ էս ուրախությունը:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Չեմ կարող, զավակս, գնամ պիտի, կանչված եմ:

ՄՈՍՈ - Դե, բարով գնաս:
ՄԻՆՐԱՆ - Մինչ տեսություն, տեր հայր:
ՏԵՐ ՀԱՅՐ - Բարին ընդ ձեզ: *(Գնում է:)*
ՄԻՆՐԱՆ - Մատուցող:
ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Եկա, ցավդ տանեմ:
ՄԻՆՐԱՆ - Բեզ հավաք պահի, Ալբերտ, աշխարհի վերջը պրծամ:
ՄԱՏՈՒՑՈՂ - Ամեն օր էլ աշխարհի վերջ ա, դուք եք, որ չեք նկատում:
ՄԻՆՐԱՆ - Մի փիլիսոփայիր, ինձ լսիր, թարմացրու սեղանը և օղի, չէ, շամպայն բեր, ծնունդ ենք նշում:
ՄՈՍՈ - *(հանկարծ հիշելով):* Վարո, վռագ զանգի բանկի կառավարիչին:
ՎԱՐՈ - Ինչի՞ գանգեմ որ:
ՄՈՍՈ - Ո՞նց, ախպեր, մոռացամ, Նորոյին էրկու միլիոնի չեկ ես տվել: Զանգի՞ կասեցրու, շուտ, քանի չի վերցրել:
ՎԱՐՈ - Մոռացի, մանրունք ա, Մոսո:
ՄՈՍՈ - Ո՞նց... Էրկու միլիոնը մանրունք ամ:
ՎԱՐՈ - Մանրունք ա:
ՄՈՍՈ - Գժվա՛վ մեր ախպերը:
ՎԱՐՈ - Լավ չեղավ, տղերք:
ՄԻՆՐԱՆ - Ինչո՞ւ:
ՎԱՐՈ - Էն, որ աստղը փուստ տվեց: Հիմա ո՞նց ենք ապրելու...

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Սամվել ԿՈՍՅԱՆ

*Նյութապաշտության, ազատության, մարդկային մեղքերի
զայիչ ուժը դրախտն էր: Հիմա դժվար է հավատալ, որ
դրախտը կարող է մեղմել իշխող բացասականի հեղեղը:
Գուցե աշխարհի կործանումը պայմանավորված է հենց
դրախտի լինել-չլինելով: Գուցե...
Առայժմ վարկածը վիրտուալ տիրույթում է, սակայն
այնքան է տիպական, որ հետևանքները չզգալու և
չտեսնելու համար ուզում ես փակել աչքերդ:*

ԴԵՌ ՎԵՐՋԸ ՉԷ

Չավեշտ վեց պատկերով

Գործող անձինք

ԱԴԱՄ

ԵՎԱ

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆ - ՄԻՊ, ով կարող է

նաև դասավորը լինել

ՏՂԱՄԱՐԳ

ԿԻՆ

ԱՂՋԻԿ ԵՐԵՆԱ

ՊԱՏՎՈՐ

ՊԱՏԿԵՐ ԱՌԱՋԻՆ

Ժամանակները փոխվում են, պատմությունն ու առասպելները՝ նույնպես: Հանդիսատեսը պիտի համոզվի, որ իր տեսածը դրախտն է: Խնձորի ծառը խնձորներով՝ պարտադիր է: Անկախ ձևավորման պայմանականություններից՝ ռեժիսորը, դերակատարները իրենց դրախտում են զգալու: Չգացողությունը կարող են ապահովել թռչունների երգն ու համապատասխան երաժշտությունը: Դրախտում Ադամն ու Եվան են՝ թզի տերևներից պատրաստված հագուստներով: Ադամը երևակայական միզակով փորձում է խոցել որսին: Եվան լուռ հետևում է Ադամին:

Ա.Դ.Ա.Մ - Որսից ուշացա:

ԵՎԱ - Խնձոր կուտենք:

Ա.Դ.Ա.Մ - Խնձորով փոր չես կշտացնի:

ԵՎԱ - Չեղած տեղը, խնձորն էլ ուտելիք է...

Ա.Դ.Ա.Մ - Մի անգամ արդեն կերել ես: Խնձորը դու ես կերել՝ ես չեմ կարողանում մարսել:

ԵՎԱ - Երևի մրսել ես...

Ա.Դ.Ա.Մ - Խնձորն ուտելուցդ հետո սկսել եմ հաճախակի մրսել:

ԵՎԱ - Ո՞վ է սառել, Էս, թե՛ եղանակը...

Ա.Դ.Ա.Մ - Խնձորը չպիտի ուտելիր:

ԵՎԱ - Տղամարդիկդ ինչքան եք սիրում նույնը հազար անգամ կրկնել:

Ա.Դ.Ա.Մ - Նախկինում գազանը հարձակվեր-չհարձակվեր, կատա-

ղեր-չկատաղեր՝ պետքս չէր: Գիտեի, որ հաղթելու եմ: Գազանն էլ գիտեր, որ չի հաղթելու: Ի՛նչ օրեր էին:

ԵՎԱ - Օրեր էին, էլի...

ԱԴԱՄ - Հիմա ուրիշ է, անընդհատ շուրջոյ պիտի նայես, թաքնվելու տեղ փնտրես, ամեն խշշոցից զգուշանաս... Զգուշանալուց էլ եմ մրսում: Զգույշ չեղար՝ վերջ: Կար Ադամը ու էլ չկա:

ԵՎԱ - Հեշտ ես ասում՝ վերջ... Բեզ ի՛նչ կա, հո դու չե՛ս այրիանալու: Չլինի՞ ինձանից ես հոգնել...

ԱԴԱՄ - Բեզանից հոգնելը դժվար է: Բեզ համար էլ առանց ինձ դժվար կլինի: Բեզ հեշտ է գայթակղելը... Օձը գայթակղեց, վաղը չես իմանա՝ ուրիշ ինչ գազան կհայտնվի ու հնարավոր է, որ մյուս օրն էլ խոտը գայթակղի...

ԵՎԱ - Այնքան էլ խոտի նման չես:

ԱԴԱՄ - Բայց երբեմն ինձ խոտ եմ զգում:

Ուռնաձայներ: Մի պահ թռչունների ծվլոցն ու երաժշտությունը դադարում են: Ադամն ու Եվան լարվում են, փորձում գուշակել՝ ով ու ինչ կարող է լինել:

ԵՎԱ - Ոնց որ որսն ինքն է քո մոտ գալիս...

ԱԴԱՄ - Գազանի ոտնաձայներ չեն:

Հևասպառ հայտնվում է ՄԻՊ-ը, ուշադիր շուրջն է նայում:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Օ՛ֆ, փնտրելուց մարդ ավելի է հոգնում...

ԵՎԱ - Գազանի նման չէ:

ՊԱՇՏՊԱՆ - (խոր շունչ է քաշում): Ի՛նչ գազան, ի՛նչ բան... Ինձ նման գազաններ շամ եք տեսել: Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին չե՞ք լսել:

ԱԴԱՄ - Չենք էլ տեսել:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Ուրեմն՝ լիազորված եմ հայտարարել, որ մարդու իրավունքների պաշտպանն էլ մարդ է և, ամենակարևորը... Մարդու իրավունքները միայն մարդը կարող է պաշտպանել:

ԵՎԱ - Հո չե՞ք կասկածում, որ մենք էլ ենք մարդ:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Մարդ չլինեիք, ինչո՞ւ պիտի փնտրեի: Միայն թե չեք իմացել, որ իրավունքներ ունեք ու այդ իրավունքները պիտի պաշտպանել:

ԱԴԱՄ - Ինչի՞ մասին է ասում:

ԵՎԱ - Չեմ հասկանում:

ԱԴԱՄ - Կարո՞ղ է՝ ունեցել ենք:

ԵՎԱ - Իմ ձեռքը չի ընկել:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Լիազորված եմ հայտարարելու, որ ունեցել եք... Լիազորված եմ զգուշացնելու... Չերկարացնեմ: Զգուշացնելու, որ Ադամի իրավունքները խախտվել են: Ու լիազորված եմ նրա իրավունքները պաշտպանելու:

ԵՎԱ - Փղի՞ց, թե՞ առյուծից:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Մարդուց:

ԵՎԱ - Ադամին Ադամից ես պաշտպանելու:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Դեմագոգիա պետք չէ:

ԵՎԱ - Էլ ումից ես պաշտպանելու:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Բեզանից:

ԵՎԱ - (*կոտրատվելով*): Ինձանից:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Կինն էլ մարդ է:

ԵՎԱ - Կինն ո՞վ է:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Կին չէն:

ԵՎԱ - Ինձանից ես պաշտպանելու:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Լիազորված եմ... Կարձասած, առանց Ադամին հարցնելու խնձորը չպիտի ուտեիր:

ԵՎԱ - Ի՞նչ իմացար՝ կերել եմ:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Դրա մասին ամբողջ աշխարհը գիտի, միլիոն տարի է՝ գիտի:

ԵՎԱ - Միլիոն տարի առաջ գայիր:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Ադամի բողոքը չէի լսել:

ԵՎԱ - Ե՞րբ է բողոքել:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Լիազորված եմ գգուշացնելու, որ դրախտում ստելը պատժելի է:

ԵՎԱ - Օտարի մուտքը՝ ևս:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Մի բարդացրու: Ժամանակակից տեխնիկան շատ է զարգացել: Ով ինչ ուզի, երբ ուզի, որտեղից ուզի՝ կլսի: Բիչ առաջ Ադամը չէր ասում, որ մրսում է: Լիազորված եմ հայտարարելու, որ նրա մրսելը պայմանավորված է... Մի խոսքով, մրսում է, որովհետև նրա իրավունքը խախտվել է:

ԵՎԱ - Ադամ, քո ինչն է խախտվել:

Ա.ԴԱՄ - (*ինքն իրեն ուշադիր զննելով*): Ամեն ինչս տեղն է:

ԵՎԱ - Էլ ինչո՞ւ է ասում՝ խախտվել է:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Էլի եմ ասում... Նրա ամենակարևոր իրավունքն է խախտվել:

ԵՎԱ - Թռչուններն էլ լռեցին:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Դեռ կերգեն: Արդարությունը վերականգնվի՝ կերգեն: Ադամի իրավունքը խախտվել է և իմ գործը նրա իրավունքը պաշտպանելն է:

ԵՎԱ - Չլսեցի՞ր, որ նրա ամեն ինչը տեղն է:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Առաջին հայացքից, միայն առաջին հայացքից... Բռարարքի ծանրությունը չես գիտակցում: Մարդուն անմահությունից զրկելը ծանր մեղք է:

ԵՎԱ - (*քիչ ազդեցիվ*): Բեզ Տիրոջ տիրոջ հետ ես շփոթել:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Տիրոջ հետ գործ չունեմ:

ԵՎԱ - (*դադար*): Տիրոջ հետ գործ չունեցողը դրախտում էլ գործ չունի: Ավելի լավ է ասես՝ այստեղ ոնց հայտնվեցիր... Գոնե դուռը թակեիր:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Դուռ կա՞ր, որ թակեի:

ԵՎԱ - Կիրթ մարդը միշտ էլ դուռ կգտնի:

ՊԱՇՏՊԱՆ - Պիտի լինի, որ գտնես:

ԵՎԱ - Հագնված էլ չենք...

ՊԱՇՏՊԱՆ - Մերկությամբ ո՞ւմ եք զարմացնելու: Նուդիստների մա-

սին լսել եք: Մերկ վազվզում են ծովափերում:

ԵՎԱ - Շոգ չի...

ՊԱԵՏՊԱՆ - Միշտ էլ արագ քայլելիս քրտնում եմ:

ԵՎԱ - Իրավունքի ետևից էիր գնում... Թե՛ իրավունքն էր ետևիցդ ընկել: Մեր իրավունքն է՝ դու ես խառնվել: Էլ ո՞նց կլինի, Ադամին չեմ հարցրել... Ի՞նչ իմանայի՝ ինչ եմ հարցնելու, որ հարցնեի... Դու էլ չկայիր՝ զգուշացնեիր: Ուշացած եկել ես: Արդեն անիմաստ է քո հայտնվելը: Կարո՞ղ ես նրան նորից անմահ դարձնել: Որ չես կարող, իզուր ես եկել: Այն էլ՝ վազելով... Ուշացած հայտնվելը չլինելու պես է: Եղածը եղել է: Զո գալով Ադամի խախտված ինչն ես ուղղելու: Պետք չէ... Չլինեի՝ Ադամը ծառերի հե՛տ էր քնելու, ծառն էր նրան երեխաներ նվիրելու:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Էդ հարցն էլ է լուծված: Պարզվում է՝ դրախտը գավառից այնքան էլ չի տարբերվում: Խավար է, անտեղյակություն... Ոչնչից տեղյակ չեք, թե չէ կիմանայիք, որ վաղուց կանայք կանանց հետ են ամուսնանում, տղամարդիկ՝ տղամարդկանց հետ: Միասեռ ամուսնությունները շատ տեղերում արդեն օրինականացված են:

ԵՎԱ - *(հիստերիկ ծիծաղում է):*

Տղամարդիկ սկսել են ծննդաբերել:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Դեռ չէ:

ԵՎԱ - Բա երեխաներ ո՞վ է ծնում:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Որդեգրում են:

ԵՎԱ - Չծնվածներին...

Անսպասելի խառը՝ կանանց և տղամարդկանց երգչախումբը, երգում է: Երգն ավելի բարձր է հնչում: Ադամն ու Եվան անտարբեր են, զգացվում է, որ երգչախմբի գոյությունը նրանց համար սովորական է: Պաշտպանը անհանգիստ շուրջն է նայում, փորձելով երգչախմբի տեղը գուշակել:

ՊԱԵՏՊԱՆ- Երգչախումբ է:

ԱԴԱՄ - Հիանալի երգչախումբ է:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Հիանալին՝ հիանալի, երգողները չեն երևում:

ԱԴԱՄ - Չես էլ տեսնի: Հոգիները չեն երևում: Մանավանդ, անմեղ հոգիները...

ԵՎԱ - Միայն անմեղները... Դրախտում չար բան չկա: Այնպես որ, ոչ մեկը պաշտպանության կարիք չունի:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Միշտ են երգում:

ԱԴԱՄ - Երբ ուզում են:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Գիշերն է՛լ:

ԵՎԱ - Առավոտյան էլ, կեսօրին էլ, գիշերն էլ:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Լիազորված եմ հայտարարելու, որ գիշերվա երգելը

խախտում է մարդու հանգստի իրավունքը:

Ա.ԴԱՄ - Բարձր չհավանեցիր:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Նշանակություն չունի...

Օրենքն օրենք է:

Ա.ԴԱՄ - Բայց պիտի իմանայիր, որ դրախտում արգելված է արգելելը:

Դրա համար էլ դրախտ է...

ՊԱԵՏՊԱՆ - Լիազորված եմ...

ԵՎԱ - Իզուր: Եթե դրախտը քո տարածքը չէ...

ՊԱԵՏՊԱՆ - Երբ Ադամը բողոքը գրավոր ներկայացնի՝ իմը կդառնա:

ԵՎԱ - Ադամն իր բողոքն արդեն գրել է, ամպերի վրա է գրել:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Ամպերը հաշիվ չեն: Անձրևները նրա բողոքը վաղուց ջնջած կլինեն:

ԵՎԱ - Որ ջնջել են, ինչ ես ուզում:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Դռան պես մի բան լինի... Չեմ ուզում անքաղաքավարի լինել, ուզում եմ հաջորդ անգամ դուռը թակել:

ԵՎԱ - Պատը ղնց է... ավելի ամուր կլինի:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Լեզվակռիվն իմ բանը չի: Հաջորդ անգամ ավելի կոնկրետ կլինեմ: Էս երգչախումբը չի լուռ, ինչ երկար երգ է... Միայն ծնշումս չբարձրանա: Հաջորդ այցիս...

ԵՎԱ - Էլի վազելո՞ւ ես:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Ասացի՝ լեզվակռիվն իմ բանը չի:

Արագ շրջվում ու հեռանում է:
Նրա գնալուց հետո երգչախումբը լուռ է: Ադամն ու Եվան հոգնած նստում են խոտերին:

ԵՎԱ - Հոգնեցի: Անմահության իրավունք, հանգստի իրավունք, չգիտեմ՝ էլ ինչի իրավունք... Էլի ինչ իրավունքներ ունենք:

Ա.ԴԱՄ - Եթե չարը չկա, ո՞ւմ են պետք իրավունքները:

ԵՎԱ - Բա ինչո՞ւ էր վազելով դրախտ հասել:

Ա.ԴԱՄ - Հնարավոր է՝ մենք գազաններից ենք վախենում, իրենք՝ իրենցից... Ուզում են իրավունքներով պաշտպանվել:

ԵՎԱ - Բայց ինչ իրավունքով էր այստեղ հասել... Ո՞նց...

Ա.ԴԱՄ - Հեշտ հարցեր տուր:

ԵՎԱ - Երբեք այսքան չէի հոգնել:

Ա.ԴԱՄ - Նրա հայտնվելուց աղիքներս էլ են սկսել իրենց իրավունքների համար պայքարել:

ԵՎԱ - Սիրո բացատում հիանալի հատապտուղներ եմ տեսել...

Ա.ԴԱՄ - Լավ բան ասա:

ԵՎԱ - Ադամ, մտածում եմ՝ չլինի՞ երագ էր:

Ա.ԴԱՄ - Նույն երագը երկուսս չէինք տեսնի:

ԵՎԱ - Բո կողը չեմ... Հնարավոր է՝ տեսել ենք: Երագահան էլ չկա: Իսկ հատապտուղներն իսկապես լավն էին: Մոռանո՞ւմ ես, որ քեզ վիտամիններ են պետք:

**Բռնում է Ադամի ձեռքը, բարձրա-
մալով՝ Ադամին էլ է բարձրաց-
նում, գրկախառնված հեռանում
են: Հեռացող Եվայի երգի ձայնը:**

ՊԱՏԿԵՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

**Նույն տեսարանը: Եվան խոտե-
րի վրայից զգուշորեն ինչ-որ բան
է հավաքում: Ադամը հեռևում է
մրան:**

ԵՎԱ - Տողն էլ է պակասել: Առավո-
տից հավաքածս մի քանի կաթիլ
է:

ԱԴԱՄ - Գետի ջրով լվացվիր:

ԵՎԱ - Գետի ջուրը մաշկս չորաց-
նում է:

ԱԴԱՄ - Աշնան տերևի պե՛ս...

ԵՎԱ - Ադամ, ընդամենը ուզում եմ
գեղեցիկ լինել:

ԱԴԱՄ - Ներիր, ծառից ընկնող
տերևը հիշեցի: Վախից կլինի,
մեջս անծանոթ վախ է մտել:
Մեջս է, բայց ոնց որ աչքիս ա-
ռաջ լինի... Տեսնում եմ՝ ծառերի
մեջ, երկնքի, գազանների...
Ներսս անընդհատ ոտնաձայներ
են: Լսում ես... Լսիր... Խոտերի
շշուկների մեջ էլ ոտնաձայները
շարունակվում են...

ԵՎԱ - Չլինի՞ պաշտպանն էլի վա-
զում է:

ԱԴԱՄ - Վազողները շատ են, մեկը
չէ:

ԵՎԱ - Պաշտպանը ո՞նց շատացավ...

Ճագարներն էլ այդքան արագ չեն
շատանում:

ԱԴԱՄ - Ոտնաձայները ավելանում
են:

ԵՎԱ - Ադամ...

ԱԴԱՄ - Չե՛ս լսում:

ԵՎԱ - Մահը ոտքեր ունի՞:

ԱԴԱՄ - Օձի ընկերն է, չի ունենա:

ԵՎԱ - Պաշտպանի ոտքերը երկուսն
էին... Ոտնաձայները ո՞նց են ավե-
լանում: Ո՞ւմ ոտնաձայներն ես
լսում, Ադամ... Ի՞նչ ոտնաձայներ
են...

**Տղամարդու և կնոջ ձայներ:
Հնչում են սկզբում աղոտ, ապա
պարզ ու լսելի:**

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՁԱՅՆ - Երկինքն էլ
փլվի՝ գտնելու եմ:

ԿԱՆԱՑԻ ՁԱՅՆ - Երեխային խղճա,
հոգնել է:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՁԱՅՆ - Առանց տես-
նելու հաշվիր, դրախտում չես ե-
ղել...

ԿԱՆԱՑԻ ՁԱՅՆ - Այդքան չէին ապ-
րի:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՁԱՅՆ - Գետնի տակ
էլ կգտնեմ...

ԿԱՆԱՑԻ ՁԱՅՆ - Համառությունդ
մարդ կսպանի:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՁԱՅՆ - Համառությունս
չլիներ՝ դրախտ չէիր հասնի:

ԿԱՆԱՑԻ ՁԱՅՆ - Որ հասել եմ,
ի՞նչս է փոխվել:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՁԱՅՆ - Փոխված կլի-

նի... Եսիմ, քանի գազան է ուշաթափվել:

ԿԱՆԱՑԻ ԶԱՅՆ - Էստեղ էլ հոգուս կայիր, էստեղ էլ հոգիս կեր:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ԶԱՅՆ - Էդ ուտելիքից դրախտում շատ կլինի: (Ծիծաղում է, քիչ անց:) Իրենք չեն... Իրենք են, էլի...

Մինչ Ադամն ու Եվան փորձում են գուշակել՝ ովքեր են, տղամարդը արագաքայլ գալիս-կանգնում է նրանց դիմաց:

ՏՂԱՄԱՐԴ - (ուշադիր նայելուց հետո): Բարև ձեզ, պատմական արժեքներ:

ԿԻՆ - (վազելով մոտենում է): Իրենք են:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Եղևիլ է՝ փնտրեմ ու չգտնեմ: Չմեռանք, Ադամին ու Եվային էլ տեսանք:

ԿԻՆ - Հարցրո՛ւ իրենք են:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Սրանց նկարները հազար անգամ եմ տեսել:

ԱՂԱՄ - Ո՛վ եք:

ԵՎԱ - Չլինի՞ պաշտպանն է ուղարկել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Պաշտպանն ո՞վ է:

ԿԻՆ - Զբոսաշրջիկ ենք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Առայժմ: Վաղը, հնարավոր է, հարևաններ լինենք, կամ... Վաղը կերևա:

ԿԻՆ - (ուշադիր գնում է Ադամին ու Եվային): Կթողնեն՝ Ադամին ձեռք տամ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ձեռքերդ կկտրեմ:

ԿԻՆ - (վիրավորված ետ է կանգնում): Չիմանամ՝ իրենք են, թե՛ չե՛ն...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Աչքերդ ո՞ր են... Հետդ չեն:

ԿԻՆ - Որ հետս են՝ ի՞նչ... Կարող է՛ միրաժ են:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Միրաժը մերդ է, աչքերիս առաջից չի հեռանում:

ԿԻՆ - Մորս հանգիստ թող...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինքը ինձ չի թողնում: Եվային շոշափիր, Եվային թույլ եմ տալիս...

ԿԻՆ - Ձամիս, թե՛ աջ կողմից:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ի՞նչ իմանամ՝ ի՞նչն ես շոշափելու:

Տղամարդն ու կինը ավելի են մոտենում Ադամին և Եվային, նրանք վախեցած ընկրկում են, ձեռքերը առաջ պարզած պատրաստվում են պաշտպանվել: Երգչախումբը նորից երգում է, տղամարդն ու կինը զարմացած կանգ են առում:

ԱՂԱՄ - (անհանգիստ): Հոգիներդ էլի երգեցին:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ո՞ւմ հոգիներդ:

ԱՂԱՄ - Անմեղների:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Լսեցի՞ր, ասաց՝ անմեղների: Այնպես որ, մորդ հոգին այստեղ չես գտնի:

ԿԻՆ - Էլի՞...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ուրեմն՝ անմեղ հոգիները... Տեսնես դրանց տերերը

երկրի վրա ինչքան են իրենց ամեն ինչից զրկել: Մերո՞ իրեն զրկած չի լինի: Սրա համար են զրկել: Գլուխներս արդուկում են՝ մի շնանար, մի գողանար, մի վայելիր, աղոթիր-մի աղոթիր... Սրա համար: Որ ի՞նչ... Որ հոգիդ դրախտում երգի: (Ծիծաղում է:)
Դժոխքում էլ թող տխուր բաներ երգեն:

ԿԻՆ - Ասում են՝ դժոխքը փակել են:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բա ի՞նչ կանեն: Ոչ մեկը չի ուզում: Որ պահանջարկ չկա, պահեն՝ ի՞նչ անեն:

ԿԻՆ - Հիմա ձեռք չտամ Եվային:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ձեռքերդ լվացել ես:

ԵՎԱ - Անլվա ձեռքերով ինձ չդիպչես:

ԿԻՆ - Չէ, հա... Ծնվածո՞ օրից երևի բաղնիքն էլ, չգիտես, ինչ է: Ոչ բաղնիք, ոչ սառնա... Կոտրատվելդ չհասկացա:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բացիլ-մացիլից է վախենում:

ԿԻՆ - Իմ փոխարեն ի՞նքն է վախենում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դու էլ քեզ տեսնելի՞ր՝ կվախենայիր... Չէ, դու չէիր վախենա: Մորդ տեսնելուց հետո... Եվան մայր էլ չի տեսել:

ԿԻՆ - Այս անգամ ներում եմ, ու մի պայմանով:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էլի ի՞նչ պայման:

ԿԻՆ - Եվայի շորից եմ ուզում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էդ թզի տերևները:

ԿԻՆ - Ուզում եմ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ուզելու բան գտար... Ավելի լավ է թուզ առնեմ՝ ուտես: (Հռոճում է:)

Շուրջը մթնում է, ամայրույի որոտը խլացնում է երգչախմբի ձայնը: Որոտը ուժգնանում է: Զգացվում է՝ տեղատարափ է լինելու:

ԿԻՆ - Երկինքը ինչի կատաղեց...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մորդ հիշեց: (Նորից է հռոճում:)

ԿԻՆ - Աղջիկս, աղջիկս կթրջվի: Լիլիթ, Լիլիթ...

ԼԻԼԻԹ - (վազելով մոտենում է՝ դաշտային ծաղիկների փունջը ձեռքին): Ի՞նչ է, մամ:

ԿԻՆ - Ո՞ր էիր:

ԼԻԼԻԹ - Այնքան շատ ծաղիկ կա: (Ուշադիր նայում է Ադամին ու Եվային:) Եվան է...

ԿԻՆ - Ոնց որ...

ԼԻԼԻԹ - Մորաքույր Եվա:

ԿԻՆ - Մորաքույր Եվայի համար արտասանիր, թող տեսնի՝ ինչ խելոք աղջիկ ունեմ:

ԼԻԼԻԹ - (ծգվում է, հանդիսավոր տեսք ընդունում).

Ծիտիկ, ծիտիկ, այ ծիտիկ, Այ սիրունիկ, պստպստիկ, Ինձ համար թե երգ ասես, Լիլքը հատիկ կտամ քեզ... Զեզ շատ շորեր կկարեմ, Ու... ու... ու...

(Չի կարողանում շարունակությունը հիշել, հուսահատ ձեռքը թափ է տալիս:) Ու... էլ չգիտեմ:

ԵՎԱ - Աղամ... Ես քոյր ունեմ:
Ա.ԴԱՄ - Չեմ տեսել ու չեմ լսել:
ԵՎԱ - Փոքրիկն ինձ մորաքոյր ան-
 վանեց:
Ա.ԴԱՄ - Երևի ինքը տեսել է:

**Ամառույրը մոլեգնում է, կայծակ-
 ցեղը խաչվում են երկնքում:**

ՏՂԱՄԱՐԴ - Սրանց երկինքը կա-
 տաղած շնից կատաղած է:
ԿԻՆ - (շոյում է աղջկա գլուխը): Մի
 հուզվիր: Ուրիշ անգամ կարտա-
 սանես:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Հետո, հետո... Շտա-
 պենք, անձրևի բերանը չընկ-
 նենք:
ԿԻՆ - Իբր, ինչ տեսանք, որ...
ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինչ ես ուզում տեսնել...
 Սրանց կարկոտը: Բա որ ձմերու-
 կի չափ եղավ: (Աղամին ու Եվա-
 յին.) Դուք էլ փախեք:

**Երեքով վազելով հեռանում են:
 Աղամն ու Եվան զարմացած
 հետևում են նրանց: Օրն ինչպես
 հանկարծակի մթնել էր, նույնքան
 հանկարծակի լուսավորվում է: Ե-
 վան ուշադիր նայում է Աղամին:**

Ա.ԴԱՄ - Վրաս ինչ ես փնտրում:
ԵՎԱ - Կարոտեցի... Օտարներից
 հետո սիրելիին ավելի ես կարո-
 տում: Գրկիր ինձ:
Ա.ԴԱՄ - Նրանք այնքան էլ չեն հե-
 ռացել:
ԵՎԱ - Միևնույն է, գրկիր... Միայն

քո գրկում եմ ինձ ապահով զգում:
Ա.ԴԱՄ - Այս ժամին առաջին ան-
 գամ ես խնդրում գրկել: (Գրկում
 է:)

**Եվան փաթաթվում է Աղամին,
 սկսում է նրա կողերը շոշափել:**

Ա.ԴԱՄ - Երբեք այսպես չէիր փա-
 թաթվել...
ԵՎԱ - (շարունակելով Աղամի կողե-
 րը շոշափել): Շունչս տեղը եկավ:
Ա.ԴԱՄ - Այսքան տարօրինակ չէիր
 եղել:
ԵՎԱ - Տեղում են: Սիրտս էլ տեղն
 ընկավ, որ բոլորը տեղում են:
Ա.ԴԱՄ - Ինչն է տեղում:
ԵՎԱ - Կողերդ: Կողերդ էի հաշվում:
 Մի պակաս կողը ես եմ, մյուսնե-
 րը տեղում էին... (Աղամի գրկից
 ազատվելով՝ խոր շունչ է քաշում:)
 Մարմինս թուլացավ, երբ լսեցի,
 որ ինձանից բացի կարող է ու-
 րիշն էլ լինել...
Ա.ԴԱՄ - (Եվայի մազերը շոյելով):
 Չկա և չի կարող լինել:
ԵՎԱ - Խոստացիր, որ միշտ ես եմ
 լինելու, միայն ես: Միշտ, Աղամ,
 միշտ ես եմ լինելու...
Ա.ԴԱՄ - Իմ միակը, անկրկնելին,
 հավերժականը...
ԵՎԱ - Ասա, էլի ասա, ուրիշ քնքշա-
 լից բառեր էլ գտիր:
Ա.ԴԱՄ - Ասում եմ, շատ եմ ասում՝

իմ մեջ, սրտիս խորքում: Առանց քեզ ինչ էի անելու...

ԵՎԱ - Իմ ներսում էլ բառերը ծաղիկների պես գունավոր են, Ադամ, թիթեռների պես վետվետուն...

ԱԴԱՄ - Վախը, Եվա, վախի մասին մի մոռացիր: Վախը բառերին էլ է հետապնդում, Եվա, բառերին էլ հարկավոր պաշտպանել: Մեզ նոր թաքստոց է պետք, ավելի անտեսանելի, ավելի ապահով... Որ կարողանանք մեզ ու բառերին պաշտպանել:

ԵՎԱ - Գտել եմ, պաշտպանից պաշտպանվելու համար եմ գտել: Եթե միայն հավանես:

ԱԴԱՄ - Զո ամեն ինչն է սիրելի, նույնիսկ քո թաքստոցը: (Նորից գրկում է Եվային:) Գնանք, ցույց տուր:

Գրկայխառնված հեռանում են:

ՊԱՏԿԵՐ ԵՐՐՈՐԴ

Տեսարանը նույնն է: Ռիթմիկ երաժշտություն: Ադամն ու Եվան պարում են հնդկացիների ծանոթ պարային շարժումներով, միայն թե նրանց շարժումներն առավել ռիթմիկ են: Երբեմն գրկայխառնվում են, ապա իրարից հեռանալով՝ շարունակում են պարը: Եվան մի պահ սկսում է օձի պես գալարվել: Ադամն սկսում է ռեպերգել:

ԱԴԱՄ - Սա դրախտն է, ես Ադամն եմ ու դու՝ Եվան,

Գալարվում ես խելագարված օձի նման,

Մեր թևերը ասես լույսի եկվորյակներ՝

Տանում են մեր մարմինները դեպի եթեր:

Սա դրախտն է, ես Ադամն եմ, Եվան ես դու,

Ճնշում է մեզ դատապարտյալ մեղքը մարդու,

Վախն ու հոգսը հետևում են ամենուրեք,

Ասես նրանց հալածական որսը լինենք:

Սա դրախտն է, ես Ադամն եմ, դու էլ՝ Եվան,

Ովքե՛ր, ինչո՞ւ, ո՞ր ձամփեքով ու նրբ եկան...

Ստվերները բանտել են մեզ ձաղերի պես,

Մոռացել ես կարծես դու ինձ ու ես էլ՝ քեզ...

ԵՎԱ - (պարը չընդատելով, շարունակում է):

Ինչ էլ լինի, ինչ պատահի, Մոռանալը ո՞րն է, Ադամ,

Ինչ էլ լինի, ինչ պատահի՝ Կանչիր, կգամ,

Կանչիր, կգամ, Կանչիր, կգամ...

Ծափահարություններ են հնչում, բացականչություններ՝ բռավո,

բռավո... Ծափահարելը չընդհատելով հայտնվում են զբոսաշրջիկ տղամարդն ու կինը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բռավո, բռավո...

ԿԻՆ - Հրաշալի է, բռավո...

Ադամն ու Եվան պարն ընդհատում են, զարմացած, շփոթված նրանց են նայում:

ԱՂԱՄ - Էլի նրանք...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Չձանաչեցիք: Էդ ո՞նց... Մեզանից բացի էլի հարազատ ունե՞ք: Կար Ադամ ու Եվա, ավելացան Սենեքերիմն ու Ջոնիշանը, կարելի է ասել՝ առաջին այլմոլորակայինները: Իմիջիայլոց, առաջիններին չեն մոռանում: *(Ծիծաղում է:)*

ԿԻՆ - Ինչ կիրք, ինչ հուզումներ... Բռավո...

ԱՂԱՄ - Մեկն էլ կար, անունը չիմացանք...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Անունը որ չի ասել, ուրեմն՝ չի եղել: *(Ծիծաղում է:)*

ԱՂԱՄ - Բայց հոտը նույնն էր:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ծաղիկ ենք, որ հոտ են քաշում: Ծուրջո նայիր Ադամ, շուրջո նայիր... Դրախտը ջրի ծամփա է դարձել, շուտով ասեղ զգելու տեղ չի լինի: Հոտը ո՞րն է... Գրպանների հոտը, կարևորը գրպանների հոտն է: Առնում են, ծախում են... Ես էլ եմ առել, մեծ

հողամաս է՝ մի քանի հեկտար:

ԿԻՆ - Տասը հեկտար:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հորս երազանքն էր՝ դրախտում հող ունենալ: Հոգու հետ հաշտ չէր, վախենում էր՝ դժոխք էլ չընկնի: Նրա մահից առաջ խոստացա գերեզմանը դրախտ տանել: Բայց նրա ժամանակ դրախտն էլ գրին քարտ շահելու պես էր...

ԱՂԱՄ - Ինչ քարտ, ինչ առնել, ինչ ծախել...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Խելքներդ ծառ ու ծաղկին եք տվել: Դրախտը սեփականաշնորհել են, Ադամ, դրախտը էլ ձերը չի: Մեծ բիզնես է... Կոպեկներով առած հողերը միլիոններով են վաճառում: Ուժս տասը հեկտարի հերիքեց:

ԱՂԱՄ - Հարյուրը ինչ էիր անելու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էդ ինչ ասելու բան էր: Աշխարհի կռիվները հողի համար են, Ադամ, հողը շատ չի լինում: Իհարկե, գնահատելի ցուցանմուշ են, ներիր, ուզում էի պատմական արժեք ասել, բայց զարմանալուց բացի բան չգիտես:

ԿԻՆ - Չարմանալը Ադամին սազում է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Չփորձեն կոտորատվել:

ԿԻՆ - Ադամի մոտ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ադամը տղամարդ չի:

ԿԻՆ - Ասում էիր՝ ցուցանմուշ է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Պատմական արժեքը չլսեցիր:

ԵՎԱ - Սեփականաշնորհել են, վա-

ձառել են, բաժանել են... Մեզ հարցրել էն:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ո՞վ էր հարցնելու:

ԵՎԱ - Վաճառողը, բաժանողը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Աշխարհի հզորները...

Առանց հարցնելու են անում: Առասպելներին ու հեքիաթներին էլ չեն հավատում: Ոչնչի չեն հավատում: Ուզեն դրախտը վերացնել՝ կվերացնեն: Որոշեն դրախտը Մարսի վրա տեղափոխել՝ կտեղափոխեն: Ոնց ուզում, ինչ ուզում՝ անում են: Ծուտով արևն էլ կբաժանեն: Մեկին էնքան արև կհասնի, որ խաշվի, մյուսի վրա ընդհանրապես արև չի ընկնի:

ԿԻՆ - Խոնավությունից զզվում եմ, այստեղ չորս կողմից արևկող է...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Չհաշված սրանց ամպրոպն ու կատաղած որոտը:

ԱԴԱՄ - *(քիչ զայրացած)*: Գալիս եք-գնում եք, առնում եք-ծախում եք, քանդում եք-շինում եք...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ադամ, ստիպեցիր՝ հիմա էլ ես զարմանամ: Ուժը չի հարցնում, ուժն ինքն է որոշում՝ ինչը ոնց անել:

ԱԴԱՄ - Ուժը մարդ չի...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մարդու մեջ է, բայց մարդուց ավելի հզոր է: Ծուտով էր ուժը քո վրա էլ կզգաս ու միամիտ հարցեր չես տա:

ԵՎԱ - Երկիր, Լուսին, Մարս... Ի՞նչ եք անելու:

ԿԻՆ - Խնձոր ենք աճեցնելու: Ասում են՝ դրախտի խնձորները համով

են: Օգնում են երկար ապրել: Ոնց դուք...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էլի մեջ ընկամր...

ԿԻՆ - Բերանս չփակես: Փակ ամանը որ եռաց ու միջինը թափվեց...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դրախտի հերը կանիծվի:

ԿԻՆ - Ուրեմն, բերանիս կափարիչ չդնես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ասելիքս էլ մոռացա:

ԿԻՆ - Հիշեցնեմ, թե՛ կհիշես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հա, գիշերային ակումբ եմ ուզում բացել: Անունն էլ՝ Ադամ ու Եվա: Հնչում է, չէ՞, Ադամ ու Եվա... Ավելի լավ անուն չէի գտնի:

ԵՎԱ - Հարցրել ես, ուզում ենք, որ քո գիշերային, թե ցերեկային ակումբը մեր անունով լինի:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կհասցնեմ, այստեղ օրերը սովորականից երկար են:

Հայտնվում է ՄԻՊ-ը:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Մի րոպե, մի վայրկյան... Լիազորված եմ հայտարարելու, որ Եվայի հարցադրումը օրինական է: Հեղինակային իրավունքի խնդիր կա, օրենք կա...

ՏՂԱՄԱՐԴ - *(հեզմանքով)*: Իբր, ինչ ասացիր: Դրախտում չենք, այ ընկեր, դրախտում ինչ օրենք, ինչ սահմանադրություն, ինչ իրավունք... Լուսնից ես իջել: Ո՞վ ես, ինչ ես... Անպոչ գդալի պես մեջ ընկնար:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Իրավունքների պաշտ-

պանը ամենուր պարտավոր է իրավունքները պաշտպանել: Դրախտում էլ, Լուսնի, Մարսի վրա էլ...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բեֆդոնց ուզի՝ ֆոռում ես, էլի... Իրավունքներ ես հնարում ու քո հնարածն էլ՝ աչքերդ արնակոխ, պաշտպանում ես:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Իրավունքը իրավունք է: Լիազորված եմ հայտարարելու, որ նրանք հրաժարվելու իրավունք ունեն: Նրանց անունը շահարկելուց առաջ պարտավոր էիր հարցնել: Կանայք կան, թե չէ հեզնանքիդ համար կստիպեի շալվարդ իջեցնես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինչ ես ուզում տեսնել: (Ծիծաղում է:)

ՊԱԵՏՊԱՆ - Պոչդ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Լսիր, պաշտպան ես, թե կիսապաշտպան... Թքել եմ էն պաշտպանի վրա, որ ինքը պաշտպանված չի: Ուրիշինը իջեցնելու փոխարեն քոնը վերև քաշիր: Հիմա ոտքերդ քարկապ կգցեմ:

ԿԻՆ - Իզուր էլ հետը վիճում ես: Արհամարհիր, պրծիր: Հագ ու կապից չի՛ երևում՝ նախնադարից է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Թեկուզ քարե դարից լինի... Առաջը երկու կոպեկ գցեմ, չի էլ հիշի՝ կնիկ կա, շալվարը կիջեցնի, մի բան էլ ավելի: (Գրպանից փող է հանում, մեկնում է պաշտպանին:)
Վերցրու, որ չնավսես:

ՊԱԵՏՊԱՆ - (վանելով): Չհամարձակվես...

ՏՂԱՄԱՐԴ - (փողը գրպանը դնելով): Բեզ համար եմ ասում: Երեխեքդ մակարոն ուտելով ուտել են: Ուզողները շատ են: Եվային ու Ադամին գործ եմ ուզում առաջարկել:

ԱԴԱՄ - Մե՞զ...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բեզ էլ, Եվային էլ:

ԿԻՆ - Լավ առաջարկ է, համաձայնվեք:

ԵՎԱ - Ինչի՛ն:

ՏՂԱՄԱՐԴ - (ցույց է տալիս պաշտպանին): Էս պաշտպանի, թե կիսապաշտպանի հեռանալուց հետո կբացատրեմ: (Զարմացած:)
Կարո՞ղ է՝ հարձակվող ես: (Ծիծաղում է:) Չէ, հարձակվողի համար մեջդ շունչ չկա:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Լիազորված եմ հայտարարելու...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Որ հեռանում ես:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Որ անհարգալից վերաբերմունքը չեմ ներելու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կարո՞ղ ես հեռվից չներել: (Ծիծաղում է:)
Ասենք, չես խանգարում: Հաշվենք, էս ծառերից մեկն էլ դու ես: Էն էլ՝ չորացած: Հիմա՝ առաջարկս: Ուզում եմ՝ Ադամն ու Եվան իմ գիշերային ակումբում աշխատեն: Եթե համաձայն են, իհարկե...

ԵՎԱ - Ինչ աշխատել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Պարել, ինչպես քիչ առաջ ի՛նչ էիր պարում... Ծճմելու է-

Ֆեկտ կլինի: Ուրեմն՝ դրսում Ա-
դամը դիմավորում է հյուրերին:
Հաճախորդներ շատ կլինեն, այն-
քան շատ, որ հնարավոր է՝ ես էլ
դիմավորեմ: Ո՞վ չի ուզի տեսնել
առասպելական Եվային, չի տեն-
չա, չի երագի...

ԿԻՆ - Կիսախավար, գինի, շոմպայն,
իրենց կանացից ձանձրացած,
գինովցած տղամարդիկ: Հարթա-
կին Եվան է՝ ամենաառաջինը,
ամենախկականը: Տղամարդիկ
չեն դիմանա, կուզենան կողքին
լինել, Ադամ լինել...

ՊԱԵՏՊԱՆ - Հանցագործություն է:

ԵՎԱ - Ինձ իմ Ադամն էլ հերիք է...
Մյուսներին քեզ վերցրու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ադամին ձեռքիցդ չա-
ռան: Կնոջս էլ ուրիշը պետք չէ:
Անունս Սենեքերիմ է, բայց հար-
յուր Ադամ եմ մարսել:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Հանցագործություն է...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Այ անպաշտպան
պաշտպան, այ փլավի մնացորդ,
դեռ չես չքվել:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Դրախտը անառակա-
նոց սարքելը հանցագործություն
է: Դրախտը տարածք չէ, դրախ-
տը... դրախտ է, զսպող ուժ է: Ա-
ռանց դրախտի հնարավոր չէ
անօրինությունները զսպել: Եթե
դրախտը չլինի... Եթե մտածեն,
որ դրախտը չկա, դրախտում չեն
լինելու՝ գազանների կվերածվեն:
Հանցագործություն է...

Երգչախումբը երգում է: Բայց եր-
գի մեջ հնչում են կեղծ նոտաներ,
բաղաձայն հնչյուններ, որոնք ա-
վելի տիրապետող են դառնում:
Մի պահ երգչախումբը լռում է,
սակայն կեղծ և բաղաձայն նո-
տաները շարունակում են հնչել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Սրանց ինչ եղավ:

ԿԻՆ - Ականջներս խցանվեցին:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Պաշտպանի դալմա-
դալից են գժվել:

ԵՎԱ - Անմեղը մեղավորի հետ չի
կարող նույն երգը երգել:

ՊԱԵՏՊԱՆ - Այս գործն այսպես չի
կարելի թողնել:

Կրակոցներ են հնչում: Պաշտ-
պանը մի պահ ցնցվում է, դեմքը
ծամածռելով, օրորվելով ընկնում
է: Լռություն է տիրում: Մնացած-
ները զարմացած նայում են
ընկած պաշտպանին, չհասկա-
նալով՝ ինչ կատարվեց: Առաջինը
տղամարդն է սթափվում, մոտե-
նում է ընկած պաշտպանին, ու-
շաղիք գնում է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մեռել է... Հոգու բախ-
տը բերեց, միանգամից դրախտ
ընկավ:

ԿԻՆ - Մեռել է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ամեն ինչ հարամեց:

ԵՎԱ - (զգուշորեն մոտենում, կոա-
նում է նրա վրա): Մեռել է... Չի
շնչում... Ադամ, սա՛ է մահը:

ԱԴԱՄ - Երևի:

ԵՎԱ - *(ցնցում է պաշտպանին, հետո դիմում տղամարդուն):* Օգնիր, թող բարձրանա:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մեռածին ինչքան ուզում ես օգնիր...

Կրկին երկինքը մթնում է, կայծակն ու ամպրոպը շանթահարում են երկինքը:

ԿԻՆ - Էլի երկինքը գծվեց:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Գնացիք, շառ ու փորձանքից հեռու: Պարզվում է՝ դրախտում էլ են կրակում: *(Աղամին ու Եվային.)* Առաջարկիս մասին մտածեք: Կնիկ, շարժվիր: Դրախտը երկրից էր քաղցր, իրականում մի երկիր էլ սա է:

Շտապ հեռանում են:

ԱՂԱՄ - Մենք էլ հեռանանք:

ԵՎԱ - *(ցույց տալով պաշտպանին):* Բա ինքը...

ԱՂԱՄ - Չգիտեմ՝ մեռածին ինչ են անում:

ԵՎԱ - Ադամ...

ԱՂԱՄ - Գուցե գոլորշիանա...

ԵՎԱ - Ադամ...

ԱՂԱՄ - Չգիտեմ, Եվա, չգիտեմ՝ ինչ անել...

ԵՎԱ - Մահը նրա մեջ չէ, Ադամ: Մարմինն ընկած է, բայց մահը մարմնից դուրս է եկել: Իմ առջև է, չի թողնում քեզ մոտենալ:

ԱՂԱՄ - Հեռանալ է պետք, Եվա, քանի դեռ մեր մեջ չի հայտնվել:

Որտեղ ու ամպրոպն ուժգնանում են, մթնում է: Խավարի մեջ լավում է Եվայի ձայնը՝ «Չեմ ուզում, չեմ ուզում...»:

ՊԱՏԿԵՐ ՉՈՐԲՈՐԴ

Նույն տեսարանը, սակայն շուրջընդիրը ցանկապատ է: Ադամը զարմացած նայում է, մոտենում է, շոշափում:

ԱՂԱՄ - Ցանկապատ... Ինչո՞ւ... Ո՞ւմ վրա ենք հարձակվել կամ հարձակվելու: *(Ետ ու առաջ է քայլում, ցանկապատը ցնցում:)* Ամուր են, պինդ... Երեկ չկային...

ԵՎԱ - *(վազելով հայտնվում է):* Ադամ, Ադամ...

ԱՂԱՄ - *(գրկելով փորձում է հանգստացնել):* Եվա, Եվա... Մազերդ գոգգվել են, աչքերդ՝ մշուշվել...

ԵՎԱ - Վախը, Ադամ, վախը... Չանչերով է: Լսո՞ւմ ես, ներսս ոնց է չանգում:

ԱՂԱՄ - Ինչ է եղել:

ԵՎԱ - *(տեսնելով ցանկապատը՝ ավելի տազնապած):* Այստեղ էլ են ցանկապատել: Ինչ է լինելու: Դրախտը լրիվ ցանկապատել են... Սարսափելի է, Ադամ: Ցանկապատը երախ չունի, բայց գազանի պես մոնչում է: Աչքեր չունի, բայց հայացքով այրում է: Ոտքեր չունի, բայց ուր գնաս՝ ետևիցդ գալիս է: *(Դադար:)* Ծառերը, Ա-

դամ, ծառերը... Ծառերը կտրում ու ցանկապատում են: Ծառերը չեն էլ հասցնում մահանալ: Գետնին ձկների պես թաքտում են: Կտրողները... Ադամ, մորեխից շատ են, ամեն գույնի՝ սև, կարմիր, դեղին...

Ա.ԴԱՄ - Հանգստացիր, Եվա, խնդրում եմ... Վախն ամեն ինչ խոշորացնում է, ամեն ինչ բազմապատկում է: Դեռ վերջը չէ, Եվա: Դեռ պետք չէ հուսահատվել...

ԵՎԱ - Գուցե վերջը չէ, բայց վերջի պես է: Բեզ էլ նախկինի պես չեմ կարողանում մոտենալ: Վերջը չի թողնում, վախը չի թողնում, ծառերի ընկձված հայացքները...

Ա.ԴԱՄ - Բեզ մոտենալու ուժը կգտնեմ, իմ ուժը դեռ չեն ցանկապատել:

ԵՎԱ - Մեր ամեն ինչն են խլել ու շարունակում են խլել:

Ա.ԴԱՄ - Մեր կյանքը դեռ մերն է:

ԵՎԱ - Ադամ, ուզում եմ կրկնես, որ մեր կյանքը դեռ մերն է: Էլի ասա, անընդհատ ասա, որ մեր կյանքը մերն է: *(Դադար:)* Բայց որտեղից գիտես, որ մերն է ու արդեն նրանցը չէ: Ուզում էի ծառերին պաշտպանել, չէին լսում, միայն ծիծաղում էին: Սեփականության իրավունքի վկայական էին ուզում ու ծիծաղում էին: Վկայականն ինչ է, Ադամ, որ այդքան ծիծաղելի է:

Ա.ԴԱՄ - Հարցնեիր...

ԵՎԱ - Հարցրի, ավելի բարձր ծիծաղեցին: Ասում էին՝ հեքիաթների դարը վերջացել է:

Ա.ԴԱՄ - Նրանց համար է վերջացել, բայց մեր հեքիաթը շարունակվում է, մեր հեքիաթը մեր մեջ է: Նրանք իրենց հեքիաթների համար դեռ կզոջան, շատ կզոջան, որ կորցրել են:

ԵՎԱ - Երգչախումբն էլ չի երգում: Ոնց որ ուրիշ դրախտ են գտել:

Ա.ԴԱՄ - Անմեղ հոգիները միշտ էլ իրենց դրախտը կգտնեն:

ԵՎԱ - Կուզենայի՝ մեզ էլ կանչեն, Ադամ:

Ա.ԴԱՄ - Կկանչեն, կկարոտեն ու կկանչեն:

ԵՎԱ - Երբեք ինձ այսքան թույլ չէի զգացել: Պաշտպանվելու ձևն էլ չգիտեմ:

Ա.ԴԱՄ - Ուրիշի չարությունը թուլացնում է: Չարությունը գազաններին էլ է խեղձացնում:

ԵՎԱ - Գազանը որս է, որս չեմ ուզում լինել:

Ա.ԴԱՄ - Հացադուլ կհայտարարենք:

ԵՎԱ - Այդ մեկը մի արա, գիտես, որ նյարդայնանալիս ավելի եմ ուզում ուտել:

Ա.ԴԱՄ - Կարևորը չհաշտվելն է, կարևորը բողոքելն է: *(Նստում է:)* Նստիր, կողքիս նստիր:

ԵՎԱ - Նստելուց ինչ օգուտ:

Ա.ԴԱՄ - Նստացույցն էլ բողոք է:

ԵՎԱ - *(նստում է Ադամի կողքը):*

Ինչքան ենք նստելու: Կհասկանան՞ ինչու ենք նստել:

Ա.ԴԱՄ - Ինքներս կհուշենք:

Հայտնվում է տղամարդը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - *(տեսնելով նրանց նստած, զարմացած):* Չեղա՛վ, սառը գետնին նստել եք, հագներդ էլ բան չկա:

ԵՎԱ - Նստացույց է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Նստածներին ո՞վ է լսել, որ ձեզ լսեն: Հիվանդացաք, ձեր տերն ո՞վ է:

Ա.ԴԱՄ - Բողոքում ենք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ո՞ւմ դեմ:

Ա.ԴԱՄ - Ձեր և ցանկապատի...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Զգուշացեք, հողին երկար նստելուց արմատ չտաք: *(Ծիծաղում է:)*

ԵՎԱ - Մեր արմատներն արդեն կտրել եք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բարձրացեք, բարձրացեք... Ափսոս եք՝ գետնին մնաք: Հուսով եմ, առաջարկս չեք մոռացել: Առաջարկս ուժի մեջ է: Հիվանդացաք՝ ինչի՞ն եք պետք:

Ա.ԴԱՄ - Մենք ձերը չենք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կլինեք, ո՞ր եք գնալու:

Հայտնվում է կինը:

ԿԻՆ - Համաձայնվեցի՞ն:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Չպիտի երևայիր... Զեզ տեսնողը դժվար համաձայնվի:

ԿԻՆ - Սրանց սառը գետնին ինչո՞ւ ես նստացրել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մուննաթ չգաս, գիրկս չեմ նստացրել: Հարցրո՞ւ ինչո՞ւ եմ նստել:

ԵՎԱ - Բողոքում ենք:

ԿԻՆ - Գիտե՞ն, որ իրենց նստած տեղն էլ է մերը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կարևոր չի:

ԿԻՆ - Ո՞նց՝ չի: Էդ էլ մեր լավությունը. գործ առաջարկենք, տեղ տանք, կերակրենք... Ինչի՞ց եք բողոքում: Որ ի՞նչ... Ոտքներդ չենք ընկել: Ուրիշները խնդրում են:

ԵՎԱ - Բա մեզանից ի՞նչ եք ուզում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինձ ծանաչողն էդ հարցը չէր տա: Խիղճը, խղճի ձեռը կրակն եմ ընկել:

Ա.ԴԱՄ - Միևնույն է, բողոքում ենք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Լավ էլ անում եք, հիմա բողոքելը նորաձև է: Ով ասես՝ բողոքում է: Ես էլ եմ բողոքում: Բողոքողներից եմ բողոքում: Բայց ի՞նչ... Բողոքը, ոնց որ աղը՝ ջրի մեջ: Լուծվեց, ու վերջ: *(Ծիծաղում է:)* Լավ էլ հանգավորեցի...

ԵՎԱ - Տիրոջից վախեցեք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մենք էլ Տիրոջ ստեղծածն ենք:

Ա.ԴԱՄ - Կասկածելի է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կասկածը, Ադամ, որդի պես է... Ազատվիր, ներսդ չլափի:

ԵՎԱ - Հաջորդը հացադուլն է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հացադուլը ոչինչ, մի

քանի օր չեք ուտի, հետո խելագարված ուտելիք կմուրաք:

ԵՎԱ - Մեռնենք էլ՝ ձեզ չենք դիմի:

ԱԴԱՄ - Գազաններն ավելի բարի են:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բարի են, որ վերացել են, չկան:

ԱԴԱՄ - Ազահությունն ու չարությունը ձեզ էլ չեն խնայի: Հատուցման ժամը գալու է: *(Կտրուկ ոտքի է կանգնում:)* Մենք դեռ կարող ենք պաշտպանվել: Մեր կյանքը դեռ մերն է: *(Մոտենում է ցանկապատին:)* Հատուցման ժամը գալու է: *(Սկսում է ցնցել ցանկապատը ոտքերով: Կատաղած:)* Գալու է, գալու է, գալու է... *(Ցանկապատից մեկը տապալվում է: Ադամը մեկը մյուսի ետևից շոջում է դրանք:)* Կորչի՜ ցանկապատը... Մահ ցանկապատին...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ափսոս... Չհաջողվեց բարի լինել: Կարող էի ոտքերդ կոտրել, բայց...

ԿԻՆ - Ասում էի՝ հետները գործ չունես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էլի չունեմ, պատիժը դատարանը կորոշի:

ԱԴԱՄ - *(փորձելով շունչը տեղը բերել):* Ձեր ուժը ցանկապատն է, նրա ներսում էիք ապահով... Էր ու չկա՛, տապալվել է: Տապալելու եմ, բոլոր ցանկապատերը ջարդելու եմ: Դուք էլ եք տապալվելու, ձեր

ազահության, ձեր չարության մեջ եք տապալվելու...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դատարանը, դատարանը կորոշի: Լսեցի՞ր, այ պատմության խելագար մնացուկ, գոռոցների դատարանում կշարունակես: Ասում էին, որ լավությունն անողի գլուխը ծակ է...

ԱԴԱՄ - Գլուխն էլ, աչքն էլ, ստամոքսն էլ... *(Շարունակում է ընկած ցանկապատին հարվածել: Կինն ու տղամարդը հեռանում են: Եվան գրկում է Ադամին:)*

ԵՎԱ - Ադամ, Ադամ, ոտքերդ չվնասես:

ԱԴԱՄ - Ոտքերն ի՞նչ եմ անում, եթե տեղ չկա վազելու:

ԵՎԱ - Սարերը, սարերը դեռ չեն ցանկապատել:

ԱԴԱՄ - *(արդեն հանգստացած):* Սարերին պիտի կարողանաս հասնել, Եվա, ցանկապատը նրա համար է, որ չհասնես: *(Գլխիկոր հեռանում է, Եվան հետևում է նրան:)*

ՊԱՏԿԵՐ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Նույն տեսարանը: Բեմի ետնամասում սեղան ու աթոռ, ինչպես դատարանում է: Սեղանին փայտե մուրճ է: Չախ կողմում Եվան և Ադամն են, աջում՝ տղամարդն ու կինը: Երկուստեք չարացած միմյանց են նայում: Հնչում է ձայ-

նը՝ «Ուոքի՛, դատարանն է գալիս»:

Ա.ԴԱՄ - Կարծեմ նստած չէինք:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Դեռ կիսացնես նստել:
ՆՈՒՅՆ ՁԱՅՆԸ - Լռությո՛ւն:

Հայտնվում է դատավորը՝ ինչ-որ թղթեր ձեռքին: Նստում է, ուշադիր նայում է ներկայների:

ԴԱՏԱՎՈՐ - Փաստաբաններն ո՞ր են:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Առանց նրանց էլ յուր կզնանք:
ԴԱՏԱՎՈՐ - *(Աղամիհն):* Համաձայն եք:
Ա.ԴԱՄ - Ոնց ասեք:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Կարող եք չհամաձայնել ու դատը հետաձգել:
Ա.ԴԱՄ - Մեր համաձայնել-չհանաձայնելը կապ չունի: Այլևս չունի: Մեզ չեն հարցրել, երբ դրախտը վաճառել են: Մինչև ձեր գալն այստեղ չեն դատել ու չեն դատվել:
ԴԱՏԱՎՈՐ - *(մտրժը խփում է սեղանին):* Խնդրում եմ չշեղվել: Զգուշացնում եմ, դրախտում սա իմ առաջին դատավարությունն է և չեմ ուզում՝ շեղումներով լինի: Խնդրում եմ, ամեն ինչ ըստ էության: *(Նայում է իր առջև դրված թղթերին):* Ինձ մոտ ձեր տվյալները կիսատ են: Ադամ, ձեր հայրանուն-ազգանունը:
Ա.ԴԱՄ - Չհասկացա:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Հասկանալու ի՞նչ կա...

Փաստաթղթերը ձիշտ պիտի լրացվեն:
Ա.ԴԱՄ - Տիրոջ անունը գրեք:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Անունը...
Ա.ԴԱՄ - Տեր:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Ազգանունը:
Ա.ԴԱՄ - Տեր:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Տերտնր է եղել...
Ա.ԴԱՄ - Անհարգալից է:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Ձեր մայրն ո՞վ է:
Ա.ԴԱՄ - Չեմ տեսել:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Լրացնում ենք՝ միակողմանի ծնողագուրկ:
Ա.ԴԱՄ - Ոնց կասեք:
ԴԱՏԱՎՈՐ - *(Եվային):* Ձեր հայրանունը:
ԵՎԱ - Տեր:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Ազգանունը:
ԵՎԱ - Տեր:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Ձեր մայրն ո՞վ է:
ԵՎԱ - Ադամի կողոսկրը:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Լրացնենք՝ երկկողմանի ծնողագուրկ:
ԿԻՆ - Բոմժ են, էլի:
ԴԱՏԱՎՈՐ - *(մտրժով խփում է):* Լռել: Դատը լեզվակովի չվերածել:
ԿԻՆ - Էլ չեմ խոսի:
ԴԱՏԱՎՈՐ - Ադամ և Եվա, հայցվորները բողոքել են, որ ձեր կողմից իրենց սեփականության նկատմամբ ոտնձգություն է կատարվել: Կարո՞ղ եք բացատրել ինչու:
Ա.ԴԱՄ - Ընդամենը ցանկապատն եմ կոտրել:

ԴԱՏԱՎՈՐ - Ուրեմն՝ ընդունում եք ձեր մեղքը:

ԿԻՆ - Կատաղել, գազան էր դարձել:

ԴԱՏԱՎՈՐ - (մուրճով խփում է): Տիկին, խոստացաք լռել: Առանց իմ թուլտվության արգելում եմ արտահայտվել: Ստիպված կլինեմ դահլիճից դուրս հրավիրել:

ԿԻՆ - Նրանց է պետք քշել՝ անշնորհքներ...

ԴԱՏԱՎՈՐ - (երկու անգամ է խփում մուրճով): Լռել: Ես եմ որոշում՝ ինչ անել: Եվա, հաստատում եք, որ Ադամը վնասել է ցանկապատը:

ԵՎԱ - Չգիտեմ՝ ինչ է արել: Մնում է՝ մեր ներսն էլ ցանկապատեն:

ԴԱՏԱՎՈՐ - Հարցիս պատասխանեք, վնասել է, թե՛ չի վնասել:

ԵՎԱ - Փորձել է տարածքը ազատել:

ԴԱՏԱՎՈՐ - Հիմա թող Ադամն ասի՝ ինչու: Ադամ, ինչո՞ւ ես ցանկապատը վնասել, եթե դա քոնը չէր:

ԱԴԱՄ - Եթե թույլ կտաք...

ԴԱՏԱՎՈՐ - Արտահայտվեք:

ԱԴԱՄ - Այստեղ ցանկապատ ու սահման չեն եղել: Այստեղ ոչ մեկը չի ասել՝ սա իմն է, սա քոնն է, սա՛ նրանը: Այստեղ ապրել ենք՝ չիմանալով, որ կա իմը, քոնը, նրանը: Երկրից էլ միայն անմեղ հոգիներն են եկել: Խնդրում եմ հաշվի առնեք՝ տերերը չէ, միայն հոգիները: Հիմա նրանց երգչախումբն էլ չի երգում, որովհետև

նրանց էլ են ցանկապատել: Ինչո՞ւ, եթե իրենցը չէ, իրենց նախնիներինը չէ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Պարոն դատավոր, ձեզ մոտ է սեփականության վկայագիրը, ուր նշված է, որ ցանկապատված տարածքն իմ սեփականությունն է: Իմ տարածքը կարող եմ ցանկապատել, կարող եմ խոզ ու հավ պահել: Կազինո սարքել կամ գիշերային ակումբ:

ԴԱՏԱՎՈՐ - Առանց իմ թույլտվության չմիջամտել: Ադամ, կարող ես շարունակել:

ԵՎԱ - Առաջարկում են ինչ-որ ակումբում պարել: Ինչո՞ւ, եթե միայն Ադամի համար եմ պարել և այսուհետ էլ միայն նրա համար եմ ուզում պարել:

ԿԻՆ - Ո՞վ դիմանա...

ԱԴԱՄ - Իսկապես էլ՝ դժվար է դիմանալը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Արդարություն չկա, արդարություն: Սրանց տանիք ու գործ ես առաջարկում, փոխարենը ունեցվածքդ են ավիրում:

ԱԴԱՄ - Փակ տարածքը խեղդում է, ծնշում է: Մեր կյանքը շարժումն է...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բա իմ ասածն ի՞նչ է: Պարը շարժում չէ՛: Ամբողջ օրը շարժվեք:

ԱԴԱՄ - Փակ տարածքում շարժվելը... Մեզ մեր ազատությունն է պետք:

ԿԻՆ - Ազատ եք, էլի... Հո ձեզ չե՞նք կապել:

ԱՂԱՄ - Ամենուր ցանկապատ է, ցանկապատը ցանկապատի ետևից, մեկին հաջորդում է մյուսը, հետո մի ուրիշը, էլի մի ուրիշը... Ուրիշը, էլի ուրիշը, մի ուրիշը, էլի ուրիշը...

ԵՎԱ - Ադամ, Ադամ, ի՞նչ եղավ:

ԿԻՆ - Ցանկապատ է փնտրում, որ ջարդի:

ԴԱՏԱՎՈՐ - *(խփում է մուրճով):*
Լռությո՜ւն: Երևույթն աննախադեպ է: Բայց որտեղ էլ լինի, դրախտում էլ որոշողը օրենքն է: Կարծես ամեն ինչ պարզ է, ուստի դատարանը հեռանում է որոշում կայացնելու:

ՁԱՅԼ - Ուտքի...

Դատավորը հեռանում է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Է, Ադամ, Ադամ, չուզեցիր գործը մարդավարի լուծենք: Մարդանման ես, բայց մարդ չես դարձել: Կատաղելով ինչի՞ հասար:

ԵՎԱ - Կատաղածը դու ես:

ԿԻՆ - Չհամարձակվես վիրավորել...

ԵՎԱ - Գիրք էլ չեք կարդացել: Կիմանայիք՝ ձեր նախահայրը ով է:

ԿԻՆ - Կարդացել ես, որ մինչև հիմա տկլոր ես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դատավորը կասի՝ ով ով է, ով ումից է: Օրենքն էդ հեքիաթ-մեքիաթները չի սիրում:

ԱՂԱՄ - Պիտի իմանայիք, որ բուրդ էդ հեքիաթներից եք ծնվել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Երևաց՝ ով ումից ու ինչից է ծնվել:

ՁԱՅՆ - Ուտքի, դատարանն է գալիս:

Գալիս է դատավորը:

ԴԱՏԱՎՈՐ - *(կարդում է):* Նյութական վնասի հատուցման խնդրով դատարան է դիմել Սենեքերիմ Հայդաբուդուրյանն առ այն, որ այսինչ օրը, ամսաթիվը նշված չէ, Ադամը, ազգանունը՝ Տերտեր, Հայդաբուդուրյանին պատկանող տարածքում, առկա են սեփականության իրավունքի փաստաթղթերը, ուտքով հարվածելով տարածքը շրջապատող ցանկապատին, նյութական վնաս է պատճառել սեփականատիրոջը: Դատավարության ընթացքում մեղադրյալն ընդունել է մեղքը: Հաշվի առնելով, որ հողի նկատմամբ սեփականություն ունեցող անձը կարող է իր տարածքը կառուցապատել, ցանկապատել, շինություն բարձրացնել և այլն, Ադամի արարքը անօրինականություն է սեփականության իրավունքի նկատմամբ: Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով գույքի նկատմամբ իրավունքների

մասին օրենսգրքի համապատասխան հողվածներով, դատարանը որոշում է հայցվորի բողոքը բավարարել, վնասի հատուցման չափը հաստատելով մեկ միլիոն դրամ, որը Ադամը, ազգանունը Տերտեր, պարտավոր է հատուցել: Նկատի ունենալով, որ մեղադրյալը չի աշխատում և վճարունակ չէ, հաշվի առնելով, որ նրանց տեսնելու պահանջարկը դեռևս մեծ է, դատարանն Ադամին, ներառյալ նաև Եվային, առաջարկում է դրախտի բացօթյա թանգարանում, մինչև տուգանքի մարելը, ցուցանմուշ աշխատել: Այսքանով դատարանն ավարտում է աշխատանքը: Դատավճիռը բողոքարկման ենթակա չէ: Դատն ավարտված է: *(Մուրճը խփում է սեղանին ու հեռանում է:)*

ՏՂԱՄԱՐԴ - *(ծափահարելով):* Մենք նեմ օրենքին:

ԵՎԱ - Ադամ, հասկացա՞ր՝ ինչ ասաց:

ԿԻՆ - Բանան ու կիվի ուտելով ի՞նչ էր հասկանալու:

Երկինքը մթնում է, կայծակն ու որոտը խլացնում են բոլոր ձայները: Տղամարդը կնոջ ձեռքը բռնելով՝ արագ հեռանում է, թող-

նելով շփոթված Ադամին ու Եվային:

ԵՎԱ - Ցուցանմուշն ի՞նչ է:

ԱԴԱՄ - Դեռ չգիտեմ:

ԵՎԱ - Լավ բան չի լինի:

ԱԴԱՄ - Լավ բանը մոռացիր:

ԵՎԱ - Չեմ ուզում մոռանալ: Ադամ...

ԱԴԱՄ - Ամեն ինչ իզուր է:

ԵՎԱ - Եթե վերջն է... Ադամ, չգիտեմ՝ ինչի վերջն է, բայց ինչի վերջն էլ լինի, վերջը լավ չի: Եթե վերջ է, գոնե հիմա ասա, որ ինձ սիրում ես: Երբեք չես ասել, որ սիրում ես:

ԱԴԱՄ - Ասած կլինեմ:

ԵՎԱ - Քնքուշ բառեր ասել ես, բայց չես ասել, որ սիրում ես: Խնդրում եմ, ասա, հիմա ասա... Սիրո մեջ ապահով է, սիրո մեջ վերջը չի կարող վնասել:

ԱԴԱՄ - Չի վնասի, եթե ցանկապատված չէ:

Երկինքն ավելի է մթնում, կայծակն ու ամպրոպն ավելի ուժգին են որոտում, ամեն ինչ թաղվում է խավարի մեջ:

ՊԱՏԿԵՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Նույն տեսարանը: Կողք-կողքի երկու քառակուսի պատվանդան, որոնց վրա կանգնած են Ադամն ու Եվան: Պատվանդանների ա-

րանքում մեծ ցուցատախտակ է՝
աջ և ձախ սլաքներով, համապա-
տասխանաբար գրված՝ ԱԴԱՄ,
ԵՎԱ: Ցուցատախտակի կենտրո-
նում գրված է. ՉԵՌՔ ՉՏԱԼ, դրա
տակ՝ ՉԿԵՐԱԿՐԵԼ: Մարդկանց
խոսակցություն, ծիծաղ, երեխա-
ների լացի ձայն, որոնք աստիճա-
նաբար մարում են:

ԵՎԱ - Այցելուները գնացին: *(Իջնում
է պատվանդանից, ինչ-որ շար-
ժումներ է անում:)* Մարմինս
թմրել է:

ԱԴԱՄ - *(ինքն էլ է իջնում՝ նույն
շարժումներն անելով):* Այսօր ինչ
օր էր:

ԵՎԱ - Բոլոր օրերի պես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Այցելուները շատ էին:

ԵՎԱ - Քանի ամիս է՝ կանգնած ենք:

ԱԴԱՄ - Քիչ մնաց:

ԵՎԱ - Ադամ...

ԱԴԱՄ - Ինչ է...

ԵՎԱ - Որ խնձորն առանց քեզ
հարցնելու եմ կերել...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հիշելու բան գտար:

ԵՎԱ - Մտածում ես՝ եթե չուտեի...

ԱԴԱՄ - Հիմա քեզ ավելի եմ սիրում:
ԵՎԱ - Առաջին անգամ ասացիր, որ
սիրում ես:

ԱԴԱՄ - Երբ մտածում եմ...

ԵՎԱ - Ինչ ես մտածում, Ադամ:

ԱԴԱՄ - Մտածում եմ...

ԵՎԱ - Ասա, ասա...

ԱԴԱՄ - Խնձորը կերած չլինեիր:
Հիմա ամենաշատը ուզում եմ
մեռնել: Կանգնելուց հոգնել եմ:
Չեմ ուզում՝ մի օր էլ ծառերի պես
կտրեն...

ԵՎԱ - Խոստացիր, որ մեռնելուց հե-
տո էլ ինձ սիրելու ես: Սիրելու ես,
չէ՞, Ադամ, ասա, ասա, որ սիրելու
ես... Մեր փոխարեն թող մեր սե-
րը մնա...

ԱԴԱՄ - Սիրելու եմ ու քո սիրո մեջ
եմ ուզում մեռնել: *(Մոտենում է,
փորձում է Եվային գրկել, սակայն
անսպասելի մարդկային խոսակ-
ցություն, աղմուկ, ծիծաղ լսելով՝
ընկրկում է:)*

ԵՎԱ - Նոր այցելուները...

ԱԴԱՄ - Կյանքն ո՞ւմ է պետք, եթե
սիրելիիդ չես կարողանալու
գրկել:

**Վազում-կանգնում են պատվանդաններից: Մարդկանց խոսքն ու աղմուկը
բարձր են հնչում: Երգչախմբի երգի հետ բեմն աստիճանաբար մթնում է:**

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Կարինե ԽՈՂԻԿՅԱՆ

*Ամեն մեկիս տունը սկսվում է սահմանից, հատկապես
մայրաքաղաքում ապրողի տունը: Ու մայրաքաղաքում
2008-ի մարտի 1-ին հնչած կրակոցներն էլ նույն կերպ
արձագանքվում են սահմանի վրա:
Ասածս ոչ ենթատեքստ ունի, ոչ էլ քարոզի է հավակնում:
Պարզապես հիշեցում է:*

ՏՈՒՆԸ ՄԱՀՄԱՆԻ ՎՐԱ

Գործող անձինք

ՄԱՐԻԱՄ - մոտ 45 տարեկան

ԳՈՈ - Մարիամի որդին, 20 տարեկան,
բանակից նոր զորացրված

ՆԱՐԻՆԵ - Մարիամի դուստրը, 22 տարեկան, ուսանողուհի

ԺԻՐԱՅՐ - Մարիամի եղբայրը

ՀԱՍՄԻԿ - Ժիրայրի կինը

ԳՈՀԱՐ - Մարիամի հարևանուհին

ՍՈՆԱ - 18 տարեկան

ԿԱՐԵՆ - Նարինեի փեսացուն

Գործողությունը կատարվում է 2009 թվականի ամռանը, սահմանամեծ գյուղերից մեկում:

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Տեսարան 1

Մենյակ՝ աղքատիկ կահավորումով, բայց զգացվում է խնամքոտ տիրոջ ձեռքը: Կենտրոնում, բեմի խորքում՝ պատի ժամացույցն է, նախաբեմին մոտ՝ պատի օրացույցը: (Ժամանակը ևս գործող անձ է): Օրացույցի վրա՝ «Կիրակի»: Կեսօր:

Համիկ, Գռհար:

ԳՈՀԱՐ - (ուշադիր զննում է Հասմիկի սուրճի բաժակը): Ճամփա կա... հեռու տեղից... Դե, ձեր ծամփան է, որով եկել եք ու էլի գնալու եք:

ՀԱՍՄԻԿ - Մենակ մեր ծամփան է:

ԳՈՀԱՐ - Նոր տարուց էս կողմ գյուղ եկողը դուք եք: Գիծը տեսնո՞ւմ ես, բաժակի մեջ է գնում:

ՀԱՍՄԻԿ - Համոզեցիր: Ուրիշ ի՞նչ կա:

ՄԱՐԳՈ - (խոսուն հայացք նետելով Հասմիկի կլորիկ փորին, խորամանկ ժպտում է): Դրանից ավել ի՞նչ ես ուզում, որ լինի...

ՀԱՍՄԻԿ - (չարածճի): Որ լավ նայես՝ կտեսնես:

ԳՈՀԱՐ - (աչքերը կկոցելով՝ իբր սկենդվում է բաժակին): Դե, որ ա-

տում ես... Ըհը՛, սենյակ է... չէ, ոնց որ մառան է:

ՀԱՍՄԻԿ - (որ այլ բան էր սպասում): Ինչ է՛...

ԳՈՀԱՐ - Մառան... չրերը առաստաղից կախ, թթուները՝ կարասներում... ինքն էլ, ըի՛ր, կանգնած է, ձախ ձեռ... չէ, աջ ձեռքում՝ տոնածառի լույսեր...

ՀԱՍՄԻԿ - Ինչ մառան, ինչ լույսեր...

ԳՈՀԱՐ - Չրերը մոռացար:

ՀԱՍՄԻԿ - Ո՛ւմ չրերը:

ԳՈՀԱՐ - Դուներեկայի:

ՀԱՍՄԻԿ - Գոհա՛ր...

ԳՈՀԱՐ - Ջան:

ՀԱՍՄԻԿ - Դուներեկան ինչ գործ ունի իմ բաժակում:

ԳՈՀԱՐ - Ուրեմն՝ ունի, նա երբ է անգործ մնում որ...

ՀԱՍՄԻԿ - (ինքն էլ մտնելով խաղի մեջ): Հասկացա: Բայց իմ բաժակում ինչ է անում Դուներեկան:

ԳՈՀԱՐ - Տոնածառի լույսերն է ուզում միացնի:

ՀԱՍՄԻԿ - Ինչպես գրում են դետեկտիվներում՝ էստեղից՝ ավելի մանրամասն:

ԳՈՀԱՐ - (բաժակը մի կողմ հրելով): Հաճույքով: Դուներեկան ամեն տարի տոնածառ է դնում:

ՀԱՍՄԻԿ - (ընդհատում է): Ինչքան եղավ:

ԳՈՀԱՐ - Ապրիլին ութսունամյակը նշեցինք:

ՀԱՍՄԻԿ - (համակերպված հումորով): Ու տոնածառ է զարդարում:

ԳՈՀԱՐ - Էրեխո՛ւ հավեսով: Էս տա-

րի որոշել էր տոնածառի լույսերը փոխել: Խանութից բերել, տուփը բացել է ո՛ւ... (Դադար):

ԱՆՈՒԾ - Ո՛ւ...

ԳՈՀԱՐ - Լարերից խելքը բան չի կտրել, բայց իրեն չի կորցրել, տուփը հենց էդպես բացած դրել է տոնածառի տակ ու ինքն էլ՝ երջանիկ, կողքը նստել:

Մի պահ լուռ նայում են իրար ու փոթկացնում:

ՀԱՍՄԻԿ - Պատմածդ ինչ ցուցանե:

ԳՈՀԱՐ - Տոնը սրտիդ մեջ պիտի լինի:

ՀԱՍՄԻԿ - (դադարից հետո): Անկապ էր, բայց ակնարկդ հասկացա: Ուրի՛շ...

ԳՈՀԱՐ - Ինձնից ինչ ես պահանջում: (Բազմանշանակ:) Դուք ձեր ուզածն արել եք, մենք էլ արդյունքը շուտով կտեսնենք:

ՀԱՍՄԻԿ - (ենդ զգալով): Դե... աղջիկ է, թե՛ տղա:

ԳՈՀԱՐ - (դիմելով անտեսանելի վկաներին): Գործը իրենք են արել, պատասխանատու հայտարարությունը Գոհարը պիտի անի: (Հասմիկին.) Բա որ սխալվե՛մ, հեղինակության հարց է, չէ՛: Էխտյով չե՛ք նայել:

ՀԱՍՄԻԿ - Նայել ենք, տղա է: Բայց Ժիրայրն էնպես է սպասում տղայի, որ վախենում եմ՝ հանկարծ ու սխալված լինեն...

ԳՈՀԱՐ - (նորից դիմելով անտեսանելի վկաներին): Այ, էս խելքին

ենք, չեղած տեղից մեզ ենք մեղավոր սարքում: (Հասմիկին.)
Դու իրենից տղա պահանջիր, էնպէս պահանջիր, որ եթե աղջիկ ծնվի՝ ինքը քեզնից ներողություն խնդրի:

ՀԱՍՄԻԿ - Երբվանից ես էդքան համարձակ դարձել:

ԳՈՇԱՐ - Երեկվանից: (Ծիծաղում է:)
Լավ, էլ հոգուդ հետ չեմ խաղա: (Նորից շրջում, նայում է բաժակը՝ աստիճանաբար ոգևորվելով:)

Տեսարան 2

Նրանք և Գռ:

ԳՈՇԱՐ - Ուրեմն, սրտիդ մեջ... կամ էլ սրտիդ տակ մի բուռ լույս է...

ԳՈՌ - (առաջ գալով): Էդ լույսի մեջ տղան լավ է երևում:

ԳՈՇԱՐ - (անսպասելիությունից ցնցվում է): Ըհը, ներշնչանքիս ամենաթունդ պահին խանգարեցիր:

ԳՈՌ - Ինչի՞, բաժակի էկրանը փակվեց:

ԳՈՇԱՐ - Իհ, սիրտդ չունեմ... (Հասմիկին՝ բազմանշանակ:)
Էդ խոսքիս վրա որ տղամարդ եկավ՝ լավ նշան է:

ԳՈՌ - Տեսա՞ր, ոնց գտավ:

ԳՈՇԱՐ - (բաժակը մի կողմ դնելով): Վերջ, էսօրվա սեսանսը պրծավ:

ՀԱՍՄԻԿ - (տեղից բարձրանալով՝ Գռին): Սոված կլինես:

ԳՈՌ - (մոտենում, զգույշ, բայց վճռական նստեցնում է): Ինչ-որ

պետք է՝ կգտնեմ: (Պահարանից հաց-պանիր է հանում, բրդուժ անում, գալիս, նստում է սեղանի մոտ:)
Քեռիս ո՞ր է:

ՀԱՍՄԻԿ - Բաբկենը եկավ, մեքենան է փչացել...

ԳՈՇԱՐ - Իսկ Ժիրայրը փչացած մեքենայի մասին որ լսում է, աշխարհը մոռանում է:

ԳՈՌ - Էդպես որ չաներ, Մոսկվայի պես քաղաքում բիզնես կունենա՞ր:

Տեսարան 3

Նրանք և Մարիամ:

ՄԱՐԻԱՄ - (Գռին): Ի՞նչ ես ցամաք հաց ուտում: (Մոտենում, զգվում է որդուն:)
Հիմա ձաշը կտաքացնեմ: (Գնում է խոհանոց, շեմին շրջվում է:)
Էդ ո՞վ բիզնես ունի: (Գնում է խոհանոց:)

ԳՈՌ - (բարձր, որ մայրը խոհանոցում լսի): Քեռիս: (Գռհարին՝ հպարտությամբ:)
Գիտե՞ս, ինչ գործ է անում...

ՀԱՍՄԻԿ - (կարծես տխրելով): Լույսը չբացված գնում է... (Ծեմին հայտնվում է Մարիամը, ուշադիր լսում է:)
Կեսգիշերին տուն է գալիս: (Նկատելով Մարիամին՝ փորձում է ժպտալ:)
Բայց օրվա մեջ մի քանի անգամ զանգում է... ասում է՝ որ չձանձրանաս, խանութներ գնա, շուպինգ արա:

ԳՈՇԱՐ - (Հասմիկի վերջին բառերից ոգևորվելով): Էդ մեկը

սրտովս է՝ փողն առ ու մտիր խանութ... էս խանութից՝ էն խանութը... էս ապրանքից՝ էն ապրանքը... Հրահայր:

ՀԱՍՄԻԿ - (Գոհարի տոնով): Հա, ապրանքը առնում եմ, հետո փորձում եմ Ժիրայրին ցույց տալ, բայց նա ժամանակ ունի:

ԳՈՇԱՐ - (չլսելու տալով՝ իրենն է շարունակում): Ոնց որ կինոյում՝ տուփերը, տոպրակները ձեռքիդ դուրս ես գալիս շքեղ խանութից...

ԳՈՌ - (ինքն էլ է խաղի մեջ մտնում): Ու հակառակի պես՝ տաքսի չկա:

ԳՈՇԱՐ - Ուրեմն՝ խանութում սրտիս ուզածը կարող եմ գնել, բայց մի քոստո մեքենա չունեմ... Էս է քո տրամաբանությունը:

ԳՈՌ - Ինչի՞ քոստո, քեզ «Մերսեդեսը» կսազի, բայց... ասենք, հենց էդ օրը «Մերսդ» վերանորոգելու ես տվել...

ՀԱՍՄԻԿ - (ծիծաղելով): Ժիրայրի մոտ:

ԳՈՌ - Էդ դեպքում՝ ոչ թե վերանորոգելու, այլ տյունինգի...

ԳՈՇԱՐ - Ինչի՞...

ԳՈՌ - Հետո կբացատրեմ, հիմա մտքիս թելը չկտրես: (Ավելի ու ավելի ոգևորվելով): Ուրեմն՝ մեքենադ Ժիրայրի գարածում է, դու՝ տուփերով ու տոպրակներով փողոցի մեջտեղում... Ու երբ վերջապես հայտնվում է երկար սպասված տաքսին, մի հաբրգած տիպ քեզ հրում ու ինքն է նստում՝ դուռը շրխկացնելով քթիդ առաջ:

ԳՈՇԱՐ - Գոռ ջան, ինչի՞ ես անվնաս երազանքս պրորբլեմ դարձնում, իբր կյանքի պրորբլեմները քիչ են...

ՄԱՐԻԱՄ - (մոտենում, գրկում է Հասմիկին, հասկացող շեշտով): Ձեր խոսակցությունից մի բան հասկացա:

ԳՈՌ - Մեր խոսակցությունից հնարավոր է բան հասկանալ:

ՄԱՐԻԱՄ - (կատակին տեղի չտալով): Հասկացա, որ հարսիկս էնտեղ շատ մենակ է: (Հասմիկին՝ մտերիմ շեշտով:) Մենք էդպես ենք՝ մեզ միայն աշխատանք տուր: Հաց ուտելն էլ կմոռանանք: Իսկ դու շուտով մենակ չես լինի, հոգսդ կշատանա ու մենակությանդ հերը կանիծի:

ՀԱՍՄԻԿ - (շփոթված): Չկարծես՝ բողոքում եմ, խոսք էր՝ ասացի... էստեղ էլ նույն պատմությունն է, առավոտ գնում, գիշերը գալիս է: (Ինքն իրեն ուղղում է:) Չէ, էստեղ նույնը չէ, դուք ինձ հետ եք:

ԳՈՌ - Դրա համար էլ քեզ գյուղ բերեց: Որ մենակ չլինես:

ՀԱՍՄԻԿ - Չէ... որ երեխան էստեղ ծնվի: Ասում է՝ տղաս առաջինը մեր սարերի օղը պիտի շնչի, առաջինը մեր երկինքը պիտի տեսնի: Լսած առաջին բառն էլ հայերեն պիտի լինի:

ԳՈՇԱՐ - (հուզված): Ապրի՛ Ժիրայրս, հեռուն է տեսնում:

ՄԱՐԻԱՄ - Հա, հայրենիքի առաջին կում օղը, առաջին պատառ եր-

կինքը, հայերեն խոսքը էն զորությունն ունեն, որ ամբողջ կյանքի համար կհերիքեն... օտարության մեջ: (Դադար:) Ճաշը չվառվի: (Արագ մտնում է խոհանոց:)

ԳՈՇԱՐ - (կամաց՝ Հասմիկին): Մինչև հիմա չի համակերպվում ձեր գնալուն: Զանթ տարի եղավ:

ՀԱՍՄԻԿ - Շուտով՝ չորս:

ԳՈՇԱՐ - Իսկ էնպես է խոսում, կարծես երեկ եք գնացել:

ՀԱՍՄԻԿ - (Գոռին): Ասե՛լ ես...

ԳՈՌ - Դեռ չէ:

ՀԱՍՄԻԿ - Բա ե՛րբ ես ասելու...

ԳՈՇԱՐ - (հետաքրքրված): Ինչ պիտի ասի, որ դեռ չի ասել: (Հերթով նայում է երկուսին, կարծես փորձում է գուշակել:) Գո՛ռ... Հասմիկ...

Գոռը սրտնեղած դուրս է գնում:

Տեսարան 4

Հասմիկ, Գոհար:

ՀԱՍՄԻԿ - (դժկամ): Ժիրայրի հետ են որոշել... Գոռն ասում է՝ էստեղ մնամ՝ ինչ անեմ: Գոնե մի քիչ փող կվաստակի, մինչև... չգիտեմ:

ԳՈՇԱՐ - Խելքներդ ե՛տ եք տվել... Գոռը մորը թողնի՞ր... (Վհասված:) Ասենք... ինչ իմանամ, դուք՝ աշխարհ տեսած, ես՝ էսօր-վաղը թոշակի անցնող հաշվապահ...

Ներս է մտնում Մարիամը՝ մատուցարանի վրա ավստով ճաշն է բերում:

ՄԱՐԻԱՄ - (տեսնելով տղայի կիսատ թողած պատառը:) Գոռն ո՛ր է... (Չի նկատում երկուսի շփոթությունը:) Գոհար, չէ՛իր կարող պահել... (Սրանց խուսափուկ հայացքներից՝ զգուշավոր:) Ինչի՞ եք լռում:

ԳՈՇԱՐ - (փորձելով չմատնել շփոթությունը): Դե... դու խոսում ես, ես ինչ ասեմ... Ավելի լավ է՝ գնամ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ո՛ր... հիմա կձաշենք:

ԳՈՇԱՐ - (երկիմաստ): Էսօրվան սուրճը ինձ հերիք է... (Գնում է:)

Տեսարան 5

Մարիամ, Հասմիկ:

ՄԱՐԻԱՄ - (նստում է սեղանի դիմաց): Մի ամիս է՝ բանակից եկել է ու տեղը չի գտնում... գործ է փնտրում: Սիրտս անհանգիստ է, չեմ հասկանում՝ մտքինն ինչ է...

ՀԱՍՄԻԿ - (խուսափուկ): Մի բան կմտածի, էլի...

ՄԱՐԻԱՄ - Դավիթն ուզում էր մեր ձորի այգին մեծացնել, մեծ տնտեսություն ստեղծել...

ՀԱՍՄԻԿ - Ուզում ես՝ հոր գործը շարունակի:

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչո՞ւ չէ... հատկապես հիմա, երբ Լարիինես... (Ժպտում է:) Լամակ է գրել:

ՀԱՍՄԻԿ - Հիմա նամակ գորո՞ղ կա: Համարը հավաքիր ու խոսիր:

ՄԱՐԻԱՄ - Ես էլ զարմացա, բայց որ կարդացի, հասկացա, որ հեռախոսով ասվելու չէր...

ՀԱՍՄԻԿ - Ի՞նչ է գրել:

Մարիամը գրպանից խնամքով հանում է մամակը, բացում, խնամքով ուղղում է եզրերը: Այդ ընթացքում նախաբեմը լուսավորվում է: Այնտեղ կանգնած է Նարինեն:

Տեսարան 6

Նամակի ընթերցում:

Մարիամը կարդում է առաջին տողը, որից հետո նրան է միամուն Նարինեն, իսկ հետո ինքն է մենախոսում նամակի բովանդակությունը:

ՄԱՐԻԱՄ - «Բարև, մամ ջան, բարև, հարազատներս...»:

ՆԱՐԻՆԵ - *(միանալով նրան):*
«Նախ՝ բարև բոլորիդ...

Մարիամն ու Հասմիկը մնում են խավարում, բեմում միայն Նարինեն է: Աստիճանաբար խոսքն արագացնում է, անգամ՝ վերածում շուտասելուկի մինչև կարևոր լուրի հայտնելը:

ՆԱՐԻՆԵ - ...Ծանոթ-բարեկամներին, մեր հարևաններին, հարցնող-չհարցնողներին, խենթով ախպերիկիս, քեռի Ժիրայրին ու Հասմիկին, ինֆորմացիայի կենտրոն Գոհարին, անդադար Դունեչ-

կային, բոլորին, բոլորին... *(Կարճ դադար:)* Ոչ մեկին չմոռացա՜... *(Էլի շուտասելուկով:)* Մամ ջան, ես լավ եմ, դասերս լավ են, առողջությունս լավ է, քննություններս լավ կլինեն: Սոված չեմ, ծարավ չեմ, թեթև հագնված չեմ ու... *(Միանգամից այլ տոնով:)* Նա աշխարհի ամենալավ տղան է ու... սիրում է ինձ: Մամ, այնքան երջանիկ եմ, որ գիշերն արթնանում ու լաց եմ լինում: Ցերեկը լաց չեմ լինում՝ ժամանակ չկա... Մամ ջան, ես ու Կարենը... անունը Կարեն է... մենք որոշել ենք ամուսնանալ, ու ես կդառնամ երևանցի: Երբ մտածում եմ, որ դեռ ինչքան երկար եմ ապրելու և այդքանը պիտի ապրեմ նրա հետ... Էլի լացս եկավ, բայց լսարանում եմ, դասախոսն էլ գիտի՝ իր ասածն եմ լուրջ-լուրջ գրում: Որ լաց լինեմ՝ հաստատ ինձ չի հասկանա... Մամ ջան, վաղը վերջին քննությունս կհանձնեմ, բայց կսպասեմ, շաբաթ օրը Կարենի հետ կգանք, ու դու կծանոթանաս... Ծիծաղս գալիս է, որ ասեմ՝ ապագա փեսայիդ հետ:

Նախաբեմը մթնում է: Լուսավորվում է բեմը:

Տեսարան 7

Մարիամ, Հասմիկ:
Մարիամը մտախոհ մայում է նամակին:

ՀԱՍՄԻԿ - (նրա լռությունից զարմացած): Մարիամ, ուրախանալ է պետք:

ՄԱՐԻԱՄ - Ուրախանում եմ:

ՀԱՍՄԻԿ - Հմ որ...

ՄԱՐԻԱՄ - Լարինես կմնա Երևանում:

ՀԱՍՄԻԿ - Ավելի լավ: (Ծփոթվելով:) Աղջկա բախտը որտեղ բացվեց՝ էստեղ էլ կմնա: Ես մինչև Մոսկվա չհասամ:

ՄԱՐԻԱՄ - Հասար... (Դադար:)

ՀԱՍՄԻԿ - Մարիամ...

ՄԱՐԻԱՄ - (հր մտքի հետ): Մտածում էի՝ կավարտի, կգա, դպրոցում կաշխատի: Բանի տարի է՝ երեխաները ջահել ուսուցչուհի չունեն: (Սթափվելով:) Ինչ եմ խոսում, Ես եմ որոշողը... (Տեղից ելնում, մատուցարանի վրա դնում է նաև սուրճի բաժակները, տանում է խոհանոց, վերադառնում, կախիչից վերցնում է գլխաշորը:)

ՀԱՍՄԻԿ - Ո՞ր:

ՄԱՐԻԱՄ - Գնամ, հորը պատմեմ...

Տեսարան 8

Մարիամ, Հասմիկ, Գոռ:
Նույն սենյակն է: Երեկո: Օրացույցի վրա՝ «Երկուշաբթի»: Հասմիկը, բազմոցին մատած, մորածնի «օժիտն» է դասավորում: Մարիամը պահարան-դարակներն է հավաքում՝ մաքրում, Գոռարը օգնում է նրան:

ԳՈՐԱՐ - Ասում ես՝ երբ են գալու:

ՄԱՐԻԱՄ - Ծաբաթ:

ԳՈՐԱՐ - Բա ինչ ես էդպես խառնվել:

ՄԱՐԻԱՄ - Գործ շատ կա... Տղան առաջին անգամ է մեր տուն մտնում: Էլ չեմ ասում մեր պստիկի մասին: Սենյակները գոնե թեթև վերանորոգենք: (Ցույց տալով ծալված կտորը:) Վարագույրները փոխենք...

ԳՈՐԱՐ - (ընդհատելով): Էնպես կարեմ՝ ձևավոր, ծալքերով, որ սովետի պատուհանդ դառնա եվրառեմոնս:

Տեսարան 9

Նրանք և Դոնեչկա:
Ներս է մտնում Դոնեչկան, ձեռքին՝ տուպրակ: Դժվարությամբ է քայլում:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - Բարով տեսանք:

ՀԱՍՄԻԿ - Վայ, Դոնեչկա տատի... (Ուզում է տեղից բարձրանալ:)

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - Նախ՝ ոչ մի տատի, ութսուն տարի է՝ Դոնեչկա եմ: Ու տեղդ նստիր... (Մոտենում, չլմփոցով համբուրում է, տուպրակից հանում է ապակյա տարան, մեկնում նրան:) Բոխիի թթու եմ բերել:

ԳՈՐԱՐ - (Հասմիկին): Չորս երեխա է բերել, գիտի՝ ինչ է նվեր բերում:

ՄԱՐԻԱՄ - (հոգածությամբ նստեցնում է բազմոցին): Լավ ժամանակին եկար, հիմա սուրճ կխմենք: (Գնում է խոհանոց:)

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*խորիմաստ*): Թե որ բաժակս Գոհարը նայի...

ԳՈՇԱՐ - Էրեխեքիցդ լուր չունեն:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - Ասածիդ հավատացիր... (*Գրպանից հանում է բջջային հեռախոսը*): Օրհնվի սրաստեղծողը, երբ մտքովս անցնի՝ զանգում եմ: Էստեղ էի գալիս՝ փոքր հարսս զանգեց: Հարցնում է՝ բալի մուրաբան ոնց եփի: Ասեցի՝ գրեց, բայց Սամարայի բալը ինչ պիտի լինի, որ դրա մուրաբան էլ ինչ լինի...

ԳՈՇԱՐ - Որ բոլորին հեռվից կառավարում ես, բաժակ նայելս ո՞րն է:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*խորամանկ ժպտալով*): Երազ եմ տեսել...

ՄԱՐԻԱՄ - (*սուրժ է բերում, ինքն էլ՝ ժպտալով*): Էլի՞...

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - Հա, էլի սնդուկում հարսնաքողս էի փնտրում:

ՀԱՍՄԻԿ - (*Գոհարին*): Երազահանում ինչ է գրված, ինչ նշան է:

ՄԱՐԻԱՄ - (*Հասմիկին*): Նշան չէ, հրաշք է: Հարսնաքողի մասին եմ ասում: Ճակատնոցը՝ արծաթ դրամներով, քողը՝ ֆրանսիական ժանյակ... իսկական:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*հուզվելով*): Հերս Հայրենական պատերազմից էր բերել՝ տրաֆեյ: 45 թիվն էր, ես տասնվեց տարեկան էի... Ձինվորական ուսապարկից հանեց, ինձ տվեց, թե՛ «Եվրոպայից բերել եմ, որ գյուղի ամենասիրուն հարսը

դու լինես»: Տասու էլ իր Նիկոլի արծաթներով ճակատնոց կարեց... Ճիշտը որ ասեմ՝ էդ հարսնաքողի խաթեր տասնյոթս չլրացած պսակվեցի:

ԳՈՇԱՐ - Մտքինդ ասա...

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*բազմանշանակ*): Ջարթնեցի ու սնդուկից հանեցի:

ՀԱՍՄԻԿ - Մինչև հիմա կամ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ասում եմ, չէ՞, ֆրանսիական ժանյակ է, դրան մաշվել չկա, էլ չեմ ասում արծաթների մասին:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*Գոհարին*): Որ ասես՝ ո՞ւմ համար եմ սնդուկից հանել...

ԳՈՇԱՐ - (*Հասմիկին՝ կամաց*): Հենց էդ երազը տեսնում է՝ գյուղում հարսանիք է լինում:

ՀԱՍՄԻԿ - Չէ հա...

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - Ի՞նչ եք էդտեղ քչփչում:

ԳՈՇԱՐ - (*բարձր*): Ասում եմ՝ քո երազը որ կա, իմ բաժակ նայելն ավելորդ է:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - (*նեղացկոտ*): Որ էդպես է, սուրժ չեմ խմի: (*Տոպրակից հանում է շիշը, տալիս Մարիամին*): Ժիրայրիս սիրած խնձորի օղին է:

Մարիամը շիշը դնում է սեղանին:

ԳՈՇԱՐ - Զո քաշա՞ծն է:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - Ուրիշի ապրանքի հետ գործ չունեմ:

ԳՈՇԱՐ - Տարիքդ, հիվանդ ոտքերդ... քեզ խնայիր, էլի՛:

ԴՈՒՆԵԶԿԱ - Ո՞նց խնայեմ, թոռ-

ներս որ Երևանից գան, խանութի հույսի՛ն են մնալու: Սեղան եմ գցում՝ ամեն ինչ իմ եփած-պատրաստածը: Մենակ տեսնեք՝ ո՞նց են շարվում սեղանի շուրջն ու ի՞նչ ախորժակով են ուտում...

Տեսարան 10

Նրանք և Ժիրայր:

ԺԻՐԱՅՐ - Դունեչկա ջան, բարով տեսանք: *(Գրկում, համբուրում է:)* Մինչև հիմա կալվադոսիդ համը հիշում եմ:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - Էլի կհիշես: *(Հայացքով ցույց է տալիս շիշը:)*

ԺԻՐԱՅՐ - *(շիշը բացում, հոտ է քաշում):* Անմահական է: *(Շուրջը նայելով, ակնարկելով իրարանցումը:)* Էս ո՞վ է քոչում:

ՄԱՐԻԱՍ - *(ծանր շեշտով):* Մի՛շտ քո մտքին քոչելն է:

ԺԻՐԱՅՐ - *(փորձում է կատակի տալ):* Ի՞նչ անեմ, իրարանցում որ տեսնում եմ, թվում է՝ էլի մեկը ծամփա է ընկել: Ինձ համար սովորական բան է:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - Չորս անգամ տեսել եմ՝ ո՞նց են էրեխեքս հավաքվել ու գնացել: Ժիրայր ջան, զլխովդ պտիտ գամ, էդ ամեն ինչ կարող է լինել՝ սովորականից բացի: *(Փորձում է ցույց չտալ հուզմունքը:)* Գնամ, մեր Սիրուշին դռնաբեմ տանում, հագին լավ է... *(Մո-*

տենալով դռանը:) Էրեխեքս ասում են՝ մեզ հետ չես ուզում ապրել՝ քո կամքն է, բա չէս վախենում, որ հանկարծ... ու կողքիդ մեկը չի լինի: Ասում եմ՝ մահից չեմ վախենում՝ չեն հավատում: Ո՞նց ասեմ, որ էն օրվանից, ինչ մենակ մնացի, էլ ոչնչից չեմ վախենում:

ԳՆՈՒՄ Է: Ծանր լռություն:

Տեսարան 11

Մարիամ, Ժիրայր, Հասմիկ, Գոհար:

ՄԱՐԻԱՍ - *(փորձում է լարվածությամբ մեղմել, Ժիրայրին):* Ե՛րբ պատերը ներկենք:

ԺԻՐԱՅՐ - *(թեթևացած ժպտալով):* Լարիսես ե՛րբ է փեսատես կազմակերպում:

ՄԱՐԻԱՍ - *(կեղծ կշտամբանքով):* Բա որ փեսայից առաջ տղադ ծնվի՛:

ԺԻՐԱՅՐ - *(դեմքը պայծառանում է, թևքերը վեր ծալելով):* Հենց հիմա սկսում եմ: *(Ոգևորված՝ իրերը տեղից-տեղ է քարշ տալիս:)* Մի գիշերում տունը էնպես սարքեմ՝ Գոհարի սերիալներից էլ լավ:

ԳՈՀԱՐ - Էլի՛ կապք սերիալներիս...

ԺԻՐԱՅՐ - Ոչ չկանեմ՝ գոգնոցդ կապիր ու դարձիր օգնականս:

ԳՈՀԱՐ - Դու որտեղ էիր, որ Արսենիս հետ էս ձեռքերով տուն շինեցի:

ԺԻՐԱՅՐ - (մոտենում, նստում է Հասմիկի կողքին): Էդ դեպքում ես՝ օգնական, դու՝ ղեկավար, միայն կողքիս լինես:

ԳՈՇԱՐ - (Մարիամին): Տեսնում ես, չէ՞, ինձ ինչ է ասում, իսկ ինքը ո՞նց է կպել կնոջը:

Տեսարան 12

Նրանք և Գռ:

ԳՈՌ - (որ լսել է Գռհարի խոսքը): Ոնց որ բրազիլական սերիալում:

ԳՈՇԱՐ - Էլի մեջ ընկար... բրազիլական սերիալում մարդ ու կնիկ էդ ձև իրար կողք չեն նստում:

ԳՈՌ - Բա ո՞վ է նստում:

ԳՈՇԱՐ - Սիրեկանները... (Ուշացած զղջումով): Մեղան, մեղան...

Թեթև, անկաշկանդ մթնոլորտ է: Բայց... Գռը հայացքով ինչ-որ բան է հարցնում Ժիրայրին: Ժիրայրի պահվածքից զգացվում է՝ ինքն էլ ասելիք ունի և սպասում է հարմար պահի:

ԳՈՌ - (մոտենում է մորը, նա այդ ընթացքում ինչ-որ բան է դասավորում պահարանում): Երեկ գերեզմանատուն էիր գնացել:

ՄԱՐԻԱՄ - Հա, Լարինեի նամակը կարդացի հորդ համար... Ու որոշեցի տունը նորացնել, երկար լռությունից հետո այստեղ ծնունդ և ամուսնություն պիտի լինի: (Ծանր լռում են:) Լարինես հեռու կլինի, բայց... դու ինձ հետ ես:

Գռը մոտենում է Ժիրայրին, սպասողական նայում: Հասմիկն ու Գռհարը հետևում են նրանց: Մարիամը քիկունքով է կանգնած, ոչինչ չի տեսնում:

Լռությամբ հանկարծ ընդհատվում է Մարիամի երգով, որն աստիճանաբար բարձրանում, լսելի է դառնում: Ներկաները լուռ, զարմացած լսում են: Այդ լռությունից սթափված՝ Մարիամը շրջվում, քիչ մեղավոր ժպտում է:

ՄԱՐԻԱՄ - Վաղուց չէի երգել...

ԳՈՌ - (Ժիրայրին): Ես պիտի ասեմ...

ԳՈՇԱՐ - (վատ կանխազգացումով, հապշտապ ուզում է գնալ): Գնամ... Արսենը մենակ է:

ԳՈՌ - (Ժիրայրին): Հիմա պիտի ասեմ:

ԳՈՇԱՐ - Ախր, ինչի՞ չեք թողնում՝ մարդ հանգիստ ապրի... Ոնց որ սերիալում՝ հենց վիճակը մի քիչ լավանում է՝ գլխին նոր փորձանք է գալիս...

Մարիամը զարմացած նայում է Գռհարին:

ԺԻՐԱՅՐ - (Գռոին): Ժամանակ գտար...

ՀԱՍՄԻԿ - (փորձում է թեման փոխել՝ Ժիրայրին): Խնձոր եմ ուզում, կբերես... Չէ, ավելի լավ է՝ Գռը բերի...

ՄԱՐԻԱՄ - (համբերությունը սպառ-

վաճ, նան՝ տազնապոյ): Ինչ է պատահել:

ԳՈՇԱՐ - (իրեն կորցրած): Հա, սկզբում խփում են գլխին, հետո քիչ-քիչ ուշքի է գալիս, մինչև...

ՄԱՐԻԱՄ - (խիստ): Գոռ, ինչ է պատահել:

ԳՈՌ - (օգնության հույսով նայում է՝ ժիրայրը լուռ է): Մամ, որոշել եմ... էստեղ մնալուց ինչ... (Վճռական:) Զեռու հետ Մոսկվա եմ գնում:

ՄԱՐԻԱՄ - (կարողանում է իրեն զսպել, համարյա անտարբեր տեսք է ընդունում): Ինչո՞ւ:

ԳՈՌ - (մոր տոնից շփոթահար): Ինչո՞ւ են Մոսկվա գնում:

ՄԱՐԻԱՄ - Չգիտեմ, գնացողը դու ես:

ԳՈՌ - (խուսափելով մոր հայացքից): Գնացողը ես եմ, բայց... ոնց ասեմ... գիտեմ՝ ինչու եմ ուզում գնալ, բայց հիմա նայում ես ինձ, ու ես... չգիտեմ, ամեն ինչ խառնվեց... (Դուրս է նետվում:)

Դադար:

Տեսարան 13

Մարիամ, Ժիրայր, Հասմիկ, Գոհար:

ԳՈՇԱՐ - Մարիամ, էդպես մի քարանա: Լաց եղիր, սիրտդ կթեթևանա:

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչո՞ւ լաց լինեմ, հո սերիալ չէ՞: (Դառը ժպտում է:) Տղաս

ուզում է իր կյանքով ապրել: Ուզում է լավ ապրել: (Նայում է եղբորը:)

ԺԻՐԱՅՐ - Ինչ էլ ասեմ, մեղադրելու ես: Իմ գնալը չներեցիր, հիմա ինչ կասես... Միայն իմացիր, որ ես չեմ առաջարկել: Բայց չեմ էլ մերժել:

ՄԱՐԻԱՄ - (տեսնելով Հասմիկի տազնապը՝ ստիպում է իրեն ժպտալ): Հարսիկ ջան, մի հուզվիր, քեզ չի կարելի: Տեսարան չեմ սարքի, ինչ լինելու է՝ կլինի: (Ժիրայրին.) Կարո՞ղ ենք հետաձգել այս խոսակցությունը:

ԺԻՐԱՅՐ - (խուսափուկ): Ոնց ասես...

ՄԱՐԻԱՄ - Ուրեմն, հիմա Հասմիկին տար դուրս, մի քիչ քայլեք, նրան պետք է... Ես մեր տունը ուրախություն է բերել:

Անուշն ու Ժիրայրը դուրս են գնում:

Տեսարան 14

Մարիամ, Գոհար:

ԳՈՇԱՐ - (վախվորած): Մարիամ...

ՄԱՐԻԱՄ - Ասա...

ԳՈՇԱՐ - Արսենս մի օր, վեց անգամ նարդի կրվելուց հետո, սովորականի պես ոչ գոռաց, ոչ էլ կռիվ սարքեց... (Լռում է:)

ՄԱՐԻԱՄ - Հետո՞...

ԳՈՇԱՐ - Ճնշումը բարձրացավ:

ՄԱՐԻԱՄ - Հույս չունենան:

ԳՈՇԱՐ - Էդ լավ է... ուրեմն՝ կդիմա- նաս: Ես գնամ, մեկ էլ տեսար՝ ա- վել-պակաս խոսեցի: Միշտ էլ սխալ բան ես ասում, երբ փոր- ծում ես մխիթարել... ասում եմ, չէ՞... Ես գնամ: (*Հասնելով շեմին՝ մի պահ երկմտում է:*) Բա ինչ ես անելու:

ՄԱՐԻԱՄ - (*իր մտքերի հետ*): Հի- մամ, թե՛ ընդհանրապես:

ԳՈՇԱՐ - Երկուսն էլ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ընդհանրապես՝ դեռ չգիտեմ, բայց հիմա... Դավիթի ժամն է: Գոհար, բարի գիշեր:

ԳՈՇԱՐ - Որ ասում ես... բարի գի- շեր: (*Մտամոլոր գնում է:*)

Մարիամը գնում, կողքի սենյա- կից բերում է կարաքինը, գցում է ուսին ու դուրս է գնում:

Տեսարան 15

Կեսօր. Օրացույցի վրա՝ «Երեք- շաբթի»: Պատուհաններից ան- հետացել են հին վարագույրները: **Կարի մեքենայի առաջ մատած Գոհարը կարում է: Խոհանոցից գալիս է Մարիամը:**

ԳՈՇԱՐ - (*աչքի տակով հետևելով Մարիամին*): Բայց դու ուրիշ ես, էլի...

ՄԱՐԻԱՄ - Այսինքն...

ԳՈՇԱՐ - Վախենում էի քեզ հա- մար...

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչո՞ւ:

ԳՈՇԱՐ - Ժիրայրը հերիք չէր, հիմա՝

Գոռը... Լարինեն էլ, փաստորեն, Երևանում է մնում:

ՄԱՐԻԱՄ - (*իր անտարբեր*): Հե- տո՞ ինչ... կյանք է:

ԳՈՇԱՐ - Չէ, մի ասա... (*Սևեռուն նայելով նրան:*) Թե՛ չգիտեմ, որ սիրտդ լցված է, բայց ցույց չես տալիս:

ՄԱՐԻԱՄ - (*դառը քմծիծաղով*): Իսկ դու տեսար:

ԳՈՇԱՐ - Դրա համար աչք պետք չէ... (*Հուզվում է:*) Իմոնքն էլ, մե- կը մյուսի ետևից... Տնաշեններ, գնացած տեղն էլ մի բան լինե՞ր՝ Եկատերինբուրգ: Լամակ նամա- կի ետևից են գրում՝ այ հեր, այ մեր, ելեք-եկեք... Մի երկու ան- գամ քաղաքավարի չեմուչում ա- րի, տեսա՝ չեն հասկանում, ուղիղ գրեցի. «Էդ ձեր Եկատերինբուր- գը Սիբիրում չէ՞: Ժամանակին ձեր պապին աքսորեցին Սիբիր, ինչ է, ասել էր, թե Առաջին հանրա- պետության օրոք՝ սովին ու պատերազմին, համալսարան հիմնվեց: Բայց ձեր վարժապետ պապին բռնի էին աքսորել: Իսկ դուք ձեզ եք աքսորել Սիբիր՝ հե- րիք չէ, մեզ էլ եք ուզում աքսորել: Չէ, ես իմ տունն ու բոստանը, մեր տաք արևը թողնող, էդ սիբիրյան ցրտաշունչ սառնամանիքում ապրողը չեմ: Ձեր հերն ուզում է՝ իր կամքն է, բայց ինձ տնիցս դուրս չեք հանի»:

ՄԱՐԻԱՄ - (*թույլ ժպտով*): Էդպես

էլ գրել էիր՝ սիբիրյան ցրտաշունչ...

ԳՈՐՀԱՐ - ...սառնամանիքում: Ու հատկապես էդ տողերի տակ Արսենս իր ստորագրությունը դրեց: Մի տնից չենք, մի հալից ենք... Չէ, քոնն ուրիշ է, գոնե Արսենը կողքիս է, իսկ դու... Դավիթը քեզ մի մատ էրեխեքով թողեց, գնաց կռիվ:

ՄԱՐԻԱՄ - Չգնամր:

ԳՈՐՀԱՐ - Ո՞վ է բան ասում... Գնաց, ընկերներին էլ հետը տարավ: Բոլորին տիրություն արեց, թեկուզ վիրավոր՝ տուն դարձրեց... Իսկ իրեն պահել չկարողացավ:

ՄԱՐԻԱՄ - Հրամանատարը իր մասին չի մտածում:

ԳՈՐՀԱՐ - Ո՞վ է բան ասում... Բայց որ կողքիդ լինե՞ր...

ՄԱՐԻԱՄ - Դավիթիս բաժին արևը երեխաներիս լուսավորի, իսկ ինքը ինձ հետ է:

ԳՈՐՀԱՐ - Հատկապես գիշերային ստուգումներիդ ժամանակ:

ՄԱՐԻԱՄ - Հատկապես: Թե՛ մոռացել ես, որ սահմանի բերանին ենք ապրում ու պատերազմն էլ չի ավարտվել:

ԳՈՐՀԱՐ - Մոռանալ կլինի՞... Ասեմ՝ չծիծաղես, հենց վերցնում ես Դավիթի կարաբինն ու պտտվում ես թաղում՝ գիշերը հանգիստ եմ քնում:

ՄԱՐԻԱՄ - Էս գիշեր էլ հանգիստ կքնես, բայց հիմա գործդ պրծի:

Ամեն մեկն զբաղված է իր գործով: Դադար:

ԳՈՐՀԱՐ - Հասմիկն ուշացավ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ժիրայրի ու Գոռի հետ է, ձորի այգում ժամանակը աննկատ է անցնում:

ԳՈՐՀԱՐ - Վտանգավոր չէ՞, վերջին օրերն են:

ՄԱՐԻԱՄ - Ասի՛ չլսեցին: *(Նմանակելով:)* «Երկուսով մի Հասմիկ պահել չենք կարող»:

ԳՈՐՀԱՐ - Լոպազ Գոռի բառապաշարն է:

ՄԱՐԻԱՄ - Հա... *(Ինչ-որ բան որոշելով:)* Գյուղի նորությունը առջինը դու գիտես:

ԳՈՐՀԱՐ - *(Ծանրախոհ:)* Նորություն էլ չլինի՛ նս կստեղծեմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ապրի՛ արևդ: Գոռս սիբած աղջիկ ունի՞:

ԳՈՐՀԱՐ - Երբ հասցներ, մի ամիս չկա՝ բանակից եկել է:

ՄԱՐԻԱՄ - Իսկ բանակից առա՞ջ:

ԳՈՐՀԱՐ - Վարդոյի աղջկա հետ մի քանի անգամ պաչպչվել է, բայց... Էդ աղջիկը կես տարի է՝ ուրիշի հարս է:

ՄԱՐԻԱՄ - ԻնՖորմացիադ փողով որ ծախեիր՝ տեղական նշանակության օլիգարխ կլինեիր:

ԳՈՐՀԱՐ - Փողի տեղը ուրիշ ինՖորմացիա եմ պահանջում: Մտքինդ ի՞նչ է:

ՄԱՐԻԱՄ - Սոնային գիտե՞ս:

ԳՈՐՀԱՐ - Վասոյի կնոջը:

ՄԱՐԻԱՄ - Չէ:

ԳՈՐՀԱՐ - (կարժ դադարից հետո):
Մեր Սեդայի աղջկան:

ՄԱՐԻԱՄ - Հա:

ԳՈՐՀԱՐ - (արագ թվարկում է): Ան-
ցած տարի դպրոցն ավարտեց,
տնտեսագիտականի հեռակա
բաժնում է սովորում, հալալ տան
աղջիկ է:

ՄԱՐԻԱՄ - Էլ...

ԳՈՐՀԱՐ - Մինչև ինստիտուտն ա-
վարտի, ես էլ թոշակի կգնամ, ու
դուք ջախել հաշվապահ կունե-
նաք:

ՄԱՐԻԱՄ - Էլ...

ԳՈՐՀԱՐ - Էլ ի՞նչ էլ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ամենակարևորը: Ծնող-
ների միակ երեխան է:

ԳՈՐՀԱՐ - Հետո՞ ինչ:

ՄԱՐԻԱՄ - Ոչինչ:

ԳՈՐՀԱՐ - (կարծես հասկանալով
Մարիամի մտադրությունը): Լավ
ես մտածել:

ՄԱՐԻԱՄ - Ժամանակը ցույց կտա:
Կարեցի՞ր:

ԳՈՐՀԱՐ - (հիանալով արված աշխա-
տանքով): Համարյա: Հրա՛շք:

ՄԱՐԻԱՄ - Քանդիր:

ԳՈՐՀԱՐ - Ի՞նչ...

ՄԱՐԻԱՄ - Հարցեր չտաս, ժամա-
նակ չկա:

ԳՈՐՀԱՐ - (վիրավորված): Չհավա-
նեցի՞ր:

ՄԱՐԻԱՄ - Էն էլ՝ ո՞նց... բայց հիմա
քանդիր: (Տեսնելով, որ նա չի
հասկանում, վերցնում է վարա-
գույրներից մեկն ու արագ քան-
դում եզրակարերը:) Գործի

անցիր... (Նրան մեկնելով մյուսը):
Քեզ տեսնեմ:

ԳՈՐՀԱՐ - (կատաղած): Հիմա կտես-
նես... էնպես քանդեմ, որ մնաս
զարմացած: (Անասելի ծարա-
կությամբ քանդում է, հաղթա-
կան-թունոտ:) Խնդրեմ:

ՄԱՐԻԱՄ - (անվրդով իրար վրա է
դասավորում կտորները): Ապրես:
Վարպետը ոչ միայն լավ պիտի
կարի, այլև լավ քանդի:

ԳՈՐՀԱՐ - (կծու): Ես էլ մտածում էի՝
էս ամենը հեշտ ես տանում...
Պարզվում է...

ՄԱՐԻԱՄ - Դեռ չի պարզվել: (Դա-
րակից վիրակապ է հանում, մո-
տենում է Գոհարին:) Ձեռքդ:

ԳՈՐՀԱՐ - Ի՞նչս...

ՄԱՐԻԱՄ - Աջ ձեռքդ:

ԳՈՐՀԱՐ - (այլևս ոչինչ չհասկանա-
լով՝ պարզում է ձեռքը, թունոտ):
Ես էլ մտածում էի՝ էլ ձեռքս
խնդրող չի լինի:

ՄԱՐԻԱՄ - Երազանքդ մի կողմ դիր
ու ուշադիր լսիր: Քիչ առաջ պա-
տուհանի գոգից ընկար...

ԳՈՐՀԱՐ - Ես...

ՄԱՐԻԱՄ - Դու:

ԳՈՐՀԱՐ - Ինչի՞ հատկապես պատու-
հանից:

ՄԱՐԻԱՄ - Որովհետև վարագույրի
երկարությունն էիր չափում:

ԳՈՐՀԱՐ - Առավոտն եմ չափել:

ՄԱՐԻԱՄ - Առավոտվանը մոռա-
ցիր: Քիչ առաջ բարձրացար,
զլուխդ պտտվեց...

ԳՈՐՀԱՐ - Մի կռռա... Ասածը կա-

տարվում է՝ կարմա: Ո՛չ մի դեպքում:

ՄԱՐԻԱՄ - Լավ, ոտքդ սոթ տվեց, ու ընկար:

ԳՈՇԱՐ - Կյանքում ընկած չկամ... Ինչ ես անում ձեռքս:

ՄԱՐԻԱՄ - Կապում եմ: Ընկել ես, չէ՛, ցավ է առել, եզան լեզուն դրել եմ վրան ու կապում եմ:

ԳՈՇԱՐ - Բա ո՞ր է:

ՄԱՐԻԱՄ - (վիրակապելով): Ի՞նչը:

ԳՈՇԱՐ - Եզան լեզուն:

ՄԱՐԻԱՄ - Առանց դրան յուր կզնաս: Կարևորը՝ քո լեզուն փակ պահես:

ԳՈՇԱՐ - Ասածիդ հավատացի՞ր:

ՄԱՐԻԱՄ - Դժվար հավատալու է, բայց որ իմանաս ինչի համար է՝ լեզուդ ինքն իրեն կփակվի:

ԳՈՇԱՐ - Ինչի համար է:

ՄԱՐԻԱՄ - Ավելի ձիշտ՝ ում համար է: (Քարկապելով, արած գործից գոհ:) Հրա՛ջք:

ԳՈՇԱՐ - (ինքն էլ է զննում): Վատ չէ... Ասում ես՝ ում համար է՞:

ՄԱՐԻԱՄ - Գոռի:

ԳՈՇԱՐ - Չհասկացա:

ՄԱՐԻԱՄ - Կհասկանաս: (Նայելով պատի ժամացույցին, շուտասելուկով:) Ուրեմն, գլուխդ պտտվեց, ընկար ու ձեռքդ վնասեցիր: Տես, չխառնես:

ԳՈՇԱՐ - (նրա տոնով): Ուրեմն՝ ոտքս սոթ տվեց, ընկա ու ձեռքս վնասեցի: Տես, չխառնես: (Արդեն՝ խիստ:) Իսկ հիմա բացատրիր:

Գոռը թակում են:

ՄԱՐԻԱՄ - Զեզ Գոհար կասեն, ինքդ կհասկանաս: (Գնում է դուռը բացելու:)

ԳՈՇԱՐ - (քթի տակ): Գոռը դեռ մոտն է՝ ալիքները խառնել է, բար մենակ մնա, ո՞նց է դիմանալու: (Ուղղում է վիրակապը:) Բա մենք ոնց ենք դիմանում:

Տեսարան 16

Մարիամը գալիս է Սոնայի հետ:

ՍՈՆԱ - Բարև, տիկին Գոհար:

ԳՈՇԱՐ - (փորձելով ցույց չտալ զարմանքը): Բարև, Սոնա ջան:

ՄԱՐԻԱՄ - (Սոնային): Գոհարն ասաց՝ մեր Սոնային կանչիր՝ օգնի:

ԳՈՇԱՐ - Ես ասի... (Մարիամի հայացքից սթափվելով:) Հա, ասի՝ ոչ միայն կօգնի, համ էլ կփրկի:

ՍՈՆԱ - Ես...

ՄԱՐԻԱՄ - Դու: Գոհարն ասաց, որ լավ կար ու ձև գիտես:

ԳՈՇԱՐ - Ես ասի... (Ու նորից՝ Մարիամի հայացքը:) Հա, ասի՝ ոչ միայն կար ու ձև, արդուկ անել էլ գիտի:

ՍՈՆԱ - (զարմացած): Դե... եթե ասում եք:

ՄԱՐԻԱՄ - Գոհարը գիտի՝ ինչ է ասում: Ինքն էլ ասաց, որ զանգեմ քեզ:

ԳՈՇԱՐ - (թունոտ): Էդ նրբ զանգեցիր:

ՄԱՐԻԱՄ - (երկիմաստ): Ձեռքդ կապելուց առաջ:

ԳՈՇԱՐ - (*ձեռքն այնպես է զննում, ասես նոր տեսավ*): Ո՛նց էի մոռացել...

ՍՈՆԱ - Ցավո՛ւմ է:

ԳՈՇԱՐ - (*թունոտ*): Հատկապես, երբ կարում եմ:

ՍՈՆԱ - (*հասկանալով ակնարկը՝ մոտենում է կարի մեքենային*): Բա որ կարերը ծոռ լինեն:

ՄԱՐԻԱՄ - Կարևորը՝ կարերը լինեն:

ԳՈՇԱՐ - (*հազիվ զսպելով իրեն*): Ուղիղ, քանոնով գծած, շարմաղ կարերս...

ՍՈՆԱ - Ի՞նչ...

ՄԱՐԻԱՄ - Ընկնելուց հետո ինքն իրեն խոսում է: Ուշադրություն մի դարձրու, դու կարիր, աղջիկս:

ԳՈՇԱՐ - (*տեսնելով, թե ինչ անվարժ է աղջիկը կտորը դնում ասեղի տակ՝ փակում է աչքերը, հետո, չդիմանալով, մի աչքը բացում՝ հետևում է*): Ի՞նչ կարեր էին...

ՍՈՆԱ - Բան ասի՞ք, տիկին Գոհար:

ԳՈՇԱՐ - (*համակերպված դառնությամբ*): Ասում եմ՝ սուրժ խմեմ: Ներվերը բթացնում է:

ՄԱՐԻԱՄ - Գնանք խոհանոց, էն սուրժը եփեմ՝ ձեռքիդ ցավը մոռանաս:

ԳՈՇԱՐ - (*աչքը՝ կտորեղենին*): Անհնար է:

ՄԱՐԻԱՄ - (*Սոնային*): Զեզ չենք խանգարի:

Մարիամն ու Գոհարը մտնում են խոհանոց:

ՍՈՆԱ - (*նյարդայնանում է*): Թե ո՞ր օրվա կար անողն եմ... Մաման ասաց՝ Մարիամ մորաքույրը շտապ կանչում է... ո՛ւֆ, մատս ծակեցի... Մտածեցի՝ օգնելու բան կա, բայց կարելի...

Տեսարան 17

Գոռը բացվում է, ներս է ընկնում Գոռը:

ԳՈՌ - Մամ... (*Տեսնելով Սոնային*): Սոնա՛:

ՍՈՆԱ - Ես եմ:

ԳՈՌ - Փոխվել ես, չճանաչեցի... Մաման ո՞ր է:

ՍՈՆԱ - Խոհանոցում Գոհարի համար սուրժ է եփում:

ԳՈՌ - (*փլվելով աթոռին*): Մտքովս ինչ ասես՝ անցավ:

ՍՈՆԱ - Մտքովդ ձիշտ է անցել...

ՎԱՀԱՆ - (*տեղից վեր թռնելով*): Ի՞նչ...

ՍՈՆԱ - Գոհարն ընկել, ձեռքը վնասել է:

ԳՈՌ - Գոհարը... նա կյանքում է ընկել...

Տեսարան 18

Նրանք և Մարիամ, Գոհար:

ԳՈՇԱՐ - (*լսել է Գոռի ասածը*): Ապրի՛ արևդ, ես ընկնեմ... (*Մարիամն աննկատ խփում է ձեռքին*): Ոտքս որ սոթ չտար՝ ես ընկնողն էի:

ԳՈՌ - (*Մարիամին*): Հեռախոսով էնպես խոսեցիր, մտածեցի՝ բան է պատահել:

ԳՈՇԱՐ - (կեղծ բարկությամբ): Ուրեմն ձեռքս՝ հեջ...

ԳՈՌ - (Գոհարին): Ասածիդ հավատացիր:

ԳՈՇԱՐ - Կեղծավոր... որպես տուգանք՝ կբարձրանաս ու պատուհանի բարձրությունը կչափես: Ամեն պատուհանը՝ առանձին:

ԳՈՌ - Չհասկացա, մեր պատուհանների բարձրությունը նույնը չէ:

ԳՈՇԱՐ - Որ ասում եմ, ուրեմն տարբեր է: Սոնային էլ կօգնես:

ԳՈՌ - Բա դո՞ւք:

ՄԱՐԻԱՄ - Մենք, համենայնդեպս, գնանք բուժակի մոտ: (Գոհարին.) Գնացինք:

ԳՈՇԱՐ - (զննելով ձեռքը): Քեզ համար հանգիստ կարում ես, ու մեկ էլ՝ պատուհանից ընկար:

ՄԱՐԻԱՄ - (նրան դեպի դուռը հրելով): Գնանք, որ շուտ գանք:

ԳՈՇԱՐ - (շեմից շրջվելով՝ բազմանշանակ): Ինչքան հնարավոր է՝ ուշ... ուզում էի ասել՝ շուտ կգանք:

Գնում են:

Տեսարան 19

Գոռ, Սոնա:

Մենյակում լարված լռություն է: Սոնան գլուխը չի բարձրացնում մեքենայից: Գոռ մեկ նրան է նայում, մեկ պատուհաններից, հետո անսպասելի թռչում է մեկի գոգին: Կանգնում, հայացքով ինչ-որ բան է փնտրում, հետո նայում է Սոնային: Նա կարծես չի նկատում շուրջը կատարվողը: Լռությունը երկարում է: Ի վերջո, չհամբերելով, աղջիկը փորձում է աննկատ նայել Գոռին ու հանդիպելով նրա հայացքին՝ շփոթվում է: Բայց դա կարճ է տևում. հաղթահարելով կաշկանդումը՝ այս անգամ ուղիղ նայում է Գոռին:

ՍՈՆԱ - Պրորբլեմ կա:

ԳՈՌ - Կա:

ՍՈՆԱ - (մեքենայի դարակից հանում է մետրաչափը, բարձրանում է տեղից, մոտենում է նրան): Սա՞ է պրորբլեմը:

ԳՈՌ - Լավ էլ շուտ հասկացար... (Ասես նոր է տեսնում աղջկան): Ուրեմն՝ էն Սոնան դու ես:

ՍՈՆԱ - Ո՞ր Սոնան:

ԳՈՌ - Նիհարիկ, քթիդ՝ պեպեններ...

ՍՈՆԱ - Ինչ էլ հիշում ես... (Տալով մետրաչափը): Գործի անցիր:

ԳՈՌ - (սկսում է իբր չափումներ անել, որոնք հեռավոր նմանություն չունեն տրված հանձնարարության հետ): Բանտիկն էլ միշտ գլխիդ...

ՍՈՆԱ - (հետևելով նրա անկապ շարժումներին՝ անմիջական պարզությամբ): Գոնե հասկանում ես՝ ինչ ես անելու:

ԳՈՌ - Չեմ էլ պատկերացնում: Իսկ դո՞ւ:

ՍՈՆԱ - Ես պատկերացնում եմ, բայց չգիտեմ՝ ինչպես անեն:

ԳՈՌ - (ինչ-որ քան որոշելով):
Գնանք այգի:

ՍՈՆԱ - Ո՞ր:

ԳՈՌ - Ժիրայրն ու Հասմիկը էնտեղ են... Մենակ տեսնես՝ ինչ գեղեցկությոն է:

ՍՈՆԱ - Ոնց որ մենք այգի չունենք:

ԳՈՌ - Բայց մերը ձերում է: Գնանք:

ՍՈՆԱ - (զլխի շարժումով ցույց տալով կարի մեքենան): Բա սա՛...

ԳՈՌ - Չի փախչի: (Ցած է թռչում, արդեն չթաքցնելով հիացմունքը:) Իսկ դու սիրունացել ես:

ՍՈՆԱ - Վարդոյի աղջկան չեմ հասնի:

ԳՈՌ - Նրա մասին որտեղից գիտես:

ՍՈՆԱ - Ուրեմն՝ գիտեմ:

ԳՈՌ - Ուրեմն, պիտի գիտենաս, որ նա ամուսնացել է:

ՍՈՆԱ - Ուրեմն՝ չսպասեց:

ԳՈՌ - Ուրեմն... (Ծիծաղում է, Սոնան միանում է նրան:) Գնացի՛նք...

ՍՈՆԱ - (նայում է կարի մեքենային, Գոռին): Գնացի՛նք:

Արագ դուրս եմ գնում:

Տեսարան 20

Ներս եմ մտնում Հասմիկն ու Ժիրայրը:

ՀԱՍՄԻԿ - Էս ո՞ր են:

ԺԻՐԱՅՐ - Մարիամը Գոռին կանչեց, երևի գործ կար... Գոհարն էլ, հաստանտ, իր Արսենին է կերակրում:

ՀԱՍՄԻԿ - (մոտենալով կարի մեքենային): Ոնց որ կարած ու քանդած է...

ԺԻՐԱՅՐ - Չէ հա...

ՀԱՍՄԻԿ - Հա, էլի... կարի տեղերը երևում են... ըհը, էստեղ էլ թել է մնացել...

ԺԻՐԱՅՐ - (ստուգելով պատերը): Ներկը չորացել է: Առավոտ շուտ հատակը որ ներկենք, մինչև գիշեր կչորանա:

ՀԱՍՄԻԿ - Հա՛ որ...

ԺԻՐԱՅՐ - Ֆիննական ներկ է, չկասկածես...

Տեսարան 21

Դուռն աղմուկով բացվում է, ներս է խուժում Նարինեն:

ՀԱՍՄԻԿ - Նարինե՛...

ՆԱՐԻՆԵ - Մամաս ո՞ր է:

ԺԻՐԱՅՐ - Ծաբաթ չպիտի՞ գայիր...

ՆԱՐԻՆԵ - Հա, մաման որ չզանգեր...

ԺԻՐԱՅՐ, ՀԱՍՄԻԿ - (միասին): Ե՞րբ է զանգել:

ՆԱՐԻՆԵ - Դուք... չգիտե՞ք:

ԺԻՐԱՅՐ - (Հասմիկին): Գիտե՞իր:

ՀԱՍՄԻԿ - (Ժիրայրին): Դու էլ չգիտե՞ս...

ԺԻՐԱՅՐ - Բայց ի՛նչ է ասել, որ զլխապատառ եկել ես:

ՆԱՐԻՆԵ - (նմանակելով Մարիամին): Քննությունդ կտաս թե չէ՝ էստեղ լինես:

ՀԱՍՄԻԿ - Ե՞րբ զանգեց:

ՆԱՐԻՆԵ - Գիշերը:

ԺԻՐԱՅՐ - Բա չհարցրիր...

ՀԱՍՄԻԿ - Հարցրի: Նույնը կրկնեց:

ՀԱՍՄԻԿ - Մինչև Մարիամը չգա՝ բան չենք իմանա: Մոտ արի՛ համբուրեմ...

ՆԱՐԻՆԵ - Վայ, ձիշտ որ, բարով տեսանք... (Պայուսակը գցում է հատակին, գրկում Հասմիկին, խանդաղատանքով ու քիչ քաշվելով ձեռքը դնում է կլոր փորին:)
Ո՞նց է...

ՀԱՍՄԻԿ - Ամբողջ օրը տոտիկներով խփում է, ֆուտբոլ է խաղում:

ԺԻՐԱՅՐ - Տղան բա ի՞նչ պիտի անի... (Ձեռքերը լայն տարածելով:)
Ինձ չե՛ս ուզում համբուրել:

ՆԱՐԻՆԵ - Քեռի ջան... (Ընկնում է ժիրայրի գիրկը:)
Ո՞նց էի քեզ կարոտել...

ԺԻՐԱՅՐ - Էնքան, որ նոր հիշեցիր...

Ուրախ քաշքշոց, գրկախառնություն:

Տեսարան 22

Նրանք և Մարիամ, Գոհար:

ԳՈՀԱՐ - Էս Նարինեն է...

ՆԱՐԻՆԵ - (նետվում է մոր կողմը):
Ի՞նչ է պատահել:

ՄԱՐԻԱՄ - (գրկում, համբուրում է աղջկան, հանդարտ): Որ համբերես՝ կիմանաս, հիմա թող, նայեմ քեզ... (Աղջկան զննում է՝ անկարող թաքցնել մայրական հպարտությունը:)
Չես նիհարել... ի՞նչ ստացար:

ՆԱՐԻՆԵ - 8:

ԳՈՀԱՐ - Ի՞նչ...

ՆԱՐԻՆԵ - Ձեր ժամանակ դա 4-ն էր:

ԳՈՀԱՐ - Ինչ ասես՝ չեն հորինի... Արի, էդ սիրուն աչքերդ մի հատ պաչեմ... (Համբուրում է:)
Գեղեցկուհի:

ՆԱՐԻՆԵ - 1 մետր 65 սանտիմետրանոց գեղեցկուհի չի լինում:

ԺԻՐԱՅՐ - Գեղեցկությունը որ բոյով չափվեր, էլ ի՞նչ կուզեինք... Մեր փեսան ո՞ր է:

ՆԱՐԻՆԵ - Ծաբաթ կգա, ոնց պայմանավորվել էինք: (Անհանգիստ հայացքը մորից չի կտրում:)
Մա, Գոռն ո՞ր է:

ԳՈՀԱՐ - (նոր հիշելով՝ շուրջն է նայում): Էս... Սոնամն ուր է...

Բոլորը, Մարիամից բացի, զարմացած նայում են Գոհարին:

ՀԱՍՄԻԿ - (նոր նկատելով Գոհարի վիրակապը): Էս... ձեռքիդ ինչ է պատահել:

ԳՈՀԱՐ - (Մարիամին): Ի՞նչ է պատահել:

ՄԱՐԻԱՄ - (նույն հանդարտությամբ): Հողացավ է, կանցնի:

ԳՈՀԱՐ - Որ ասում ես՝ հողացավ է, ուրեմն կանցնի, թե չէ՝ ցավ է առել... Քանդեմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Բայց ինչո՞ւ ես կապել, որ ինձ ես հարցնում...

ԳՈՀԱՐ - (լրիվ շփոթահար, ինքն իրեն): Էսօր ի՞նչ երազ եմ տեսել:

ԺԻՐԱՅՐ - Կանանց բատալյոնը որ հավաքվեց՝ իմ գնալու ժամանակն է:

ՀԱՍՄԻԿ - Ո՛ր...

ԳՈՀԱՐ - Մեկնումեկի մեքենան վերանորոգելու:

ԺԻՐԱՅՐ - Գոհարը երբեք չի սխալվում: *(Համբուրում է Հասմիկին, կամաց:)* Իմացիր՝ ինչու է կանչել Լարինեին:

ՀԱՍՄԻԿ - *(կամաց, իբր՝ վրեժխնդիր):* Կիմանամ ու չեմ ասի:

ԺԻՐԱՅՐ - *(բարձր):* Էրեխենն ճամփա է եկել, հաց տվեք, Հասմիկի

վիտամիններն էլ չմոռանաք... *(Դռան մոտ շրջվելով, Գոհարին:)* Էդ կարում-քանդում եք, որ նորից կարեք-քանդեք...

ՄԱՐԻԱՄ - *(կանխելով Գոհարին):* Պրոֆեսիոնալ գաղտնիք է:

ԳՈՀԱՐ - *(քանդելով վիրակապը):* Դե, որ ասում ես...

ԺԻՐԱՅՐ - *(Մարիամին, ծանր շեշտով):* Թե իմանաս, ո՞նց է դուրըս գալիս էդ քո անբնական հանգստությունը: *(Դուրս է գնում:)*

Լռություն է տիրում, բոլորն ասես խուսափում են իրար նայել:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Տեսարան 23

Նույն օրը: Խոհանոցում ճաշի պատրաստություն են տեսնում Մարիան ու Նարինեն:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ...

ՄԱՐԻԱՄ - Գողը Մոսկվա է գնում:

ՆԱՐԻՆԵ - Ո՞նց թե...

ՄԱՐԻԱՄ - Գնում է:

ՆԱՐԻՆԵ - Գուցե ժամանակավոր է... կաշխատի, մի քիչ փող կհավաքի ու կգա:

ՄԱՐԻԱՄ - Դու քո ասածին հավատացիր: Գյուղից ով գնացել՝ չի եկել: Ընտանիքն էլ հետն է տարել:

ՆԱՐԻՆԵ - Մի կողմից էլ... էստեղ որ մնա՝ ինչ... ոչ կարգին գործ կա,

ոչ... *(Տեսնելով մոր հայացքը:)* Դե, խոսում ենք...

ՄԱՐԻԱՄ - Քեզ չեմ կանչել, որ նրա գնալը արդարացնես: Էստեղ դրա պակասը չկա, քեռիդ հերիք է:

ՆԱՐԻՆԵ - Ե՛ս ինչ կարող եմ անել:

ՄԱՐԻԱՄ - Չգիտեմ... Մտածեցի՝ կանչեմ, խելք-խելքի տանք... Հորդ տունը քանդվում է:

ՆԱՐԻՆԵ - *(գրկում է մորը):* Ի՞նչ ես ասում...

ՄԱՐԻԱՄ - Մտածում էի՝ տղաս բանակից կգա, տանը տեր կկանգնի...

ՆԱՐԻՆԵ - Կարո՞ղ է՝ ինձ էլ ես մեղադրում, որ ես...

ՄԱՐԻԱՄ - Ծատ կուզեի, որ դու էլ

մոտս լինեիր, բայց աղջկա բախտը ուրիշ է... (խորամանկ նայելով աղջկան:) Զեզ շատ է սիրում:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ...

ՄԱՐԻԱՄ - Ջան: Խենթի պէս:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, հիմա ո՞վ է էդ բաներն ասում:

ՄԱՐԻԱՄ - Էդ բաները բոլոր ժամանակների համար են: Ու էդ էր պակաս, որ իմ գեղեցկուհուն խելագարի պես չսիրի:

ՆԱՐԻՆԵ - Հանգստացիր, սիրում է:

ՄԱՐԻԱՄ - (դավադիր տոնով): Առանց քեզ չի կարող... թեկուզ մի օր...

ՆԱՐԻՆԵ - Իհարկե, չի կարող:

ՄԱՐԻԱՄ - Ուր որ գնաս, կհետևի՞ քեզ:

ՆԱՐԻՆԵ - (գուշակելով մոր միտքը): Հո տնփեսա չէն ուզում բերել:

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչո՞ւ տնփեսա... Գյուղում քանի՞ ազատ տուն կա՝ մեկը մեկից լավը:

ՆԱՐԻՆԵ - Չեղավ... Նոր չասիր, որ աղջկա բախտն ուրիշ է: Էնպես որ, զբաղվենք Գոռի պրորլեմով:

ՄԱՐԻԱՄ - (կասկածելի խոնարհությամբ): Ոնց կասես:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, ինձ շանտաժի ենթարկեցիր, որ միասին խանգարենք Գոռի գնալը, հա՛մ...

ՄԱՐԻԱՄ - Էսօրվա քննությունդ ինչ էր:

ՆԱՐԻՆԵ - Տրամաբանություն:

ՄԱՐԻԱՄ - Հո՞րս դասախոսիդ գլխին: 10-ից պակաս չպիտի նշանակեր:

Ծիծաղելով ուտեստեղեն են տանում սենյակ:

Տեսարան 24

Մարիամն ու Նարինեն սեղան են բացում: Գոհարն ավարտում է կարը: Հասմիկը նստած հետևում է նրանց:

Ներս են մտնում Սոնան ու Գոռը: Այդքան մարդ տեսնելով՝ հանկարծակիի են գալիս: Սոնան շփոթված նետվում է դեպի կարի մեքենան:

ՍՈՆԱ - Ես հիմա... հիմա կկարեմ...

ԳՈՌ - (Հասմիկին): Մենք էլ այգում ենք ձեզ փնտրում:

ՄԱՐԻԱՄ - Գոռ, տես, ով է եկել:

ԳՈՌ - (տեսնելով խոհանոցից դուրս եկող Նարինեին): Նարինչո՞ւ... (Գրկախառնվում են:)

Գոհարը գրպանից հանելով վիրակապը՝ հայացքով հարցնում է Մարիամին՝ կապե՞մ: Սոնան տեսնելով, որ կարն արված է՝ զարմացած նայում է մեկ Գոհարին, մեկ Մարիամին, որը հետևում է զավակների հանդիպմանը:

ՄԱՐԻԱՄ - (Գոհարին): Վերջապես կողմնորոշվիր՝ հողացամ է, թե՞ բան չկա: (Սոնային.) Ապրես, աղջիկս, շատ լավ ես կարել: Իսկ հիմա նստեք ձաշելու:

Բոլորը, ասես հրամանով, մոտենում են սեղանին ու... բարձր ծիծաղում: Մենյակում աթոռ չկա:

Տեսարան 25

Օրացույցի վրա՝ «Հիզաբբի»:
Կեսօրն անց: Նարինեն ու Սո-
նան վարագույրներն են կախում:

ՆԱՐԻՆԵ - Ինչո՞ւ ես հեռակա սովորում:

ՍՈՆԱ - Երկրորդ ինֆարկտից հետո մամայիս ո՞ւմ թողնեի... Պապան՝ ինչ... ասենք, կարտոֆիլ տապակեց կամ ձու խաշեց... բա արդուկ, լվացք, այգի... Ո՞ր մեկն անի, առանց էդ էլ մորս հիվանդությունից հետո շատ է խեղճացել...

ՆԱՐԻՆԵ - (իր «գիծն» է առաջ տանում): Բայց ամբողջ կյանքդ նրանց հետ չե՞ս ապրելու:

ՍՈՆԱ - Միակ երեխան լինել էլ սա է:

ՆԱՐԻՆԵ - Միակ երեխան էլ մի օր պիտի սիրի, ամուսնանա ու... (Բջջայինը զանգում է: Նայում է էկրանին, ուզում է պատասխանել, բայց մտածելով, որ խոսակցությունը չարժի ընդհատել, անջատում է ձայնը, բայց ապարատը պահում է ձեռքում: Սոնայի հետ խոսելու ընթացքում հեռախոսն անընդմեջ զանգում է, Նարինեն նույն կերպ նայում է էկրանին ու անջատում է:) Ու՛ թըռռ... հայրական տնից:

ՍՈՆԱ - Չգիտեմ, հիմա կարևորը մամայիս առողջությունն է:

ՆԱՐԻՆԵ - Բեզ պես աղջիկ որ ունի, ամեն ինչ լավ կլինի:

ՍՈՆԱ - Դու իմ տեղը լինելի՞ր՝ նույնը չէ՞իր անի:

ՆԱՐԻՆԵ - (հանկարծակիի գալով): Չգիտեմ...

ՍՈՆԱ - Ոչ մեկն էլ չգիտի, բայց երբ դա պատահում է, հասկանում ես, որ այլ կերպ վարվել չես կարող: Ես էլ կուզենայի ուսանողական կյանքը վայելել... Բայց չեմ ավստսում:

ՆԱՐԻՆԵ - (ակամա հարգանքով): Ինչ լավն ես, Սոնա:

ՍՈՆԱ - (շփոթվելով): Իսկ դու գեղեցկուհի ես, հագուստդ էլ ուրիշ է... մեզ համար անսովոր: (Նայում է պատի ժամացույցին:)

ՆԱՐԻՆԵ - Շտապո՞ւմ ես:

ՍՈՆԱ - Մի քիչ... ձաշը պիտի եփեմ:

ՆԱՐԻՆԵ - Իսկ... եթե սիրահարվե՞ս:

ՍՈՆԱ - (հանկարծակիի եկած): Երբ...

ՆԱՐԻՆԵ - Ասենք՝ վաղը... Ու նա քեզ վերցնի ու տանի:

ՍՈՆԱ - Ո՞ր...

ՆԱՐԻՆԵ - Ինչո՞ւ չես հարցնում՝ ո՞վ, միանգամից ծշտում ես՝ ո՞ր:

ՍՈՆԱ - (շփոթված): Ես գնամ, հա՞մ...

ՆԱՐԻՆԵ - (անտեսելով նրա շփոթությունը): Բա որ քեզ վերցնի ու տանի՞:

ՍՈՆԱ - (պայթում է): Ճամպրուկ չեմ, որ վերցնի ու տանի, ու, հետո, ես ոչ մի տեղ գնալ չեմ կարող, չե՞ս հասկանում... (Դուրս է նետվում:)

ՆԱՐԻՆԵ - (ինքն իրեն): Դու նույնիսկ չես պատկերացնում, թե ո՞նց եմ հասկանում: (Գոհ ժպտում է, հեռախոսի համար է հավաքում:) Կարե՞ն, ների՞ր, չէի կարող պատասխանել... Պատկերացրու, շատ կարևոր խոսակցություն էր... Հա, ընդհատել չէի կարող... Ում հետ... Միայն չփորձես խանդի

տեսարան սարքել, թեև ուշքս գնում է, երբ խանդից աչքերդ ճակատդ են թռչում... Լավ, լավ, լրջացա... Սոնայի հետ էի խոսում: Ով է Սոնան... Ինձ թվում է՝ եղբորս ապագա կինը: Ասացի՝ ապագա, լավ չես լսում: Բայց ո՞վ ասաց, որ Գոռն ամուսնացած է... (Համակերպված լսում է, բայց հանկարծ զայրանում է:) Ինչ, ում եմ հանդիպել... Ինչ առաջին սեր... Կարեն, վերջ տուր, ես մեր տանն եմ ու մենակ: Հա, ոչ ոք չկա: Ասում եմ՝ մենակ եմ... Բանոր ում հետ էի խոսում, եթե մենակ եմ... Կարեն, լսիր... Կարեն... (Այն կողմում հեռախոսն անջատում են: Նարինեն մի քանի անգամ համար է հավաքում՝ պատասխանող չկա: Տազնապած հեռախոսն անջատում, գնում է դեպի դուռը: Ծեմին բախվում է Մարիամի հետ:)

ՄԱՐԿԱՆ - Ինչ ասաց Սոնան:
ՆԱՐԻՆԵ - Չես սխալվել, Սոնան էստեղից գնացողը չէ:
ՄԱՐԿԱՆ - Բա ինչո՞ւ ես գույնդ օգցել:
ՆԱՐԻՆԵ - Եթե չեմ սխալվում, Կարենն էլ էստեղ եկողը չէ: (Արագ դուրս է գնում:)

Մարիամն ուզում է հետևել, դրսից լսվում է Նարինեի ձայնը:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, ամեն ինչ նորմալ է, քիչ հետո կգամ:

Հասկանալով, որ աղջիկն ուզում է մեճակ մնալ, մտազբաղ մտառում է:

Տեսարան 26

ՄԱՐԿԱՆ - (ներս մտնող Գոռին):
 Ո՞ր էիր:
ԳՈՌ - Գոհարի անտենան դգեցի, իսկ ինքը Հասմիկի սուրճի բաժակն է նայում: (Դադարից հետո:) Էս... ո՞ր է:
ՄԱՐԿԱՆ - Ո՞վ:
ԳՈՌ - Նարինեն:
ՄԱՐԿԱՆ - Դրսում է: Իսկ Սոնան լավ աղջիկ է:
ԳՈՌ - (իրը՝ անտարբեր): Հետո՞ ինչ:
ՄԱՐԿԱՆ - Ոչինչ:
ԳՈՌ - Այսինքն...
ՄԱՐԿԱՆ - Կարծե՞մ՝ պատրաստվում ես գնալու...
ԳՈՌ - Լավ հիշեցրիր: (Գնում է դեպի դուռը:)
ՄԱՐԿԱՆ - Ո՞ր:
ԳՈՌ - Պատրաստվելու:

Գոռը գնում է: Մարիամը թևաթափ գլուխն առնում է ձեռքերի մեջ:

Տեսարան 27

Նույն օրը, երեկոյան: Գոհարն ու Հասմիկը նորածնի օժիտով են զբաղված: Մարիամը աշակերտական տետրերն է ստուգում: Նարինեն եղունգներն է հարդարում, աչքը՝ սեղանիկին դրված հեռախոսին, որն համառորեն լքում է:

ԳՈՐԱՐ - Չորս թռռ ունեմ, չորսն էլ՝ հեռակա: Մարդ էլ գյուղի բոլոր էրեխեքի լողացնողը լինի ու գոնե

սեփական մի թողին չլողացնի:
ՀԱՍՄԻԿ - Դուք էլ մի անգամ գնացեք, էլի...

ԳՈՀԱՐ - Չէ, մեկ որ գնացինք, կմտածեն՝ հա՛ գնալու ենք: Իսկ էսպես՝ գիտեն, որ իրենք պիտի գան:

ՄԱՐԻԱՄ - Աչքիս՝ չեն շտապում գալ:

ԳՈՀԱՐ - Ոչի՛նչ, մեր համբերությունը ծով է, որ չմեռնենք՝ հաստանտ կսպասենք:

ՆԱՐԻՆԵ - Ախր, և՛ ձեզ եք տանջում, և՛ իրենց:

ԳՈՀԱՐ - Գիտեմ, հերն էլ էնտեղ է անխոս մղկտում, բայց դիմանում ենք: Իրենց չկարողացանք գյուղում պահել, մեզ էլ որ չպահենք, քանի՞ գրոշ արժենք:

ՆԱՐԻՆԵ - *(գարմացած հարգանքով):* Մտքովս չէր անցնի, որ դուք... *(Բառն է փնտրում):*

ԳՈՀԱՐ - Է՞ծի պես համա՛ռ եմ:

ՆԱՐԻՆԵ - Չէ, ուրիշ եք:

ՀԱՍՄԻԿ - Թե ո՞վ է հնարել էս օտարությունը:

ՄԱՐԻԱՄ - Մարդու մեջ նստած օտարը:

ՆԱՐԻՆԵ - Լավ է հնչում, ոնց որ՝ դպրոցում, բայց ոչինչ չի ասում:

ՄԱՐԻԱՄ - Զեզ չի ասում, իսկ Գոհարին ասում է:

ՀԱՍՄԻԿ - *(կամաց):* Ինձ էլ է ասում...

Ծանր լռություն:

ՄԱՐԻԱՄ - Էս ի՛նչ լրջացաք: *(Տեսրերը հավաքելով):* Հիմա լոտո կխաղանք՝ դեմքներիդ բացվի:

(Դարակից հանում է լոտոյի տոպրակը): Փողով ենք խաղում:
ՆԱՐԻՆԵ - Ո՛րխ, սաղիդ կրեմ...

Աշխույժ իրարանցում: Մեղանը մաքրում են, շարվում շուրջը: Մարիամը տոպրակը տալիս է Գոհարին: Նա վարպետորեն խառնում է տոպրակի միջի քարերը: Մյուսները դասավորում են քարտերը:

Տեսարան 28

Ներս են մտնում Սոնան ու Գոռը: Մի պահ բոլորը նայում են նրանց, հետո շարունակում իրենց գործը, ասես նրանց՝ երկուսով հայտնվելը սովորական բան է:

ԳՈՌ - Էս ի՛նչ գործի եք:

ՀԱՍՄԻԿ - Լոտո ենք խաղում:

ԳՈՀԱՐ - Ծիշտ ժամանակին եկաք:

ՆԱՐԻՆԵ - *(ծեռքերը շփելով):* Ձեզ էլ եմ կրելու:

ԳՈՌ - Էդ հետո կերևա...

Աթոռներ են բերում, իրար կողքն ստեցնում նորեկներին: Սկսվում է խաղը: Կանայք աշխատում են չնայել Գոռին ու Սոնային, բայց իրար ուղղված նրանց հայացքներում համր խոսակցություն է ընթանում:

Տեսարան 29

Նրանք և Ժիրայր: Ժիրայրը, դեռ չնկատված՝ հետևում է խաղացողներին: Նրա դեմքին խորամանկ ժպիտ է հայտնվում:

ԺԻՐԱՅՐ - (*առաջ գալով*): Շատ չեմ ուշացել:

ՀԱՍՄԻԿ - Ճիշտ ժամանակին եկար:

ԺԻՐԱՅՐ - Բեֆի հոտը կհիլմետորի վրա եմ առնում: (*Երկիմաստ:*) Վաղուց խնամախոս չեմ գնացել:

ՄԱՐԻԱՄ - (*հայացքով փորձում է լռեցնել եղբորը*): Տրամադրությունդ լավ է:

ԺԻՐԱՅՐ - Տրամադրությունը կապ չունի, կարևորը՝ Գոռը ժամանակին կողմնորոշվեց:

ՄԱՐԻԱՄ - (*իզուր փորձելով փոխել թեման*): Ավելի լավ է՝ խաղա: Լարինեն խոստացել է բոլորիս հաղթել:

ԺԻՐԱՅՐ - (*անտեսելով ասվածը*): Խաղը հետաձգվում է: Լավ պատվեր ենք ստացել, պիտի գնամ: Առանց ինձ չի լինի: Գոռը ինձ հետ կգա, իսկ աշնանը կգանք ու...

ՀԱՍՄԻԿ - (*անսպասելիությունից բացում է ավիը, լուրու հատիկները շրխկոցով թափվում են հատակին*): Ո՞նց թե՛ գնում ես... Բա ես...

ԺԻՐԱՅՐ - Դու՛ ի՞նչ...

ՀԱՍՄԻԿ - Մոտս չեմ լինելու, երբ...

Սոնան հայացքը չի բարձրացնում:

ԺԻՐԱՅՐ - Կաշխատեմ գոնե երկու օրով գալ... (*Կամաց:*) Հասկացիր, էդ տեսակ պատվեր ամեն օր չեմ ստանում:

ՀԱՍՄԻԿ - Բայց դու խոստացել էիր...

ՄԱՐԻԱՄ - Եթե խոստացել է՝ կկատարի, դու միայն չհուզվես: (*Ժի-*

րայրին.) Գոռին էլ ես խոստացել:

ԺԻՐԱՅՐ - Ի՞նչ:

ՄԱՐԻԱՄ - Դու լավ գիտես՝ ի՞նչ:

ԺԻՐԱՅՐ - Լորից քո էջն ես քշում... Ինքն է խնդրել, հասկանում ես, ինքը:

ՄԱՐԻԱՄ - Ու դու համաձայնվեցիր:

ԺԻՐԱՅՐ - Իսկ ի՞նչ պիտի անել:

ՄԱՐԻԱՄ - Պիտի ասելիր, որ գնալու իրավունք չունի:

ԺԻՐԱՅՐ - Դու ես որոշել էր իրավունքը:

ՆԱՐԻՆԵ - (*տեսնելով, որ Սոնան փորձում է աննկատ գնալ*): Սպասեք... մի րոպե լռեք... Բեռի, ամեն ինչ փչացրիր:

Սոնան գնում է, Գոռը, մի պահ երկմտելուց հետո, հետևում է նրան: Լռություն:

Տեսարան 30

ՄԱՐԻԱՄ - (*փլվում է աթոռին*): Տեր Աստված, ինչո՞ւ է ավերվում տունս:

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, ժամանակից շուտ մի ողբա:

ԳՈՀԱՐ - Վախենամ՝ ողբը ուշացած է:

ՀԱՍՄԻԿ - (*Ժիրայրին*): Զո՛ղ գարածը, քո բիզնեսը, քո փողերը... Գոնե հասկացա՞ր, թե հենց նոր ինչ արեցիր:

ԺԻՐԱՅՐ - (*անկեղծ զարմանքով*): Բայց ի՞նչ արեցի...

ՀԱՍՄԻԿ - Իսկապես չես հասկանում:

ՄԱՐԻԱՄ - *(Հասմիկին)*: Երան ձեռնտու չէ հասկանալը: *(Ժիրայրին.)* Հորդ տունը որ փակեցիր ու գնացիր, չմտածեցիր, ինչ կլինի հետո, ծնողներիդ գերեզմանին մետրաչափ խոտ կածի, ես եմ, ու՛ չկամ: Մի քանի շաբաթով կնոջդ բերել ես գյուղ, քե՛զ... չէ, մե՛զ համոզելու, որ դեռ հիշում ես, լրիվ չես օտարացել: Դու լմրջ հավատում ես, որ էստեղ ծնված տղայիդ մի քանի ամսվա օդն ու ջուրն են հայ պահելու: Բայց հետո նա օտարի մանկապարտեզ է գնալու, օտարի դպրոց, ընկերներն էլ օտար են լինելու... Լավ, դա քո ընտրությունն է, բայց իմ տունն ինչու ես քանդում...

ԼԱՍՄԻԿ - Մարիամ, պետք չէ... քիչ հետո կզղջաս ասածիդ համար, լռիր, խնդրում եմ...

ՄԱՐԻԱՄ - Չէ, հարսիկս, այսքան լռել եմ, էլ չեմ կարող:

ԺԻՐԱՅՐ - Դե, ասա՛ վերջապես, տեսնենք, ինչ է ասածդ:

Տեսարան 31

Նրանք և Գոռ:

ԳՈՌ - *(ներս է մտնում, ոչ մեկին չնայելով, բայց խոսքն ուղղված է ժիրայրին)*: Երբ ենք գնում:

ԺԻՐԱՅՐ - *(դադարից հետո)*: Լուսաբացին:

ԳՈՌ - Մամ, քիչ առաջ իրավունքից էիր խոսում, ես իմ իրավունքից եմ օգտվում: Թե՛ դեմ ես:

ԳՈՇԱՐ - *(տեղից ելնելով)*: Ես գնամ:

ԳՈՌ - Ո՛ր, բա չտեսնե՞ք, թե էս ա-

մենը ինչով է վերջանալու:
ԳՈՇԱՐ - Երկու անգամ տեսել եմ: Ինձ հերիք է: *(Դուրս է գնում)*:

Տեսարան 32

ՆԱՐԻՆԵ - *(կամաց՝ Գոռին)*: Սոնան ինչ ասաց:

ԳՈՌ - *(բարձրաձայն)*: Բարի ծանապարհ: Դա էլ նրա իրավունքն է:

ՄԱՐԻԱՄ - Իրավունքը լավ գիտես, բայց մի բառ էլ կա՛ պարտավորություն:

ԳՈՌ - Ո՛նց էի մոռացել... Պարտավորություն: Հայրենիքի հանդեպ... ո՞ր հայրենիքի:

ՆԱՐԻՆԵ - Գոռ, լռիր...

ՄԱՐԻԱՄ - Թող խոսի: *(Գոռին.)* Ո՞ր օրվանից ես հայրենիք բառը կասկածի տակ դրել:

ԳՈՌ - Վերջացնենք, միևնույն է՝ իրար չենք հասկանա:

ՄԱՐԻԱՄ - Ոչինչ է պարելս, եթե հարազատ որդուս հասկանալ չեմ կարող: Ինչո՞ւ ես քմծիծաղում:

ԳՈՌ - Դպրոցում շարունակում ես գրական հերոսներիդ օրինակով դաստիարակել աշակերտներիդ, ու նրանք հայրենիքը գրում են մեծատառով, ոնց որ ես էի գրում ժամանակին:

ՄԱՐԻԱՄ - Լռիր, լակոտ...

ԳՈՌ - *(ծանր դադարից հետո)*: Լռեմ... ոնց որ լռել եմ: Որ չիմանաս... *(Լստում է, գլուխն առնում ձեռքերի մեջ)*:

ՄԱՐԻԱՄ - Ի՛նչ չիմանամ...

ՆԱՐԻՆԵ - Լռեք, հա՛, զգում եմ, հիմա վատ բան է լինելու...

ՄԱՐԻԱՄ - *(մոտենում է Գոռին, վա-*

խոյ): Ինչ ես արել, որ հիմա ամաչում ես ասել:

ԺԻՐԱՅՐ - Գո՞ռը... աչքովս տեսնեմ՝ չեմ հավատա: Ու փակենք էս խոսակցությունը, բոլորս էլ ներվայնացած ենք: Մինչև առավոտ ժամանակ կա...

ԳՈՌ - Ես էլ էի կարծում, որ ժամանակ միշտ կա, ու կարելի է մոռանալ...

ԺԻՐԱՅՐ - (դաժանանալով): Որ էդպես է՝ ասս:

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչո՞ւ ես լռել մի ամբողջ տարի:

ԳՈՌ - (նայում է մորը): Վստամի ես, որ ուզում ես իմանալ:

ՄԱՐԻԱՄ - (նստելով Գոռի դիմաց): Եթե չասես՝ կդադարեմ քեզ հարգել:

ԳՈՌ - Դա քո ամենամեծ պատիժն է, չէ՞, կշարունակես սիրել, բայց չես հարգի:

ԺԻՐԱՅՐ - Արդեն չափներդ անցաք...

ԳՈՌ - Չէ, քեռի, ձիշտ չափի մեջ է: Բույր ու եղբայր չորս տարի չէիք կարողանում անկեղծ խոսել... Վերջը խոսեցիք: Հերթը իմն է: (Մարիամին.) Էլ երբեք հայրենիք բառը մեծատառով չեմ գրի: Ու չնայես էդպես: Հայրենիքի համար զինվոր դարձա, որ պաշտպանեմ քեզ, հորս գերեզմանը... Բո՞ խոսքերն են: Էդ միամիտ մտքերով էլ բանակ գնացի, սնայպեր դարձա, որ սահմանի վրա թշնամուն վերացնեմ: Սահմանի փոխարեն մեզ Երևան տարան: Մարտի մեկին Երևանի փողոց-

ներում կանգնած զինվորներից մեկն էլ ես էի...

ՄԱՐԻԱՄ - Ինչ...

ԳՈՌ - Ինչո՞ւ ես զարմանում: Ասենք, պիտի զարմանաս, ինձ ուղարկել էիր քո ասած հայրենիքի մարդկանց պաշտպանելու, ինչ մտքովդ անցներ, որ տարելկանգնեցրել էին այդ նույն մարդկանց դեմ:

ՆԱՐԻՆԵ - (նստվում, գրկում է Գոռին): Խեղճ ախպերիկս... (Իր մտքից զարհուրած՝ ետ է քաշվում:) Ես էլ էի էնտեղ... արձանից քիչ վերև... Մենք չէինք հավատում, որ զինվորներին մեր դեմ կհանեն... Մինչև վերջ չէինք հավատում: (Կոտրված:) Ու ոչինչ չէինք հասկանում:

ԳՈՌ - Ես էլ չէի հասկանում, տղերքից ոչ մեկը ոչինչ չէր հասկանում: Մեզ գիշերով նստեցրին մեքենաներն ու բերեցին Երևան: Հետո... նայում էինք իրար, նայում էինք մեր դեմ կանգնած մարդկանց ու... ոչինչ չէինք հասկանում: Ինչո՞ւ էին մեզ բերել էդտեղ, մենք ինչ էինք անելու... Տղերքը, չգիտեմ՝ ո՞նց, ես Աստծուց մի բան էի խնդրում՝ կրակելու հրաման չտան: Աստծուց էի խնդրում, մամ, որովհետև մարդուց սպասելիք չունեի:

ՆԱՐԻՆԵ - Մենք երկուսս էլ էնտեղ ենք եղել, գուցե իրար շատ մոտիկ... (Չարհուրած:) Միայն չասես, որ...

ԳՈՌ - Եթե չեմ կրակել, ոչինչ չի փոխվում, ես անպաշտպան

մարդկանց դեմ էի կանգնած:
ՄԱՐԻԱՄ - *(գրկում է որդուն):* Խեղձ տղաս...

ԳՈՌ - Հայրս մահացավ զենքը ձեռքին, որովհետև հայրենիքն էր պաշտպանում: Իմ ձեռքին էլ զենք կար, բայց ես ո՞ւմ էի պաշտպանում, ո՞ւմ դեմ էի ելել...

ԺԻՐԱՅՐ - Բայց դու չես կրակել, չէ՞...

ԳՈՌ - Մեր դիմաց մի կին էր կանգնած, նայում էր մեզ ու լալիս էր: Գեղեցիկ, լավ հագնված, քո տարիքին, մամ... Ձեռքով մաքրում էր արցունքները, սանրվածքը զգզված... Նայում էր մեզ ու լալիս էր: Մեկ էլ Աշոտն ասաց. «Տղերք, ինքը մեզ վրա է լաց լինում, տղերք, ինքը մեզ համար է լաց լինում...»:

ԺԻՐԱՅՐ - *(Մարիամին):* Հիմի էլ ես եմ մեղավոր:

ՄԱՐԻԱՄ - *(դաժանացած):* Հիմա՝ ավելի շատ: Եթե դու չգնայիր, քեզ նմանները չգնային՝ տղաս էր դժոխքը չէր տեսնի:

ԺԻՐԱՅՐ - Չհասկացա՞մ...

ՄԱՐԻԱՄ - Ամեն մեկդ որ թողնի՝ գնա՝ մեր վիճակը էս կլինի:

ԺԻՐԱՅՐ - Կարո՞ղ է՝ Քենեդու մահվան մեղավորն էլ ես եմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Կատակո՞ւմ ես... Բայց դու գիտես, որ մեղավոր ես:

ԺԻՐԱՅՐ - Դե, հերիք է, կուշտ եմ քո քարոզներից, քո ձիշտ ապրելուց... զոհված մարդուդ կարաբի՛նով սահման ես պահում, համ, իսկ իրական սահման պահողները գնում են, ու պիտի՞ գնան,

փախչում են անհեռանկար տարածքից: Մեկը ես՝ կովեցի, հաշմանդամ դարձա, և ի՞նչ... Ինքս ինձ պահել չէի կարող, հայրենիքիդ տված թոշակով ընտանիք ո՞նց պահեի: Ու էլ բառ չասես, էստեղ քո դպրոցը չէ: *(Տարիներով կուտակվածը դուրս է ժայթքում:)* Դու կարող ես միայն մեղադրել, իսկ ես ապրել եմ ուզում, մարդավարի ապրել... թեկուզ օտարության մեջ: Ու ոչինչ չասես, ոչինչ չեմ ուզում լսել, էս տանն էլ մի րոպե չեմ մնա... *(Հասմիկին.)* Ծորերդ հավաքիր:

ՀԱՄՄԻԿ - Քեզ ի՞նչ եղավ:

ԺԻՐԱՅՐ - Չկրկնեմ: Հինգ րոպեից մեքենայի մեջ լինես: *(Մարիամին.)* Ո՞նց չես հասկանում, որ էս հողը կորցրել է մարդուն պահելու ուժը: Որովհետև ինձ չի պատկանում, ինձ նմաններին չի պատկանում, մենք ավելորդ ենք: Գոռ, թե գալիս ես, քեզ էլ հինգ րոպե ժամանակ: *(Արագ դուրս է գնում:)*

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, մի բան արա... ի՞նչ ես լռում... մամ...

ՄԱՐԻԱՄ - *(անգույն ծայնով):* Ճանապարհի ուտելիք դիր: *(Կանխելով աղջկան:)* Արագ, դու էլ հինգ րոպե ժամանակ ունես: *(Համբուրում է Հասմիկին, հետո գրկում է Գոռին... Գնում է իր սենյակը, անաղմուկ փակում դուռը:)*

Գոռն ու Հասմիկը՝ ամեն մեկը գնում է իր սենյակը: Նարինեն մտնում է խոհանոց: Քիչ անց

դուրս է գալիս Հասմիկը՝ փոքրիկ ուղեպայուսակով, նույն պահին գալիս է Գոռը՝ ուսապարկով: Գոռը մտնում է Հասմիկի սենյակը, այնտեղից դուրս է բերում ճամպրուկ, տանում է դուրս, վերադառնում է: Խոհանոցից գալիս է Նարինեն, քոթե տոպրակը տալիս է Հասմիկին: Գրկում են իրար: Հասմիկը դուրս է գնում:

Տեսարան 33

Նարինեն և Գոռը նայում են մոր սենյակի փակ դռանը, իրար... Լռություներ երկարում է:

ՆԱՐԻՆԵ - Եթե այդ օրը չլիներ, չէի՞ր գնա:

ԳՈՌ - Ի՞նչ ես ուզում ասել:

ՆԱՐԻՆԵ - Զո գնալու պատճառը միայն դա՞ է:

ԳՈՌ - Ուզում ես ասել, որ պատճառ եմ գտել գնալս արդարացնելու համար:

ՆԱՐԻՆԵ - Էդքան ցինիկ չեմ, բայց ուզում եմ լսել քո պատասխանը:

ԳՈՌ - Գուցե էլի գնայի, բայց... էսքան համոզված չէի գնա:

ՆԱՐԻՆԵ - Երկուսս էլ այնտեղ ենք եղել, թեկուզ՝ տարբեր կողմերում: Հիմա դու գնում ես, իսկ այդ օրվա ամբողջ ծանրությունը թողնում ես ինձ:

ԳՈՌ - Էդ ծանրությունը միշտ ինձ հետ կլինի:

ՆԱՐԻՆԵ - Չեմ հավատում, որովհետև հեռվում մոռանալը ավելի

հեշտ է: Ես չեմ, որ պիտի քեզ խրատ կարդամ, բայց մի բան գիտեմ՝ ամենահեշտը գնալն է: Դժվարը կարաբինը մորս ուսից վերցնելն է: Թեկուզ ժամանակավոր գնաս՝ ամեն գիշեր ո՞նց ես քնելու, իմանալով, որ մայրդ քո փոխարեն քո տունն է հսկում:

ԳՈՌ - Իսկ դու գիտե՞ս, որ բանակից եկել եմ ու չգիտեմ՝ ինչ անեմ, ոնց ապրեմ... Գործ չկա, հույս չկա... Գոնե ես չեմ տեսնում:

ՆԱՐԻՆԵ - Ժիրայրը որ չլիներ, գուցե տեսնեի՞ր:

ԳՈՌ - Չգիտեմ... արդեն ուշ է: Մամային մենակ չթողնես, գոնե սկզբում...

ՆԱՐԻՆԵ - Չեմ թողնի, բայց որ մտածում եմ՝ ամեն գիշեր ոնց պիտի քնի, չիմանալով, թե դու որտեղ ես, ոնց ես...

Նարինեն գրկում է եղբորը՝ ուսերը ցնցվում են լացից: Այդպես գրկված դուրս են գնում: Գոռը մինչև վերջին պահը աչքը չի կտրում մոր սենյակի դռնից: Դրսում լսվում է հեռացող մեքենայի ձայնը: Գալիս է արտասովոր Նարինեն, մտտենում է մոր դռանը, ականջը հպում, լսում է, հետո մտնում է իր սենյակը:

Տեսարան 34

Քիչ անց դուրս է գալիս Մարիամը:

ՄԱՐԻԱՄ - Գնացեք... Աստված անփորձանք տեղ հասցնի... Գնա-

ցեք: Ո՛չ առաջինն եք, ո՛չ վերջինը: Գնալու եք, վիրավորված, փնովելով կամ լալով, ետ նայելով կամ վերջին անգամ չշրջվելով՝ գնալու եք: Օտարի մեջ ձեր տեղն եք փնտրելու՝ ամեն վայրկյան վախենալով, որ հիշողությունը հանկարծ կխեղդի ձեր կոկորդը ու որ չխեղդվեք՝ պիտի լաց լինեք: Բայց քանի որ արցունք ցույց տալու իրավունքը կորցրել եք՝ արցունքը պիտի ներս գնա, հասնի սրտին ու մրմռացնի: Տղաս, ներիր ինձ, որ զինվորիդ պատիվն են ապականել, բայց դեռ ջահել ես ու չես տարբերում հայրենիքը իշխանությունից: Ներիր, որ չկարողացա քեզ կողքիս պահել այնքան, մինչև կհասկանայիր, որ հայրդ դրանց աթոռի համար չզոհվեց: Ի՞նչ արեցիր, տղաս, ինձ երբեք չեմ ների, որ երկրիցդ նեղացած գնացիր...

Տեսարան 35

ՍՈՆԱ - *(ներս մտնելով):* Գնանց...

ՄԱՐԻԱՄ - Գնաց: Իսկ դու ճիշտ ժամանակին եկար: *(Մտնում է սենյակը, դուրս գալիս կարաբինով:)* Գնացի՞նք:

ՍՈՆԱ - Ո՞ր...

ՄԱՐԻԱՄ - Ամեն գիշեր ստուգում եմ...

ՍՈՆԱ - Գիտեմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Հա, սահմանը մոտիկ է, պատերազմն էլ չի ավարտվել:

ՍՈՆԱ - *(դառն հեզանաքով):* Իսկ սահմանը մեր հույսին է:

ՄԱՐԻԱՄ - Մինչև կռիվ գնալը Դավիթն էր, հետո՝ ես: Կարծում էի՝ տղաս կշարունակի...

ՍՈՆԱ - Հասկացա: Համաձայն եմ, բայց մի պայմանով: Ինձնից հետո չգնաք:

Մարիամը հայացքով հարցնում է՝ ինչու:

ՍՈՆԱ - Մթից վախենում եմ:

Դուրս են գնում:

Տեսարան 36

Հեռախոսը զանգում է: Սենյակից դուրս է գալիս Նարինեն, վերցնում է հեռախոսը:

ՆԱՐԻՆԵ - Գո՞ռ, ի՞նչ է պատահել... Հասմիկը... *(Հեռախոսը շարտում ու դուրս է նետվում:)* Մա, մամա... Հասմիկը...

Տեսարան 37

Կեսօր: Օրացույցի վրա՝ «Ուրբաթ»:
Տանն իրարանցում է: Գռհարն ու Մարիամը օրորոցն են հարդարում, Նարինեն ու Մոնան փոշիկներ են փչում, ամրացնում պատերին:

ԳՈՀԱՐ - Այ, էսպես... բարձն էլ տուր... էս էլ թագավորի շան տեղը... մնաց՝ գա ու իր տեղը պառկի:

ՆԱՐԻՆԵ - Տեսնո՞ւք ինչ արեց զարմիկս... Ո՞նց թե՛ ինձ տանեք, որ հյուսիսներում ծնվեմ, բա իմ

կամքը հարցնող չկամ... Ու ճանապարհին ծնվեց:

ՄԱՐԻԱՄ - Լավ է, հիվանդանոցը մոտ է եղել, թե չէ որ մտածում եմ...

ԳՈՐԿԱՐ - Իսկ դու մի մտածիր, ծնվողը ծնվում է՝ ինքնաթիռում լինի թե եղբորդ մաջերոյում...

ՆԱՐԻՆԵ - Պաջերո, տիկին Գոհար:

ԳՈՐԿԱՐ - Լույսն է՝ չորս անիվ ու մի դեկ: Մնացածը՝ թիթիզություն է: Զանգիր, իմանանք՝ ոնց են:

ՆԱՐԻՆԵ - Լոր չխոսեցի: Լորածինն ու մայրը մուշ-մուշ քնած են, երջանիկ հայրը նրանց կողքին է, ինչի մասին այդպես երազում էր Հասմիկը: Իսկ Գոռը ուր որ է՝ կգա: *(Համար է հավաքում, պատասխանող չկա: Մոռայվում է, դա չի վրիպում Մարիամի աչքից:)*

ԳՈՐԿԱՐ - Ծամփի կեսից ետ գալը լավ նշան է՝ էլ չի գնա:

ՆԱՐԻՆԵ - Հասմիկի ցավերը որ ծամփին չբռնեն, էդպես էլ գնալու էին:

Մոնան գնում է դեպի դուռը:

ՄԱՐԻԱՄ - Ո՞ւր:

ՍՈՆԱ - Գնամ:

ՄԱՐԻԱՄ - Բայց վաղը նույն ժամին՝ ստուգելու...

ՍՈՆԱ - *(հրր՝ զինվորի հանգի):* Ժիշտ այդպես, վաղը՝ ստուգելու: *(Գնում է:)*

Տեսարան 38

ՄԱՐԻԱՄ - Ո՞նց կծեծեի իմ անխելք սողային:

ԳՈՐԿԱՐ - Կարո՞ղ է՝ անկյուն էլ կանգնեցնես:

ՆԱՐԻՆԵ - Չէր խանգարի: Եվ, ընդհանրապես, դրանց ցեղին միշտ անկյունում պիտի պահես:

ՄԱՐԻԱՄ - Լարիեննե...

ՆԱՐԻՆԵ - *(այլևս չկարողանալով թաքցնել վիրավորանքը):* Բան էլ չի պատահել: Բայց որ պատահի, առաջինը դու կիմանաս:

ԳՈՐԿԱՐ - *(Մարիամին):* Զո կտորն է:

ՆԱՐԻՆԵ - Ես պապայի կտորն եմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Այ, հիմա ավելի նմանվեցիր... *(Մոտենում, գրկում է:)* Ամեն ինչ լավ կլինի, չմտածես:

ՆԱՐԻՆԵ - *(երկիմաստ, թունոտ):* Դու չես էլ պատկերացնում, թե ինչքան լավ է լինելու: *(Գրպանից հանում է հեռախոսը, նայում մութ էկրանին ու նորից դնում գրպանը:)* Այդ մեկը քեզ խոստանում եմ:

Մոտեցող մեքենայի ձայն: Մայր ու աղջիկ սպասումով քարանու են:

ԳՈՐԿԱՐ - *(պատուհանից նայելով):* Փառքդ շատ, Աստված, երանի ամեն գնացողի էսպես արագ վերադարձնես:

Տեսարան 39

Ներս է մտնում Գոռը, մոտենում իրար կողք կանգնած մորն ու քրոջը: Գրկում է երկուսին:

ԳՈՐ - Մամ, շամտ անխելք եմ:

ՄԱՐԻԱՄ - Եթե հարցնում ես, ուրեմն խելքի ես գալիս:

ԳՈՌ - Մամ, սխալ է... միայն գնալս
չէ, շատ բան է սխալ: Երբ ան-
ցանք գերեզմանատան կողքով,
հասկացա, թե ինչ էիր ասում քե-
ռուն: Լա որ մնար, տեր կանգներ
իր հաղթած պատերազմին,
երևանցի կինը ինձ համար լաց
չէր լինի:

ՆԱՐԻՆԵ - Որ հիշում եմ, քիչ է մնում՝
սիրտս պայթի:

ԳՈՌ - Կարծում էի, էդ օրվանից դա-
ժան բան լինել չէր կարող, բայց...
(*Նարինեին.*) Զո բախտը բերել է,
դու գիտեիր՝ ինչի համար էիր էն-
տեղ: Ես չգիտեի: Կարծում էի՝
գնալն է դժվար, բայց մնալը ավե-
լի դժվար է: Եթե կռիվ ունեմ, պի-
տի կռվեմ, որ ես ու դու նույն
փողոցի տարբեր կողմերում
չհայտնվենք: Բայց դու դեմք ես,
քույրիկս, ոնց ասիր...

ՆԱՐԻՆԵ - (*արցունքի միջից ժպտա-
լով*): Ո՞ր մեկը...

ԳՈՌ - Դու լավ գիտես: (*Մարիա-
մին.*) Հորս կարաբինը ինձ տուր:

ՄԱՐԻԱՄ - (*առաջին անգամ ցույց
տալով հուզմունքը*): Ո՞նց էի կա-
րոտել քեզ:

ՆԱՐԻՆԵ - Իսկ ես քեզ անկյուն
կկանգնեցնեի:

ԳՈՌ - Ուրիշ թեկնածու չկամ:

ՆԱՐԻՆԵ - Կլինի: Ոչ միայն անկյուն
կանգնեցնելու համար:

Տեսարան 40

Ներս է մտնում Կարենը:

ՆԱՐԻՆԵ - (*նրան դեռ չի տեսել*): Այդ
խանդոտ ապուշին ոչ մի բառ չեմ

ասի, ո՛չ մի բացատրություն,
միայն կնայեմ աչքերին, բայց
այնպես կնայեմ, որ...

ԿԱՐԵՆ - (*դիմելով իրեն զննող Գո-
հարին*): Չէիք ասի, ո՞ւմ մասին է
խոսքը:

ԳՈՇԱՐ - Ինչ-որ խանդոտ ապուշի...

ԿԱՐԵՆ - Պարզ է: (*Ուղեպայուսակը
դնում է հատակին, մոտենում է
Նարինեին*): Նայեցիր, հետո՞...

ՆԱՐԻՆԵ - (*դեռ չհավատալով տե-
սածին*): Մի օր քեզ կխեղդեմ:
(*Փարվում է Կարենին*):

ԳՈՇԱՐ - (*ինքն իրեն*): Փաստորեն,
հիմա Դեզդեմոնան է խեղդում Օ-
թելլոյին:

ԳՈՌ - (*Կարենին*): Բարով եկար:
(*Բարևում են, հետո ողջագուր-
վում*):

ՆԱՐԻՆԵ - Մամ, Կարենն է:

ՄԱՐԻԱՄ - Ուրախ եմ, տղաս:

ԳՈՇԱՐ - Ես էլ Գոհարն եմ, բայց
կարող ես ասել տիկին Գոհար:

ԿԱՐԵՆ - Պարզվում է՝ զոքանչանոց
ասվածը շատ էլ հաճելի տեղ է:

ԳՈՇԱՐ - Սկզբնական շրջանում:
Շատ մի ոգևորվիր:

ՄԱՐԻԱՄ - (*Գոռին*): Գնա, Սոնային
ասա, որ պոստը հանձնում եմ
քեզ:

ԳՈՌ - Մամ...

ՄԱՐԻԱՄ - (*կեղծ դժգոհությամբ*):
Թե չէ մենք ենք ստիպված սահ-
ման պահում:

ԳՈՌ - Գնամ, բայց խոսելու շատ
բան ունենք:

ՄԱՐԻԱՄ - (*երկիմաստ*): Արդեն
ժամանակ ունենք:

ՆԱՐԻՆԵ - Ճուտիկը որ չծնվեր, էդ-
պես էլ գնալու էիք:

Գռոն ուզում է պատասխանել, բայց կարճ երկմտանքից հետո գնում է: Ծանր լռություն:

Տեսարան 41

ՆԱՐԻՆԵ - Հիմա մնաց, բայց...

ԳՈՇԱՐ - Ի՞նչ՝ բայց:

ՆԱՐԻՆԵ - Հիմա որ ժիրայրի տարբերակը դուրս եկավ, գուցե ժամանակավոր... գուցե գործ գտնի, ինչ-որ բան մտածի... Հետո ամուսնանա, երեխա ունենա, բայց մի օր էլի կգնա՝ ընտանիք պահելու խնդիրը կա ու կա...

ԳՈՇԱՐ - Մի կռոռա:

ՆԱՐԻՆԵ - Ծատ կուզեի սխալվել:

ԿԱՐԵՆ - Ո՞ր է կորել համառ լավատեսությունդ:

ՄԱՐԻԱՄ - (*Կարենին*): Երկու օրում էնքան բան կատարվեց... (*Նարինեին*.) Հետո գուցե քո ասածը լինի, բայց հիմա արեցի՝ ինչ կարող էի: Ու թեման փակենք, մինչև...

ՆԱՐԻՆԵ - Մինչև...

ՄԱՐԻԱՄ - (*կատակի անցնելով*): Մինչև նորից չզանգեմ ու դու գլխապատռո չգաս: (*Կարենին*.) Ժիշտ ժամանակի եկար, թեև քեզ շաբաթ էինք սպասում:

ԳՈՇԱՐ - Իսկ ուրբաթը, ինչպես միշտ, էս անգամ էլ շաբաթից շուտ եկավ: Դրա համար էլ էսօր

տղմայի ակործակ չունենաս:
ԿԱՐԵՆ - Մինչև վաղը կդիմանամ:

Տեսարան 42

Ներս է մտնում Դուռնչկան՝ հարսնաքողը քևին զցած:

ԳՈՇԱՐ - Մարիամ, տես, ինչ է բերել Դուռնչկան:

ՄԱՐԻԱՄ - Որտեղից իմացար:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - Ուշ-ուշ եմ տնից դուրս գալիս, բայց ամեն ինչին տեղյակ եմ: (*խորամանկ ժպտով*.) Գոռին ու Սոնային միասին տեսնող է եղել... Ես էլ պարապ երազ տեսնողը չեմ:

ԳՈՇԱՐ - (*իր ինքն իրեն*): Էդքան ինքնավստահ լինելն էլ մի բան չէ:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - (*ակնարկը հասկանալով*): Ասածդ ո՞նց հասկանամ:

ԳՈՇԱՐ - Ոնց կուզես, բայց դու ասա, թե մի հարսնաքողը երկու հարսի ո՞նց ես բաժանելու:

Կարենը ցուցադրաբար ձեռքը դնում է Նարինեի ուսին, ասես ռետրո լուսանկար լինի:

ԴՈՒՆԵՉԿԱ - (*շփոթված, բայց վերջին խոսքը իրեն վերապահելու վճռականությամբ*): Ձեր երազը դեռ չեմ հասցրել տեսնել, էնպես որ, ջահելներ ջան, պիտի սպասեք: Հերթով:

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Արտաշես ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ

Երբ պատրաստվում էի գրել այս մի քանի տողը, մտածում էի, որ պետք է շեշտել հողի գաղափարը: Հողի, որ պորտալար է մարդու և հայրենիքի միջև, հողի, որ հայրենիք է, հողի, որ պատկանում է ամենաշատ սիրողին ու տենչացողին: Հետո հիշեցի, որ պիետը գրելիս ասելիքիս առանցքում պտտվել է, այսպես կոչված, հայ-թուրքական հարաբերությունների գաղափարը այն ողբերգությունների, ատելությունների, անհանդուրժողության և կողք-կողքի գոյատևելու ճակատագրականության, որոնք կարծես հավերժորեն շաղկապել են մեզ:

Այնուհետև հիշեցի, որ գրելիքիս նպատակը մարելն էր մի փոքր բաժինը այն մեծ պարտքի, որ ապրողներս ունենք չապրածների հանդեպ: Մարելու այն պարտքը, որ ունենք անցյալի, ներկայի ու, մանավանդ, ապագայի նկատմամբ: Ապագայի այն տեսլականի, առանց որի արժեզուրկ են և ներկան, և անցյալը:

ՄԵՆՔ ԿՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆՔ

Դրամա երկու գործողությամբ

Գործող անձինք

ՎԱՆՈՒՀԻ

ԱՐԱՄ - Վանուհու թոռը

ՎԱՀԱԳ

ՀՐԱՅՐ - Վահագի ընկերը

ԿԱՐԻՆԵ

ՆՎԱՐԳ - Կարինեի մորաբույրը

ՀԱՅԿՈՒՀԻ - Կարինեի ընկերուհին

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԼՅԱՆ - Մասենադարանի աշխատակից

ԷՔՄԵՔՉՅԱՆ - բանաստեղծ

ԱԲԵԼ հայրիկ

ՎՈՒՏԵՐ ԱՂԱԽԱՆՅԱՆ - գործարար

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Վուսերի կինը

Տիկին ԱՄԱԼՅԱ - Երջայցի կազմակերպիչ

ԳՎԳԻԿ - զբոսաբերության մեքենայի վարորդ

ԷԼՉԻՆ ԳՅՈՒՆԵՅ - սահմանային անցակետի

ղասասխանասու, կապիտան

Գնդապետ ՂԱՐԱՍՄԿՅԱՐՕՂՈՒ - Էլչին Գյունեյի վերադա-

սը

Մերժան ՇԱՐԱՓ - Էլչին Գյունեյի օգնականը

ՄԵԼՎԻ - գնդապետ Ղարասկյարոյլուի կինը

Սահմանային անցակետի աշխատակիցներ

Այլ հայ զբոսաբերիկներ

Իրադարձությունները տեղի են ունենում թուրքական սահմանային անցակետում:

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջին տեսարան

Ներկայացումը սկսվում է անընդմեջ հեռախոսազանգերով: Բացվում է վարագույրը՝ մթության մեջ շարունակում են հնչել տազնապալի հեռախոսազանգերը: Հեռվից լսվում է տղամարդու խոսքու ձայն:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Գալիս եմ, գալիս եմ... ընդմիջմանն էլ հանգիստ չեն տալիս... (Լուսավորվում է գնդապետի առանձնասենյակը: Նաներս է խուժում, վերցնում լսավորողը:)
Գնդապետ Ղարաասկյարողլուն լսում է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, կապիտան Էլչին Գյունեյն է՝ սահմանային 1004 անցակետից: Անհանգստացնում եմ անպատեհ ժամի, բայց չէի զանգահարի, եթե անհրաժեշտ չլիներ ձեր...

ԳՆԴԱՊԵՏ - Կապիտան, զեկուցեք հակիրճ և ըստ էության: Արտակարգ միջադեպ է տեղի ունեցել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, ինչպես ասեմ... և այդ, և ոչ: Երեսուն րոպե առաջ անցակետին մոտեցավ հայ զբոսաշրջիկների ավտոբուսը: Համապատասխան համարանիշի տրանսպորտային միջոցը 13 օր առաջ էր հատել 1004 անցակետը և մուտք գործել Թուրքիայի Հանրապետության տարածք: Մուտքի արտոնագիր էր ստացել 19 անձ, նույնքան մարդ այժմ ցանկանում է վերադառնալ...

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչ են արել նորից այդ հայերը, ասացեք միանգամից, առանց ծամծմելու:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Կարծես թե ոչինչ, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Կապիտան, եթե ոչինչ չի պատահել, այդ դեպքում ինչո՞ւ եք վատնում իմ ժամանակը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, այդ հայերը մեր երկրից հող են տանում:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Հո՞ղ են տանում... ուզում եք ասել՝ հողի հետ ինչ-որ բան են տանում: Թմրադե՞ղ եք հայտնաբերել, հրաշալի, հրաշալի...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ոչ, ոչ, միայն հող, ամենատվորական հող: 19 անձ, ընդհանուր հաշվով, իրենց հետ տանում են 113 կիլոգրամ հող: Իսկ օրենսդրությունը այս մասին ոչինչ չի ասում, ես չեմ կարող արգելել:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ասում եք՝ 113 կիլոգրամ հող են տանում... Երբեք չես հասկանա, թե ինչ է մտքներին: Դե լավ, թող տանեն, միևնույն է, չեն կարող ամբողջ հողը հետները վերցնել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Միանգամայն ճիշտ եք, պարոն գնդապետ: Եվ, այնուամենայնիվ, եթե կենտրոնում ծանոթանան գրանցամատյանի օրվա գրառումներին, մեզ չե՞ն մեղադրի զգոնության բացակայության մեջ: Պարոն գնդապետ, առաջարկություն ունեմ այս առիթով՝ եթե թույլ կտաք:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ասեք, տեսնեմ՝ ինչ եք մտածել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Գուցե հարցաքննեք այդ հայերին և արձանագրություն կազմեք: Եթե հրամայեք՝ անմիջապես գործի կանցնեմ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Հրամայում եմ հարցաքննել Թուրքիայի Հանրապետության սահմանը հատող զբոսաշրջիկներին և արձանագրություն կազմել: Կապիտան,

հարցաքննությունը հարցաքննության տպավորություն չպետք է թողնի, առանց քրեական գործ հարուցելու դրա իրավունքը չունենք: Իսկ դրանց գիտեք, եթե ձեն-ձենի տվեցին՝ ամբողջ աշխարհում աղմուկը կլսվի: Ասացեք, թե ցանկանում եք գրուցել հետները: Հերթով հրավիրեք ու խոսեցրեք: Եվ անպայման ժպտացեք, բոլորին այդտեղ ասացեք՝ թող ժպտան: Ժպտացեք ու թեյ հյուրասիրեք: Անուշեղեն հյուրասիրեք թեյի հետ. հայերը սիրում են, երբ իրենց խաբում են քաղցր-մեղր բաներով:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ճիշտ այդպես՝ իբրև թե գրուցել, իրականում՝ հարցաքննել, և անընդհատ ժպտալ: Թույլ տվեք կատարել, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - (վայր դնելով լսափողը): Կատարիր, վախեցած հիմար:

Երկրորդ տեսարան

Ընդարձակ բակ: Շինություն՝ ճակատին գրված է ՄԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԱՆՑԱԿԵՏ ՄԱԶՄԱՏՈՒՆ: Նատարաններ, ինչ-որ շինությունների հատվածներ: Մարդիկ՝ մտած, կանգնած ու անմատակ այս ու այն կողմ քայլող, ճամպուրակներ, պայուսակներ: Վահագը կիթառով հայկական երգ նվագելով ու երգելով պտտվում է հավաքվածների շուրջ, նրան ուղեկցում է Հրայրը:

Նրանք մոտենում են մատարանին մտած Կարինեին ու Հայկուհուն: Աղջիկները տեղից բարձրանում, հեռանում են: Տղաները հասնում են ճամպուրակները քրքրող Վիկտորիային ու Վուլտերին: Անուսիները իբր չեն նկատում: Տղաները շարունակում են քայլել:

ՎՈԼՏԵՐ - Երանի սրանց, լույսը բացվում է՝ երգում են, գիշերը երգում են, ոչ դարդ ունեն, ոչ՝ ցավ: Կարծես Երևանը ծախել են, Փարիզն էլ վարձով են տվել:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - (կտրվելով գործից): Վոլտ, Փարիզից բերած կաշվե բաժկոնն էլ աչքիս չի երևում, կարո՞ղ է՝ մոռացել ենք:

ՎՈԼՏԵՐ - Վիկա, դու տես՝ ոսկին ուրես խոճկել, այս ձգձգելը սրտովս չի: Պետք է մաքսագերծեինք անտերը:

ՎԻԿԱ - Եթե ամեն ինչ օրենքով անես՝ գիշերը քունդ չի տանի:

ՎՈԼՏԵՐ - Կամաց, հազար աչք ու ականջ կա շուրջներս: Օրենքով որ ապրեմ՝ իսկի քո պահանջները չեմ բավարարի:

Գալիս են կապիտանն ու Շարաֆը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հարգելի հայ բարեկամներ, ուշադրություն են խնդրում: Սահմանի հատման հետ կապված միջոցառումներն ավարտվում են: Ձեզ բարի ծանապարհ մաղթելուց առաջ մի փոքրիկ մանրուք ևս: Ցանկանում

- եմ գրուցել յուրաքանչյուրիդ հետ, մեր երկիր այցելության շուրջ:
- ՀՐԱՅՐ** - (*կամաց*): Ձեր երկիր երբ ենք այցելել՞ որ...
- ՎՈԼՏԵՐ** - Ասացի, չէ՞, վատ բան եմ կանխագգում:
- ՆՎԱՐԴ** - Առաջին անգամ եմ տեսնում, որ սահման հատելիս գրուցում են:
- Տիկին ԱՄԱԼՅԱ** - Ժողովուրդ, կարիք չկա ամեն փոքր հարցի համար քննարկում սարքել: Ամեն օր այս սահմանով գնում-գալիս եմ, կարող եմ վկայել, որ սա արարողակարգային պարզ պահանջ է: Թուրքիան կարգ ու կանոնի երկիր է: Համոզված եմ, որ ամեն բան կարգին է, չէ՞, պարոն սպա:
- ԿԱՊԻՏԱՆ** - Այո, խնդիր չկա: Ջրուցենք և բաժանվենք: Իսկ որպեսզի չձանձրանաք՝ թեյ եմ առաջարկում: Նաև քաղցրավենիք, խնդրում եմ չմերժեք: (*Դուրս է գնում:*)
- ԱԲԵԼ հայրիկ** - Ես բան չհասկացա, սիրտը գրուցել էր ուզում... Ասենք, կտրված տեղ է, երևի մարդու կարոտ են մնում:
- ԵԱՐԱՖ** - Հարգարժան պարոն, գուցե դուք էլ առաջինը գրուցեք: Համեցեք:

Երրորդ տեսարան

Գյուլնեյի առանձնասենյակը:
Նրա թիկունքում Թուրքիայի դրոշմ է, կողքի պատին՝ Աթաթուրքի նկարը, անկյունում՝ կիսանդրին: Ներս է մտնում Աբել Հայրիկը:

ԱԲԵԼ հայրիկ - (*նայում է նկարին, կիսանդրուն, մեկուսի*): Էս նույն մարդն է: Հա, էլի, նույն մարդն է:

Կապիտանը հրավիրում է նստելու: Ներս է մտնում զինվորը՝ սկուտեղով, թեյն ու քաղցրավենիքը դնում է սեղանին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Համեցեք, պարոն, թեյ խմեք, անուշեղենից համտեսեք: Կուզեի պատմեիք՝ ինչպես անցավ ձամփորդությունը, երկիրն ինչպես տեսաք:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Լավ էր, չմեռա՝ Էրզիրը տեսա: Ասում են՝ Էրզիրը ո՞նց տեսա, ընկեր կապիտան: Ճիշտ էնպես տեսա, ոնց որ պատկերացնում էի:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Մինչ տեսնելը պատկերացնո՞ւմ էիք:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Հա, երագիս տեսնում էի:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եվ վաղոնց եք այդպիսի երագներ տեսնում:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Որ սուտ չասեմ՝ օրորոցից տեսնում եմ: Երևի կաթի հետ է մեջս մտել: Ողորմած պապս, հերս, հորոդերս ամեն օր Էրզրից էին պատմում: Յոթ ախպեր էին եղել՝ զուլումի ժամանակ երեքը կոտորվել էին, մեկն էլ զաղթի ծամփին էր մարել՝ չէր դիմացել...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ ծամփորդությունն ինչպես անցավ: Որևէ բան չե՞ք

տանում մեր երկրից, ասենք, որ-
պես հուշանվեր:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ի՞նչ պիտի տանեմ,
ընկեր կապիտան, փառք Աստծո,
երկու տղես էլ գործի տեր են՝ բա-
նի կարիք չունեմ: Մեծս Գերմա-
նիայում է՝ էս եղավ ութ տարի:
Փոքրս էլ դերասան էր՝ գնաց
Երևան, հո գյուղում դերասանութ-
յուն չէր անելու: Մեր ցեղում դե-
րասան չի եղել, դա ում քաշեց՝
չգիտեմ...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ասում եք՝ ոչինչ չե՞ք
տանում ձեզ հետ:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Չէ, բանի կարիք չու-
նեմ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այսինքն՝ հո՞ղ էլ չեք
տանում:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Որպես հուշանվեր, ըն-
կեր կապիտան... Հա, հող տանում
եմ: Տանեմ, շաղ տամ անցավորիս
շիրիմներին: Հորս պատգամն ի
կատար ածեմ: Մուշում էինք, ժա-
մանակ եղավ՝ մեքենա բռնեցի,
բարձրացա Սասուն: Վարորդը ջա-
հել տղա էր՝ խնուսից: Ճիշտ է, Էդ
կողմերում չէր եղել, բայց իմ բա-
ցատրելով քշեց, Գեղաշենը գտավ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ներեցեք, Գեղաշենը
որտե՞ղ է:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ծուշնամերիկի կող-
քը, երկու գյուղը մի առու է բաժա-
նում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ Ծուշնամերիկը որ-
տեղ է:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ծուշնամերիկը...
Գլեգուզանից քիչ ներքև է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ճանապարհը որտե-
ղի՞ց գիտեիք:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Երագիս տեսել էի:
Մենք արմատներով Գլեգուզա-
նից ենք, Գլեգուզանը կիմանաս,
ֆեդայիների կենտրոնն էր: Աբել
պապիս հայրը ֆեդայիների կա-
պավորն է եղել: Երբ կասկածի
տակ է ընկել, ընտանիքն առել,
հեռացել է Գեղաշեն՝ որ տոհմը
չկոտորեն: Նույն օդն ու ջուրն է՝
տարբերություն չկա:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչքա՞ն հող եք վերց-
րել, կբավարարի՞ հարազատների
շիրիմների համար:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Մեր մեջ ասած, մի
բան էլ շատ եմ վերցրել: Որ տեղ
հասա՝ գյուղացիք էլ են ուզելու,
չէ՞: Բեռի Գրքեի համար էլ փայ
կուղարկեմ: Որ ծիշտն ասեմ՝ մի
քիչ էլ ջուր եմ վերցրել Մեղրագե-
տից՝ էդ մեկից ոչ ոքու բաժին չեմ
հանելու, պահելու եմ՝ կում-կում
խմեմ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դուք թեյը չխմեցիք,
համեցեք, խնդրեմ:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ինչ անուշ բուրմունք
ունի: Տրապիզոնի թեյն է, չէ՞:
(Հոտ է քաշում թեյից:)

ԿԱՊԻՏԱՆ - (շփոթված): Տրապիզո-
նի՞... այո, այո:

Աբել հայրիկը չխմած բաժակը
դնում է սեղանին և ուղղվում դե-
պի դուռը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչպե՞ս էր կոչվում այդ
գյուղը, որտեղից հող էիք վերց-
րել:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ծուռնամերիկը...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ոչ...

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ծուռնամերիկից էլ եմ վերցրել, Գեղաշենիից էլ եմ վերցրել: *(Մինչև դուրս գնալը:)* Ընկեր կապիտան, մի բան էլ ես հարցնեմ՝ Տաճկաստանը փոխվել է, չէ՞:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ի՞նչ նկատի ունեք:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ասում եմ՝ էս հարյուր տարում Թուրքիան շատ է փոխվել, չէ՞:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Փոխվել է, իհարկե, շատ է փոխվել:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ասում եմ՝ փոխվել է, ինձ չեն հավատում: Դե, լավ է, փառք Աստծո: Թե չէ դուք էլ մեղք եք: *(Դուրս է գնում:)*

ԿԱՊԻՏԱՆ - Չտեսած երկրի երագողներ... Հեքիաթասացներ... *(Պատի քարտեզի վրա փնտրելով:)* Ծարամֆ:

ԾԱՐԱՖ - *(որ արձանագրում էր գրույցը):* Լսում եմ, պարոն կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Լսե՛լ ես Գլեգուզան, Գեղաշեն, Ծուռ... Ծոռ... գյուղերի մասին: Մեղրագետ լսե՛լ ես... որտեղ են գտնվում:

ԾԱՐԱՖ - Չեմ լսել, պարոն կապիտան, գուցե Թուրքիայո՞ւմ չեն գտնվում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչպե՞ս ես համարձակվում... *(Լստում, հոտ է քաշում թեյից: Ծարաֆին:)* Խմիր:

ԾԱՐԱՖ - Ի՞նչ, պարոն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչ-ինչ... Խմիր թեյը:

Ծարաֆը խմում է թեյը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Որտեղի՞ թեյ է:

ԾԱՐԱՖ - Անկարայի, պարոն կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Անկարայում թե՛յ է աճում:

ԾԱՐԱՖ - Ո՛չ: Այդին Սիրիսողուն է արձակուրդից վերադարձել: Մայրը ծխախոտ, մեղր ու մի քանի տուփ թեյ էր դրել հետը: Այդինը ցանկացել էր ձեզ էլ հյուրասիրել, լավ թեյ է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - *(քարկացած):* Հաջորդին կանչիր:

Չորրորդ տեսարան

Անցակետի առջևի հրապարակը:
Նույն մարդիկ: Երիտասարդ զինվորը սկուտեղով թեյ ու խմորեղեն է հյուրասիրում: Ոմանք չեն հրաժարվում, մյուսները մերժում են: **Կիթառը ձեռքին՝ Վահագը մոտենում է Կարինեին:**

ՎԱՀԱԳ - Կարինե, ձեզ հետ խոսել եմ ուզում:

ԿԱՐԻՆԵ - Դարձյա՛լ: Իսկ եթե ես չե՛մ ցանկանում:

Հայկուհին քիչ կողմ է քաշվում:

ՎԱՀԱԳ - Համառում եմ, բայց ուրիշ ելք չունեմ, շուտով կբաժանվենք ու հնարավոր է, այլևս չհանդիպենք:

ԿԱՐԻՆԵ - Սպանեցիք: Այս մարդիկ եկել էին ինչ-որ բան փնտրելու,

հայտնաբերելու համար, իսկ ձեզ ոչինչ չգրավեց այս օրերին:

ՎԱՀԱԳ - Հետաքրքիր բաներ շատ տեսա, բայց ամենից շատ դուք գրավեցիք:

ԿԱՐԻՆԵ - Դուք նաև ցինիկ եք:

ՎԱՀԱԳ - Մտածեք՝ ինչ կուզեք, ժամանակ չի մնում ու ես հենց հիմա պիտի ասեմ, որ դուք ինձ դուր եք գալիս:

ԿԱՐԻՆԵ - Սպանեցիք: Իսկ եթե դուք ինձ դուր չեք գալիս:

ՎԱՀԱԳ - (դադարից հետո): Ինչ հեշտ եք ասում սպանել բառը... Գոնե պատկերացնում եք, թե դա ինչպես է լինում:

ԿԱՐԻՆԵ - Չեմ պատկերացնում, իսկ դուք գիտեք...

Վահագը ինքնաբերաբար ձախ ձեռքը քաբցնում է քիկունքում, որի վրա սևեռվել էր Կարինեի հայացքը: Նրա թևին՝ դաստակից մինչև բազուկը ձգվող խոր սպի է, ձեռքը կիսափակ է: Լուռ նայում են իրար: Կարինեն համարյա վազքով գնում է Հայկուհու և Նվարդի մոտ:

Հինգերորդ տեսարան

Գյուլնեյի առանձնասենյակ է մտնում Նվարդը, նրան հետևող Շարաֆը փակում է դուռը: Գյուլնեյը նրանց չի նկատում. մատիտը ձեռքին քարտեզի վրա փնտրում է: Դռան փակվելուց հետո շրջվում է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Բարև ձեզ, նստեք, մի փոքր գրուցենք:

ՆՎԱՐԴ - (նայելով գրիչը պատրաստ սպասող Շարաֆին): Եվ պետք է արձանագրվի՞ մեր գրուցը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դա հենց այնպես... հետո կկարդամ, կվերհիշեմ մանրամասները, բայց եթե դուք չեք ցանկանում... Շարաֆ...

ՆՎԱՐԴ - Ինձ համար միևնույն է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ծնորհակալ եմ: Կուզեի իմանալ, ժամփորդության ընթացքում ինչը ամենից շատ դուր եկավ:

ՆՎԱՐԴ - Ամեն բան էլ դուր եկավ, մենք ունեինք կոնկրետ ծրագիր և հստակ էր, թե ինչ ենք ցանկանում տեսնել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Նախապես որոշել էիք, թե ինչ պետք է տեսնեք:

ՆՎԱՐԴ - Որոշել էինք, թեև իմ նպատակը միայն շրջագայելը չէր: Որոշակի աշխատանք ունեի կատարելու:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Աշխատանք պետք է կատարեիք: Թուրքիայի տարածքում: Եթե գաղտնիք չէ, չե՞ք ասի՝ ինչ աշխատանք...

ՆՎԱՐԴ - Ես Հայաստանի ազգային ակադեմիայի աշխատակից եմ: Տարբեր վայրերից հողի նմուշներ եմ վերցրել մեր ինստիտուտում ուսումնասիրելու համար:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Թուրքիայի հողը պետք է ուսումնասիրեք ձեր ինստիտուտում:

ՆՎԱՐԴ - Որոշակի տարածքների հողը պետք է ուսումնասիրենք, մնացածը մեր հետաքրքրությունից դուրս է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ չե՞ք ասի, հատկապես ո՞ր տարածքների հողն է ձեզ հետաքրքրում:

ՆՎԱՐԴ - Գաղտնիք չէ: Հողի նմուշներ եմ վերցրել Արդահանից, Կարսից, Մուշից, Վանից, Բասենի դաշտից, Երզնկայի գավառից...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Երզնկայի գավառ... չե՞ք ասի, դա որտեղ է:

ՆՎԱՐԴ - Կարծում եմ, Էրզրումի տեղը կիմանաք: Էրզրումի նահանգից դեպի արևմուտք, իսկ մյուս կողմից Խարբերդին է սահմանակից:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դուք հավանաբար Էրզինջա՞նը նկատի ունեք:

ՆՎԱՐԴ - Մեզ համար Երզնկան է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ձեզ համար Երզնկան է... Իսկ Էլազիգը, ուրեմն, Խարբերդն է: Իսկ կարո՞ղ եք ասել, թե ինչի համար է որոշակի տարածքների հողերի ուսումնասիրությունը:

ՆՎԱՐԴ - Նպատակը հողի հիշողության վերականգնումն է: Ավելի ստույգ՝ ցանկանում ենք հասկանալ, թե տեղի բնիկ ժողովուրդը հազարամյակներ շարունակ ինչո՞ւ է զբաղվել հատկապես այդ և ոչ՝ այլ մշակաբույսերի մշակությամբ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ասում եք՝ հողը հիշողություն ունի:

ՆՎԱՐԴ - Այո, պարոն, հողը օժտված է հիշողությամբ ու եթե նաև լեզու ունենար, բաներ կպատմեր, որոնք կցնցեին մարդկանց: Պատկերավոր ասած, հողն ուսումնասիրելով դու մտնում ես նրա հոգու մեջ, բացում ես հիշողության ծալքերը և բացահայտում իրականությունը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ... ներեցեք... դա ձեր ինչին է պետք:

ՆՎԱՐԴ - Իրականության վերականգնումը բնական անհրաժեշտություն է: Առանց անցյալի ճշմարիտ պատկերացման ապագա չես կառուցի: Դուք այդ կարծիքին չե՞ք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ճշմարտության մասին պատկերացումները հաճախ տարբեր են լինում: Ծնորհակալություն, շատ հետաքրքիր էր ձեզ լսելը: *(Ժպտալով ոտքի է կանգնում:)*

ՆՎԱՐԴ - *(բարձրանում է տեղից, երկու քայլ է անում ու կանգնում է):* Ավելացրեք, խնդրեմ, որ հողը լավագույն վկան է փաստելու համար, թե ինչու և ինչպես է ընդհատվում զարգացման բնականոն ընթացքը: *(Դուրս է գնում:)*

Վեցերորդ տեսարան

Անցակետի առջևի հրապարակը:
Վուլտերը գնում-գալիս է Վիկտորիայի առջև:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Ի՞նչ ես ետ ու առաջ

անում՝ վանդակն ընկած գազանի պես: Նստիր, սպասիր, ոնց որ բոլորը:

ՎՈՒՍԵՐ - Ասում էս, էլի... «Ոնց որ բոլորը»: Բա բոլորի գործն ու իմ գործը նո՞ւյնն է: Մինչև տեղ հասնեմ՝ աշխատողներն ամեն ինչ թալանած կլինեն, ոչ մեկին չես կարող վստահել:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Բա ախպո՞րս:

ՎՈՒՍԵՐ - Ախպերդ ի՞նչ: Ախպորդ կարելի է վստահել: Վիկ, գիտե՞ս, ինչ եմ մտածում. էս մարդու մոտ ծիշտ կլինի միասին մտնենք:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Ինչո՞ւ, ինչի՞ց ես վախենում:

ՎՈՒՍԵՐ - Դե... չեմ ուզում՝ իրար հետ մենակ մնաք: Ի վերջո, տղամարդ է, զինվորական, էն էլ՝ արտասահմանցի:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Չհասկացա՝ տեղը չես բերո՞ւմ: Ախպորս չես վստահում՝ քիչ է, հիմա էլ որոշեցիր ի՞նձ խանդել: Չլինի՞ սարերի օդը վրադ վատ է ազդել:

ՎՈՒՍԵՐ - Վիկ, ինձ ծիշտ չհասկացար: Մտածում եմ՝ խուճուճ-մուճուճ հարցեր կտա, գուցե ոսկու մասին գլխի ընկնի: Դրա համար ծիշտ կլինի, որ միասին ներս մտնենք: Թե չէ ես քեզ ընդհանրապես չեմ խանդում:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ - Որ սիրեիր՝ կխանդեիր: Գնա հարկայինի քարտուղարուհիներին խանդիր...

Հայկուհի և Կարինե

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Կարինե, մի բան եմ ուզում հարցնել, Վահագը քեզ դո՞ւր է գալիս:

ԿԱՐԻՆԵ - Ինչո՞ւ ես կարծում, որ պետք է դուր գա:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Ինձ այդպես թվաց: Կարծես թե նրան դուր ես գալիս:

ԿԱՐԻՆԵ - Դրանք նույն բանը չեն: Վահագը փորձեց բացատրվել հետս, ես մերժեցի:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Ծիշտ ես արել: Իմ հոգին էլ թեթևացավ:

ԿԱՐԻՆԵ - Ի՞նչ կա լեզվիդ տակ, որ թաքցնում ես ինձանից:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Հիմա կարող եմ ասել: Երկուշաբթի գիշերը, երբ ծննդյանս տարեդարձն էինք նշում, դու շուտ գնացիր՝ գուլխոցավում էր: Հետո մյուսները գնացին, սենյակում մնացինք ես ու Հրայրը: Պարզվեց, նկարիչ է, բայց գրեթե չի զբաղվել մասնագիտությամբ: Գիտես, այս օրերին մի ուժ կարծես մոտեցնում էր մեզ իրար: Մենք պարեցինք, նա համբուրեց ինձ... Հետո Վահագի մասին հարցրի: Ասաց՝ մանկության ընկերներ են, միասին սովորել են դպրոցում, գեղարվեստի ուսումնարանն են ավարտել, լող են պարապել: Հարցրի Վահագի ձեռքի մասին: Ասաց՝ կին է հարվածել դանակով: Հետո ծիծաղելով ավելացրեց. «Դե ոչինչ, Վահագը ծեծեց նրան»: Լուրջ չվերաբերվեցի ասվածին...

ԿԱՐԻՆԵ - Հետո՞...

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Հետո՞: Հորաքույրդ ներս մտավ: Հեռախոսն էր մոռացել, բայց ինձ թվաց՝ միտումնավոր է վերադարձել ու ոտքը կախ գցեց, մինչև Հրայրը գնաց: Նվարդի շնորհիվ մեր երեկոն այդպես ավարտվեց: Այն ժամանակ շատ էի նեղսրտել:

ԿԱՐԻՆԵ - Ինչո՞ւ հիմա ես պատմում այդ մասին:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Կարծում էի՝ Վահագին համակրում ես, ուրախ եմ, որ սխալվել եմ: Նրանք վտանգավոր մարդիկ են, ես այն երեկոյից հետո խուսափում եմ Հրայրից: Կարինե, չէի ցանկանա, որ այս դիպվածը ազդեր մեր հարաբերությունների վրա:

ԿԱՐԻՆԵ - *(դառը քմծիծաղով)*: Արտառոց ոչինչ տեղի չի ունեցել:

Յոթերորդ տեսարան

Գյուլնեյի առանձնասենյակի դուռը բացվում է, շեմին Արամն է:

ԱՐԱՄ - Գա՞մ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Գա՞ք... իսկ ի՞նչ եք ցանկանում:

ԱՐԱՄ - Մի քիչ չզրուցենք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այո, այո, համեցեք, զրուցենք: *(Ոտքի կանգնելով և քոնելով Արամի ձեռքը)*: Ի՞նչ է ձեր անունը, երիտասարդ:

ԱՐԱՄ - Արամ է իմ անունը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Արամը լավ անուն է, ասեմ՝ ինչու են ձեր անունը Արամ դրել: Որովհետեւ ձեր պապիկի

անունն է: Ճի՞շտ է:

ԱՐԱՄ - Ճիշտ է, թեև տատիկս ասում է, թե ինքը ցանկացել է, որ այդ անունը կրելով Արամ Մանուկյանին նմանվեմ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Արամ Մանուկյանն ո՞վ է:

ԱՐԱՄ - Ո՞նց թե՛ Արամ Մանուկյանն ով է: Արամ Մանուկյանը Հայաստանի Հանրապետությունն է հիմնադրել: Դուք իսկապե՞ս չգիտեք՝ Արամ Մանուկյանն ով է, թե՛ խաբում եք ինձ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Տես, է, իսկ ես նրա մասին չէի լսել: Այսուհետ չեմ մոռանա... Արամ... Արամ, իսկ խաբելը լավ բան չէ: Ես երկու դուստր ունեմ ու նրանց երբեք չեմ խաբում: Արամ, իսկ ծամփորդությունը հետաքրքի՞ր էր, շատ վայրերում եղար:

ԱՐԱՄ - Ամենահետաքրքիրը Այգեստանն էր: Գիտե՞ք, Այգեստանում մեր տունը գտանք: Մի ժամանակ այնտեղ տատիկիս հարազատներն են ապրել, իսկ այժմ քուրդ ընտանիք է բնակվում: Լավ մարդիկ էին այդ քրդերը, ստիպելով մեզ հյուր տարան: Ասում էին. «Զգացեք ձեզ, ինչպես ձեր տանը»:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այո՞... հետաքրքիր է: Իսկ քո տունը որտե՞ղ է, Արամ:

ԱՐԱՄ - Իմ տո՞ւնը... Այգեստանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հասկանում եմ, այդ տունը դու համարում ես քոնը, որովհետև նախնիներից են ապրել,

բայց հիմա այնտեղ քրդեր են բնակվում: Իսկ որտեղ ես ապրում դու:

ԱՐԱՄ - Ասացի, չէ՞, Այգեստանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դու Երևանից ես եկել, թե՞ որտեղից:

ԱՐԱՄ - Ես եկել եմ Երևանից:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ուրեմն ապրում ես Երևանում:

ԱՐԱՄ - Իսկ ես ինչ եմ ասում: Ես ապրում եմ Երևանի Այգեստան թաղում, որտեղից էլ եկել եմ Վանի Այգեստան: Տատիկիս հետ որոշել ենք ամառները շրջել Հայաստանում: Անցյալ տարի, օրինակ, հանգստացանք Լոռիում, իսկ այս տարի ցանկացանք Վանը տեսնել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ուրեմն՝ շրջագայում եք Հայաստանում... Արամ, ասացիր, Երևանում էլ Այգեստան կա:

ԱՐԱՄ - Կա, բա ո՞նց: Երբ Վանի այգեստանցիները տեղափոխվել են Երևան, իրենց նոր թաղը անվանել են Այգեստան: Գիտե՞ք, տատիկս ասում է՝ այդ մարդիկ առանց Այգեստանի չէին կարող ապրել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այդպե՞ս է ասում տատիկդ: Արամ, իսկ ի՞նչ գնեցիք կամ վերցրիք ձեզ հետ տուն տանելու համար:

ԱՐԱՄ - Այդ քուրդ լավ մարդկանց տանը շատ հին ու գեղեցիկ իրեր կային, մի արծաթազարդ լամպ կար, հետո գունաթափ սնդուկ, գեղեցիկ զարդաքանդակներով

պահարան կար, իսկ պատին գորգ էր... Եզրերը մաշված գեղեցիկ գորգ էր՝ կարմիր խաչերով: Երբ տատիկս սկսեց հերթով շոշափել այդ իրերը, տան տերերն ասացին. «Ինչ ցանկանում եք՝ կարող եք տանել ձեզ հետ»: Բայց տատիկս պատասխանեց, թե այլևս իմաստ չունի: Տատիկս ասաց, որ եթե թույլ տան՝ բակի ընկուզենու մոտից մի բուռ հող կվերցնի: Իհարկե, նրանք չմերժեցին, սրտաբաց մարդիկ էին այդ քրդերը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Լավ տղա ես դու, Արամ, կուզենայի քեզ նման տղանուննալ:

ԱՐԱՄ - Դուք էլ լավ մարդ եք երևում, մի օր հյուր եկեք մեր տուն: Հայրս սիրում է հյուրեր ընդունել ու հետները քեֆ անել մինչև կեսգիշեր: Հայրս ասում է, որ աշխարհում ոչ ոք վատը չի ծնվում, հանգամանքներն են մարդկանց մեջ չար բնազդներ արթնացնում ու երբեմն նրանք վերածվում են գազանների: Իսկ կարելի է, մի բան էլ ես հարցնեմ: Եթե այդքան լավն էր Վանը, ինչո՞ւ են մերոնք հեռացել այնտեղից: Մեր տանը այս հարցին ոչ ոք չի ուզում պատասխանել, ասում են՝ «Կմեծանաս, ամեն ինչ կիմանաս»: Իսկ դուք գիտե՞ք ժշմարտությունը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Չէ, Արամ, ես էլ չգիտեմ ողջ ժշմարտությունը:

ԱՐԱՄ - Ափսոս... Ի՞նչ արած, կսպա-

սեմ, չէ՞ որ աշխարհում ոչ մի բան
հնարավոր չէ անվերջ թաքցնել,
այդպես չէ՞...

**Արամը գնում է: Էլշին Գյունեյը
անշարժացել է մտքերի մեջ:**

ԾԱՐԱՖ - Լավ երեխա էր: Ինչ հար-
գանքով էր խոսում օտար մարդ-
կանց մասին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այո, խելացի երեխա էր:
Ծարաֆ, դու ի՞նչ ազգից ես:

ԾԱՐԱՖ - Սահմանադրության մեջ
գրված է, որ բոլորս թուրք ենք,
պարոն կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հաջորդին հրավիրիր:

**Ծարաֆը բացում է դուռը, դրսից
լավում է տիկին Ամալյայի ձայնը:**

ԱՄԱԼՅԱ - Ժողովուրդ, արագաց-
րեք, գործերը մնացին...

Ներս է մտնում Հայկուհին:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Բարև ձեզ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Նստեք, օրհորդ: Ծատ
հաճելի է ձեր հայրենակիցների
հետ զրուցելը: Չե՞ք ասի, դո՞ւք ին-
չեր եք փնտրել ու հայտնաբերել
ձեզ համար:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Ծոշափելի չէ հայտնա-
բերածս, նախնիներս այս կողմե-
րից չեն, ես արևելահայ եմ:
Համակուրսեցիս՝ Կարինեն, մո-
րաքրոջ հետ մասնակցելու էր
ուխտագնացությանը, առաջար-
կեց միանալ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ուխտագնացու-
թյո՞ւն... ասում եք: Ձեր նախնիներ-

ըն արևելահայե՞ր են, այսինքն՝
Արևմտահայաստանից չեն: Այդ
դեպքում ինչն է ստիպել միանալ
այս ճամփորդությունը, չէ՞ որ երի-
տասարդները գերադասում են
ծով գնալ կամ լինել Եվրոպայում՝
Հռոմն ու Փարիզը տեսնել:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Չեմ կարող ասել: Ձեր
հարցի պատասխանը չգիտեմ:
Հավանաբար, ենթագիտակցու-
թյան մեջ է պատասխանը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ թե ինչու եք հող
վերցրել ձեզ հետ, պատասխանը
նույնպե՞ս ենթագիտակցության
մեջ է:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Այդպես է հավանա-
բար:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եվ ուրիշ ոչինչ չեք
ցանկացել մեր երկրից տանել
ձեզ հետ:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Ոչ, ինչո՞ւ... նաև գիրք
եմ գնել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Մեր գրողները լավ սի-
րավեպեր են գրել:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Գնաձս գիրքը Թուր-
քիայի ազգային-ազատագրական
պայքարի մասին է: Նաև ապագա
Թուրքիայի քարտեզն եմ գնել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եվ այդ ամենը ձեզ հե-
տաքրքրում է: Պրպտելու ձգտում
ունեք դուք: Իմ տպավորությամբ,
հայերը պատմությամբ ամենա-
շատ հետաքրքրվող ժողովուրդն
են: Անգամ ձեր արական անուն-
ներն են շաղկապվում անցյալի
հետ:

ԼԱՅԿՈՒՇԻ - Ոչ միայն արական ա-

նունները, իմ անվան հիմքում, օրինակ, Հայոց տոհմապետի անունն է:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Իսկ ի՞նչ գործերով է հռչակվել այդ տոհմապետը:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Հայկական թագավորությունն է հիմնադրել՝ միավորելով երկիրը և հաղթելով ասորի արքա Բելին:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Չե՞ք ասի, դա երբ է տեղի ունեցել:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Բելի հետ պատերազմը տեղի է ունեցել Քրիստոսի թվարկությունից երկուսուկես հազար տարի առաջ, Վանա լճից հարավ ընկած դաշտավայրում, որը տոհմապետի անվամբ կոչվել են Հայոց ձոր:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Նոր թվարկությունից երկուս ու կես հազար տարի առաջ, Վանա լճի մոտ: Եվ այդ մասին վկայություններ կան... Ճանր չէ՞ պատմության բեռը կրելը:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Իսկ ի՞նչ անել պատմության բեռնն հետ: Հետո, ես պատմականում եմ սովորում:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Ձեզ հետաքրքրում է նաև Թուրքիայի՞ պատմությունը:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Ձեր և մեր պատմությունները շատ աղերսներ ունեն:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Ստացվում է՝ ծակատագրորեն շաղկապված ենք: Եվ հավերժորեն ձգտելու ենք իրար ապացուցել ինչ-որ ճշմարտություններ: Դժվար է պատկերացնել, իհարկե, որ կողմերից մեկը

երբևէ կընդունի, թե արդարությունն իր կողմը չէ:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Այնուամենայնիվ, ճշմարտությունը մեկն է:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Իսկ ո՞վ պետք է որոշի, թե որ կողմն է ճշմարիտ: Ինչպե՞ս որոշել բացարձակ ճշմարտությունը:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Դուք ցանկանում եք, որ ես պատասխանեմ այդ հարցին:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Ոչ, իհարկե, երանի ամեն ինչ այդքան հեշտ լիներ: Ես ու դուք նստեինք միասին ու որոշեինք ամեն բան: Կարծում եմ, այդ դեպքում ամեն ինչ կընկներ իր տեղը և աշխարհը կդառնար ներդաշնակ: Ցավոք, դա մեր ուժերից վեր է:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Ես կարո՞ղ եմ գնալ:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Այո, իհարկե:

Ուրեղորդ տեսարան

Նստարանին մատած են Հրայրն ու Վահագը: Վահագը նվազում է ու ցածրաձայն երգում:

ՀՐԱՅՐ - Ուրեմն՝ չուզեց խոսել հետդ: (Վահագը չի պատասխանում:) Հայկուհին էլ ինձնից է խոսափում: Լսիր, կարո՞ղ է՝ համը հանել եմ, տարեդարձի օրը շատ էի խմել: Անկեղծ ասած, մինչ վերջերս մտքումս լուրջ բան չկար: Հիմա, երբ հետս խոսել չի ուզում, մեջս ինչ-որ բան շուռ է եկել:

ՎԱՀԱԳ - Մի վախեցիր զգացմունքներիցդ:

ՀՐԱՅՐ - Ի՞նչ:

ՎԱՀԱԳ - *(երգն ընդհատելով):*
Չհանձնվես:

ՀՐԱՅՐ - Բան ասա՝ բան հասկանամ: Ի՞նչ ես հանելուկներով խոսում:

ՎԱՀԱԳ - *(կիթառը մի կողմ դնելով):*
Ասում եմ՝ սրտիդ դեմ մի գնա: Կռիվ տուր երջանկության համար:

ՀԱՅԿ - Պանհ, ով է խորհուրդ տալիս: Բա դու ինչո՞ւ չես պայքարում: Մտածում էիր, առաջարկություն անես թե չէ՝ նետվելու է վզովդ:

ՎԱՀԱԳ - Չէ, իմ դեպքն ուրիշ է: Եթե մարդուն դուր չես գալիս՝ ծանր հրետանին էլ չի օգնի: Իսկ Հայկուհին անտարբեր չէ քո նկատմամբ:

ՀԱՅԿ - Ինչ անհեթեթ է կյանքը: Ով պատրաստ է վազել ետևիցդ՝ նրան դու չես նկատում, իսկ ում ետևից ինքդ կարող ես գնալ մինչև աշխարհի ծայրը՝ այդպիսի փափագ բոլորովին չունի: Է, սա կյանք չի, իմ արև, կյանք չի:

ԳԱԳԻԿ - *(մոտենալով ու լսելով Հայկի վերջին բառերը):* Ապրեն, ցավդ տանեմ, էս կյանքը կյանք չի: Ախպեր ջան, տեսաք, էլի, ցերեկը քշում եմ, գիշերը քշում եմ, անձրևին ու փոթորիկին քշում եմ: Սար չկա՝ չբարձրանամ, ձոր չկա՝ չիջնեմ: Բայց, հազար ներողություն, ի՞նչ է նշանակում մեքե-

նան, վարորդով հանդերձ, կաթիլայինի տակ պահես: Քանոնով ծանապարհն ուղիղ գծում է՝ բենզինի գումար է հաշվում, հետոն էլ ասում է, թե. «Հաճախորդին պիտի հարմարվես՝ բիզնեսի օրենք է»: Ախր, մեքենան էլ քարից չի՝ փչանում է, մեքենայի տերն էլ երկաթից չի՝ սիրտը ինչ-որ բան է ուզում: Երկու շաբաթ ծամփեքին եմ, բա մի բան չառնեմ, ձեռքս բռնած մտնեմ տուն, երեխեքս ասեն. «Պապան գործի էր գնացել»:

Լսվում է Ամայայի գոռոցը:

ԱՄԱԼՅԱ - Ձեր Աստծուն մեռնեմ, նոր խումբը պատրաստ ինձ է սպասում, արագացրեք: Գագիկ, որտեղ ես, այ տղա, ստամոքսս քայքայվեց խաշած հավից, դու իմ մասին հեչ չե՞ս մտածում:

ԳԱԳԻԿ - Ո՞նց չեմ մտածում, շեֆ ջան, էս պահին հենց էդ հարցն եմ քննարկում: Հիմա վազեցի, շեֆ ջան:

Իններորդ տեսարան

Կապիտանի դիմաց նստած է էքմեքչյանը:

ՎԱՊԻՏԱՆ - *(նկատելով՝ ինչպես է դիմացինը խաղում ծխախոտի հետ):* Կարող եք ծխել:

ԷՔՄԵՔՉՅԱՆ - Ուշադրություն մի դարձրեք, պարզապես շոշափում եմ գլանակը: Այսպես ծխելու ցանկությունը ինչ-որ չափով մա-

րում է: Ըստ էության, զբաղված եմ ինքնախաբեությամբ, և պատկերացրեք, օգնում է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այո, ինքնախաբեությունը հաճախ ցանկալի է դառնում: Ծանոթ եք ծխում:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Այո, հատկապես գիշերները:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Անքնությամբ եք տառապում, հավանաբար:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Ոչ, գործիս բնույթն է պահանջում, բանաստեղծ եմ, եթե կարելի է այդպես ասել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչո՞ւ վերապահումով, համեստ մարդ եք երևում:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Խնդիրը համեստությունը չէ, պարզապես, երբ մտածում ես, որ բանաստեղծներ են եղել Բայրոնը, Գյոթեն, Պուշկինը, Ուիթմենը, Վարուժանը՝ մեծատություն է ինքդ քեզ բանաստեղծ համարելը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչպես ասացիք... վերջին անունն անհայտ էր ինձ:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Ուիթմեն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ոչ, վերջինը:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Եթե չեմ սխալվում, Դանիել Վարուժանի անունը տվեցի: Հայ բանաստեղծ է Վարուժանը, մեծ բանաստեղծ: Հիմա ստեղծագործելուց ավելի կարևոր գործով եմ զբաղված՝ Վարուժանի պոեզիան եմ թարգմանում ֆրանսերեն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Վարուժանը ժամանակակից բանաստեղծ է:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Ոչ, նա մեր դասա-

կաններից է, 15 թվականին է մահացել: Մեծ տարերքի, մեծ հույզերի բանաստեղծ է Վարուժանը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հետաքրքիր է... դուք, ուրեմն, ֆրանսերենին եք տիրապետում: Նախանձում եմ, ով կարող է հարազատ լեզվով Բալզակ ու Էյուար կարդալ: Իմ գիտեցած օտար լեզուն գերմաներենն է: Նույնպես հաճելի է, երբ կարող ես բնագրով կարդալ «Ֆաուստ» կամ թե սեփական ականջի համար շշուկով Հայնե արտասանել:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Դուք ևս մշակույթի մարդ եք երևում: Գուցե նույնպե՞ս բանաստեղծ եք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ցավոք, ոչ: Ճարտարագետ շինարար եմ, մասնագիտությունն էլ պատճառ դարձավ, որ մի օր հայտնվեի ծառայության մեջ: Կինս ասում է՝ սխալ մասնագիտություն եմ ընտրել, արվեստն ինձ ավելի է հոգեհարազատ: Բայց ես ստեղծագործող չեմ: Ստեղծագործությունը մեջդ կծնվի, անկախ նրանից՝ դիպլոմ ստացել ես, թե ոչ: Իհարկե, այս խոստովանությունը կնոջս մոտ չեմ անի, որ չհիասթափեցնեմ: Հաճախ գեղեցիկ հեքիաթները գերադասելի են իրականությունից: Սա ևս ինքնախաբեության ոլորտից է:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Մեր կյանքի մեծ բաժինը կազմում է հեքիաթը: Ի վերջո, ի՞նչ է արվեստը, ի՞նչ է կրոնը, ինչի՞ համար են ավանդույթներն ու ծեսերը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եթե ավելի խորանանք, գուցե նաև հիշողությունները:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Գուցե նաև հիշողությունները:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ ձեզ համար ինչ են հիշողությունները:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Ես ատում եմ դրանք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ձեզ ինչն է բերել այս ծամփորդությանը, պարոն էք մեքչյան:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Միայն ո՛չ հիշողությունները: Հիշողությունները նրանց համար են, ովքեր սեփական կյանքը կաղապարում են անանձնական մտասևեռումներով: Ես ցանկանում եմ իմ կյանքով ապրել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այնուամենայնիվ, այս ծամփորդությունից ձեզ հետ մի բուռ հող էք տուն տանում, որ հաճախ նայեք դրան, և արթնանան հիշողությունները: Այդ հիշողություններն արթնացնեն այլ հիշողություններ, և ուրիշների ապրածը տեղավորեք ձեր կյանքի մեջ:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Ես հող չեմ տանում հետս: Չեմ տանում մոտավորապես նույն պատճառով, ինչ դուք նշեցիք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Գիտեք, ուրախացա, երբ ասացիք, թե բանաստեղծ եք՝ հաճույքով կգրուցեի այդ թեմայով: Ցավով պիտի ավարտեմ մեր զրույցը և հայցեմ ձեր ներողատությունը, այնքան հարցեր տվեցի, որ խոսակցությունը նմանվեց հարցաքննության:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - *(ոտքի կանգնելով և ուղղվելով դեպի դուռը)*: Կյանքն անակնկալներով լի է, ո՞վ գիտե, գուցե մի օր հանդիպենք ինչ-որ մի տեղ, գինի խմենք, բանաստեղծություններ արտասանենք ու չմտածենք ուրիշ բանի մասին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն էք մեքչյան, դուք պատահաբար տվեցիք բանաստեղծ Վարուժանի անունը:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Ձեզ չեմ հասկանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - 1915 թվականին հայ բանաստեղծները սեփական մահով չէին մեռնում, այո՞... Մտքերի աճը ընթացքին էիք ցանկանում մղել ձեր ակնարկով:

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Բնավ ոչ, պարզապես փաստն է այդպիսին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն էք մեքչյան, ձեր ազգանունը թուրքական հիմք ունի...

ԷԲՄԵՐԶՅԱՆ - Նախնիներս Մալաթիայից են: Պապերս տոհմիկ հացթուխներ են եղել: Այստեղից էլ՝ էք մեքչյան ազգանունը: Պապս հագել է ֆրակը և գեղեցկուհի տիկնոջ հետ տարին մի քանի անգամ մեկնել է Փարիզ՝ Կոմեդի Ֆրանսեզում ներկայացումներ դիտելու: Երբ մի օր, ամեն ինչի հետ, կորցրել է նաև ոտքի տակի հողը, ընկերներն առաջարկել են բնակություն հաստատել Փարիզում: Նա նամակով պատասխանել է. «Փարիզի համար ես մալաթիացի հացագործ Գասպար էք մեքչյանն եմ եղել: Այլևս

որպես ո՛վ պետք է գամ»: Հաստատվել է Հունաստանում՝ մորաքրոջ որդիների մոտ, նրանք նարինջ էին աճեցնում: Բայց այնտեղ էլ հոգեկան անդորր չի գտել ու ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան: Ծատ չանցած, այստեղից աքսորել են Սիբիր: Սիբիրում, թոքախտից տառապելով, թշվառության մեջ ավարտել է կյանքը: Նրա ողջ մնացած միակ որդին, ժառանգած հիվանդությունները չհաղթահարելով, մահկանացուն կնքեց Երևանում: Ես էլ իր հերթին զավակներին ժառանգություն թողեց միայն դառը հիշողություններ: Ես ատում եմ հիշողությունները:

ԿԱՊԻՏԱԼ - *(Էքմեքչյանի դուրս գալուց հետո)*: Ես ատում եմ հիշողությունները:

Նստած է փակ աչքերով: Քիչ անց, երբ բացում է աչքերը, դիմացը կանգնած է Գրիգոր Բալյանը՝ մեծ պայուսակը ձեռքին:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Ի՞նչ եք ցանկանում:

ԲԱԼՅԱՆ - Դուք չե՞ք հրավիրել:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Այո, իհարկե: Իսկ... այդ ի՞նչ պայուսակ է:

ԲԱԼՅԱՆ - Այս պայուսակը: Հող է պայուսակում: Ձեզ հո՞ղն է հետաքրքրում:

ԿԱՊԻՏԱԼ - Պայուսակում հո՞ղ է:

ԲԱԼՅԱՆ - Միայն հող: *(Պայուսակը դնում է սեղանին և այնտեղից դուրս է բերում հողով լցված ցելո-*

ֆանե տոպրակներ:) Այս հողը Կարսում եմ հավաքել, այս տոպրակը Անիի հողով է լցված, այս մեկը Էրզրումից է...

ԿԱՊԻՏԱԼ - Սպասեք, սպասեք... ես նշումներ չեմ տեսնում տոպրակների վրա, դուք ինչպե՞ս եք տարբերում, թե որը որտեղից է...

ԲԱԼՅԱՆ - Մեծ գաղտնիք չէ: Այս հողը հավաքել եմ Կարսի Առաքելոց վանքի մոտից: Իհարկե, վանքը վերածվել է մզկիթի... ինչպես գիտեք: Եկեղեցու արևմտյան պատը գտնվում է ընկուզենու ստվերի ներքո, պատի տակ հողը խոնավ է՝ սև ու խոնավ: Այս մեկի պարունակությունը լրիվ հակառակն է, որովհետև Էրզրումի բերդից է: Անձրևն ու արևը, մշտական քամին այս հողը վերածել են շիկավուն ավազի: Իսկ այս մեկը, որ դեղին է և ավելի շատ կավ է հիշեցնում՝ Նեմրութ լեռան խառնարանից է: Այս մեկում... երեխան էլ գլխի կընկնի, տեսնո՞ւմ եք, կարմիր քարի կտորտանք է: Սրանք Անիի մայր տաճարի քանդված առաստաղի բեկորներն են: Մեծ քարերն անհետացել են, իսկ բեկորները խառնվել են հատակի հողին: Սա նույնպես հեշտ ճանաչելի է, ինչպես տեսնում եք, հող չէ, այլ ավազ: Այս ավազը Արածանի գետից է՝ ձիշտ Սուլուխի կամրջի տակից: Գիտե՞ք, նմուշ եմ վերցրել նաև Արաքս ու Մուրց գետերի միախառնման վայրից՝ նույնպես կամրջի տակից, բայց,

ի տարբերություն Արածանու ավազի, ավելի գորշ է, քանի որ միախառնման տեղում ջուրը մշտապես պղտոր է: Հիմա ձեզ ցույց կտամ...

Այս ընթացքում Գրիգոր Բալյանը պայուսակից հանում ու սեղանին է շարում տոպրակներ: Էլչին Գյունեյը ապշահար նայում է մեկ մրան, մեկ՝ տոպրակներին:

ԲԱԼՅԱՆ - Գտա... տեսեք, սրա ու այս մեկի տարբերությունը: *(Ոգևորված գլխից վեր է պարզում երկու տոպրակներ:)*

ԿԱՊԻՏԱՆ - *(ընդհատում է նրան):* Ձեր ինչին են պետք տարբեր վարերի հողի նմուշները, հավանաբար դուք նույնպես գիտաշխատող եք:

ԲԱԼՅԱՆ - Կռահեցիք, Մատենադարանի գիտաշխատող եմ: Մատենադարանը...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Տեղյակ եմ, շարունակեք:

ԲԱԼՅԱՆ - Գիտեք, ինչ եմ մտածել: Փոքրիկ տուփերի մեջ կլցնեմ հողի այս պտղունցներն ու կշարեմ աշխատասենյակում: Այցելողները հայացք կգցեն դրանց վրա ու շոշափելիորեն կպատկերացնեն սվյալ տարածքը: Հողը նաև էներգիա է պարունակում, համաձայն եք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դուք բավարարեցիք իմ հետաքրքրասիրությունը, շնորհակալություն:

ԲԱԼՅԱՆ - Խնդրեմ:

Էլչին Գյունեյը ապշահար նայում է փակվող դռանը: Չանգում է հեռախոսը, մեխանիկորեն վերցնում է լսափողը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այո, լսում եմ... Կապիտան Էլչին Գյունեյը 1004 սահմանային անցակետից լսում է, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչ եղավ այդ հայերի հետ, կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այդ հայերը հողը ճանաչում են, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Կապիտան, պարզ ասեք, ինչ եք ուզում ասել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այդ հայերը նայում են իրենց հավաքած հողին ու ասում են, թե որը որտեղից է:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչպես... նույնիսկ ես չեմ կարող... Ես՝ զտարյուն թուրք ու տոհմիկ զինվորական, գնդապետ Ղարասկյարօղլուս չեմ կարող նայել իմ հողին ու հասկանալ, թե որտեղից է բերված: Այդ հողի ազատագրության համար մեր արյունն ենք հեղել, ինչպես կարող է ինչ-որ մեկը ավելի լավ ծանաչել այն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, նրանք ոչ միայն գիտեն մեր երկրի ծանապարհները, լեռներն ու ձորերը, որոնք երբեք չեն տեսել, այլ կարծես ենթագիտակցությամբ զգում են այդ ամենը:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչ... Խելագարվել եք, ինչ է, կապիտան: Լրտեսներ են

դրանք, ոչ թե զբոսաշրջիկներ: Ու մենք դրանց առաջ պիտի փռենք մեր երկիրը: Մատուցենք սուրբ հողը որպես մի անառակ կնոջ: Ինչպե՞ս կարելի է հանդուրժել...

ԿԱՊԻՏԱԼ - Ի՞նչ կիրամայեք անել, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ի՞նչ անել... Ի՞նչ անել: Մտնել... Եվրոպա: Եվրոպականանալ: Լինել բոլորի համար բաց ու ձգող: Ի՞նչ անել... Ծարունակեք հարցաքննությունը և զգո՞ն եղեք: *(Նետում լսափողը:)*

Տասներորդ տեսարան

ԳՆԴԱՊԵՏ - Եվրոպա՛ են մտնում... Կարձամիտներ: Տեսնք, տեսնք, Եվրոպան ինչ կասի: Տոմիկ գինվորական, կոիվների մեջ կյանքը մաշած գնդապետ Ղարաասկարողլուն թող փտի ժանդարմական գրասենյակում, իսկ օտարները քթները խոթեն ամեն տեղ, և Ալլաիը միայն գիտենա, թե ինչ մտքեր են դրանց գլուխներում: *(Հեռախոսազանգ: Ջայրացած:)*

Էլի ի՞նչ պատահեց այդտեղ, կապիտան: Վերջապես տիրապետում եք իրավիճակին, թե՛ ոչ:

ՍԵԼՎԻ - Ջայրացած ես, Ահմադ, բա՛ն է պատահել:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ո՞վ է այդտեղ, բարձր խոսեք:

Լուսավորվում է բեմի այն մասը, ուր նստած է գնդապետի կինը:

ՍԵԼՎԻ - Իմ ձայնն էլ արդեն չես ճանաչում:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Սելվի՛... դո՛ւ ես, սիրելիս, հեռախոսագծերի մեջ ինչ արվուկ է՝ չեմ հասկանում:

ՍԵԼՎԻ - Չվիրավորվես, բայց երազում եմ այն ժամանակի մասին, երբ թոշակի կանցնես: Վերջապես դու էլ խաղաղ կյանք կունենաս ու մենք այլևս չենք բաժանվի:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ալլաիը վկա, քեզանից բացի ոչ ոքի երեսը չեմ ուզում տեսնել:

ՍԵԼՎԻ - Աղելին էլ չես ուզում տեսնել: Մի՞թե չես կարոտել քո փոքրիկ արտույտին:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Մտածում եմ՝ արձակուրդը վերցնեմ սեպտեմբերին, մեկնենք Բեռլին: Սեպտեմբերը վատ ամիս չէ Բեռլինի համար: Կզբոսնենք, ռեստորան ու թատրոն կհաճախենք: Ի՞նչ կասես, Սելվի, լավ չե՞մ մտածել:

ՍԵԼՎԻ - Այսպես, թե այնպես, երևի մոտ ժամանակներս անհրաժեշտ լինի մեկնել Բեռլին:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչո՞ւ: Աղելն ինչ-որ խնդիրներ ունի: Հիվանդ հո չէ՞ դատրիկս:

ՍԵԼՎԻ - Ոչ՛, ո՛չ, առողջ է ու համալսարանում էլ ամեն ինչ լավ է: Ամեն օր խոսում եմ հետը, ինչպես պատվիրել ես:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Սելվի, ինչ-որ բան ես թաքցնում ինձանից:

ՍԵԼՎԻ - Ահմադ, սիրահարվել է մեր դուստրը:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Սիրահարվե՞լ է: Իսկ

քեզ հետ խորհրդակցել է նախապես:

ՍԵԼՎԻ - Քեզ սիրելու համար ինձ ուղարկեցիր ծնողներիս հետ խորհրդակցելու:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Դա ուրիշ էր... իմ մտադրությունը լուրջ էր: Եվ, հետո, այն ժամանակ ես արդեն գլխավոր շտաբում պատասխանատու հանձնառություններ էի կատարում: Իսկ նա այնտեղ միայնակ...

ՍԵԼՎԻ - Խնայիր նյարդերդ, Ահմադ ու մի մոռացիր, որ Ադելն այլևս երեխա չէ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Երեխա չէ, իսկ ո՞ւմ է ընտրել, ի՞նչ ծագում ունի... ո՞վ է ընտրյալը...

ՍԵԼՎԻ - Խնայիր նյարդերդ, սիրտդ էլ առաջվանը չէ: Ադելը հավատացնում է, որ երկար կշռադատել է մինչև որոշում կայացնելը: Տղան երեք տարի առաջ է համալսարանն ավարտել: Մեծ եղբոր իրավաբանական գրասենյակի փոխտնօրենն է: Գիտե՞ս, Դիարբեքիրում է ծնվել:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Բայց ինչ-որ խնդիր կա, այո՞... ի՞նչ ես թաքցնում ինձանից, Սելվի:

ՍԵԼՎԻ - Ոչինչ էլ չեմ թաքցնում, ասացի, չէ՞, Դիրաբեքիրից է ընտրյալը: Միայն թե այդ տղան ասորի է: Ադելն ասում է՝ ավանդապաշտ ընտանիքի զավակ է, եվրոպական բարեկրթությամբ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ղարասկյարողլունե-

րի ընտանիքի միակ ժառանգը սիրահարվել է ասորու... Իմ զավակը չի գիտակցում՝ ինչ է նշանակում ծնվել թուրք: Ասորի, եվրոպական բարեկրթությամբ... Սպասիր-սպասիր, այդ տղան երևի քրիստոնյա է: Առոռ՛ք քեզ ավանդապաշտություն: Ու աղջկաս չի հետաքրքրել իմ կարծիքը: Գուցե քեզ է հարցրել: Դու համաձայնությունն ես տվել... Սելվի՛, ինչպե՞ս կարող էիր...

ՍԵԼՎԻ - Ինձ համար էլ անակնկալ էր... Ես ասացի Ադելին, թե վախենամ՝ շատ վշտացնես հորդ, բայց նա կարծես թե սիրահարվել է մինչև ականջների ծայրը: Ահմադ, իսկ եթե պարզվեր, որ ես թուրք չեմ, ինձ չէ՛իր սիրի:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչպե՞ս կարող էիր թուրք չլինել... ինչեր ես խոսում... Այո՛, հետաքրքիր օր եղավ:

ՍԵԼՎԻ - Միայն մի հուզվիր: Դու քաջ ես, դու հերոս ես, դու կարող ես ամենաբարդ իրավիճակում որոշում կայացնել: Երեկոյան կզանգեմ: Իսկ դու մի բարկանա... հանգստացիր, Ահմադ, հանգստացիր, սիրելիս...

Միաժամանակ ցած են դնում լսափողները:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Հանգստացիր, Ահմադ... Հեշտ է ասելը: Ղարասկյարողլունների թուրքական երակներում՝ ասորական արյուն... Թեև... լուսահոգի տատս

հոյն էր: Գուցե այստեղից է սկսվում Ադելի շեղումը: Գեղեցկուհի Ապոլինարիա տատիկը: Քիչ էր խոսում, քթի տակ կամաց երգում էր: Մեզ անհասկանալի մեղրածոր երգեր էր երգում: Գուցե ցավ ուներ ներսում: Իզմիրից էր: Մերոնք ժամանակին, անհնազանդության համար, հույներին դաս էին տվել Իզմիրում: Նաև հայերին, նաև հայերին... Պապս կռվել էր այնտեղ: Հույները գրում են, իբր Զմյուռնիայում կոտորածներ են եղել, թալան, կանայք ու աղջիկներ են բռնաբարվել... Դա էրք է եղել: Իզմիրի դեպքերը տեղի են ունեցել 1922 թվականի սեպտեմբերին: Հայրս ծնվել է 1923 թվականի մայիսին: Սեպտեմբեր, հոկտեմբեր, նոյեմբեր,

դեկտեմբեր, հունվար, փետրվար, մարտ, ապրիլ, մայիս՝ ինն ամիս: Միթե Իզմիրի այդ դեպքերի օրերին է տեղի ունեցել հանդիպումը և սերը, սերը... Այսինքն, կարող է պատահել, որ այդ դեպքերի ժամանակ պապս տատիկիս... Ինչպես շատերը՝ շատերին... Ինչ հիմարություններ են անցնում մտքովդ, Ահմադ: Մյուս կողմից՝ ինչ է մարդկության պատմությունը և ով ում կարող է մեղադրել: Պատմությունը դատարան քարշ չես տա: Իսկ եթե քարշ տաս... Պատմությունը ենթարկվում է ուժեղների կամքին, ու թող ոչ ոք չփորձի վախեցնել ինչ-որ ճշմարտություններով: Թուրքիան հաղթող է, Թուրքիան մեծ է, երանի նրան, ով թուրք է ծնվել...

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Խավար բեմում լսվում է տիկին Ամալյայի ձայնը:

ԱՄԱԼՅԱ - Ժողովուրդ, արագացրեք, հրավիրվեք, ով նստելու է՝ թող տեղը նստի, ով պիտի գրուցի՝ գրուցեք-ավարտեք, գնանք-հասնենք մեր գործերին: Դուք էլ տուն ու տեղ ունեք, մեծ ու փոքր ունեք, չէ... Գազիկ, անխիղճ, կծուն վառեց կոկորդս, էդքան շնորհք չունեն՝ մի շիշ կոլա ծարես: Բա դու իմ մասին հեչ չես մտածում:

Տասնմեկերորդ տեսարան

Գյուլեյի առանձնասենյակ են մտնում Վոլտերը և Վիկտորիան:

ՎՈԼՏԵՐ - Մենք միասին... Ինչպես ասում են՝ այր ու կին, մեկ մարմին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Կարող եք նստել, ուրախ եմ:

ՎՈԼՏԵՐ - Բա մենք ինչքան ենք ուրախ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ցանկացել եք ձամփորդել մեր երկրում:

ՎՈԼՏԵՐ - Ճիշտն ասած՝ ոչ: Անցած

տարի Փարիզում եղանք, դրանից առաջ Լոնդոնի ժամացույցը գնացինք-տեսանք, այս տարի էլ բուրգեր էինք ուզում տեսնել, բայց Վիկյան՝ Վիկտորիան շոգին չի դիմանում, ասաց. «Մի զով տեղ գնանք»:

Վիկտորիան խեթ մայում է ամուսնում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այսինքն՝ հատուկ նպատակ չեք ունեցել...

ՎՈՒՏԵՐ - Չէ, ինչ հատուկ նպատակ, ծիշտն ասած, շատ ժամանակ էլ չունեմ, գործարար մարդ եմ: Լավ կլիներ՝ մյուսներից մի փոքր շուտ ծանապարհ ընկնեի: Պարոն կապիտան, ձեզ մոտ մի քիչ շոգ է, օդափոխիչը չէր խանգարի: Իհարկե, ամեն հարց պետական բյուջեով չի լուծվի, պետությունն էլ մեղք է, բա գործարարներն ինչի՞ համար են... Կողքից օգնությունը չէր խանգարի...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պատուհանը բացեմ:

ՎԻԿԱ - Ուշադրություն մի դարձրեք, ամուսինս անհանգիստ մարդ է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ծատ լավ: Այնուամենայնիվ, ինչ-որ հետաքրքիր բաներ տեսաք հավանաբար:

ՎԻԿԱ - Իհարկե, մի քանի հետաքրքիր խանութներ տեսանք...

Վոլտերը խեթ մայում է նրան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ դուք հող վերցրել էք ձեզ հետ:

ՎԻԿԱ - Չէ, շատ փող չենք վերցրել, այնքան, որ ծանապարհածախսին հերիքեր, ինչ-որ բան առնելու հատուկ նպատակ չունեինք...

ՎՈՒՏԵՐ - *(կրկին խեթում է կնոջը):* Պարոն կապիտան, հողը մեր ինչին է պետք, մենք մեր եղածի ձեռքն ենք կրակն ընկել: Քաղաքից դուրս մի երկու հեկտար հողամաս ունեմ: Երեք հարկանի թեթև տուն եմ սարքել, պտղատու ծառեր եմ դրել, բայց մշակող չկա, աշխատող էլ վարձես, ուրեմն բերքիցդ պիտի ձեռք քաշես: Բայց ես ձեզ հարգեցի, պարոն կապիտան... *(Երկիմաստ դադար:)* Եթե կարողանայի օգտակար լինել, թե չէ շոգը խեղում է, գործերս էլ մնաց... Ուզում եմ Հայաստան բանջարեղեններ մուծել՝ մեզ մոտ բանջարեղենի դեֆիցիտ կա, վստահելի գործընկեր լինե՞ր՝ համատեղ բիզնես կազմակերպեինք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դե լավ, ես ձեզ շատ չեմ զբաղեցնի:

ՎՈՒՏԵՐ - Վիկա, մի բան ասա, ուշադրությունը գրավի... *(Եշնջում է ականջին:)*

ՎԻԿԱ - Չհասկացա... կարո՞ղ է՝ գժվել ես, ինձ ո՞ւմ տեղն ես դրել: Պարոն կապիտան, շատ հետաքրքիր գրուցեցինք: Սարը սարին չի հանդիպում՝ մարդը մարդուն հանդիպում է: Կգաք Հայաստան, անպայման հյուր համեցեք: Եթե իմանանք՝ Երևանում

եք եղել ու մեզ չեք այցելել՝ էլ Թուրքիա չենք գա: Ընտանիքով կգաք ու ուղիղ մեր տուն: Երևանում մեր անունը ում մոտ տաք՝ տան տեղը ցույց կտան:

**Վուրերը գրպանից ծրար է հանում
և աննկատ դնում է կապիտանի
սեղանին: Միբայլիբ հրաժեշտ են
տալիս, ամուսինները գնում են:
Գրպից լավում է Ամալյայի ձայնը:**

ԱՄՍԼՅԱ - Հաջորդն ո՞վ է... ժողովուրդ, շարժվեք: Անխիղճներ, բա դուք տուն չունե՞ք, տանը ձեզ սպասող չկա՞մ...

Տասներկուերորդ տեսարան

Գյուլնեյի առանճնասենյակ է մտնում տիկին Վանուհին:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Խոսել էիք ցանկանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Համեցեք, տիկին: Եթե չեմ սխալվում, դուք այն լավ տղայի տատիկն եք: Ինչպե՞ս էր անունը... Արամ: Ուրախ, անհոգ երեխա է Արամը:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Երեխա է, այդ պատճառով էլ անհոգ է:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Իսկ ես երկու դուստր ունեմ:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Աստված պահի:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Մարդիկ երեխաների հետ են կապում անկատար երազանքների իրականացումը:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Մե՞ծ են...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ավագը տասներկու տարեկան է, փոքրը՝ տաս տարե-

կան: Մեծը բնության սիրահար է, մասնակցում է խմբակների, բնապահպանների հետ արշավների է մեկնում: Իսկ փոքրս նկարում է, զարմանում եմ, թե այդ տարիքում ինչ ուրույն ներաշխարհ ունի: Ձեր թոռնիկն էլ հետաքրքիր պատմություն էր պատմում՝ ինչպես եք քուրդ ընտանիքի այցելել: Ասում էր՝ առաջարկել են վերցնել տնից՝ ինչ կցանկանաք, իսկ դուք մերժել եք:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Այդ մասին էլ գիտե՞ք: Այո, հրաժարվել եմ, բայց գողություն եմ արել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչպե՞ս... գողություն եք արել:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Այո:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եթե խոստովանեցիք, նաև չեք թաքցնի՝ ինչ եք գողացել:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Սա եմ գողացել: *(Գրպանից հանում, սեղանին է դնում արծաթաջրած, ծաղկազարդ, կենտրոնում հայերեն թռչնածեփորագրված Ե տառով ապարանջանը:)* Քանի օր երկվության մեջ եմ՝ գողությո՞ն էր արածս, թե՞ իրավունքիս հաստատում: Այգեստանում քուրդ տանտերը մեզ հյուրընկալել էր մեր տան մեջ: Տան իրերը կարծես ոչ թե ուրիշների պատմածով էին դրոշմվել ուղեղիս մեջ, այլ իմ անցյալի հիշողություններ էին: Ճնշող էր այդ ամենը ու ես այգի դուրս եկա: Տան կողքով առվակ էր հոսել ժա-

մանակին, հիմա հունը խոտով էր ծածկված: Ընկուզենին այնպես կանաչ էր ու պողակալած, ասես դար չէր անցել գլխով: Բարդիները անցած-գնացած գաղտնիքներ էին փսփսում իրար: Տասնվեց-տասնյոթ տարեկան մի պատանի տան ետևում վարդերի չորացած թփերն էր կտրատում, որոնք տարածվել էին գառիթափի եզրին, ծուլվել էին ցանկապատին: Աչքերիս առջև վերականգնվեց գարնանային վարդաստանը, որտեղից մեր տան հարսները նուրբ թերթիկները հավաքում, անուշահամ մուրաբա էին եփում: Ձմռան երկար գիշերներին, ձյան պես սպիտակ, ասեղնագործ սփռոցի վրա շարվում էին մրգի չիրը, ընկույզն ու փշատը և թեյի համար մատուցվում էր վարդի մուրաբան... Այս մտքերի հետ էի, երբ քուրդ տղան փտած ցողունի հետ արմատախիլ արեց, մի կողմ նետեց թփի ձյուղավոր բունը: Հողի շուռ գալու հետ մի բան պսպղաց աչքիս առջև ու կորավ խոտերի մեջ: Տղան ոչինչ չնկատեց: Մոտեցա, շոշափեցի թփերը, մատներիս մեջ հայտնվեց այս ապարանջանը, կենտրոնում՝ թռչնակերպ Ե տառով: Կապույտը խամրել էր, արծաթը՝ քայքայվել, բայց կասկած չկար, որ ձեռքիս Երանուհի մորաքրոջս թևնոցն էր: Հայրն էր նվիրել, տասներորդ տարեդարձի

առթիվ: Մինչ մեծերը տանը ծնունդ էին տոնել, երեխաները վազվզել էին այգում՝ Երանուհուն շրջապատած: Ու ոչ ոք չէր զգացել, որ վերջն արդեն սկսվել է: Ինչ դաժան է ասված՝

Ծառը պիտի հատեն:

Եվ սակայն անհոգ

թռչուններն այնտեղ

Դեռ բույն են հյուսում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հայ բանաստեղծ է գրել 1915 թվականին:

ՎԱՆՈՒՀԻ - Ենթադրեցիք...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դժվար չէր կռահելը:

ՎԱՆՈՒՀԻ - Միջնադարի ճապոնացի բանաստեղծի թանկա է: Բայց չեք սխալվում, ցավի լեզուն ամենուր նույնն է: Թաղը իրարանցման մեջ է եղել, իսկ քեֆ անողները պարել ու երգել են: Հեղափոխականների փնտրող զինվորական խմբերից մեկը ներխուժել է տուն: Փնտրածը չգտնելով՝ սևեռվել են այգուց լսվող երեխաների աղմուկի վրա: Խմբի ղեկավարի աչքը շլացրել է Երանուհու ապարանջանի փայլը՝ երևի թանկարժեք մետաղ է թվացել: Ծողոքորթությամբ թևից հանել, տնտղել է: Երանուհին անսպասելի հարվածով նրա ձեռքից թոցրել, հեռու է շարտել հոր նվերն ու վազել դրա ուղղությամբ: Դիմացը կանգնած զինվորը թուրը դեմ է արել զառիվայրով վազող աղջկան... Արդեն հարյուր տարի մեր տանը վիճում են. «Ան-

ծանոթ զինվորը ինչո՞ւ պիտի այդպես վարվեր երեխայի հետ: Մի՞թե կարող էր հրաման գրվել, որ եթե փոքրիկ Երանուհին կամակորուքյուն թույլ տա՝ թրատե՞ք»: Ես մտածում եմ, որ երիտասարդ ասկյարը, բնագորրեն, ասկյարավարի արձագանքել է երեխայի կտրուկ շարժումին: Երանուհին չի պատկերացրել, թե ինչ կարող է պատահել: Դուք ի՞նչ կարծիքի եք, զինվորը զիտակցաբար սրի՞ է քաշել երեխային, թե՞ միամտաբար է ստացվել: Ասացե՞ք, հե՛շտ է անմեղ երեխայի սպանելը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ես որտեղի՞ց իմանամ...

ՎԱՆՈՒՇԻ - Այո, իհարկե... Հետո մեծ հայրս հարձակվել է զինվորի վրա, բայց հրացանի խզակոթով գետնել են, հարվածել մինչև ուշագնացություն, արնաշաղախ մարմինը քարշ տալով տարել են հետները: Ամեն ինչ այնքան անսպասելի է կատարվել, մարդիկ չեն հասցրել ընկալել, որ սա հերթական դժբախտ միջադեպ է, այլ մեծ, չտեսնված արհավիրքի սկիզբ: Ամիս ու կես հետո Կիլիկիայի կողմերից նամակ է ստացվել մեծ հորիցս: Գրել է, թե բանվորություն է անում ճանապարհի շինարարությունում: Բանվորները հիմնականում հայեր են: Ծատերը՝ պատերազմի սկզբում զորակոչված երիտասարդներ: Գրել է, թե շինարարության

ավարտից հետո տուն են թողնելու: Դա Հովսեփ Սուքիասյանից ստացված առաջին ու վերջին նամակն է եղել: Կինը երկար սպասել է: Ամուսնուն հավատացել ու սպասել է: Հովսեփ Սուքիասյանը եղել է Վանի հայտնի լուսանկարիչը և խոսքի տեր մարդ: Տատս զավակներին Կովկաս է ծանապարհել հարազատների հետ, իսկ ինքը վերջին հեռացողների հետ է լքել Վանը: Նրա գաղթը երկար չի տևել, 10 հազար փախստականների գաղթն ավարտվել է Բերկրիի դաշտում...

Սա այն ապարանջանն է: Եվ ինչո՞ւ վերցրի... Ասում են՝ խմբապետը երկար փնտրել է ապարանջանը սրախողխող արված երեխայի ու գանահարված հոր արյամբ շաղախված խոտերի մեջ... Վերցրե՞ք, այս իրն ինձ չի պատկանում: *(Ապարանջանը դնում է Էլչին Գյունեյի առջև:)*

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ի՞նչ եք անում, տիկին, ես ուրիշի ունեցածի վրա աչք չունեմ: *(Հրում է ապարանջանը Վանուհու կողմը:)*

ՎԱՆՈՒՇԻ - Կտաք ձեր կրտսեր աղջկան, նա էլ տաս տարեկան է, Երանուհու տարիքին: *(Ապարանջանը հրում է կապիտանի կողմը:)*

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ի՞նչ եք անում... Ես ու կինս ուզում ենք, որ մեր երեխաները մարդկանց նայեն ջինջ հա-

յացքով, որ չիմանան աշխարհի հակասությունների ու դառնությունների մասին:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Մինչև երբ դա ձեզ կհաջողվի: Մի օր նրանք դուրս կթռչեն վանդակից ու կտեսնեն կյանքն՝ ինչպիսին կա... Բայց պետք է, որ երեխան իմանա... նվիրեք նրան ու մի սուտ հորինեք: Եվս մեկ ստով կեղծիքի բեռը հազիվ այնքան մեծանա, որ երկրագունդը փուլ գա դրա ծանրությունից:

Այդ ընթացքում նրանք իրար կողմ են հրում ապարանջանը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչո՞ւ եք այդքան դաժան, տիկին: Ցանկանում եք, որ արյունոտ իրին առնչվի մի երեխա, ում չեք էլ ճանաչում: Վրեժ եք լուծում:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Վրեժի պէս է ստացվում, բայց ես այդպիսի մտադրություն չունեմ... Լավ, ինչպես կամենաք: Ասում եք՝ կին ունեք և դուստրեր, որտեղ եք ապրում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ընտանիքս Վարդում է, Մուշից ոչ հեռու:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Ձեր ընտանիքը վաղուց է բնակվում Վարդում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ես Բաթմանից եմ: Ապագա կնոջս հետ ծանոթացել եմ, երբ սովորում էինք Ստամբուլում: Կինս ընտանիքի միակ ժառանգն էր, ամուսնությունից հետո հաստատվեցինք նրանց տանը:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Իսկ նրանց ընտանի-

քը... երբվանից է ապրում այդտեղ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Կնոջս պապը երիտասարդ տարիքում է Տրապիզոնից տեղափոխվել: Մի չերքեզ առևտրական ծովափնյա սրճարանում պատմել է, թե ցանկանում է էժան վաճառել Վարդոյի տունն ու տեղափոխվել Կովկաս՝ պապերի հայրենիք: Ապագա կնոջս հայրը, ով ուշ թե շուտ պետք է հեռանար բազմանդամ ընտանիքից, գնի շուրջ սակարկել է չերքեզի հետ: Չերքեզը բացատրել է, թե սիրտը չի ցավում տան համար, որովհետև այն իր հորն առանց մեկ լիրայի է բաժին հասել: Ահա այդպես կնոջս ընտանիքը հայտնվել է հարավում:

ՎԱՆՈՒՇԻ - Իսկ նոր տանտիրոջը չի՞ հետաքրքրել, թե այդ ինչպես տունը, հենց այնպես, բաժին է հասել մի չերքեզի: Չի՞ հետաքրքրել, ովքեր են ապրել Վարդում: Ապրել են առհասարակ, թե՛ ոչ: Կարո՞ղ է մի տուն, մի երկիր նախապես որևէ մեկին չպատկանել ու հենց այնպես բաժին հասնել ուրիշին:

Վանուհին դուրս է գնում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - *(նկատելով նրա թողած ապարանջանը)*: Տիկին... Ծարամֆ:

ԾԱՐԱՖ - Լսում եմ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Վերցրու սա...

ԾԱՐԱՖ - Ինչ անեմ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչ ուզում ես...

ԵԱՐԱՖ - Պարոն կապիտան, թույլ տվեք հրաժարվել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Կորցրու գրողի ծոցը: (Շարաֆը մատների ծայրերով ապարանջանը վերցնելով ուղղվում է դեպի դուռը:) Ծարաֆ, ինչ ծրար է սեղանիս:

ԵԱՐԱՖ - Այս ծրարը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այդ ծրարը:

ԵԱՐԱՖ - Պարոն կապիտան, ծրարը այն պարոնը թողեց:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ո՞ր պարոնը:

ԵԱՐԱՖ - Որ կնոջ հետ էր այստեղ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչո՞ւ թողեց... ինչ է սրա մեջ:

ԵԱՐԱՖ - Պարոն կապիտան, համարձակվում եմ ենթադրել, որ փող է ծրարի մեջ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Փող... գուցե մոռացել է...

ԵԱՐԱՖ - Թույլ տվեք չհամաձայնել, նա միտումնավոր հանեց ծրար գրպանից ու դրեց սեղանին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Բայց ինչի՞ համար... (Բացում է ծրարը՝ դուլարներ են:) Ինչ նպատակով է թողել այս գումարը:

ԵԱՐԱՖ - Չէ՞ որ ուզում էր մյուսներից շուտ գնալ այստեղից: Նաև ասում էր, թե ուզում է Թուրքիայից բանջարեղեն ներկրել և ուրախ կլիներ, եթե գործընկեր գտներ այստեղ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Չլինի՞ կաշառք է, Ծարաֆ:

ԵԱՐԱՖ - Կարծում եմ, այդպես է, պարոն կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ու դու տեսա՞ր, ինչպես ծրարը դրեց սեղանին:

ԵԱՐԱՖ - Այո, տեսա:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչո՞ւ ինձ չասացիր:

ԵԱՐԱՖ - Ինձ թվաց՝ դուք էլ նկատեցիք:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Նկատել եմ ու ձայն չեմ հանել... այսինքն՝ մտածել ես, թե ուզում եմ կաշառքը վերցնել:

ԵԱՐԱՖ - Չեմ հիշում՝ ինչ եմ մտածել, ավելի շուտ, ոչինչ էլ չեմ մտածել, պարոն կապիտան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Վերցրու ծրարն ու գնա այստեղից:

Շարաֆը վերցնում է ծրարը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ծրարը թող սեղանին:

Տասներեքերորդ տեսարան

Մաքսատան հրապարակը:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Կարինե, ինչ ես մտածում:

ԿԱՐԻՆԵ - Հենց այնպես...

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Հոգիդ խաղաղ չէ:

ԿԱՐԻՆԵ - Չգիտեմ ինչու այս օրերին ամենատարբեր դեպքեր ու պատկերներ ժապավենի պես պտտվում են գլխումս: Չեմ կարողանում հասկանալ դրանց կապը: Թեհրանի թանգարանում ապակե գեղեցիկ սրվակ եմ տեսել, դարերի պատմություն ունեն այդպիսի սրվակները, անվանում են արցունքի սափոր: Ասում են՝ երբ սիրած տղամարդը պատերազմ է գնացել կամ հեռավոր ծամփորության, կինը արցունքով լցրել է այդ սափորը: Տղամարդու վերադարձին որքան լիքը լիներ սա-

փորը, այն չափով կինը կհավաստեր իր սիրո, տառապանքի, կարոտի, հավատարմության մասին: Այն ժամանակ սափորի առասպելն ինձ թվաց միամիտ ու ծիծաղելի: Իսկ հիմա կուզեի այդպիսի սափոր ունենալ:

ՀԱՅԿՈՒՇԻ - Կարինե, ինձ թվում է՝ մեղավոր եմ քո առաջ:

ԿԱՐԻՆԵ - Ենթադրություններով մի տանջիր քեզ, երբ ինքս չգիտեմ, թե ինչ եմ ուզում: Ինչ-որ բան շրջվել է ներսումս, հոգիս սկսել է ընդվզել միօրինակ կյանքի դեմ: Անակնկալներ եմ ուզում, երազանք ու տենչ եմ ուզում: Ուզում եմ... Ինչ եմ ուզում, ինքս էլ չգիտեմ... Չգիտեմ, այս ճամփորդությունն ինչու այսպես տակնուվրա արեց ինձ:

Հրապարակում հայտնվում է Էլչին Գյունեյը, հայացքով փնտրում- գտնում է Վոլտերին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն, այս ծրարը թողել էիք իմ սեղանին:

ՎՈՒՍԵՐ - Հա, իսկապես... բայց ոչինչ, թող մնար:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ինչպե՞ս թե՛ մնար: Դուք միտումնավոր եք թողել: Պարոն, հայրս դպրոցի տնօրեն է, նա ասում է. «Էլչին, Աստծուն երկնքում չորոնես, այնտեղ նրան չես տեսնի ու կկարծես, թե Աստված էլ քեզ չի տեսնում: Արարչին փնտրիր քո մեջ: Էլչին, երբեք չխաբես քո միջի Աստծուն»: Պա-

րոն, դուք ինձ խաբեության եք դրդում: Վերցրեք ծրարը:

ՎՈՒՍԵՐ - Լավ, լավ... ինչպես ցանկանաք... ես անկեղծ սրտով... ձեզ մոտ տոթ էր:

Վոլտերը մոտենում, ձեռքը մեկնում է, դուլարները թափվում են ծրարի միջից: Նա կռանում, գետնից հավաքում է: Էլչին Գյունեյը շրջվում, հեռանում է: Բոլորը գարմացած հետևում են:

ՀՐԱՅՐ - Ասում են՝ վատ նշան է ճամփորդությունից փող տուն տանելը: Եթե ծախսելու տեղ չկա, պետք է նվիրես պատահած մարդու:

ԱՄԱԼՅԱ - Ասել եմ, չէ՞, հարցեր կունենաք, դիմեք՝ ես կլուծեմ: Էս հայ ժողովուրդն ինչի՞ է էսքան չլսող:

ՎԱՀԱԳ - Տիկին Ամալյա, որ հասնենք Երևան, ես էլ աչք քաղցրացնելու հարց եմ ունենալու: Եթե այդ գործի վարպետ եք, պիտի խնդրեմ, որ մի կաշառքի գործ էլ ինձ համար գլուխ բերեք:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Կաշառք, ինչ կաշառք... (Մոտենում է Վոլտերին:) Տղա ջան, ինչի՞ համար ես կաշառք տվել:

ՎԻԿԱ - (մոտենում է ամուսնուն, շշուկով): Ինչ ես պապանձվել, ինձ պարտավոր ես ասել, ինչն էիր կաշառք տալիս:

ԷԶՄԵՔՉՅԱՆ - Ինչն է եք այսպիսին... ինչն է չենք կարող ապրել, ինչպես բոլորը:

ԲԱԼՅԱՆ - Ամոթալի է, այո, շատ է ամոթալի: Մանավանդ, երբ օտարներին ենք ի ցույց դնում մեր վարքը:

ԷԲՄԵՔԶՅԱՆ - Հանգիստ ապրելը մեզ համար չէ: Բզբզել, հրահրել, խնդիրներ հարուցել... Փորձանք ենք բերում գլխներիս, հետո ողբում ենք հայի բախտը, վերամբարձ ու զգայացունց բաներ ենք գոռում աշխարհի ականջին: Արդարություն ենք պահանջում ուրիշներից՝ ինքներս արդար չլինելով:

ԲԱԼՅԱՆ - Հետաքրքիր է, որոշակիացրեք ձեր միտքը:

ԷԲՄԵՔԶՅԱՆ - Որոշակիացնեմ, եթե ցանկանում եք: Ինչեր որ խոսել ենք այս օրերին՝ անվիճելի է մեզ համար: Բայց անաչառությունը չի պահանջում լսել նաև հակառակ կողմին, և անգամ հակառակորդ կողմին: Քննել նրա փաստարկները: Անշուշտ, դրա համար քաջություն է հարկավոր: Իրական ու հաճախ դառը ժմարտությունը որոնելու համարձակություն...

ԲԱԼՅԱՆ - Կարծես սկսել եմ ճիշտ հասկանալ ձեզ, շարունակեք:

ԷԲՄԵՔԶՅԱՆ - Մեր ողջ պատմության տրամաբանական հանգուցալուծումն էր այն՝ ինչ տեղի ունեցավ հարյուր տարի առաջ: Տեղի ունեցավ մի երկրում, ուր հայությունը գրավում էր աչքի ընկնող դիրքեր: Ուներ հարստանալու, մշակույթը զարգացնելու

հնարավորություն: Բայց այդ նույն ժողովուրդը, կամ նրա չափազանց անհանգիստ հատվածը հանկարծ որոշեց հեղափոխություն անել: Հեղափոխություն, այն էլ ճիշտ ամենաանպատեհ պահին, երբ պետությունը ներքաշվել էր համաշխարհային պատերազմի մեջ: Բնականաբար, կատարվածը մեկնաբանվեց որպես հարված թիկունքին՝ անջատողական հավակնություններով: Ինչ եք կարծում, պետությունը, որ մտածում է իր անվտանգության մասին, պե՞տք է դիմի ինքնապաշտպանական միջոցառումների, թե՞ ոչ:

ԲԱԼՅԱՆ - Պարոն էքմեքչյան, կարելի է թվերն ու իրողությունները ցանկալի ձևով շարել իրար ետևից ու ստանալ ուզածդ արդյունքը: Բայց պատմությունը հաշվապահությունից տարբերվում է նրանով, որ չի առաջնորդվում փաստերի մեխանիկական շաղկապումով: Ասելիքը հիմնավորելու համար դուք ելակետ դարձրիք առաջին համաշխարհային պատերազմի իրողությունը, բայց մի՞թե այդ ժամանակ են սկսվել կոտորածն ու հալածանքները: Իսկ ի՞նչ բացատրություն ունեք 1909 թվականի Ադանայի ջարդերի վերաբերյալ: Չէ որ դրանցից ընդամենը մեկ տարի առաջ նույն հայ հեղափոխականները ողջունել էին երիտթուրքերի իշխա-

Էքմեքչյան, չէք զարմանում, որ ձեր փաստարկներն այդպես համընկնում են դեռ ջարդերից առաջ Իթթիհաթ վե թերաքի կուսակցության թխած տեսության հետ:

ԷԲՄԵՔՉՅԱՆ - Կարևորն ինձ հակադարձելը չէ, այլ փաստերն անաչառ քննելը:

ԱՄԱԼՅԱ - Ժողովուրդ, արագ շարժվեք, նոր խումբս Օպերայի մոտ կհավաքվի շուտով: Մարդիկ դարդից սիմֆոնիա չեն լսելու, մինչև տեղ հասնեն:

Հայտնվում է Շարաֆը: Վահագը կհասձայն երգում է կիթառի նվագակցությամբ:

ԵԱՐԱՖ - *(Վահագին):* Համեցեք, պարոն:

Վահագը երգը չընդհատելով՝ գլովսը բացասաբար շարժում է: Շարաֆը հայացքն ուղղում է Հրայրին:

ՀՐԱՅՐ - Մենք իրար հետ ենք: *(Ցույց է տալիս Վահագին:)*

ԿԱՐԻՆԵ - Ես կգամ: *(Ձայրալից հայացք նետելով տղաների կողմը՝ գնում է, հընթացս նետելով:)* Վախկոն:

Տասնչորսերորդ տեսարան
Գյումեյի առանձնասենյակը: Հեռախոսագանգ: Կապիտան Գյումեյը վերցնում է լսափողը, ոտքի է կանգնում, շրջվում է ու չի նկատում Կարինեի մերս մտնելը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Կապիտան Էլչին Գյումեյը լսում է:

Լուսավորվում է գնդապետ Ղառասակյարողլուի առանձնասենյակը:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Կապիտան, ինչ կա այդտեղ, ինչ եղավ հողի հարցը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, ես կարող եմ ինչ-որ պատրվակով թույլ չտալ, որ նրանք հող տանեն իրենց հետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ասում եք՝ քանի՞ հոգով, որքան՞ հող են տանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - 19 մարդ տանում է 113 կիլոգրամ հող:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Իսկ քանի՞ խումբ է տարեկան գալիս Թուրքիա:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Միջին հաշվով 40 այսպիսի խումբ, բայց տարեցտարի թիվը մեծանում է:

ԳՆԴԱՊԵՏ - 40 անգամ 113 կիլոգրամ... ու դեռ թիվը մեծանում է: Այո՞, մտածելու բան կա:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Պարոն գնդապետ, կարևորը երկրից տարվող հողի տոպրակները չեն, այդ հողը, հողի գաղափարը նրանց գլխի մեջ է:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Իսկ հարցաքննություններն ինչ եղան:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ես այրեցի հարցաքննությունների սղագրությունը:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչպե՞ս թե՛ այրեցիք, ինչո՞ւ այրեցիք...

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հայերի հարցաքննությունը վերածվեց թուրքերիս դեմ մեղադրական եզրակացության:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Ինչ... գժվել էք... բոլորդ գժվել էք: Կապիտան Գյունեյ, երկուշաբթի առավոտյան, ոչ, վաղն առավոտյան 8-ին լինեք ինձ մոտ:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Լսում եմ, պարոն գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ - Այս երկրին թշնամիներ պետք չեն՝ ինքն իր ամենամեծ թշնամին է: Բոլորը դարձել են մի մեծ դավադրության մասնակիցները: Քաղաքական խաղերի ետևից ընկած փլուզում են երկրի հիմնասյուները, փլուզում են թուրքական կառույցը, թուրքական հոգեկերտվածքը, թուրքական գաղափարը, թուրքական գաղափարը... (Դնում է լսափողը:)

ԿԱՊԻՏԱՆ - (դնելով լսափողը՝ նկատում է Կարինեին): Դուք այստեղ եք... չէի նկատել: Եթե չեմ սխալվում, շրջագայում եք ձեր մորաքրոջ հետ: Լա Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի աշխատակից է, իսկ դուք ուսանողուհի եք, ապագա պատմաբան՝ հայ և հարևան ժողովուրդների պատմության մասնագետ: Տեսնում եք, ինչքան բան գիտեմ:

ԿԱՐԻՆԵ - Դուք ինչ-որ բան էիք ցանկանում պարզել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Դուք շատ նման եք ձեր մորաքրոջը:

Ներս է մտնում Շարաֆը՝ չնկատելով Կարինեին:

ԾԱՐԱՖ - Պարոն կապիտան, ձեզ մոտ հրավիրեցի խմբի երկու անդամներին, բայց նրանք հրաժարվում են: Ասում են՝ զրուցելու ցանկություն չունեն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - (ժպտում է): Գնանք, օրիորդ: Ծարաֆ, գնանք:

Մեղանից վերցնում է հարցաքննությունների թղթապանակը, միասին դուրս են գնում:

Տասնհինգերորդ տեսարան

Հրապարակում հայտնվում են Էլչին Գյունեյը, Շարաֆը, Կարինեն:

ԿԱՊԻՏԱՆ - (Հրայրին ու Վահագին): Դուք չուզեցիք զրուցել ինձ հետ:

ՀՐԱՅՐ - Ձրուցել բառը մեզ հեռուներն է տանում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Ձրույցի հրավերը հեռունե՞րն է տանում:

ՎԱՀԱԳ - Ոչ մի տեղ էլ չի տանում, զրուցելու ցանկություն չունենք:

ԿԱՐԻՆԵ - Երևի կանանց հետ միայն կարող են համարձակ զրուցել: Վախկոտ: (Վահագը նայում է Կարինեին:)

ՀՐԱՅՐ - Վախկոտ ես դու:

ՎԱՀԱԳ - Ինչ ես ասում, Հրայր:

ՀՐԱՅՐ - Բա ինչնո՞ չես պատասխանում: Դու խելառ Վահագն ես, ում մասին ասում էին, թե տեղեկացված չէ, որ փամփուշտը սպանում է: Թե՛ ուրիշ մարդ է դիմացս կանգնած:

ՎԱՀԱԳ - Այնտեղ հեշտ էր...

ՀՐԱՅՐ - Ասա՛ ով ես դու: Պատմիր, ինչպես Երևանի Գեղարվեստի ուսումնարանի սաների հետ Ծուշիի ձորում նկարելիս անհայտ անձիք մոտեցան ու հրավիրեցին զրուցելու: Պատմիր, ինչպես են տանջել Ծուշիի բանտում, ինչպես դարձար ազատամարտիկ:

ՎԱՀԱԳ - Կարիք չկա, մի շարունակիր:

ՀՐԱՅՐ - Կարիք կա, մանավանդ, ոմանք ինչ-ինչ ենթադրություններ են անում: Պատմիր, ինչպես որոշեցիր ողջ-ողջ բռնել ադրբեջանցի դիպուկահարին: Դիպուկահար կինը, օգտվելով քո անզգուշությունից, դաշունահարեց քեզ ու դու բռունցքով խփեցիր նրան:

ՎԱՀԱԳ - Լեյլան լավ աղջիկ էր, նա մեղավոր չէր... ներշնչել էին, թե դիմացը հրեշներ են: Հիշում ես, հետո ինչպես էր ատում պատերազմը:

ՀՐԱՅՐ - Պարոն կապիտան, կարծում եմ, պարզ դարձավ, ինչու չենք ոգևորվում միակողմանի նախաձեռնվող զրույցներից:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Նան պարզ դարձավ, որ անձնական վրեժից դրդված՝ որոշել եք պատերազմել ու մարդ սպանել: Դուք նկարիչ եք: Արվեստագետը կարո՞ղ է դաժան լինել:

ՎԱՀԱԳ - Ես էլ էի կարծում, թե չի կարող, բայց դաս տվողներս

ջանք չխնայեցին կարծիքս փոխելու համար: Իսկ պատերազմի մասնակցելուն դրդել է սեփական բաժին բեռը կրելու գիտակցումը:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Եվ բոլոր հայերը կրում են պատասխանատվություն՝ ապրողների ու վաղուց նահատակվածների համար:

ԲԱԼՅԱՆ - Ընդունենք, թե այդպես է, ինչն է ձեզ մտահոգում:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Քավ լիցի, դա ձեր կյանքն է և իրավունքը: Թեպետ ձեր հավաքական մտայնությունների թիրախում հաճախ մենք ենք հայտնվում:

ՆՎԱՐԴ - Այսօրվա զրույցները նման եզրակացության հանգեցրին:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Այսօրվա զրույցները ամրապնդեցին համոզմունքս:

ՆՎԱՐԴ - Ենթադրում եմ, որ վատ զրուցարան չի ստացվել:

ԿԱՊԻՏԱՆ - (նայելով թղթապանակին): Այո, հետևություններ կատարելու համար բավական խոսույն է: Գիտեք, որն է մեր ու ձեր տարբերությունը: Մենք ապրում ենք վաղվա օրով, փորձում ենք այդ վաղը դարձնել մերը, իսկ դուք ձգտում եք ձեր ժշմարտությունները հաստատել երեկվա օրվա մեջ: Իսկ ժամանակային երեք չափումներից միայն անցյալն է, որ հնարավոր չէ փոխել: Միևնույն է, դուք համառորեն ձգտում եք շրջել այդ անցյալը, աշխարհով

մեկ փաստաթղթեր եք պրպտում, գրքեր եք հրատարակում: Ձեզ թվում է, թե աշխարհը անտեղյակ է ու ձեր առաքելությունն է մարդկությանը լուսավորելը: Հարցրեք ձեր քաղաքակիրթ բարեկամներին, նրանք կցանկանան վերանայել պատմությունը, քանդել ու վերակազմել նորովի: Անցյալի հետ բողոքն իրենց հաշիվներն ունեն ու ձեր համառությամբ ոչ թե մեր դեմ եք դուրս եկել, այլ աշխարհի: Հայտարարել եք Դոն Բիշոտի պատերազմ, զինվել եք գրքերով ու փաստաթղթերով: Ինչ է այս ամենը (*ցույց է տալիս թղթերը*). իրադարձություններ, կենսագրություններ, փաստեր, մեղադրանքներ... ո՛չ, մրոտած թուղթ, հեքիաթ, անիրական մի բան, այսինքն՝ ոչինչ: (*Ձայրույթով թղթերը նետում է օդ, դրանք սփռվում են բեմով մեկ*): Ու սրանցով պատերազմի եք ելել մեր դեմ, աշխարհի դեմ: Թղթով հրանոթների, ռումբերի ու ռմբակոծիչների դեմ: Ինչո՞ւ չեք հաշտվում պատմության հետ, ինչո՞ւ եք փորձում անցյալի մարած արժեթղթերով այսօրվա առևտուրն անել: Ինչո՞ւ եք մղձավանջի վերածում ձեր և ուրիշների կյանքը: Ինչո՞ւ չեք ուզում ուրիշների հետ հարաբերվել խաղաղված հոգով, խոսել ներկայի ու ապագայի մասին՝ ա-

ռանց ետին մտքի, առանց պայմանի ու նախապայմանի: Ինչո՞ւ հանգիստ չեք տալիս ձեզ և ուրիշներին:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Խաղաղվիր, կապիտան ջան, ջահել ես, սիրտդ չի դիմանա: Ինչի՞ ես քեզ տանջում, դու ի՞նչ մեղք ունես:

ԿԱՊԻՏԱՆ - Հարցերի տերն այսօր ես եմ:

ԱԲԵԼ հայրիկ - Ես էլ ասում եմ՝ չէ: Այ մարդ, ինչո՞ւ ես խղճիդ վրա մեղք բարդում: Հոգիդ ազատիր էդ շղթաներից: Ոչ հրաման տվողն ես եղել, ոչ՝ կատարողը: Բեզնից հեռացրու, մաքրվիր մեղքից: Էդ ձևով քանի՞ հարյուր տարի ես ինքդ քեզ հետ կռիվ տալու:

ԿԱՐԻՆԵ - (*մոտենալով Վահագին*): Ինձ ինչ-որ բան էիք ցանկանում ասել:

ՎԱՀԱԳ - Այո, ցանկանում էի:

ԿԱՐԻՆԵ - Ամուսնության առաջարկությունն էիք անում:

ՎԱՀԱԳ - Այո, բայց...

ԿԱՐԻՆԵ - Ես համաձայն եմ:

ՎԱՀԱԳ - Բայց դուք մերժեցիք...

ԿԱՐԻՆԵ - Ես ձեզ չեմ մերժել: Ուրիշ մարդու եմ մերժել: Գուցե այլևս չե՞ք ցանկանում...

ՎԱՀԱԳ - Ո՛չ, ո՛չ, ցանկանում եմ...

ԿԱՐԻՆԵ - Այդ դեպքում մեկ պայման ունեմ:

ՎԱՀԱԳ - Ի՞նչ պայման:

ԿԱՐԻՆԵ - Պսակադրությունը պետք է տեղի ունենա Ախթամարի

Սուրբ Խաչ եկեղեցում: Քահանայի օրհնությամբ, կնքահորով ու խաչեղբորով, հարսնահանդեսի մասնակիցներով, պարով ու երգով:

ՆՎԱՐԴ - Այդ ինչ հապճեպ որոշում ես կայացնում, Կարինե, հո խենթ չես:

ԿԱՐԻՆԵ - Խենթ եմ, մորաքույր: Դու չէիր ասում, թե Կարինեն խենթ է ինձ նման: Եթե հիմա չանեմ այս խենթությունը, ամբողջ կյանքում ինձ չեմ ների: Երբ Սուրբ Խաչ եկեղեցում մոմ վառում ու շարական էինք երգում, հանկարծ ինձ տեսա հարսանեկան սպիտակ զգեստով: Քահանան խաչը պարզած հարցնում էր. «Տե՛ր ես»: «Տեր եմ, տեր եմ», - շշուշում ու նայում էի խաչին: Խաչի վրայով նայում էի խաղաղ ծփացող ջրերին: Կապույտ ջրերը կապույտ երկնքին էին նման: Հոգիս պարուրում էին իրենց մեջ ու օրորում էին ալիքների վրա: Ծուրջս խռնվել էին ուրախ, ոգեշնչված մարդիկ: Մի՞թե նախախնամության կամքն էր այդ ամենը: Վահագ, ընդունում ես պայմանը:

ՎԱՀԱԳ - Համաձայն եմ, ու որքան շուտ, այնքան լավ:

ԿԱՐԻՆԵ - Կարծում էի, այս երկիրը մեռած է: Կարծում էի, այցելում եմ մի մեծ գերեզմանատուն, մոխրացած մոլորակ: Այնինչ երկիրը կա, շնչում է, արթնանում է ամեն օր ու լցվում է հազարավոր ծայներով, կանաչում ու ծաղկում է... ու բոլոր ծանապարհները տանում են ինչ-որ տեղ, հասցնում են ինչ-որ հանգրվանների: Ցանկանում եմ, որ իմ զավակի կենսագրությունը սկսվի այստեղից: Որ նրա համար երկիրը ոչ թե ուրիշների հեռավոր հիշողություն լինի, այլ իր սկիզբը, իր անցնելիք ծանապարհի սկիզբը: Համաձայն ես, Վահագ: Գիտեմ, որ դու էլ դեմ չես լինի, մորաքույր:

ՎԱՀԱԳ - Այ, սա դուրըս եկավ: Լորից արյունը խաղաց երակներումս: Հարկավոր է ծանապարհ ընկնել: Գործերը կազմակերպել է պետք ու շուտ վերադառնալ: Բոլորին կիրավիրենք մեր հարսանիքին: Համաձայն եք, Հրայր, Հայկուհի, դուք բոլորդ... Դե, գնացինք: Մենք վերադառնալու ենք:

Բոլորը դուրս են գնում: Լսվում է՝ «Մենք կվերադառնանք, մենք կվերադառնանք...»:

Դատարկ քեմում կանգնած է Էլչին Գյումեյը: Ծարաֆը հավաքում է քեմով մեկ թափված թղթերը, քերում-դնում է քարացած Գյումեյի ափի մեջ:

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Հովհաննես ԹԵՔԳՅՈՂՅԱՆ

Դժվար է գրել վերապրածների
ապրումների մասին,
մանավանդ, եթե նրանք
ամենամոտ հարազատների են:
Ինչ-որ տեղի արդար էլ չէ: Նման
դեպքերում զարմանալիորեն
կարող ես կորցնել

իրականության զգացումը և ընկնել պաթետիկ
անմոռուկացավի և ողբերգության հետ որևէ ռեալ կապ
չունեցող իշխանական շոու-ծրագրի կեղտաջրերը:
«Արխիվ մարդիկ» պիեսը երկար սպասումի արդյունք է:
Ցեղասպանության թեման իմ ներսում եռացել է երևի
գիտակցական տարիքից սկսած, սակայն այդ մասին
կարողացա «խոսել», երբ զարմանալի շերտով
1915 թվականը վերապրած նահինիներիս ցավը
միախառնվեց 2008-ի մարտի 1-ի իմ ապրումների հետ:

ԱՐԽԻՎ՝ ՄԱՐԴԻԿ

Գործող անձիք

ՊԱՀԱԿ

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ

ՓՈՍՏՍՏԱՐ

Իրադարձությունները իրապես կարևոր են:

Գործող անձանց սեռը և տարիքը կարևոր չեն:

Կարծում եմ, պարտադիր է, որ պիեսի երկու գործողություններում դերակատարները չփոխվեն:

Պատկեր չկա, դեկոր չկա, բեմ չկա, տեղանքը փակ դաշտ է կամ սենյակ, որը դաշտի 3D շերտերն ունի: Ոչ մի վարագույր: Միմվոլներ չկան, եթե նույնիսկ կան, ապա աղճատված, աղավաղված ձևով են արտահայտվում: Պիեսում առկա հնչյուններն ու աղմուկը (հեռուստացույցի, ռադիոյի ձայն, գովազդային ընդհատումներ, կենցաղային աժոտած) խիստ կարևոր գործողություններ են:

Երկու դարակից գուրկ կոմոդ: Կոմոդի աջ անկյունում ոլորոդ, մետաղյա բռնակ կա: Բեմից մի քանի տարրալուծվող, համարյա չերևացող աթոռներ են աճել: Աթոռներից մեկի կողքին երեք լիտրանոց ապակյա տարա կա: Արխիվարիուսը և Պահակը տեղանքում են, բայց՝ անշարժ: Միայն երկուսի՝ ցուցամատերը տնկած աջ ձեռքերն են շարժվում, ասես ինչ-որ մեկին ճանապարհ են ցույց տալիս: Ներս է մտնում Փոստատարը՝ ուսին պարկը: Նկատում է Արխիվարիուսին և Պահակին, հետևում է վերջիններիս շարժումներին, նույնիսկ փորձում է նրանց մատնացույց արված հակադիր ուղղություններով շարժվել: Դադար: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաստի մեջ: Միայն Փոստատարն է լուսավորված:

ՓՈՍՏՍՏԱՐ - Գործ համարյա չկա...
(Պայուսակն է քրքրում:) Էսօր ընդամենը երկու նամակ ունենք... Ըհը... Մոր նամակը՝ որդուն...
(Պայուսակից հին լրագիր է հանում:) Մոր նամակը որդուն...
Մո՛ր... Խնդալու է... Երկու տարի է՝ անընդհատ նամակներ է ու-

ղարկում... Բա պատասխանն ո՞ր է... Կորցրեցի՞... Չէ... Ի՞նչ եղավ: Լավ, կգտնեմ: Էսօր ամսի քանիսն է... Քսանաչորսը ապրիլի... Էս տարեթվերը ինչի՞ լավ չեն տպում...

Էլեկտրական սղոցի սուլոց:
Հեռուստահաղորդումներին հա-

տուկ ձայներ: Ալիքները փոփոխվելով՝ կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Մարդը ամենաթանկ կապիտալն է...

Ալիքը փոխվում է:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Լվացքի փոշի, որն ընդունակ է մաքրել նույնիսկ ամենա...

Ալիքը փոխվում է:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Թագավորական ընտանիքի անդամները որոշում են կայացրել...

Ալիքը փոխվում է:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Վատիկանը բացում է արխիվները... Ինկվիզիցիայի և Հայոց մեծ Եղեռնի...

Ալիքը փոխվում է:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Լվացքի փոշի, որն ընդունակ է մաքրել նույնիսկ ամենա...

Ձայնն անջատվում է:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Չկա... Էս տարեթվերը ինչի լավ չեն տպում... Էս դր դարն ա... Ուֆ... Ինչքան գիժ կա՝ իմ գլխին է հավաքվում... Ասա՝ տուն-տեղ չունեք, որ զավակիդ ուղղված նամակը արխիվ ես ուղարկում... Լավ, պատասխան նամակն ինչ արեցի... Մոր նա-

մակը կա, տղայինը՝ չկա... Չի էլ եղել... Է, ո՞նց չի եղել... Ի՞նչ տղա, ի՞նչ մայր... Հորինեցի... Ապուշ եմ, էլի...

Փոստատարը պայուսակից պարան է հանում, ծայրը կապում է կոմոդից, որի աջ անկյունում ուրբող մետաղյա բռնակ կա: Պարանը գեռնին է փռում: Ամփջապես ազդանշանի ձայն է հնչում:

ԱԶԴԱՆԵԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը համակարգչային-ռոբոտային է): Հաղորդագրությունը ուղարկված է, հաղորդագրությունը ուղարկված է...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Մոր նամակը տեղ հասավ... Մոր... (Ծիծաղում է): Վերջ... Կառնավալը սկսվեց՝ ես գնացի... (Ինքն իրեն.) Տղայի նամակն ի՞նչ եղավ: (Դուրս է գնում:) Տղա-տղա... Դու աղջիկ ես, թե՛ տղա...

Արխիվարիուսը իր իսկ ցուցամատի մատնանշած ուղղությունը տեսնելով՝ ակտիվանում, սկսում է տեղաշարժվել:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չեմ գտնում, ազգանունը չեմ գտնում... Թե ինչի՞ արխիվ մտա... Ինձնից ինչ արխիվարիուս... Լավ, էդ անտեր ծննդականն ո՞ր դրեցի... Ի՞նչ արեցի... Վրան ոչ թիվ կար, ոչ բան...

Արխիվարիուսը դեպի կոմոդն է

գնում: Կենցաղային սովորական աղմուկ է սկսվում, ասես ինչ-որ մեկը հեռուստացույցի ալիքներն է փոխում: Երաժշտության պատամիկ, սարսափ-ֆիլմի ձայն, լուրերի հաղորդումներ, էլեկտրական սղոցի սուլոց: Հեռուստացույցի ալիքները փոփոխվելով՝ կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - Մարդը ամենաթանկ կապիտալն է... Լուրեր: Այսօր, մարտի մեկին, մեր բազմաշարձար երկրի պոպոք Կառավարությունը որոշում ընդունեց ցրել Մաշտոցի պողոտայում (դա քաղաքի կենտրոնում է) հավաքված ցուցարարներին: Պաշտոնական տվյալներով տասը մարդ է զոհվել: Կան վիրավորներ:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Էս ամեն ինչը երբ է ավարտվելու... Տասը զոհ... Լավ, ծննդական ինչ եղավ...

Միանում է ապահովագրական ազդանշանը:

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը ոռոտային է): Արխիվը բացված է, արխիվը բացված է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Էլի փչացել է...

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը ոռոտային է, էլ ավելի բարձր: Ձայնը ուղեկցվում է էլեկտրական սղոցի բարձր սուլոցով): Արխիվը բացված է, արխիվը բացված է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (նյարդայնանալով): Լավ, հասկացանք...

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը ոռոտային է, էլ ավելի բարձր: Ձայնը ուղեկցվում է էլեկտրական սղոցի բարձր սուլոցով): Արխիվը բացված է, արխիվը բացված է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (բարկացած): Ո՞նց անջատեմ... (Կոմոդի վրայի ծանձասպանը վերցնում, սկսում է աջ ու ձախ հարվածել, ասես ծանձ սպանի: Մի քանի հարվածներն ապարդյուն են անցնում: Հանկարծակի շեշտակի հարվածից ձայնը ձևախեղվում է, ասես ժապավենը ծամվում է:)

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը ոռոտային է, խեղված): Արխիվի հիիվըըըըը բացված է...

Արխիվարիուսը ևս մեկ անգամ հարվածում է նույն տեղը, ձայնը կտրվում է: Ճանձասպանը մի կողմ է դնում:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Իսկական սկլերոտիկ եմ, սկլերոտիկ ապուշ... Թե ինչի՞ն արխիվ մտա... Լավ, էդ մարդը ինչ եղավ... Չեմ գտում, ծննդական ուներ, գրանցում: Թուղթը չկա, մարդն էլ՝ հետը: Օդ դարձավ, կորավ...

Փակվող դարպասի գմփոց, միացող սքայալի ձայն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չեմ գտնում...

Մքայալի ձայնն ահագնանում է: Արխիվարիուսը աջ ու ձախ է անում, ապա նստում է աթոռին: Անշարժ կանգնած Պահակն ակտիվանում է:

ՊԱՀԱԿ - Չգտա՞ք...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (*ցնցվում է*): Վախեցա...

ՊԱՀԱԿ - Ինչի՞ց...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չգիտեմ, հանկարծակի էր...

ՊԱՀԱԿ - Ծննդականս գտա՞ք...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ոչ...

ՊԱՀԱԿ - (*բարկանում է*): Տիկին Արխիվարիոս...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Տիկին...

ՊԱՀԱԿ - Բա ի՞նչ ասեմ, պարո՞ն...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (*ծաղրական*): Չէ մի չէ՛ պահակ...

ՊԱՀԱԿ - Հա, ի՞նչ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հեչ... Ձեր դեմքը ծանոթ է...

ՊԱՀԱԿ - Ես էս արխիվի պահակն եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հա՛... (*Եփոթվում է*): Հիշեցի... Փաստորեն... Ձեր ծննդականն եմ փնտրում... Հասկանո՞ւմ եք, մի քանի օր էլ պետք... (*Փոխում է թեման*): Գիտե՞ք, պահակ լինելու համար շատ եք ջախել...

ՊԱՀԱԿ - Իրո՞ք... Լավ է չասացի՞ք՝ պահակ լինելու համար շա՛տ եք տղամարդ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Համենայնդեպս, կին...

ՊԱՀԱԿ - (*ընդհատում է*): Մի խոսքով... Էդ ձևականություններին վերջ տանք... Մի շաբաթ կլինի, ամեն օր գործից հետո մնում եմ, որ ձեզ բռնացնեմ... Մի թուղթն ի՞նչ է, որ չեք գտնում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Լավ, եթե ուզում

եք՝ ասեմ ճշմարտությունը... Ձեր ծննդականը ոչ մի տեղ չկա...

ՊԱՀԱԿ - Էդ երբվանից...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մարտի մեկից...

ՊԱՀԱԿ - Բայց այսօր ապրիլի քսանչորսն է, մի ամիս քսանչորս օրում ծննդականիս պատճենը չգտա՞ք:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Այսօր ապրիլի քսանչորսն է...

ՊԱՀԱԿ - Հա...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Բա հեռուստացույցով ասացին՝ մարտի մեկն է...

ՊԱՀԱԿ - Երբ մարդկանց սպանում են, միշտ էլ ապրիլի քսանչորսն է...

Կրկին սարսափ-ֆիլմի ձայն, լուրերի հաղորդումներ, էլեկտրական սողոցի սուլոց: Հեռուստացույցի ալիքները փոփոխվելով՝ կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Այսօր մեր բազմաշարքար երկրի պոպոք Կառավարությունը որոշում ընդունեց Ապրիլի քսանչորսին մեծ հանդիսավորությամբ նշել Հայոց Մեծ Եղեռնի հարյուրամյա տարելիցը: Այդ ոճրագործության...

Դադար: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաժորի մեջ: Ամեն ինչ միանգամից փոխվում, ասես հնամում է: Մփրթնած լույս: Արխիվարիոսը անշարժանում է, միայն ուղեցույց մատն է շարժ-

Ինձ լրիվ մոռացել ես, նամակներիս չես պատասխանում: Թվում է՝ դեմքդ ջնջվել է, տեսնեմ՝ չեմ հիշի: Տղաս... Երկրորդ գարունն էլ անցավ, ու ոչ մի պատասխան: Ինչո՞ւ ես ինձ հետ այդպես վարվում: Ասենք, իրավունք ունես: Մտածում ես՝ եթե ծնող էի, ինչո՞ւ լքեցի քեզ: Լքեցի՞... Չգիտեմ... Դու չգիտես, թե ինչ ժամանակներ էին... (Աթոռի հարևանությամբ դրված ապակե տարան վերցնում, գրպանից մի բանալի է հանում, սկսում է բացել:)
Դու իրոք չգիտես, թե ինչ ժամանակներ էին... Տղաս... Տեսնես հիմա ինչ ես անում, որտե՞ղ ես, ո՞նց ես, հո սոված չե՞ս... Հաց կերե՞լ ես...
ՊԱՀԱԿ - Դու պահածո չե՞ս ուտում...

Լուսային 3D կոնտրաստըն անեանում է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ցնցվում է, տարան շուռ է գալիս): Վախեցա...

ՊԱՀԱԿ - Ինչի՞ց...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չգիտեմ, հանկարծակի էր... (Դեմքը լուսավորվում է, ուրախ:)
Տեր աստված, եկա՞ր... Հազիվ ձանաչեցի... (Մոտենում, գրկում է:)
Տղաս...

ՊԱՀԱԿ - Տղաս...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (մի քիչ պաթետիկ): Էս ո՞նց ես մեծացել... Տղաս...

ՊԱՀԱԿ - Տղաս...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (քիչ պաթետիկ): Երկու գարուն է՝ քեզ չեմ տեսել, երկու գարուն...

ՊԱՀԱԿ - Ի՞նչ գարուն...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Թող նայեմ քեզ, տղաս...

ՊԱՀԱԿ - Տղաս... Ի՞նչ տղա... Լրիվ ցնդեցիր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չգիտեմ... Եթե դու ես ասում, ուրեմն ցնդել եմ... Ուրախությունից... Ի՞նչ նման ես հորդ...

Էլեկտրական աղոցի բարձր սուլոց:

ՊԱՀԱԿ - Ի՞նչ հայր...

Սղոցի ձայնը կրկնում է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Դաժան ես...

ՊԱՀԱԿ - Ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Իրավունք ունես... Ապրիլի քսանչորսին, հորդ սպանությունից հետո...

ՊԱՀԱԿ - Տիկին...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Տիկին...

ՊԱՀԱԿ - Բա ի՞նչ ասեմ, պարո՞ն...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մայրիկ ասա...

ՊԱՀԱԿ - Դու երևի... Ծփոթում ես... Ծննդականս տուր՝ գնամ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Տղաս...

ՊԱՀԱԿ - (կտրուկ) Ես մանկատանն եմ մեծացել:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Գիտեմ...

ՊԱՀԱԿ - Իմ ընտանիքից միայն ազգանունն է մնացել, որը ոչ մի կերպ չեմ գտնում... Ամբողջ կյանքս կեղծ ազգանունով եմ ապրել... (Դադար:) Հոգնել եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ճանապարհից...

ՊԱՀԱԿ - Չէ, վաղուց է, ինչ էս, էս

անիծյալ տեղից դուրս չեմ եկել...
Զզվում եմ... Բոլորից, նույնիսկ՝
քեզնից... Բեզնից, որ կյանքումս
ընդամենը մի երկու անգամ եմ
տեսել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես երեք տարի
պահել եմ քեզ...

ՊԱՀԱԿ - Լսիր, դու գիժ ես... Զզվում
եմ ամեն ինչից...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հանգստացիր...

ՊԱՀԱԿ - Հանգստանամ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հանգստացիր...

Արձագանք է հնչում:

ԱՐՁԱԳԱՆՔ - Հանգստացիր, հանգստացիր,
հանգստացիր...

Դադար:

ՊԱՀԱԿ - Ասում ես՝ հանգստանամ...
Բայց... Վատ չէր լինի, գիտե՞ս...
(*Հետզհետե աշխուժանալով:*) Ու-
զում եմ ուրախանալ, վազել,
պարել, գոռալ, թռնել, լիցքա-
թափվել... Փտեցինք էս արխի-
վում...

**Մոռցի ձայնը կրկնում է: Ապա՝
կրկին սարսափ-ֆիլմի ձայն, լու-
րերի հաղորդումներ:**

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ԶԱՅՆ - ...*Ինչպես
երեկ հայտարարեցինք, այսօր
մեր բազմաշարքար երկրի պո-
պոք Կառավարության որոշումով
հայտարարվել է կառնավալի օր...
Լիացքաթափվեք, փոխեք ձեր ի-
միջը, նույնիսկ դեմքը, դեն նետեք
ձեր տարիքը, մոռացեք սեռը, այլ*

*կերպարով մոտեցեք դիմացինին:
Խաղացեք, պարեք, ուրախա-
ցեք... Ձեր սրտի դռները բացեք...
Ոչ մի լրջություն: Ոչ մի պատաս-
խանատվություն: Մի վախեցեք...
Չէ՞ որ մարդը ամենաթանկ կա-
պիտալն է... Զվարճացեք... Կառ-
նավալ է, կառնավալ...*

**Պահակը լուրը լսելով՝ ժպտով
նայում է Արխիվարիոսին: Կառ-
նավալին հատուկ երաժշտու-
թյուն և լույս:**

ՊԱՀԱԿ - Կառնավալ... (Արխիվա-
րիոսին.) Կառնավալ... Հա՛... Ես
էլ ասում եմ՝ էս ի՞նչ է խոսում...
(*Հանկարծակի փոխվում, կենա-
սասեր է դառնում:*) Գիտե՞ս, ես ա-
մեն ինչ հասկացա... Ավելին՝ ես
ձանաչեցի քեզ: Ինձ երբեք ոչ ոք
«տղաս» չի ասել, դրա համար
շփոթվեցի... Փաստորեն, դու գի-
տե՛ս իմ իսկական ազգանունը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ավելի ակտիվ-
րեն): Իհարկե, գիտեմ... (Գրկում
է:) Տղաս... Երկու գարուն... Ուղիղ
երկու գարուն քեզ չեմ տեսել: Այ-
սօր ամսի քանի՞սն է:

ՊԱՀԱԿ - Ապրիլի քսանչորսը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ապրիլի քսան-
չորսը... Հազար ինն հարյուր
տասնհինգ թվականի ապրիլի
քսանչորսը...

ՊԱՀԱԿ - (ծիծաղելով): Չէ... Երկու
հազար տասնհինգ թվականի
ապրիլի քսանչորսը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ծա՛տ կատակա-
սերն ես...

ՊԱՀԱԿ - Դու էլ, հայրիկ...

Ծիծաղում են:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հայրիկ...

ՊԱՀԱԿ - Ի հարկե, հայրիկ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես քո մայրն եմ...

Մղոցի սուլոցի ձայն:

ՊԱՀԱԿ - Լավ կառնավալ է, բան չունեմ ասելու... Ասում ես՝ այօրվա տոնախմբությանը ինչ դիմակով ես ներկայանալու...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Դիմակ... Ինչ դիմակ...

ՊԱՀԱԿ - Դու իմ մայրն ես...

Արխիվարիուսը գրպանից սուլիչ է հանում, սկսում է սուլել: Պահակը ծիծաղում է:

ՊԱՀԱԿ - Այսօր իմ մայրն ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Վաղուց...

ՊԱՀԱԿ - Ուրեմն, մի քիչ պատմիր իմ մասին...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես քո մասին համարյա ոչինչ չգիտեմ... Մինչև երեք տարեկան դառնալով չէիր խոսում, նույնիսկ մայրիկ չէիր ասում: *(Դադար:)* Կինը, ով քեզ որդեգրեց, դանիացի բարոնուհի էր, միսիոներուհի... Որբեր էր հավաքում: Ամեն որբի համար մի ոսկի էր վճարում:

ՊԱՀԱԿ - Ես ինչքան արժեի...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Զեզ համար հոփոդ չէի վերցնելու...

ՊԱՀԱԿ - Ճիշտ ես, սեփական երեխան ձրի է... *(Ծիծաղում են:)* Ե-

րեք տարեկան էի, չէ՞, երբ ինձ որբանոց տարան:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հա, երեք... Ճիշտ հազար ինն հարյուր տասնհինգի ապրիլի քսանչորսին:

ՊԱՀԱԿ - Էդ օրն էլ էր կառնավալ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չէ... *(Ծփոթվում է:)* Ոչինչ չեմ հիշում...

ՊԱՀԱԿ - Հիշում եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ինչ...

ՊԱՀԱԿ - *(մոայլվելով):* Հիշում եմ, որ... Կրակում էին... Երևի սպանում... *(Դադար:)* Չէ, հաստատ սպանում էին... *(Դադար:)* Բայց... Արի այսօրվա կառնավալը վատ հիշողություններով չփչացնենք... Հիշենք միայն լավը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Արի... էլ ոչինչ չեմ հիշում...

ՊԱՀԱԿ - Չէ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Նույնիսկ երեխայի հիշողության մեջ ինչ-որ բան մնում է, հագուստի գույն, մոր ժպիտ...

ՊԱՀԱԿ - Հիշում եմ՝ տանելուց առաջ ինձ տղայի շորեր հագրին: Երևի դա է պատճառը, որ մինչև հիմա ինձ տղա են ասում:

Ծիծաղում են:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Իսկ ընտանիքը... Հիշում ես ինձ, քույրերիդ...

ՊԱՀԱԿ - Չէ... Մամ, արի խաղ խաղանք...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Արի...

ՊԱՀԱԿ - Թվաբանական խաղ... Համաձայն ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Կյանքում չեմ խաղացել... (Ծիծաղում է:)

ՊԱՀԱԿ - Ավելի լավ... Ասա... Եթե երկու տարի առաջ ես երեք տարեկան էի, ապա հիմա...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ճիշտ քսան ես...

ՊԱՀԱԿ - Ճիշտ է... Իսկ դո՞ւ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես չգիտեմ, ապրիլի քսանչորսից հետո տարիքս կորցրել եմ...

ՊԱՀԱԿ - Երեսունից ավելի չես երևում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Այդքան ծեֆ եմ...

Ծիծաղում են:

ՊԱՀԱԿ - Եթե քսան չլինեի, կասեի, որ դու տասնութ տարեկան ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Դու անտանելի ես...

ՊԱՀԱԿ - Դու էլ...

Ծիծաղում են:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (սեթևեթելով): Երեսունհինգ տարեկան կին...

ՊԱՀԱԿ - Ես ասացի՝ կլին... Լավ, գուցե պատմես մեր ընտանիքի մասին...

Մտույ: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաստորի մեջ: Հին երաժշտություն է հնչում, խաչադասած ձայն: Ռադիոյի խումբացած հնչյուններ:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- ...Անտանտի եռյակը լուրջ և ջախջախիչ հարձակումների ռազմավարություն է մշակել, քանի որ...

Գնացքի անիվների չխկչխկոց:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Սեռական առաջընթացի խթանման առումով...

Գնացքի անիվների չխկչխկոցն ահագնանում է:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Օսմանյան Թուրքիան... (Ռադիոյի ալիքները խառնվում, վայրկյան անց վերականգնվում են:) Երիտթուրքական կառավարությունը... (Ռադիոյի ալիքները կրկին խառնվում են:)

Անիվների չխկչխկոց:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Ռուսաստանը թեև թոթափել է ճորտատիրական լուծը, բայց...

Գնացքի անիվների չխկչխկոցն ահագնանում է:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Ծտապեք... Կարճ շրջագգեստների բումը փաստում է, որ...

Գնացքի անիվների չխկչխկոցն ահագնանում է:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Մարդը ամենաթանկ կապիտալն է...

Գնացքի անիվների չխկչխկոցն ահագնանում է:

ՌԱԴԻՈՅԻ ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ

- Պաշտոնական հայտարարություն... Երիտթուրքական կառա-

վարության հրամանով ապրիլի քսանչորսը հայտարարվել է չեղյալ օր: Այդ օրվա հետ առնչություն ունեցող բոլոր անձանց նամակները և փաստաթղթերը համարվում են մեռած: Արխիվի դռները...

Ստոպ: Լուսային վիճակը փոխվում է: Ականջակալներն ականջներին՝ Պահակը և Արխիվարիտուր կանգնում են դեմ-դիմաց, տեքստերը ձեռքերին: Ասես ռադիոյի հաղորդավարներ լինեն:

ԱԶԴԱՆԵԱՆԻ ԶԱՅՆ - (Ձայնը ռոբոտային է): Լռություն... Լռություն... Հինգ, չորս, երեք, երկու, մեկ... Ձայնագրություն... Ձայնագրություն: Ստարտ... Ձեր արխիվը բացված է, ձեր արխիվը բացված է, ձեր արխիվը բացված է, ձեր արխիվը բացված է, ձեր արխիվը բացված է...

Դադար, խոր դադար:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (դանդաղ, հազիվ է խոսում): Մենք հինգ հոգի էինք...

ՊԱՀԱԿ - Հի՛նգ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Այո... Դու, ես, երկու քույրերդ... (Դադար:) Երբ փոքր էիր...

ՊԱՀԱԿ - Հինգերորդն ով էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Դու էիր, ես, քույրերդ... Երկու...

ՊԱՀԱԿ - Հորս անունը չես տալիս... Ամուսնացած ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Այո...

ՊԱՀԱԿ - Ազգանունդ ի՛նչ է... Ուզում եմ լսել իմ իսկական ազգանունը:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ի՛նչ ես կպել իմ ազգանունից... Փոխել եմ... Նրա ազգանունը ուրիշ էր...

ՊԱՀԱԿ - Նա՛... Փաստորեն, նա իմ հայրը չէր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ոչ...

ՊԱՀԱԿ - Իսկ ո՞վ էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մարդ, ով աղջիկներիս տվեց իր ազգանունը...

ՊԱՀԱԿ - Իսկ հայրս ի՛նչ եղավ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Բո ծննդականը...

ՊԱՀԱԿ - Հայրս ի՛նչ եղավ...

Դադար:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Պաշտոնական հայտարարությամբ...

ՊԱՀԱԿ - (ընդհատում է): Հորս ի՛նչ արեցին...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ափերից դուրս է գալիս): Սպանեցին... Հորդ սպանեցին... Ճիշտ ապրիլի քսանչորսին, իր տան առաջ... (Դադար: Փորձում է իրեն հավաքել:) Սարսափելի է... Երբ ապրում ես, տեսնում ու տարիներ հետո ես հասկանում, որ ապրիլի քսանչորսին ապրել ես...

ՊԱՀԱԿ - Հորս սպանեցին...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հա... Ընկած էր մեր տան դռանը: Մարդասպանը կոշիկներից բռնել, քաշում էր: Ուզում էր հանել... Զեզ թվաց՝ քնած է, էդ անասունն էլ փորձում է ոտքերից բարձրացնել, հորդ տուն բերել: Հազիվ քայլել էիր սովորել, բայց մոտեցար, որ օգնես...

ՊԱՀԱԿ - Ոչինչ չեմ հիշում... Ամուսնուդ ազգանունը ի՞նչ էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Նույնը... Նույն ազգանունը, ինչը որ աղջիկներս ունեն...

ՊԱՀԱԿ - Դու հորս սպանողի հե՛տ ես ամուսնացել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես ուզում էի քեզ փրկել...

ՊԱՀԱԿ - Դու հորս սպանողի հե՛տ ես ամուսնացել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Աղջիկներիս թաքցնելու տեղ չունեի, նրանց կսպանեին...

ՊԱՀԱԿ - Ինչի՞ չես ասում, ո՞վ սպանեց հորս... Ի՞նչ ազգից էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մենք ապրելու շանս չունեինք...

ՊԱՀԱԿ - Ի՞նչ ազգից էր հորս սպանողը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Նրանք քեզ էլ կսպանեին...

ՊԱՀԱԿ - Վերջ, էս կառնավալին ուզում եմ վերջ տալ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ինձ էլ կը...

ՊԱՀԱԿ - Էլ չեմ ուզում խաղալ... Ստոպ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հենց էդ ժամանակ իմացա, որ դանիացի միսիոներուհին որբեր է հավաքում: Մեկ որբին՝ մեկ ոսկի...

ՊԱՀԱԿ - Վերջ տուր... Ստոպ տվեք... Ձայնագրությունը վերջացրեք...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մանկատուն էր տանելու...

ՊԱՀԱԿ - (գոռում է): Ստոպ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ու ես համաձայնվեցի...

ՊԱՀԱԿ - Էս ի՞նչ կառնավալ ես սարքել... Խեղկատակություն...

Ազգանունդ ես փոխել, ազգդ էլ, մնում էր՝ մենակ սեռդ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ընդհատում է): Բեզ մանկատուն նամակներ էի գրում...

ՊԱՀԱԿ - Հիշում եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (վերցնում է ապակե դատարկ տարան, շուռ է տալիս): Չէիր պատասխանում...

ՊԱՀԱԿ - Էս ի՞նչ գժանոց է...

Պահակը ձեռքի քրթրը շաքտում, մոտենում է կոմոդից կապված պարանին: Անմիջապես ազդանշանի ձայն է լսվում:

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ՁԱՅՆ - (Ձայնը համակարգչային-ռոբոտային է): Դուք հաղորդագրություն ունեք, դուք հաղորդագրություն ունեք...

ՊԱՀԱԿ - Չզվում եմ... Ուզում եմ համ քեզ մոռանալ, համ էլ՝ ազգանունս... Մոռանա՛լ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (շոյում է տարան): Նամակների վրա օրիորդական ազգանունով էի ստորագրում...

ՊԱՀԱԿ - Մոռանալ... Իմ իսկական ազգանունը գիտե՛մ, որ մոռանամ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մի անգամ պատասխան ստացա...

Պահակը շտապով շրջվում է:

ՊԱՀԱԿ - Ես պատասխան չեմ ուղարկել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Երկու չոր ու ցամաք տող. «Մայրիկ, լավ եմ, ձիթապտուղ եմ ուտում, գրաբար սովորում»:

ՊԱՀԱԿ - Ես քեզ չեմ պատասխանել...

Պահակը բարկացած՝ պարանը վերցնում, Արխիվարիուսին է մտնում:

ՊԱՀԱԿ - Լսիր, ինչքան էլ կառնավալ սարքես, տարիները շփոթես, գլխի վրա կանգնես, մեկ է, իմացի՛ ես քեզ նամակ չեմ գրել: Ինձ նայիր, վերջ տուր... Չեմ ուզում քեզ տեսնել, հասկանո՞ւմ ես...

Պարանը կապում է Արխիվարիուսի ոտքից:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հայերեն էիր գրել...

ՊԱՀԱԿ - Քեզ հազար ասել եմ՝ ինձ նամակ մի ուղարկիր... Մեկ է՝ չեմ պատասխանելու:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Գիտեմ... Բայց քեզնից մի նամակ ստացել եմ...

Պահակը մոտենում է կոմոդին, մետաղյա բռնակը սկսում է պտտել: Պարանը ձգվում, Արխիվարիուսին դեպի կոմոդն է քաշում:

ՊԱՀԱԿ - Ստում ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - *(պարանը ոտքին ետ-ետ՝ դեպի կոմոդն է սողում):* Չեմ ստում...

ՊԱՀԱԿ - Դու իմ մայրը չես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ուրիշ հնարավորություն չունեի, միայն այդպես կարող էի փրկել քեզ, քո տեսակը...

ՊԱՀԱԿ - *(բռնակը պտտելով):* Էդպես՝ ճնջ... մանկատուն ուղարկելով...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - *(ետ սահելով):* Մայրիկ, ձիթապտուղ եմ ուտում, գրաբար սովորում...

ՊԱՀԱԿ - *(բռնակը պտտելով):* Սուտ... Ես ձիթապտուղ չեմ սիրում, զգվում եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես քեզ սիրում էի, բայց ինչ կարող էի անել...

ՊԱՀԱԿ - *(բռնակը պտտելով):* Պահեիր մտոդ, մայրիկ... Դու չգիտես՝ ի՞նչ է նշանակում որբ մեծանալը:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - *(ետ-ետ սողալով):* Դու չգիտես՝ ի՞նչ է նշանակում որբ երեխա ունենալը...

ՊԱՀԱԿ - Ես նույնիսկ չգիտեմ՝ քանի տարեկան եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես էլ չգիտեմ... Իմ կյանքն էլ էր կանգ առել...

ՊԱՀԱԿ - *(բռնակը պտտելով):* Ծննդականն ի՞նչ է, էդ էլ չունեմ... Ո՞վ եմ ես, որտեղի՞ց, ոչ ծնողներս կան, ոչ ազգությունս, ոչ էլ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - *(ետ սահելով):* Իսկ ազգանուն փոխելը կարծում ես հեշտ է...

ՊԱՀԱԿ - Չեմ ուզում, էլ ոչինչ չեմ ուզում լսել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Սպասիր... Նամակ...

ՊԱՀԱԿ - Վերջ, ծայնագրությունը
ավարտված համարենք...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (պոռթկալով):
Նամակդ... Դանիացի բարոնու-
հին էր գրել...

Դադար: Արխիվարիուսը գրեթե
կոմոդին է հասել:

Դադար:

ՊԱՀԱԿ - Դու... Մարդ չես...

Արխիվարիուսը սուլիչով սուլում
է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ես կասեմ քո իս-
կական ազգանունը...

ՊԱՀԱԿ - (Արխիվարիուսին տեղա-
վորում է դարակի մեջ): Դու թուղթ
ես... Ընդամենը փաստաթուղթ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (հնալով խցկվում
է դարակի մեջ): Դու ինձ չես կա-
րող ջնջել...

ՊԱՀԱԿ - Դու արխիվի պատճեն
են... Մեռած, կորած ծննդական...

Ստուպ: Տարածքը հայտնվում է
լուսային 3D կոնտրաստի մեջ:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Մարդը
ամենաթանկ կապիտալն է...
Մարդը ամենաթանկ կապիտալն
է... Մարդը ամենաթանկ կապի-
տալն է...

ՔԱՐԱՑՈՒՄ

ՔԱՐԱՑՈՒՄՆ ԱՎԱՐՏՎՈՒՄ Է

ԱՐԽԻՎ ՝ ՄԱՐԴԻԿ-1

Գործող անձիք

ՊԱՀԱԿ

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ

ՓՈՍՏԱՏԱՐ

Իրադարձությունները իրապես կարևոր են:

Գործող անձանց սեռը և տարիքը կարևոր չեն:

Կարծում եմ, պարտադիր է, որ պիեսի երկու գործողություններում դե-
րակատարները չփոխվեն:

Պատկեր չկա, դեկոր չկա, բեմ չկա, տեղանքը փակ դաշտ է կամ սեմ-
յակ, որը դաշտի 3D շերտերն ունի: Ոչ մի վարագույր: Միմվոլներ չկան,
եթե նույնիսկ կան, ապա աղճատված, աղավաղված ձևով են արտա-
հայտվում: Պիեսում առկա հնչյուններն ու աղմուկը (հեռուստացույցի,
ռադիոյի ձայն, գովազդային ընդհատումներ, կենցաղային աժոտած)

Խիստ կարևոր գործողություններ են:

Երկու դարակից գուրկ կոմոդ: Կոմոդի աջ անկյունում ոլորող մետաղյա բռնակ կա: Բեմից մի քանի տարրալուծվող, համարյա չերևացող աթոռներ են աճել: Աթոռներից մեկի կողքին երեք լիտրանոց ապակյա տարա կա: Արխիվարիուսը կուչ է եկել կոմոդի մեջ: Պահակը տեղանքում է, բայց՝ անշարժ: Միայն ցուցամատը տնկած աջ ձեռքն է շարժվում, ասես, ինչ-որ մեկին ճանապարհ է ցույց տալիս: Ներս է մտնում Փոստատարը՝ ուսին պարկը: Չի նկատում Արխիվարիուսին և Պահակին: Ստոպ: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաժուրի մեջ: Միայն Փոստատարն է լուսավորված:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էսօր մի նամակ կարդացի: Փոքրիկ երկտող էր՝ արխիվ էին ուղարկել... *(Պայուսակն է քրքրում:)* Ձեռագրից երևում էր, որ գրողը կին է, ավելի ճիշտ՝ աղջիկ: Ձեռագրից... Կին էր... Չէ, աղջիկ... *(Ծիծաղում, շարունակում է պայուսակը քրքրել:)* Նամակը ինձ չէր ուղղված... Բա ինչի կարդացի... Վրան ոչ հասցե կար, ոչ բան... *(Ելադային պայուսակն է քրքրում:)* Ինչ արեցի... Ո՛ր դրեցի... Պատասխան էլ կար... Չէ... Բայց սիրուն մեսիջ էր... *(Մի քիչ պաթետիկ:)* Սիրելի՛ս, վաղը գարուն է: Էդ գարունը դու ես բերել ինձ համար... *(Պայուսակի գրպաններն է քրքրում:)* Սիրելի՛ս, վաղը... Էդ անտերն ինչ արեցի... Կորսվ...

Փոստատարը պայուսակի պարունակությունը շուտ է տալիս հատակին: Պայուսակից սպիտակ բմբուլներ են թափվում: Բմբուլների առատությունից տեղանքը ճերմակում է:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - ...Վաղը գարուն է... էդ

գարունը դու էս բերել ինձ համար... *(Դադար:)* Բայց... Մի թուպե... Երկտողի տակ տարեթիվ կար... Հազար ինն հարյուր տասնհինգ թվական... Բա... Ո՞նց էր ինտերնետով ուղարկել, էլ փոստով... էդ թվերին ինտերնետ կար...

Լվացքի աշխատող մեքենայի անտանելի բարձր ձայն, որն ուղեկցվում է հեռուստահաղորդումներից հատուկ հնչյուններով: Ագրեսիվ գովազդի աղմուկ: Ալիքները փոփոխվելով կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - Գովազդ... Պավլիկ Մորոզով... Անտեսանելի գովազդ... Պավլիկ Մորոզով...

Հեռուստաալիքները փոփոխվելով կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...Լուրեր: Այսօր, մարտի մեկին, մեր բազմաշարժար երկրի պոպոք Կառավարությունը Հայոց Մեծ Եղեռնի անվան հրապարակ կառուցելու

որոշում ընդունեց... Հրապարակը կառուցվելու է Մաշտոցի անվան պողոտայի և Լուսավորչի փողոցի հատման կետում...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուստաալիքները փոփոխվում են: Ռադիոհաճախականություններին հատուկ աղմուկ է լսվում:

ՌԱԴԻՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Մեր ռադիոկայանի վրա ահաբեկչական գործողությունները շարունակվում են: Ահաբեկիչներին հատկապես շփոթեցնում է մեր ռադիոկայանի որդեգրած ազատ խոսքի...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի մեքենայի և գովազդի ձայների մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Գնեք չճամվող մաստակ, որը կօգնի ձեզ չակտիվացնել ձեր ստամոքսի...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուստաալիքը փոխվում է: Ռադիոալիքը վերականգնվում է:

ՌԱԴԻՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Փրկենք ցեղասպանվող եզրի երեխաներին...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի մեքենայի և գովազդի ձայների մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Այսօր մեր բազմաշարքար երկրի ան-

բիծ, լվացված Նախագահը մասնակցել է Սիրահարների այգում կազմակերպած Սուրբ Անգլուխ Ձիավորի տոնին: Նստարանին նստած համբուրվող սիրահար զույգին նայելիս Նախագահը մեղմ ժպտում էր:

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուստաալիքը փոխվում է:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Հայրերի և որդիների բազմադարյա խնդիրը մեկընդմիջտ լուծելու համար առաջարկում եմ Ազգային Ժողովում օրինագիծ ընդունել, ըստ որի յուրաքանչյուր մարդ, ծնվելուց հետո, ձկան նման պարտավոր է մոռանալ իր ծնողներին...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Ռադիոալիքը վերականգնվում է:

ՌԱԴԻՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Ղրիմում շարունակվող դաժան պատերազմի արդյունքում...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի մեքենայի և գովազդի ձայների մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -

...Նա ուսումնասիրում է մեռած նամակների պրորբլեմը...

Չայնն անջատվում է: Փոստատարը խոր շունչ է քաշում:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ -

Էս ի՞նչ դաժան էր... Ի՞նչ էր ասում... Մեռած նամակ...

Մեռած... Չէ մի չէ... Էդ ապուշությունը ո՞վ հորինեց... Ինչքան գիժ կա՝ հեռուստացույցով ցույց են տալիս... (Դադար:) Բայց երկտողը լավն էր: Ասա՝ պատասխանի, էլի... (Լվացքի մեքենայի ձայն:) Ի՞նչ ես անսրտություն անում... (Լվացքի մեքենայի ձայնը կրկնվում է:) Հարյուր տարվա նամակ... Էդ գրողն ու հասցեատերը հիմա երևի... (Լվացքի մեքենայի ձայնը կրկնվում է:) Սրանց լվացքը սկսվե՛ց... Ամբողջ օրը դողացնելու են... Արխիվը բացված-չբացված՝ լվացք են անում... (Ձայնն անտանելի է դառնում:) Չեմ էլ հասկանում՝ ո՞վ է, Պահավոր, թե՛ Արխիվարիուսը...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ՓՈՍՏԱՍԱՐ - Վերջացրեք, էլի...

Ձայնն անջատվում է:

ՓՈՍՏԱՍԱՐ - Էժան պրծանք... (Փոքր-ինչ պաթետիկ:) Սիրելի՛ս, վաղը գարուն է... Էդ գարունը դու ես բերել ինձ համար:

Փոստատարը պայուսակը նետում է ուսին, որ գնա: Հեռախոսի հաղորդագրության ձայն է հնչում:

ՓՈՍՏԱՍԱՐ - (կանգ առնելով): Էս ի՞նչ էր... Մեսի՞ջ... (Թեթևակի ժպիտով:) Չի կարող պատահել... Տեսնես ո՞վ է ինձ հիշել... Լավ... Երևի ինչ-որ հիմար հաղորդագ-

րություն է. կոշիկի խանութում գներն են իջեցրել, կամ Օպերայում համերգ է...

Պատրաստվում է դուրս գնալ, երբ հաղորդագրությունը առավել ուժգին ձայնով է կրկնվում:

ՓՈՍՏԱՍԱՐ - (գրպաններն է քրքրում):

Էդ անտերը ո՞ր եմ դրել: Էնքան չեմ զանգում, որ... (Հաղորդագրությունը կրկնվում է:) Էս ինչ տեղատարափ է: (Հաղորդագրությունը կրկնվում է: Բարկանում է:) Լավ, հասկացանք... (Ձեռքը ծոցագրպանն է տանում:) Գտա... (Ծրար է հանում, բացում, երկտող է հանում, կարդում է:) Կորսված տեքստ... Կորսված տեքստ... (Ուշադիր կարդում է:) Որ տուն գաս, հետդ հաց բեր, տղաս... (Ձարմացած:) Որ տուն գաս, հետդ... Հա՛ց... (Ծրարի հասցեի հատվածն է գննում:) Մորս հեռախոսի համարն է... Բայց, չի կարող պատահել... Մայրս երկու տարի առաջ է մահացել... Էս ի՞նչ կատակ էր... (Նորից է կարդում:) Որ տուն գաս, հետդ հաց բեր... Չէ, էսպիսի բան չի կարող լինել... (Ծրարի ներսն է տնտղում:) Երեք տարի առաջ է ուղարկել... Բա ինչի՞ եմ հիմա ստանում... Ձե՛ռ են առնում... Էս պիտի պարզել... Անասո՞ն են դրանք, մարդկանց զգացմունքների հետ են խաղում... (Շտապ դուրս է գնում:)

Լուսային 3D կոնտրաժուրն ան-

հետանում է: Պահակը դեռ ան-
շարժ է: Միայն ցուցամատը
տնկած աջ ձեռքն է շարժում, ա-
սես ինչ-որ մեկին ճանապարհ է
ցույց տալիս: Արխիվարիուսը կո-
մոդից դուրս է գալիս, մեջքն է ուղ-
ղում:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Էս զիբիլ ավտո-
բուսով մինչև արխիվ հասա՝
մեջքս կտրվեց... Ուշ էլ է...
Կհասցնեմ ետ գնամ... Հա, չմո-
ռանամ ծննդականիս պատճենը
վերցնել... (Գրպաններն է
տնտղում:) Դուռը բացեմ...

**Գրպանից Ռուբիկ-կուբիկ է հա-
նում, սկսում է պտտել:**

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ԶԱՅՆ - (Ձայնը ոռոր-
տային է): Արխիվը փակ է, արխի-
վը փակ է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չհասկացա... Ե-
րեկ էի յուղել...

**Չարմացած Ռուբիկ-կուբիկին է
նայում: Կրկին պտտում է: Լվաց-
քի մեքենայի ձայնն ահագնա-
նում է: Ազդանշան:**

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ԶԱՅՆ - (Ձայնը ոռոր-
տային է, էլ ավելի բարձր): Արխի-
վը փակ է, արխիվը փակ է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ո՞նց թե՛ փակ է...
(Նյարդայնանալով:) Մա՞րդ չկա...
Էս պահակն ո՞ր է...

**Ռուբիկ-կուբիկը կրկին պտտում
է: Լվացքի մեքենայի ձայն:**

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ԶԱՅՆ - (Ձայնը ոռոր-

տային է, էլ ավելի բարձր): Արխի-
վը փակ է, արխիվը փակ է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չի՞ լսում...
Լվանք է անում, ի՞նչ է անում...

**Ռուբիկ-կուբիկը նյարդայնացած
շուռումուռ է տալիս: Պահակը
հանկարծակի ակտիվանում, կո-
մոդի վրայից ճանճասպանը
վերցնում, հրացանի նման պա-
հում է Արխիվարիուսի վրա:**

ՊԱՀԱԿ - Կանգնիր, թե չէ կկրա-
կեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (հանկարծակիի
գալով): Հայրիկ ջան... (Ուրախ:)

Հայրիկ ջան, ես եմ, դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - Ոչ մի դեպքում... Շարքա-
յի՛ն...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ընդհատում է):
Արդեն սերժանտ եմ... Հայրիկ
ջան... Դուռը բաց, ծննդականս
պիտի վերցնեմ:

ՊԱՀԱԿ - Մոռացիր, դու ծննդական
չունես...

Դադար:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ականջ է դնում):
Հայրիկ ջան...

ՊԱՀԱԿ - Համարիր՝ խուլ եմ, չեմ
լսում... Համ էլ՝ ես տղա չունեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Լսիր, հայրիկ
ջան, դուռը բաց, գործս անեմ՝
գնամ...

ՊԱՀԱԿ - Էստեղ մարդ չկա...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Հայրիկ ջան...
(Իրեն հազիվ տիրապետելով):
Հայ-րիկ ջան...

ՊԱՀԱԿ - Ինչ ես կպել, հայրիկ, հա,
հայրիկ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Բա ինչ ասեմ,
մայրիկ, տատիկ, նահապետ, թե՛
սպարապետ...

ՊԱՀԱԿ - Չէ մի չէ՛ Անգլիայի թագու-
հի... (Մի պահ մտածում է:) Բայց
սպարապետը վատ չէր, գիտե՛ս...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ինչ ուզում ես,
կասեմ՝ պարոն սպարապետ,
զորքերի գերագույն հրամանա-
տար, ընկեր կաթողիկոս, պարոն
ծովակա՛լ...

ՊԱՀԱԿ - Ձե՛ռ ես առնում, քսան
տարեկան աղմիրալ որտե՛ղ ես
տեսել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ափերից դուրս է
գալիս): Լսիր, դու գի՛ծ ես...

ՊԱՀԱԿ - Հա, բա ինչ եմ... (Ծաղ-
րով): Երեք տարի առաջ խելա-
գարության նոպա եմ ունեցել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ինչ ուզում ես ե-
ղիր, մենակ դուռը բաց... Աշխա-
տանքի եմ, հասկանո՞ւմ ես...

ՊԱՀԱԿ - Հա, ես էլ էստեղ մուկ եմ
տշում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Բաց...

ՊԱՀԱԿ - (Ճանճասպանը նրա վրա
պահելով): Մի քայլ էլ անես՝
կաստկացնեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ճանճ եմ, ինչ եմ,
որ սաստկացնես...

ՊԱՀԱԿ - Հա, չե՛ս տեսնում՝ քանի-
սին եմ բմբլահան արել...

Արխիվարիուսը զարմացած
շուրջն է նայում: Սպիտակ
բմբուկները թեթևակի շարժվում
են: Ռադիալիքների ձայներ:

ՌԱԴՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -
...Մինչև հիմա Թուրքիայից ար-
տաքսված ու ցեղասպանված հա-
յերի ոսկորները հանգչում են
Սիրիայի Դեր էլ Չորի անապա-
տում...

Ռադոալիքը խեղդվում է լվացքի
մեքենայի և գովազդի ձայների
մեջ: Ի վերջո միանում է հեռուս-
տացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - ...թոթա-
փեք ընտանեկան այդ զարհուրե-
լի սովորությունը: Չկա ծնող և
չկա երեխա: Կա միայն հայրենիք
և գործող Լախագահ... Լախա-
գահն է մեր հայրենիքն ու մայրա-
քաղաքը: Ուրիշ ծնող մենք
չունենք...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուս-
տաալիքը փոխվում է: Ռադիոա-
լիքը վերականգնվում է:

ՌԱԴՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -
...Կառավարությունը Մաշտոցի
անվան պողոտայում խմբված
ցուցարարներին ցրելու նպատա-
կով...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի
մեքենայի և գովազդի ձայների
մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - Գովազդ...
Պավլիկ Մորոզով... Անտեսանելի
գովազդ... Պավլիկ Մորոզով...

Գովազդի ձայների ազդեցիկ
հարձակում՝ ուղեկցված լվացքի

մեքենայի չդադարող բարձր դաշտում: Արհիսիվարիուսը, նյարդայնացած, Ռուբիկ-կուբիկը ետ ու առաջ է պտտում: Անսպասելի լռություն:

Լռություն...

Լռություն...

Լռություն...

Լուսային 3D կոնտրաստը: Խոր դադար:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Էս ի՞նչ լռություն է...

Գաղար:

ՊԱՀԱԿ - Ի՞նչ լռություն... (Ականջ է դնում:) Կրակում են...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Միշտ էլ կրակում են...

ՊԱՀԱԿ - Չէ, էսօր սպանում էլ են...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Այսօր ամսի քանիս է...

ՊԱՀԱԿ - Ապրիլի քսանչորսը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ո՞նց, մարտի մեկը չի՞...

ՊԱՀԱԿ - Երբ սպանում են, միշտ էլ ապրիլի քսանչորսն է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հազար ինն հարյուր տասնհինգ թվականի՞...

ՊԱՀԱԿ - Չէ, երկու հազար ութի...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Լուսային կոնտրաստը անհետանում է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ապրիլի քսանչորսը... Բայց չէ... Չի կարող պա-

տահել... Հրամանս էսօր են տվել... (Գրպանից ուսադիր է հանում, ուշադիր գննում է, ասես կարդում է:) Երկու հազար ութ թվական, մարտի մեկ: Չինվորական կարգապահության և առաջընթացի համար սերժանտի կոչում շնորհել Մաշտոցի անվան պողոտայում տեղակայված արխիվի արխիվարիուս...

ՊԱՀԱԿ - (ընդհատում է): Էսօր Մաշտոցի պողոտայում մարդ չկար...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ի՞նչ գիտես...

ՊԱՀԱԿ - Ախմախ... Մեր արխիվը էդ փողոցի դիմաց չի՞...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Բա ցույցի մասնակիցները...

ՊԱՀԱԿ - Լուսավորչի փողոց գնացին:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Լճուրջ... (Կրկին կարդում է ուսադիրի վրա գրվածը:) Իրավիճակը վերահսկողությունից դուրս գալու դեպքում, Երկրի Գերագույն հրամանատարի անունից հրամայում եմ՝ ամեն գնով ցրել Մաշտոցի պողոտայում հավաքված...

Լվացքի մեքենայի ձայնն ահագնանում է:

ՊԱՀԱԿ - Էդ ի՞նչ ես կարդում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Կարևոր չէ...

ՊԱՀԱԿ - Ճիշտ ես, երբ սպանում են՝ տեղը կարևոր չէ...

Լվացքի մեքենայի ձայնն ահագնանում է:

ՊԱՀԱԿ - Էդ մեքենադ անջատիր...

ԱՐԻՏԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մեքենայով չեմ...

ՊԱՀԱԿ - Լվացքդ նկատի ունեմ...

Ծննդականներն ես լվանում...

ԱՐԻՏԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չէ, հորս գլուխը...

ՊԱՀԱԿ - Քեզնից հեռու չի, հա, իմիջիայլոց, կոչմանդ հրամանը կարող ես չեղյալ համարել...

ԱՐԻՏԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ծաղրով): Ծատ կատակասերն ես...

ՊԱՀԱԿ - Հա՛... Դու, փաստորեն, հեռուստացույց չե՛ս նայում...

Լվացքի մեքենայի և ագրեսիվ գովազդի ձայներ: Ինչ-որ մեկը հեռուստացույցի ալիքներն է փոխում: Ի վերջո ալիքը կանգնում է մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ԶԱՅՆ - Պաշտոնական հայտարարություն... Մեր պոպոք Կառավարության հրամանով մարտի մեկը հայտարարվել է չեղյալ օր: Այդ օրվա հետ առնչություն ունեցող բոլոր անձանց նամակները, փաստաթղթերը և հրամանները համարվում են մեռած: Արխիվի դռները...

Չայնն ընդհատվում է: Լռություն: Լռության մեջ անընդմեջ փակվող դռների ձայներ են լսվում:

Փակվող դռան ձայն:

Փակվող դռան ձայն:

Փակվող դռան ձայն:

Ազդանշան:

ԱԶԴԱՆԾԱՆԻ ԶԱՅՆ - (Չայնը ոռորտային է, էլ ավելի բարձր): Արխիվը փակ է, արխիվը փակ է, արխիվը փակ է...

Պայծառ լույս: Պահակը տեղանքում է, բայց անշարժ: Միայն ցուցամատը տնկած աջ ձեռքն է շարժվում, ասես ինչ-որ մեկին ճանապարհ է ցույց տալիս: Արխիվարիուսը նստել է աթոռին: Ապակե տարան ծնկներին է: Արխիվարիուսը լազերով աջ ու ձախ լույսեր է գցում:

ԱՐԻՏԻՎԱՐԻՈՒՄ - Սիրունս, երկրորդ նամակն եմ գրում, ու ոչ մի պատասխան... Էսօր դժվար թե քեզ տեսնեմ: Գործը շատ-շատ է: Էդ ամեն ինչը քիչ էր՝ ստիպված եղա արխիվ մտնել: Գիտես՝ ծննդականիս հարցով: Կոչումիս համար պետք եղավ: (Ծարունակում է լազերով աջ ու ձախ լույսեր գցել:) Ասացին՝ առանց ծննդականի սերժանտ չես կարող լինել: Խնդալու է, չէ՞... Ասացի՛ չունեմ, հայրս երեք տարի առաջ խելագարության նոպայի մեջ պատռեց: Զարմացած երեսիս նայեցին: Իրենց թվաց՝ ես էլ եմ գիժ... Սիրունս... Գիժ եմ, բա ի՞նչ եմ... Գիժ եմ, որ առանց քեզ չեմ կարողանում... Ինչի՞ մեսիջներիս չես պատասխանում: Էսօր չենք կարող հանդիպել... Համբուրում եմ քեզ... Հա, ճիշտ երեկվա նման... Երեկ Սիրահարների այ-

գում լավ էր, չէ... Սուրբ Անգլուխ ձիավորի տոնին: Տեսա՞ր... Լախագահը մեզ նայում ու ժպտում էր... Լավ, անուշա, ես թռա... Սպասում եմ մեսիջիդ...

Արխիվարիուսը լազերը դնում է ապակե տարայի մեջ: Ներս է գալիս Փոստատարը:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էսօր ընդունելություն չի լինելո՞ւ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - *(հանկարծակիի է գալիս):* Ի՞նչ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Ասում եմ՝ ընդունելություն լինելո՞ւ է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չէ... Ես... Հիմա գնում եմ... Մա՞րդ էր հարցնում...

Արխիվարիուսը տեղից վեր է կենում: Ապակե տարան դնում է աթոռի վրա: Աթոռի ոտքերի մոտ ընկած կափարիչը փակելու, այլ կերպ ասած՝ պահածոյացնելու համար նախատեսված սարքը վերցնում, դնում է տարայի բերանին ու սկսում է պտտել, պահածոյացնել:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Հա...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ներկայացավ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Չէ, բայց ոնց որ Պավլիկ Մորոզովն էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - *(փոթկալով):* Ո՞վ էր...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էն, էլի... Պավլիկ Մորոզովը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Դու դրան որտեղի՞ց գիտես...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Մոռանում ես՝ ով եմ, ինչ մասնագիտություն ունեմ: Մենա դրանց նամակներն ու մասնագրերը տանել-բերելով...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չէ, գժերի հավեսը չունեմ... Ասա՛ գնացել եմ, էստեղ չեմ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Իմացա, որ սերժանտի կոչում ես ստացել, շնորհավորում եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ծնորհակալ եմ... *(Ծարունակում է լազերը պահածոյացնել:)*

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - *(ցնցվում է):* Փաստորեն, դու չես... *(Սևեռուն նայում է Արխիվարիուսի դեմքին:)* Նկատի ունեի լվացքը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - *(քմծիծաղ է տալիս):* Ինձ էլ թվաց՝ դու ես...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Լսիր, լվացք ասացի՝ հիշեցի... Ծննդականդ վերցրիր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չէ, չհասցրի... *(Պահածոյացված տարան մեկնում է Փոստատարին:)* Ըհը, պատրաստ է, վերցրու...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էս մեկն է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Հա...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Ուրիշ նամակ, փաստաթուղթ, մատնագիր, ուղերձ չկա՞մ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Չէ, էսօր մեռած օր է...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - *(ժպտով տարային նայելով):* Անձնական է, թե՛ պետական...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Անձնական...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - *(Ժպիտով):* Լսիր, էսօր մի նամակ եմ գտել, կարո՞ղ է՝ քոնը լինի...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Դժվար, ես իմ նամակները ապահով պահում եմ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Համենայնդեպս, կարդամ՝ լսի...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չէ, ժամանակ չունեմ, առանց էդ էլ շատ ուշացա... Վաղուց պետք է Մաշտոցի պողոտայում լինեի...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Փակ է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Գիտեմ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էդ ուղղությամբ էսօր երկու նամակ ունեի, չկարողացա տեղ հասցնել:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ի՞նչ նամակներ էին:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Մեկը հոր նամակն էր՝ ուղղված Պավլիկ Մորոզովին, մյուսը Պավլիկ Մորոզովի նամակն էր՝ ուղղված իր հորը... Հասկացար, էլի, նախագահին...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Կարդացե՛լ ես...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Չէ... *(Լվացքի մեքենայի ձայն:)* Սկսվե՛ց... Լավ, փոստը վերցնեմ, գնամ... *(Ապակե տարան թևի տակ դնելով՝ դեպի դուռն է գնում: Կանգ է առնում, շրջվում է Արխիվարիուսի կողմը:)* Երբևէ Մեռած նամակ ստացե՛լ ես...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ի՞նչ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Մեռած նամակ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մեռածների փաստաթղթերի հետ շատ եմ գործ ունեցել, բայց մեռած նամակ... Չգիտեմ էլ՝ էդ ինչ է...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Երբ քեզ ուղղված նամակը...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - *(ընդհատում է):* Ուշացա... Ես պետք է գնամ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Լսիր, շատ հետաքրքիր է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հետո կպատմես...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Հետո՞ երբ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Վաղը... *(Պատրաստվում է դուրս գնալ:)*

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Բա որ վաղը չլինի...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ի՞նչ ես հիմար-հիմար խոսում...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Հա, մեկ էլ տեսար՝ կառավարությունը որոշում ընդունեց, որ վաղը չկա... Էսօրվա նման...

Արխիվարիուսը թեթևակի ժպտում է:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մեծ մարդ ես՝ ապուշությունների ես հավատում...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Ապուշություն չի... *(Փոքր-ինչ հուզվելով:)* Էսօր... էսօր մորիցս նամակ եմ ստացել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Բայց մայրդ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Հա, երկու տարի առաջ է մահացել... Հասկանո՞ւմ ես... Երբ նամակը կարդացի...

Արխիվարիուսը ներողամտաբար թփփացնում է Փոստատարի ուսը:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Ճիշտ եմ ասում...
ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հաջողություն...

Արխիվարիուսը դուրս է գնում:
Փոստատարը շտապում է նրա ետևից:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Չե՛ս հավատում... Չե՛ս հավատում... Որ տուն գաս, հետո հաց բեր, տղաս... *(Կանգ է առնում: Արխիվարիուսը անհետացել է:)* Չլսեց... Ախր, էս նամակը հաստատ իրան էր հասցեագրված... *(Փոքր-ինչ պաթետիկ:)* Սիրելի՛ս, վաղը գարուն է: Էդ գարունը դու ես բերել ինձ համար:

Փոստատարը պայուսակի պարունակությունը շուռ է տալիս հատակին: Պայուսակից սպիտակ բմբուլներ են թափվում: Բմբուլների առատությունից տեղանքը ևս մեկ անգամ սպիտակում է: Փոստատարը դուրս է գնում: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաստի մեջ: Պահակը տեղանքում է, բայց անշարժ: Միայն ցուցամատը տնկած աջ ձեռքն է շարժվում, ասես ինչ-որ մեկին ճանապարհ է ցույց տալիս: Լվացքի աշխատող մեքենայի անտանցի բարձր ձայն, որն ուղեկցվում է հեռուստահաղորդումներից հատուկ հնչյուններով: Ագրեսիվ գովազդի աղմուկ: Ալիքները փոփոխվելով՝ կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *Գովազդ... Պավլիկ Մորոզով... Անտեսանելի գովազդ... Պավլիկ Մորոզով... Չդադարող գովազդ... Ընդմիշտ՝ Պավլիկ Մորոզով... Եղանակի տեսություն՝ Պավլիկ Մորոզով...*

Հեռուստացույցի ալիքները փոփոխվելով՝ կանգ են առնում մեկի վրա:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *...Լուրեր: Այսօր, մարտի մեկին, մեր բազմաչարչար երկրի պոպոք Կառավարությունը Հայոց Մեծ Եղեռնի անվան հրապարակ կառուցելու որոշում ընդունեց... Հրապարակը կառուցվելու է Մաշտոցի անվան պողոտայի և Լուսավորչի փողոցի հատման կետում...*

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուստաալիքները փոփոխվում են: Ռադիոհաճախակառույցություններից հատուկ աղմուկ է լսվում:

ՌԱԴՈՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *...Մաշտոց-Լուսավորչի պողոտաների հատման կետում խմբված ցուցարարների վրա կրակ...*

Ռադիոալիքը խեղդվում է վրացքի մեքենայի և գովազդի ձայների մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *...Հայրերի և որդիների բազմադարյա խնդիրը մեկընդմիշտ լուծելու համար առաջարկում եմ Ազգային Ժողովում օրինագիծ ընդունել,*

ըստ որի յուրաքանչյուր մարդ,
ծնվելուց հետո, ձկան նման,
պարտավոր է մոռանալ իր ծնող-
ներին...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Հեռուս-
տաալիքը փոխվում է: Ռադիոա-
լիքը վերականգնվում է:

ՌԱԴԻՈՇԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -
...Ցուցարարները ետ են քաշվել,
դեպի քաղաքապետարանի շեն-
քի մոտ տեղակայված օտարերկ-
յա դեսպանատներին հարող
տարածք: Կան զոհեր և...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի
մեքենայի և գովազդի ձայների
մեջ: Միանում է հեռուստացույցը:

ՇԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - Պաշտո-
նական հայտարարություն... Մեր
պոպոք Կառավարության հրա-
մանով մարտի մեկը հայտարար-
վել է չեղյալ օր: Այդ օրվա հետ
առնչություն ունեցող բոլոր ան-
ձանց նամակները, փաստաթղթե-
րը և հրամանները համարվում են
մեռած...

Լվացքի մեքենայի ձայն: Ռա-
դիոալիքը վերականգնվում է:

ՌԱԴԻՈՇԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ -
...Եթե ժամանակին հազար ինն
հարյուր տասնհինգ թվականի
Հայոց Մեծ Եղեռնը դատա-
պարտվեր, կարծում եմ, Հրեա-
կան Ողջակիզումը չէր լինի...
(Լվացքի մեքենայի ձայն:) Ծտապ

լուրեր Մաշտոց-Լուսավորիչ
խաչմերուկից...

Ռադիոալիքը խեղդվում է լվացքի
մեքենայի և գովազդի ձայների
մեջ: Լվացքի մեքենայի ձայնն
անտանելի է դառնում և նման-
վում է կրակահերթի: Լուսային
կոնտրաստը բռթում է: Անհույս
խուճապն ուղեկցվում է հեռուս-
տահաղորդավարի ազդեցիվ
գոռոցով:

Ուժգին պայթյուն: Խավարում:
Վառ լույս: Արխիվարիուսը կուչ է
եկել կոմոդի չեղած դարակների
հատվածում:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (զլուխը բռնելով):
Հետս ի՞նչ է կատարվում... Որ-
տեղ եմ ես... Ո՞վ եմ ես... (Լվացքի
մեքենայի ձայն:) Ծննդականս...
Երեք տարի առաջ հայրս խելա-
գարության նոպայի մեջ պատ-
ռեց... Նոպամ... Հետո նամակ էր
գրել... Հոր նամակը՝ որդուն... Հոր
նամակը՝ որդուն... Որդի բառը,
լավ երևում էր, հայրը ջնջել էր...
Նամակում ասում էր, որ ինքը ինձ
չի ծնել... Քո ծնողը... Ասում էր՝
քեզ ծննդական պետք չէ, դու
չկաս, գոյություն չունես... Չես էլ
ունեցել... Ինչի՞... Ի՞նչ էի արել...
Ընդամենը՝ իմ գործը... Բա ո՞նց
չանեի... Հատուկ Նախագահա-
կանից էր հրամանն իջեցվել...
(Լվացքի մեքենայի ձայն:) Ա-
սենք, ինձ ո՞վ էր բանի տեղ

դնում... Արածս էլ մի կարևոր բան լինե՛ր... Դրանց հրամանով մի քանիսի ծննդականները գցեցի լվացքի մեքենայի մեջ, էնքան ֆոռացրի՝ մինչև պատառուկեցին, վերացան... Ո՞ւմն էին էդ ծննդականները... Չգիտեմ...

Անսպասելի միանում է հեռուստացույցը:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *Գովազդ... Պավլիկ Մորոզով... Անտեսանելի գովազդ... Պավլիկ Մորոզով...*

Արխիվարիուսը նյարդայնացած Ռուբիկ-կուբիկն է պատում:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Էս ո՞նց են անջատում...

Ազրեսիվ գովազդը շարունակվում, հալածում է Արխիվարիուսին:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *Չղաղաբող գովազդ՝ ընդմիջտ Պավլիկ Մորոզով... Եղանակի տեսություն՝ Պավլիկ Մորոզով...*

Բարկացած Արխիվարիուսը շարունակում է Ռուբիկ-կուբիկը անխնա շուռումուռ տալ:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Հերիք է, վերջ տվեք... Վերջ տվեք...

Ազրեսիվ գովազդը շարունակվում, հալածում է Արխիվարիուսին:

ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐԻ ՁԱՅՆ - *Գովազդ...*

Սուրբ Պավլիկ Մորոզովի տոն... Համընդհանուր գովազդ... Պավլիկ Մորոզով...

Արխիվարիուսը շարունակում է Ռուբիկ-կուբիկը անխնա շուռումուռ տալ: Լվացքի մեքենայի անտանելի դողոց...

Լվացքի մեքենայի դողոց...

Լվացքի մեքենայի դողոց...

Լվացքի մեքենայի դողոց...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Վերջ տվեք... (*Հուսահատ ծջում է:*) Մի կրակեք... Դուռը բացեք... Մի կրակեք... Մի կրակե՛ք...

Գովազդն անսպասելի անջատվում է: Արխիվարիուսը հևասպառ է ու ընկճված: Հանկարծակի լռություն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Մի կրակեք... (*Թևաթափ, անուժ:*) Դուռը... Բացեք...

Անշարժ կանգնած Պահակը հանկարծակի ակտիվանում, կոմոդի վրայից ճանճասպանը վերցնում, հրացանի նման պահում է Արխիվարիուսի վրա:

ՊԱՀԱԿ - Կանգնիր, թե չէ կկրակեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (*ցնցվում, հանկարծակիի է գալիս*): Հայրիկ

ջան... (Ուրախ:) Հայրիկ ջան, ես եմ, դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - Ոչ մի դեպքում... Ծարքային...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ընդհատում է): Արդեն սերժանտ եմ...

ՊԱՀԱԿ - Ինչ ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Տղադ եմ... Հայրիկ ջան... Դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - Ինչ ես ուզում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (կակազում է): Ծ... Ծծծննդականս պիտի վերցնեմ:

ՊԱՀԱԿ - Մոռացիր, դու ծննդական չունես...

Դադար:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ականջ է դնում): Հայրիկ ջան...

ՊԱՀԱԿ - Համարիր՝ խուլ եմ, չեմ լսում... Համ էլ, ես տղա չունեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Լսիր, հայրիկ ջան, խնդրում եմ, դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - Էստեղ մարդ չկա...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Հայրիկ ջան... (Լացը հագիվ զսպելով:) Հայրիկ ջան...

ՊԱՀԱԿ - Ինչ ես կպել, հայրիկ, հա, հայրիկ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Բա ինչ ասեմ, մայրիկ...

ՊԱՀԱԿ - Չէ մի չէ՛ Անգլիայի թագուհի...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մայրիկ ջան, դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - Գնա էստեղ, որտեղից եկել ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Կրակում են...

ՊԱՀԱԿ - Նախագահ հորդ, պապիկիդ կամ տատիկիդ դիմիր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ինձ կսպանեն...

(Դողալով, համարյա արտասովելով:) Պարոն սպարապետ, զորքերի գերագույն հրամանատար, ընկեր կաթողիկոս, պարոն ծովակալ...

ՊԱՀԱԿ - Ձեռ ես առնում, քսան տարեկան ադմիրալ որտեղ ես տեսել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ափերից դուրս է գալիս): Պապ, դու զիժ ես...

ՊԱՀԱԿ - Հա, բա ինչ եմ... (Ծաղրական:) Երեք տարի առաջ խելագարության նոպա եմ ունեցել, ծննդականդ եմ պատռել... Քանի տարեկան ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չգիտեմ... Երևի տասնինը...

ՊԱՀԱԿ - Փաստորեն, քեզ մի տարեկանում եմ ունեցել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Պապ...

Պահակը դեպի կոմոդն է գնում:
Ճանճասպան-հրացանը դնում է կոմոդի վրա: Կոմոդի վերևի դարակը բացում, երկու բարձ է հանում, վերադառնում, մեկը պահում է իր մոտ, մյուսը նետում է Արխիվարիուսին:

ՊԱՀԱԿ - Առ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ինչ ես անում...

ՊԱՀԱԿ - Ուրիշի գլխի տակ փափուկ բարձ կդնես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Պապ...

ՊԱՀԱԿ - (ծաղրական): Ես քո սիրող մայրն եմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մամ, դուռը բաց...

ՊԱՀԱԿ - ...Սիրելի մայրդ, ում երկու տարի առաջ մատնեցիր... (Բարձով հարվածում է Արխիվարիուսին:)

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Ո՛ւմ մատնեցի...

ՊԱՀԱԿ - Ձևեր մի թափի... Լախագահին բաց նամակ են էր գրել առ այն, որ ես՝ քո սիրող հայրը, այնքան եմ լկտիացել, որ արդեն միտինգների եմ մասնակցում ու համարձակվել եմ Նրան... Նրա՛ն չընտրել...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Պապ, դու չգիտես, թե ինչ ժամանակներում ենք ապրում... (Բարձր շարտում է Պահակի վրա:)

ՊԱՀԱԿ - Իմ նամակը ստացել ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (գլուխը կախում է): Չէ...

ՊԱՀԱԿ - Ստում ես... (Բարձով խփում է:)

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չեմ ստում... (Բարձով պատասխան հարված է հասցնում:)

ՊԱՀԱԿ - Դու գիտե՛ս՝ ինչ է Մեռած նամակը...

Ներս է մտնում Փոստատարը:
Նրա ներկայությունը Պահակն ու Արխիվարիուսը չեն նկատում, եթե նույնիսկ նա խոսում է:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Էսօր մի նամակ կարդացի: Փոքրիկ երկտող էր՝ արխիվ էին ուղարկել... Սիրուն մեսիջ էր...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մեռա՛ծ նամակ... Լսել եմ, բայց...

ՊԱՀԱԿ - (բարձով խփում է): Բայց մեռած նամակից բացի ուրիշ մի ահավոր բան կա...

Պահակն ու Արխիվարիուսը սկսում են բարձերով կռվել:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Երբ մեռած նամակը ստանում ես ու...

ՊԱՀԱԿ - (հարվածով ընդհատում է): Ոչ... Երբ պատասխանն է մեռած...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Մեռածների փաստաթղթերի հետ շատ եմ գործ ունեցել, բայց...

ՊԱՀԱԿ - (ընդհատում է): Մարդը մեռած չէ էնքան ժամանակ, մինչև նրա փաստաթղթերը, նամակները կան... (Բարձով հարվածում է:)

Լվացքի մեքենայի անտանելի բարձր ձայն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Էլի սկսեցին...

ՊԱՀԱԿ - Լսիր, դու մեր տան տեղը որտեղի՞ց իմացար...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Կրակում էին... Մի կողմում ժողովուրդն էր, մյուսում՝ մենք...

ՊԱՀԱԿ - Ո՛նց իմացար...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Փախա... (Դադար:)

Ոնց որ գերեզմանոց լիներ... Ինձ թվաց, թե էդ շենքում եղել եմ... Բայց ո՞ւմ հետ...

Բարձերով կռիվը շարունակվում է:

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Սիրելիս, վաղը գա-րուն է...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

Լվացքի մեքենայի ձայն:

Լվացքի մեքենայի ձայն:

Պահակի ու Արխիվարիուսի կռի-վը շարունակվում է: Բարձերը պատռվում են: Պարունակությունը թափվում, խառնվում է հատա-կի բմբուլների: Թեթե քամի է բարձրանում: Փոստատարը դե-պի կոմոդն է գնում, սկսում է կո-մոդի անկյունում ամրացված մետաղյա բռնակը պտտել: Պտտելուն զուգընթաց, կինոմա-տոգրաֆիական ռապիդի մեջ, Արխիվարիուսը և Պահակը իրար հետ կռվելով, գզվտավելով, բմբուլների մեջ թավալ տալով, դանդաղորեն ետ-ետ՝ դեպի կո-մոդն են գնում: Ֆանտասմագո-րիկ մթնոլորտ:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Ո՞ւմ էի հանդի-պել...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - Սիրելիս, վաղը գա-րուն է, էդ գարունը դու ես բերել ինձ համար...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Դուռը չէր բացում...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Ո՞վ, սիրած աղջիկդ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Չէ... Մայրս...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Մայրդ վաղուց չկա... Արխիվում պառկած է... Մատնագրերի բաժ-նում...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Դրսում մսաղաց էր...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Մսաղաց... Էն աղջիկն է՛լ մսաղա-ցին զոհ գնաց...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով, կռվելով): Չգիտեմ... Լուր չունեմ... (Դադար:) Հա... Մոտեցա էս դռանը, զանգը տվեցի...

ՊԱՀԱԿ - Ես զանգ չունեմ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - Խոսեցի՛ր...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով): Շան լա-կոտ...

Փոստատարը շարունակում է բռնակը պտտել:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով): Չայնդ նման էր հորս ձայնին...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով): Մո՞րդ...

ՓՈՍՏԱՏԱՐ - (բռնակը պտտելով): Որ տուն գաս, հետդ հաց բեր, տղաս...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՍ - (ետ-ետ գնալով): Որ տուն գաս, հետդ հաց բեր, տղամ...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով):/ Ես քո սիրող մայրն եմ, տղաս... (Ան-խնա հարվածելով:) Զգույշ

կլինես... Քեզ լավ կնայես... Հանկարծ քեզ չկանի... Դրսում կրակում են, տղաս...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ետ-ետ գնալով)

Չէ, մամ, էսօր սպանում էլ են...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով): Այսօր

ամսի քանիս է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ետ-ետ գնալով):

Ապրիլի քսանչորսը...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ գնալով): Ո՞նց,

մարտի մեկը չէ...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ետ-ետ գնալով):

Պապ, դու չէիր ասում, երբ սպանում են, միշտ էլ ապրիլի քսանչորսն է...

ՊԱՀԱԿ - (ետ-ետ սահելով):

Ծննդականդ ո՞ր է...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ-Չգիտեմ...

ՊԱՀԱԿ - Լվացել ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Չեմ հիշում...

ՊԱՀԱԿ - Այսօր Մարտի մեկի Ապրիլի քսանչորսն է... (Գրկում է):

Պավլիկ Մորոզով, տղաս...

Պահակն ու Արխիվարիուսը կոմոդի մոտ հասնելով՝ դանդաղ կոմոդի վրա են բարձրանում, ասես կառավարան են բարձրանում:

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - Երեք տարի առաջ հայրս խելագարության նոպա ունեցավ...

Լվացքի մեքենայի ձայն:

ՊԱՀԱԿ - Դու... Մարդ չես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (ուժասպառ, ծեծված, մեռնողի նման): Պապ, դու ողբաց...

ՊԱՀԱԿ - (տեղավորում է կոմոդի վրա): ...Մեռած նամակ ես...

ԱՐԽԻՎԱՐԻՈՒՄ - (հեալով): Դու ինձ չես կարող ջնջել...

ՊԱՀԱԿ - Դու արխիվի պատճեն են... Կարդացվող ուսադիր... Լվացքի ծննդական...

Ստուպ: Տարածքը հայտնվում է լուսային 3D կոնտրաստի մեջ: Արխիվարիուսն ու Պահակը կոմոդի վրա են: Փոստատարը դադարեցնում է բռնակը պատել: Քամին վերանում է, բայց բմբուլները շարունակում են օդում խաղալ:

ՓՈՍՏԱՏԱՐԻ ՁԱՅՆ - Սիրելիս, վաղը գարուն է, էդ գարունը դու ես բերել ինձ համար...

Արձագանք:

Արձագանք:

Արձագանք:

ՔԱՐԱՅՈՒՄ

Նինա ՄԱՂՈՒՐ

ԱՄՈԿ (P. S.)

**Ըստ Ստեֆան Ցվեյգի համանուն նովելի
Պիես մեկ դերասանի համար**

**Մենյակ (սև կամ սպիտակ «կաբինետ»)՝ սեղան, աթոռ, հնարավոր է՝ մահ-
ճակատ: Ամենուրեք նավերի մանրակերտեր են: Մյուս սենյակ տանող են-
թաղրվող դուռը վարագույրով փակ է:**

ՆԱ - *(ինչ-որ բան է սարքում սեղանի մոտ նստած):* Պարտք, պարտա-կանություն... Օգ-նել... Այս բառով դուք ստիպում եք շատախոսել: Է, չէ, տիրուհիս, շնորհակալ եմ: Խնդրում եմ, չերևակայեք, որ ավելի հեշտ է ձեր առջև բացել իմ ներքին օրգանները՝ մինչև աղիքներս: Կյանքը ավերված է ու ոչ մեկը այն չի վերականգնի: Լսում եք, տիրուհի: *(Մոտենում է վարագույրին, ա-կանջ է դնում:)*

Երաժշտություն է հնչում: Նա գոհ ժպտում է:

ՆԱ - Ուրախ եմ, որ ինձ լսում եք: *(Դեմքը մոայլվում է:)* Միայն այս երաժշտությունը, դուք մի բառ չեք ասի: *(Դադար: Դահլիճին.)* Իսկ ձեզ շնորհակալություն՝ ինձ այցելելու ձեր սիրալիք ցանկության համար: Արդեն ծանոթներ եմ գտել իմ նավախցիկում: *(Ձեռքի շարժումով ընդգրկում է սենյակը: Դեպի վարագույրը:)* Երկու-երեք շիշ հին ու բարի վիսկին էլ որ լինեք...

Դռան ետևից անսպասելի ուրախ մեղեդի է հնչում:

ՆԱ - Դե լավ, տիրուհի, մի նեղվեք: Վաղեմի ընկեր ունեմ, ում, ցավոք, ժամանակին չեմ դիմել... (Բացում, նայում է սեղանի դարակի մեջ:) Իմ փառապանծ բրաունինգը... Սա ցանկացած շատախոսությունից ավելի լավ կօգնի... (Դեպի դուռը:) Ձեր կանացի շատախոսությունից ավելի քան լավ... (Մտախոհ:) Թեև... քեզ շատախոս անվանել՝ դժվար է: (Դահլիճին.) Դուք չեք տեսել նրա դեմքը: Վախենում եք նայել: Ճիշտ եք վարվում: Կան այդպիսի դեմքեր՝ անթափանց... Նրանց գեղեցկությունը տարիքից կախում չունի: Մոխրագույն, շատ հանգիստ աչքերը, բայց... որոնք կարող են թաքցնել կրակոտ հայացքը... Բարակ, ամուր սեղմված շուրթեր, որոնք կարողանում են պահել գաղտնիքը... (Դեպի դուռը:) Չէ որ դու կարողանում ես պահել գաղտնիքը:

Լռություն:

ՆԱ - (բացելով հին լրագիրը): Իսկ հետո կգրեն. «Մեծ դժվարությամբ փրկեցին...»: (Ընդհատում է ընթերցումը:) Կամ էլ սա՝ «Նավահանգստում հոսանքը ափ է դուրս բերել անհայտ քառասունամյա տղամարդու դիակ»: Դիակ: (Նայում է հայելու մեջ:) Դիակ... Հա-հա-հա... (Շարունակելով

գործը:) Հիմա հասկանում եք... հասկանում եք... ինչու չեմ կարող տեսնել մարդկանց, տանել չեմ կարող նրանց ծիծաղը... երբ նրանք տրվում են սիրախաղի ու մերձեցման են տենչում: Որովհետև այնտեղ՝ նավախցիկում, թեյի ու կոկոսյան ընկույզի պարկերի արանքում... Իսկ այստեղ նվագում են վալս կամ տանգո...

Հնչում է տանգո:

ՆԱ - Խնդրեմ: (Դեպի դուռը:) Գիտեմ, գիտեմ, ինչ ես ուզում ինձնից: Գիտեմ, ես դեռ պարտք եմ... Բայց երբ է ավարտվում այդ պարտքը: Երևի այնտեղ, որտեղ մեր ուժերի սահմանագիծն է...

Տանգոյին փոխարինում է վալսը:

ՆԱ - Պարահանդես... պարահանդես: Հիշում ես, քո դեղին պարագեստը լայն բացվածքով... Նեղ, սքանչելի ուսերը ողորկ փայլում են: Փղոսկրի պես... Իսկ այդ ժպիտը՝ սիրալիր ու սառը քաղաքավարի, որ կեղծ է, սարքովի ու վիրտուոզ խաղացկուն: (Դեպի դուռը՝ զայրույթով ու պոռթկուն:) Ինչպե՞ս կարողացար այդպես ժպտալ: Այդպես անփույթ խաղալ հովհարով՝ հուզմունքից այն ծմրթելու փոխարեն: Օտար մեկը տառապում է, դողում սպասումից՝ չէ որ շաքաթ ժամանելու է նավը, իսկ նա հանգիստ պարում է սպայի գրկում...

Երաժշտությունը լռում է:

ՆԱ - Սպա... Ոչ, ինքը չէր: Այն մեկը, իսկականը, շատ ջահել էր: Կեսերեխա... Մաքուր, նուրբ դեմք... Ծատ շփոթահար, շատ գունատ... Նա այնպես էր ձգնում թաքցնել հուզմունքը, բայց ականհայտ էր, թե ինչ ցավ է պատառոտում նրա սիրտը, երբ...

Լավում են «Ռեքվիեմի» առաջին հնչյունները: Նա ձեռքի շարժումով լռեցնում է երաժշտությունը:

ՆԱ - Սպասիր: Ավելի լավ է բացատրիր ինձ, թե ինչ էիր մտածում, երբ հայտնվեցիր այդ անհիծյալ ծակուռում, որտեղ դժբախտ եվրոպացի բժիշկը, օրեր շարունակ նստած տանը իր դեղնադեղն կանանց ու իր շոտլանդական վիսկիի հետ, մաշվում է հայրենիքի անգոր կարոտից: Ինչպես կարողացար պաղ անտարբերությամբ նրան գործարք առաջարկել, երբ խոսքը կյանքի ու մահվան մասին էր... Լռում ես: Ես պարզորոշ տեսնում եմ այդ տեսարանը: Դու՝ գոռոզամիտ, վուալի տակից՝ «Ինչ հարմարավետ է ձեզ մոտ, դոկտոր: Ինչպիսի սքանչելիք՝ գրքեր: Ա՛հ, դուք Ֆլոբեր ունեք: Իսկ ես անցնում էի այս կողմերով և...»: Զարմանալի չէ, որ նա կարձ կապեց քո շատախոս, անտարբեր տոնն ու տեղը դրեց քեզ. «Հանեք վուալը, հանգիստ թողեք գրքերն ու այդ ձևերը: Անկեղծ խոսե՛ք: Դուք ուզում եք, որ ձեզ ազատեն ուշաթափություններ-

րից ու սրտխառնոցից՝ վերացնելով պատճառը»:

Դու ամեն ինչ էիր հաշվարկել՝ և՛ գումարը, և՛ վճարման ձևը, ինչը կստիպեր նրան մեկնել այստեղից: Դու նրան գնահատեցիր ու գնեցիր: Ինչպես եմ պատկերացնում այդ ամուր սեղմված բերանը, որ չի ցանկանում խնդրել: Խոնարհվել չցանկացող այդ գոռոզ ճակատը... Բայց գովախաղալով երեխաներ չեն ծնվում, այդպես չէ՛...

Դռան ետևից՝ մեղմ երաժշտություն:

ՆԱ - Այո, այո... (Գոռոզով խլացնում է երաժշտությունը և ավելի է «ոգևորվում»:) Այո՛: Դու պառկած էիր անկողնում, տղամարդու հետ, գուցե տնքում էիր հաճույքից, ու ձեր մարմիններն այնպես էին ծուլվել իրար, ինչպես շուրթերը՝ համբուրվելիս...

Երաժշտությունը ընդհատվում է, նրա վերջին բառերն անսպասելի բարձր են հնչում:

ՆԱ - Ինչ էր մնում խեղձ բժշկին՝ ընդամենը ցանկանալ հաղթել քո հպարտությունը: Ինչ: (Մոտենում է դռանը:) Ասում ես՝ նա խենթացել էր քեզ ստորացնելու ցանկությունից: Թող, ի սեր աստծո: Վերջին երկու բառը պատրանք է, քո և նրա պատրանքը: Պարզապես՝ խենթացել էր ցանկությունից: Դու՝ ատելությամբ ու

արհամարհանքով լեցուն, որ ծաղրում էիր քո գաղտնիքով, դեռ չհնացած կրքի հիշեցումով ու նա՝ միայնակ, աշխարհից կտրված, յոթ տարի առանց սպիտակամորթ կնոջ... Նա էլ ասաց՝ «Միայն՝ ոչ փողով»:

Դռան ետևից հնչում է Ռավելի «Բուլերոն»:

ՆԱ - Վերջ տուր: Պետք չէ: *(Փակում է ականջները: Հետո կտրուկ ձեռքերն իջեցնում ու դիմում է դահլիճին:)* Դուք գիտե՞ք, ինչ է «ամոլը»: Դա ավելին է, քան արբեցումը, դա կատաղության տեսակ է: Նստած է մեկը, հասարակ ու բարեհոգի մի մարդ, ու հանկարծ տեղից վեր է թռչում, ճանկում է դանակն ու դուրս է թռնում փողոց... Ու վազում է՝ ուր աչքը կտրի, առաջ ու առաջ... չիմանալով՝ ուր: Նրան կանգնեցնող ուժ չկա: Մարդիկ հեռու են փախչում, գոռալով՝ «Ամոկ: Ամոկ»: Իսկ նա սլանում է՝ սպանելով ծանապարհին հանդիպողներին, փրփրակալած բերանով, մինչև անշունչ չի տապալվում գետնին... Հասնել, բռնել նրան, այդ կնոջը... խոսել հետը... ներողություն խնդրել... Օգնել...

«Բուլերոն» լքում է: Նա մոտենում է սեղանին, վերցնում է հերթական նավակն ու ցուցադրում է հանդիսատեսին:

ՆԱ - Իսկ նավակը... ահա: Երեք օ-

րից կժամանի: Իսկ ո՞վ է նավակի վրա գտնվում: Իսկ նավակում լուրջ մարդ է, խոշոր գործարար, հինգ ամիս Ամերիկայում էր ու վերջապես եկել է կնոջ ետևից: Մի խոսքով՝ ամուսինը: *(Լրջանալով:)* Ամուսինը... *(Տայում է հայելու մեջ:)*

Դեպի դուռը:

ՆԱ - Գաղտնիք... Հետո՞ ինչ, որ գաղտնիք... Մի՞թե չես հասկանում, որ ոչինչ գաղտնի չի մնում: Ծեծված ծշմարտություն է: Հղի է, երկու կամ երեք ամիս, ոչ ավելի: Աչքերը՝ մոխրագույն պողպատ, ռունգերը դողում են զայրույթից... Բայց ինչ հրաշք հանգստություն, ինչպիսի անհոգ պատասխան, այն էլ՝ բարձրաձայն, որ բոլորը լսեն. «Ա՛հ, բժիշկ, դուք հիշել եք դեղատոմսի մասին: Ա՛խ, այս գիտունները...»: Ու բոլորը լսեցին ու հավատացին, որ այդ խենթ վազքը դահլիճի մի ծայրից մյուսը՝ նրա ետևից, բացատրվելու համար, ընդամենը մոռացկոտ էսկուլապի տարօրինակությունն է: *(Դահլիճին, վստահող շեշտով:)* Կարելի է հարյուրերորդ անգամ մոտենալ նրա դռանը, ու նա կվանի, կքշի ինչպես շանը: Ինչ եք ասում: Բրաունինգը սեղանի դարակո՞ւմ է: Բայց ես բացատրեցի ձեզ՝ վաղը չէ մյուս օրը կժամանի նավը: Հենց այդ նավը: Իսկ օգնության պարտավորությունը... Այդ անիծված պարտքը: Մի՞թե

այդ կինը կդիմանա իր նվաստացմանը:

Դռան ետևից՝ ժամացույցի զանգեր:

Ինչ-ինչ... Գրություն: Իհարկե, իհարկե, դա ելք է... Խենթ, անիմաստ նամակ, ինչպես զառանցանք... Իսկ վերջում՝ «Սպասում եմ այստեղ ձեր ներումին: Եթե մինչև ժամը յոթը պատասխան չստանամ՝ կկրակեմ... ինձ»: Ու դու պատասխանեցիր: Այո, այո, պատասխանեցիր: Տառերն ասքիս դեմ պարում են՝ չեմ կարողանում կարդալ... Գրվիս խոթում եմ ջրի տակ՝ հիմա լավ է: Ահա. «Ուշ է: Այստեղ չսպասեք: Գուցե դեռ ձեզ կկանչեմ...»: (Դադար:) Կանչեց... «Come quickly»,- դողալով ասած քո ծառան: Ես գիտեմ, այդ տեղացի մանչուկն էլ էր քեզ սիրում: Բոլորս էինք քեզ սիրում... (Կրքոտ:) Ինչպես թույլ տվեցիր, որ հաշմեն քեզ... առաջին պատահած կեղտոտ պառավը... ինչ է, թե վախեցար բացահայտումից: Թե մահից ավելի քիչ էիր վախենում, քան մարդուց, ով չխնայեց հպարտությունդ: Կամ... (Կամաց:) Այնուամենայնիվ, դու սիրում էիր ամուսնո՞ղ...

Կտրուկ:

ՆԱ - Լույսը վառեք: Լոյս: Այստեղ ամեն ինչ ծածկված է կեղտով: Մորֆի...

Նորից հնչում է «Ռեքվիեմը»:

ՆԱ - Թերթերը գրեցին. «Սրտի կաթված»: Ինչ կաթված: Միայն ապուշը կհավատար պաշտոնական վարկածին: Պետք չէ երևակայել, որ ամուսինները ապուշներ են... Մնում է միայն այս սև, երկարավուն առարկան... բարձել նավի վրա ու քայլել տախտակամածի վրա սև թևկապով: Հեռու մնալով բոլորից, քայլել ետ ու առաջ, ետ ու առաջ... Ինչպես են գրում թերթերում՝ «Ներամփոփ, ողբացյալ դեմք...»: Ինչ տափակություն: (Նայում է հայելու մեջ:) Հալածվող ամուկը այդպիսի դեմք չի ունենում: (Դեպի դուռը:) Իհարկե, գիտեմ: «Գունատ, սփրթնած, ակնոցի փայլատակող ապակիներով»... Հետաքրքիր է, ընկնելուց ակնոցը ջարդվեց... (Անսպասելի նյարդային շեշտով դիմում է դահլիճին:) Պատկերացնում եք՝ ուշ երեկո, նավ, պարանե սանդուղք: Նավաստիները նավակն են իջեցնում... դագաղ: (Վերջին բառն ասում է մեծ դժվարությամբ:) Ամուսինը օգնում է նրանց: Հանկարծ ինչ-որ ծանր բան (հանդիսավոր շեշտով) վերևի տախտակամածից ընկավ ու իր հետ ջուրը տարավ նավաստիներին, ամուսնուն ու... ցինկե դագաղը: Պարզ է, որ դագաղը միանգամից իջավ հատակը: Փնտրեք, փնտրեք... «Դժվարությամբ փրկեցին նավաստիներին ու հանգուցյալի ամուսնուն»: (Կարդում է հին լրագիրը: Զմծի-ծաղում է:) Փրկեցին... ամուսնուն

Պատույտներ է անում սենյակով մեկ:

ՆԱ - Լրագրողները: Ի՞նչ գիտեն նրանք... Կամ թե սա... *(Նորից ծանկում է լրագիրը:)* «...Քառասունամյա տղամարդու դիակը»: Առանց ակնոցի, նկատի ունեցեք: Քիչ քառասունամյա տղամարդիկ կան, միայն ինքը չէր... *(Կարկամում է:)*

Դեպի դուռը:

ՆԱ - Հա, մոռացել էի: Որ այստեղ մեկն էլ էր խառնված: Ում դու սիրում էիր: Նախկինում ատում էի նրան: Այո, այո, կարող էի նրան կտոր-կտոր անել: Իսկ հիմա... Չեմ կարող ասել, թե ինչպես եմ ուզում սիրել նրան... քանի որ դու ես նրան սիրել...

Ճանկում է հայելին, նայում է իր արտացոլանքին, հայելին շարժում է սեղանին, վերցնում է նավի մանրակերտը: Դեպի դահլիճը:

ՆԱ - Դուք սիրո՞ւմ եք նավեր: *(Ծուր-ջը նայելով:)* Այո, իհարկե, նավախցիկը վատն է՝ ասես փոքր դագաղ լինի: Գիշերը մութ է ու լուռ... Ու տոթ: Սարսափելի տոթ է: Իսկ օդափոխիչը ստիպված անջատում եմ, այնպես է պտտվում ու ձռռում, ասես խենթացած չղջիկ լինի: *(Պտտվում է սենյակում: Կանգ է առնում:)* Փո-

խարենը գիշերը, տախտակամածի վրա...

Դեպի դուռը, որտեղից հնչում է Բուլբոն:

ՆԱ - Դու չտեսար... Ինչ գեղեցկություն է: Երկինքը փայլում է: Գլխավերևում Հարավային Խաչն է, ու տաք լույսը ջրի նման թափվում է ձեռքերիդ, ուսերիդ, քնքշորեն ցողվում է գլխիդ... Ուզում ես պառկել ու նայել վերև... Բայց մահձակները հավաքված են ու ամայի տախտակամածի վրա մի հարմար տեղ չկա, որտեղ կարելի լիներ հանգստանալ ու երագել: Անգամ ծխել չի կարելի, լուցկին վառես՝ կրակը կլուսավորի մռայլ, ինչ-որ անմարդկային դեմք: *(Դահլիճին.)* Իսկ ներքևում... ներքևում՝ նավախցիկում, որտեղ թեյի ու կոկոսյան ընկույզների պարկերն են, դրված է նրա... Ես չեմ կարող մոտենալ, կողպած է: *(Գլխի շարժումով ցույց է տալիս դուռը:)* Բայց զգում եմ, որ նա այստեղ է ու գիտեմ, թե ինչ է ուզում ինձնից... Ես գիտեմ, ես պարտք ունեմ տալու... *(Դեպի դուռը:)* Այո, այո, երդվում եմ: Ոչ ոք չի իմանա...

Սկսում է քանդել, ավերել նավերի մանրակերտերը, ջարդում է վերջինն ու ընկնում հատակին: «Բուլբոն» լռում է: Լսվում են տագնապի ազդանշաններ ու վազող մարդկանց ոտնաձայներ: Լույսը մարում է: Խավարի մեջ լսելի են դառնում ծովային ջրերի ծփանքը, ճայերի ճիչերը:

ԼԵՂԻ ԿԱՊՈՒԼԵՏ

Մոնոդրամա

Մենաստանի խուց՝ բարձր կամարներով: Խաչելությունն այնքան բարձր է կախված, որ երևում են միայն Հիսուսի ոտքերը: Ներկայացման ընթացքում խաչելությունն ավելի վեր է բարձրանում, իսկ ավարտին այլևս տեսանելի չէ: Խցի ասկետիզմին հակադրված է մեծ, շքեղ շրջանակով հայելին:

Միանձնուհու զգեստով կինը աղոթում է: Նա գեղեցիկ է ու երիտասարդ, մոտ 25-26 տարեկան:

ԿԻՆ - Տարօրինակ է, աղոթելուց հետո դժվար է բարձրաձայն խոսելը՝ լեզուդ չի հնազանդվում... «Աղոթք կարելի է մտքում ստեղծել», - ասաց մայրապետը, երբ լուռության ուխտ էի ընդունում: Կամավոր էի ընդունում... (Մի պահ մտորում է:) Ես ամեն ինչ թողեցի այնտեղ՝ տանը. զգեստներս, սիրելի զարդերս, ամեն, ամեն ինչ... Ծառաներն ասես քարացել էին, երևի նման բան չէին սպասում սինյորա Կապուլետից: Բայց չէին էլ լալիս: Ո՞վ գիտե, գուցե թեթևացած շունչ քաշեցին... Միայն դայակն էր ողբում... «Բայց այդպես չի լինի, սինյորա: Ո՞ւմ եք մեզ թողնում: Ախր, մենաստան գնալը նույնն է, թե ողջ-ողջ գերեզմանում պառկել, մեր թանկագին աղջկա ետևից»... (Ափով փակում է բերանը:) Աստված իմ, Ջուլիետ... (Մոտենում է հայելուն:) Ո՛չ, չմտածել, չհիշել...

Մայրապետն ասաց... բայց ինչ ասաց... Ա՛խ, հա. «Դուստր իմ, հայելին հետդ վերցրու»: «Բայց կարելի՞ է»: «Լռության ուխտը ծանր բեռ է: Թույլ եմ տալիս, վերցրու հայելին»: (Նայում է հայելու մեջ:) Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այդպես ասաց: Այս հայելին այնքան օտար է այստեղ՝ խաչելության ու աղոթքների մեջ... (Շոյում է բրոնզե շրջանակը:) Ահա իմ արտացոլանքը: Միանձնուհու սև զգեստով այս գունատ կինը ես եմ: Ես՝ սինյորա Կապուլետը, հպարտ պատրիկուսին, Վերոնայի ամենահարուստ ու հայտնի քաղաքացիներից մեկի հարգարժան կինը... Ամուսինս... (Ցնցվում է:) Այդ ի՞նչ ստվեր է: Այնտեղ՝ հայելու խորքում... Թվաց... Ինչի՞ մասին էի խոսում քեզ հետ, հայելու այն կողմում ապրող գունատ մենուսի: Ամուսնուս մասին: Այո, նա հրաշալի մարդ էր: Ինչո՞ւ եմ ա-

սում՝ «էր»: Լա կա, ապրում է առոք-փառոք: Իհարկե, մի քիչ լացեց, երբ... *(Ինքն իրեն ընդհատում է:)* Ոչ-ոչ, երբ ասացի, որ գնում եմ մենաստան, մի կաթիլ արցունք էլ չթափեց: Մտքով էլ չանցավ: Միայն հարցրեց. «Վերջնակա՞ն է որոշումդ: Ամեն ինչ ես կշռադատել»: Ու նայեց ինձ... ասես հանցագործ էի:

(Պոռթկուն, հայելուն:) Ես հանցագործ եմ: Իսկ ինքը հանցանք չգործեց, երբ ամուսնացավ ինձ հետ: Ինքը՝ քառասուն, իսկ ես՝ տասներեք տարեկան: Այսօրվա պես եմ հիշում. ներս մտավ ու ասաց. «Զավակս, ձեր ծնողները համաձայնություն տվեցին մեր ամուսնությանը: Ես համոզված եմ, որ հրաշալի կին ու մայր կլինեք»: Լայեցի ծնողներին՝ փայլում էին հպարտությունից, կատակ բան չէր, ինքը՝ սինյոր Կապուլետն է ուզում բարեկամանալ իրենց հետ: Հետո նայեցին ապագա ամուսնուն՝ խստաբարո պարոնը ընդհանրապես փեսացուի տեսք չուներ: Իսկ ես նայեցի տասնհինգամյա Ջուլիաննոյին, նրա հետ երեկ էի առաջին անգամ համբուրվել: Ու ես ասացի. «Պետք չէ, խնդրում եմ: Ես չեմ ուզում»: Այնպես կամաց ասացի, որ ոչ հայրս լսեց, ոչ՝ մայրս: Իսկ

ամբարտավան պարոնը լսեց, այո՛, լսեց, բայց լռեց... *(Կամաց, անուժ:)* Հետո՝ արցունքներ, հորս զայրույթը, շքեղ հարսանիք ու նորից արցունքներ: Անօգուտ արցունքներ, մորս անօգուտ խղճահարության նման: Հա, նա խղճում էր ինձ, խեղճը... Ինքը՝ այո... *(Տագնապալի շուտասելուկով:)* Լա կարող էր խղճալ, ես՝ ոչ: Աստված էր վկա, ես չէի կարող խղճալ: Իմ դեպքն ուրիշ էր: Ուրիշ ընտանիք: Ուրիշ ամուսին՝ ոչ մի նմանություն հորս հետ: Ուրիշ դուստր, ով ամենահեռավոր նմանություն չուներ ինձ հետ: Ջուլիետը... նա շատ տարբեր էր, նման չէր ինձ, չէ, նման չէր: Գուցե՝ դեմքը, աչքերը, ձայնը նման էին: Բայց ոչ բնավորությամբ, ոչ էությամբ...

(Հուսահատ գոռում է հայելու մեջ:) Լա ինձ նման չէր: Դժվար էր նրա հետ... «Այո, սինյորա», «Ոչ, սինյորա», սև ու սպիտակ, լավ ու վատ, երանգները չեն ընդունվում: Իսկ կյանքում բոլոր գույները միախառնված են... *(Ծշուկով:)* Չէ, դա սուտ է: Ստելը մեղք է: Լա մաքուր էր ու տանելի չէր կարող սուտը: Ու չափից ավելի էր ամեն ինչ հասկանում: Այդ լուռ մեղադրանքը նրա աչքերում...

(Հայելուն.) Դու, գունատ միանձ-

նուիի, մի՞թե չգիտես, թե ինչ է ձեր ամուսինը: Գիտեիր ու մոռացել էիր: Ծեր ամուսինը պաղ անկողինն է ու տաք սերը ինքն իր նկատմամբ: Իրեն ու իր փողերին: Իր անարատ անվանն ու իր կլանին: Կա-պու-լենտ: Այն էլ ինչպես արատավորված... Արյունով, արյունով... Ինչ էին արել ձեզ այդ Մոնդեգյուները: Լույսքան գոռոզ, բթագլուխ ավանակները, ինչպես դուք: Եվ ինչքան արյուն... *(Զննում է ձեռքերը:)* Դա ինձ չի վերաբերում: Ո՛չ: Ես ոչինչ չեմ արել... Երանք իրենց կամքով էին իրար սպանում: Իմ ձեռքերը մաքուր են: Ձեռքերիս ձերմակությունը, որով նա այդպես հիանում էր... Ես չեմ ասի նրա անունը... որը հիմա էլ է ինձ վախեցնում: Լման է շուշանի ձերմակությանը, հարյուրավոր շուշանների, որոնցով քաղաքացիները ծածկեցին երկու դագաղները: Երկու ջահել, սպիտակ դեմքեր շուշանների մեջ...

(Սարսափով:) Ո՛վ է հայելու մեջ, քո թիկունքում, միանձնուիի: Չէ որ տեսնում եմ, տեսնում եմ ինչոր բան, սպիտակը կարմրին խառնված... ահա... *(Թեթևացած շունչ է քաշում:)* Հասկանում եմ... Չասացի քո անունը, բայց դու լսեցիր ինձ: Դա քո պատանքն է, Տիբալտ, քո արնոտ պատանքը... Ես հիանում էի քեզնով, երբ ողջ

էիր, ու չեմ վախենում քեզնից, երբ մեռած ես: Ինչպե՞ս կարելի է վախենալ, ում սիրում ես: Իսկ ես սիրում էի քեզ: Զո ուժեղ ձեռքերը, քո կիրքը, որ համարձակ էր կոպտության աստիճան... Զո խիզախությունը... Համարձակության քո անզուսպ ծարավը...

(Հայելուն:) Ինչո՞ւ ես եկել այստեղ, Տիբալտ: Հիշեցնելու մեր սիրո մասին: Դժվար թե... Այնտեղ, ու դու ես՝ չկան մարմնական ուրախություններ, և դրանց հիշողությունները փտում են մարմնի հետ միասին: Այնտեղ թագավորում է Մահը՝ քո անկողնում նա է իմ տեղը գրավել: Ուրեմն, ինչ է նշանակում քո հայտնվելը: Մի՞թե դու էլ ես ինձ մեղադրում: Բայց ինչի՞ համար: Չէ որ ամբողջ կյանքում դու մահ ես փնտրել, խաղացել ես նրա հետ ու, վերջապես, գտել ես ատելի Ռոմեոյի դաշույնի ծայրին...

Այո, նա ատելի էր ինձ համար, այդ սիրունիկ, ջահել Մոնդեգյուն, երազողն ու թուլամորթը: Չեմ հասկանում, ինչ էր նրա մեջ գտել Ջուլիետը: Տիբալտ, քո կողքին՝ ազնվականի ու ոտից գլուխ տղամարդու կողքին նա պարզապես խղճուկ մեկն էր: Ինչպե՞ս եղավ, որ նրան հաջողվեց սպանել քեզ, քեզ՝ Վերոնայի լավագույն մենամարտողին...

(*Ընկրկում է:*) Ո՛հ, լռի՛ր, Տիբալտ: Չեմ ուզում իմանալ: (*Ձեռքը պարզում է խաչելությանը:*) Աստված իմ, մի՛թե դա ճիշտ է: Ինձ միշտ թվացել է, թե Տիբալտը երջանիկ է: Այդքան ջահել ու ազատ, ինչո՞ւ պիտի իրեն կապաներ: Մի՛թե ավելի լավ չէր լինի, եթե գաղտնի հանդիպեր ամուսնացած սինյորայի հետ: Ամեն ինչ այնքան լավ էր... Դայակը Տիբալտին էր ասում հանդիպման տեղն ու ժամն ու վերադառնում էր՝ շնչակտուր ու փքված... Իրեն այնքան կարևոր էր զգում, նրա փոքրիկ աչքերը խորամանկ ու ուրախ էին փայլում: Ամուսնու տանել չէր կարողանում, որովհետև նա չէր ընդունում դայակիս արտոնությունները, չէ՛ որ ինձ հետ էր նրա տանը հայտնվել: Ծնողներս հույս ունեին, որ նրա սովորական դարձած խնամքը կթեթևացներ ամուսնական կյանքիս սկիզբը: Դայակս նույնիսկ ուրախ էր, որ խստաբարո սինյոր Կապուլետի գլխին եղջյուրներ են աճում ու հաճախ էր նրա ներկայությամբ մոդայիկ երգը երգում եղջրակիրների մասին: (*Ծիծաղում է:*) Իսկ ամուսինս ոչինչ չէր կռահում... (*Անսպասելի մտքից ապշահար:*) Թեև... Այն չարաբաստիկ պարահանդեսում, որտեղ ամեն ինչ սկսվեց...

Տիբալտը տեսավ երիտասարդ Մոնդեգյուին՝ դիմակը համարյա չէր փակում նրա դեմքը, ու ձեռքը տարավ սրին: Բայց ամուսինս նրան կանգնեցրեց՝ «Ո՛ւմ է պետք սկանդալ, այն էլ՝ պարահանդեսում»: Համենայնդեպս, մոտեցա, պատրաստ միջամտելու, բայց այդ պահին լսեցի ամուսնուս տարօրինակ բառերը...

Գնա՛, գնա՛ քանիդ

Հանդուգն տղա ես

Մի՛թե այդպես չէ

Այդ հոխորտանքը,

Կարող է գլխիդ մի փորձանք

բերել, գիտեմ՝ ինչ կլինի

Դու ինձ դեմ գնա՛ս

Վա՛հ, ես իմ հոգին,

հենց այդ էր պակաս

Սքանչելի է

Շատ աներեսն ես.

հանգիստ կաց, կամ թե...

(*Հայելուն:*) Այդ պահին դու գունատվեցիր, Տիբալտ, ես նկատեցի: Զո աչքերը փայլեցին, իսկ շուրթերը ծամաճռվեցին: Դու շփոթված էիր, առաջին անգամ շփոթվել էիր... Կողքովս անցնելիս շշնջացիր. «Լա ամեն ինչ գիտե»: «Ավելի՛ լավ», - ուրախ ասացի ու դու ուրախացած ժպտացիր: Օ՛հ, ես հիմա էլ տեսնում եմ այդ ժպիտը: Նրա մեջ հույս կար... Իմ ամուսնության վախճանի հույսը: Հույսը ապա-

գայի նկատմամբ: Մեր ընդհանուր ապագայի...

Այո, հիմա տեսնում եմ այդ ժպիտը: Բայց այն ժամանակ նախընտրեցի չնկատել: Ինչ իմանամ, ինչ կար ամուսնուս մտքում: Ու հույսի շողը արմատից հանելու համար, ինչը կխաթարեր իմ անդորրը, որոշեցի չեղյալ համարել մեր հանդիպումը, որ նշանակված էր գիշերը, պարահանդեսից հետո: Երբ ամուսնուս ոտնաձայները լռեցին վերին հարկի ննջարանում, կանչեցի դայակին: Լա տագնապած ինձ թվաց: Վերցնելով գրությունը՝ տեղում մտմտաց ու սկսեց, թե՛ բան ունի ասելու, որ Ջուլիետը պարահանդեսում... Բայց ես ընդհատեցի նրան. «Տար գրությունը: Իսկ այդ զառանցանքը լսել չեմ ուզում»: Լայեց կշտամբանքով, գլուխն օրորեց ու գնաց:

(Խաչելությանը.) Տեր իմ, ասան, կփոխվե՞ր դեպքերի ընթացքը, եթե այն ժամանակ լսեի դայակին ու տեղեկանայի, որ աղջիկս ծանոթացել է երիտասարդ Մոնդեգյուի հետ: Կարո՞ղ էի փոխել ձակատագրով կանխորոշվածը: Աստղերի թելադրանքը: Զո կամքը:

(Ծնկի է գալիս Խաչելության առջև, քիչ անց բարձրանում է, հոգնած շեշտով:) Տեր իմ, գիտե՞ս,

թե ինչ գտա մեռած Տիբալտի մոտ: Իմ գրությունը: Այն մեկը, որտեղ առանց բացատրության հայտնում էի, որ պարահանդեսից հետո մեր հանդիպումը չի կայանալու: Գրության մյուս երեսին Տիբալտի ձեռքով գրված էր մենամարտի կանչը՝ հասցեագրված Ռոմեոյին: Լա Ռոմեոյին տանը չէր գտել, այդ օրը ձակատագրական հանդիպումը պատահական ստացվեց: Բայց մեկ ժամ շուտ կամ ուշ՝ միևնույն է, նրանք հանդիպելու էին: Ու քսան Մոնդեգյու չէին կարողանա հաղթել Տիբալտին, եթե... եթե ինքը մահ չփնտրեր...

(Հայելուն:) Լավ, քո արյունը իմ վրա է, Տիբալտ: Զոնը, բայց ոչ՝ Ջուլիետինը: Դաշույնը սխալվեց՝ նրա ապաստանը դատարկ կախված էր Ռոմեոյի գոտուց, իսկ նա հայտնվեց աղջկաս կրծքում: Նրա մահը թաղման կոչնակի նման ինձ կանչեց այս մենաստանը, մենախցի պաղ գերեզմանը...

Գերեզման... Հիշում եմ, երբ արտաբերեցի այդ ձակատագրական բառը: Ամուսինս խնդրեց աղջկաս հայտնել Պարիսի հետ մոտալուտ ամուսնության լուրը: Տիբալտի մահից ուշքի չեկած, տառապանքիս մեջ տապալկվելով բարձրացա Ջուլիետի մոտ ու

լսեցի նրա հարգալից հրաժարումը: Բախումն ամուսնուս հետ անխուսափելի էր: Դրա համար որտեղից ուժ գտնեի: Եվ ասացի ամուսնուս.

«Հայտնեցի, տեր իմ,

բայց նա չի ուզում

Գլուխը քարը, թող պսակվի

իր գերեզմանի հետ»:

Այնտեղ՝ վերևում, ինձ լսեցին...

(*Նայելով հայելուն:*) Ջուլիետ, աղջիկս, դու այստեղ ես: Բո հարսանեկան զգեստը լույսով լցրեց հին ապակին, քո թեթև ձեռքերն են համբուրում իմ մութ երկվորյակին՝ տխրալի միանձնուհուն... Դու ներո՞ւմ ես նրան: Իսկ ի՞նձ, ի՞նձ...

Հիշում եմ աղաչանքդ՝

Օ՛, քաղցր մայրիկ, ինձ դուրս

մի նետեք,

Գոնե մեկ ամսով կամ մեկ

շաբաթով պսակս ուշացրեք

Թե դեմ եք դրան, իմ

հարսանեկան մահիժն ուրեմն,

Այն մռայլ շիրմում, ուր որ

Տիրալտն է, այնտեղ շինեցեք

Եվ իմ պատասխանը.

Ինձ հետ մի խոսիր,

բերան չեմ բանա,

Ինչ կուզես արա,

քեզ հետ գործ չունեմ

Լեդի Կապուլետը ջարդում է հայելին: Փշրվող ապակու ձայնը վերածվում է մեղմ խորալի: Կինը ձեռքերը պարզում է Խաչելությանը, բայց այն արդեն չի երևում: Խուցն ընկրմվում է խավարի մեջ:

Սարսափելի բառեր... Բայց միթե բնական չէ, երբ կինը ամուսնու կողմն է բռնում այնպիսի կարևոր գործում, ինչպիսին դատեր ամուսնությունն է: Խիղճս այդ մտքով էի հանգստացնում: Ու եղավ այն, ինչ եղավ... Ու նորից արյուն... Զո արյունը, Ռոմեոյի, Պարիսի...

Ու Վերոնայի բնակիչները պնդում են հանգով՝

Քանզի չի եղել լուսնի տակ երբեք

մի ողբ այնքան խոր,

Որքան Ջուլիետի և Ռոմեոյի

վեպը սգավոր:

Ու ես ամեն օր ու գիշեր, կորցնելով օրերի հաշիվը, կանգնում եմ այս հայելու՝ իմ ուրախությունների ու մեղքերի միակ վկայի առջև ու կրկնում եմ.

Քանզի չի եղել լուսնի տակ երբեք

մի ողբ այնքան խոր,

Որքան սինյորա Կապուլետի

վեպը սգավոր:

Բայց դա հոգիս չի թեթևացնում:

Դե ինչ, հրաժեշտի ժամն է, իմ լռակյաց զրուցակից, սև միանձնուհի:

Իսկ հետո՝ լուրջություն...

ԴՐԱՄԱՍՏՈՒՐԳԻԱ

գրական-գեղարվեստական հանդես

ISSN 1829-0701

© «Դրամաստուրգիա», 2015
Տպագրվել է պետական աջակցությամբ

Խմբագիր՝
ԿԱՐԻՆԵ ԽՈՒՐՄԱՆՅԱՆ

Կազմը և էջադրումը՝
ՆԱՌԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ

Նյութերն ընդունվում են մեքենագիր կամ շարվածքով:
Բնագրերը չեն վերադարձվում:

Հանդեսում տպագրված պիեսների բեմադրությամբ շահագրգիռ
թատրոնները դրանց օգտագործման թույլտվության համար
դիմեն անմիջական իրավատերերին՝ հեղինակներին:

Խմբագրության հասցեն՝
Երևան, Օրբելի 18/6, հեռ. 22-76-08

Ստորագրված է տպագրության 02.07.2015
Գինը՝ պայմանագրային:

Գրանցման վկայական՝ 01Մ 000089

Չափը՝ 70x100, 1/16: Ծավալը՝ 11.12 տպ. մամուլ:
Թուղթը և տպագրությունը՝ օֆսեթ: Տպաքանակը՝ 500 օրինակ:

Տպագրվել է
«Վան ԱՐՅԱՆ» ՍՊԸ-ը՝
ՀԳՄ «Լ. Զ. ՍՈՒՐՄԵԼՅԱՆ» տպագրատանը: